ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ Βασιλείᾳ καὶ Δεσποτείαι καὶ Τοπαρχείαι ἐλεύθεραι, καὶ μόνους τοὺς Ῥωμαίους ἔχουσιν ἐν τῷ στομάχῳ αὐτῶν ἀηδείαν, καὶ βούλονται συμπεραίνειν, ὅτι διὰ τὸ μὴ τὸν παπισμὸν δέξασθαι, ἀπώλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν Βασιλείαν, ἐπειδὴ οἱ Ῥωμαῖοι ἐλέγχουσιν αὐτούς, εἰ καὶ δουλείαν ὑπόκεινται καὶ ταλαιπωρίᾳ, καὶ καταισχύνουσιν αὐτούς, ἀποδεικνύοντες σχισματικοὺς καὶ καινοτόμους, καὶ πρὸς τούτοις, εἰσὶ Διδάσκαλοι πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἐθνῶν, διδάσκοντες αὐτοὺς μετὰ προσοχῆς ἀπέχειν τῆς τῶν παπιστῶν διδασκαλίας ὡς ἀπὸ ἰοῦ ἐχέων καὶ σκορπίων, καθότι ὁ παπισμὸς ἐστὶν ἀντιχριστιανισμός.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑʹ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Βʹ.

Περὶ τινῶν ἁγίων λειψάνων καὶ μερῶν ἀπὸ τοῦ τιμίου ξύλου καὶ τῆς λόγχης καὶ ἄλλων τῶν ἐν τῷ πάθει τοῦ Κυρίου, καὶ τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου, εὑρισκομένων πρὸ τῆς ἁλώσεως ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Μιχαὴλ ὁ Δούξ ἐν τῇ μονῳδίᾳ θρηνῶν τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἁλωθεῖσαν, φησὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, Ποῦ τὰ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου μου σώματα, τὰ πρὸ πολλοῦ φυτευθέντα ἐν τῷ ἀειθαλεῖ Παραδείσῳ, τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον, ἡ Λόγχη, ὁ Σπόγγος. ὁ Κάλαμος; ἦσαν γὰρ ἐν Βλαχέρναις τὰ Σπάργανα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἀκάνθινος στέφανος, ἡ Σινδὼν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Λέντιον, καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον, καὶ ὁ Σπόγγος τοῦ Ζωοδότου, τὸ Ὠμοφόριον καὶ ἡ Ζώνη τῆς Θεοτόκου. ἐν δὲ τοῖς Χαλκοπρατείοις ἡ Ἐσθὴς τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦ Προδρόμου τρίχες. ἦν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὸ μέρος τοῦ τιμίου ξύλου τὸ κομισθὲν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῆς ἁγίας Ἑλένης. λέγει δὲ Γεώργιος ὁ Κωδινὸς (ὃς ἤκμαζε τῷ πεντακισχιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει) ὅτι ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἤχθη καὶ ἡ Ῥάβδος τοῦ Μωϋσέως εἰς Βυζάντιον, καὶ προϋπήντησεν αὐτὴν ὁ Βασιλεὺς πεζός, καὶ οἰκοδομήσας Ναὸν τῆς Θεοτόκου, ἔβαλεν αὐτὴν ἐκεῖ, εἶτα μετήνεγκεν αὐτὴν εἰς τὸ Παλάτιον. καὶ ὅτι τὸν Ναὸν τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν Χαλκῆν ἔκτισε Ῥωμανὸς ὁ Λεκαπηνός, ὁ δὲ Ἰωάννης Τζιμισκὴς ἐμεγάλυνεν αὐτόν, ἤγαγε δὲ ἐκ Βηρυτοῦ τὴν Εἰκόνα καὶ τὰ Σανδάλια τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔβαλεν αὐτὰ ἐκεῖ. καὶ ὅτι εἰς τὴν Μονὴν τὴν λεγομένην Μυροκέρατον ἐκρέματο τὸ κέρας τοῦ Σαμουήλ. καὶ ὅτι ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος λέγει ὁ Θεοφάνης καὶ ὁ Κωδινὸς πάλιν γεγονέναι λιτανείαν, ἐν ᾗ ἐβάσταζον οἱ τοῦ Βασιλέως ἀδελφοί, ὁ μὲν, τὴν πρὸς Αὔγαρον τοῦ Σωτῆρος ἐπιστολήν, ὁ δὲ, τὰ Σπάργανα τοῦ Σωτῆρος. οἱ δύο σταυροὶ τῶν λῃστῶν ἦσαν βεβλημένοι κάτω[θεν] τοῦ πορφυροῦ Κίονος τοῦ ἐν τῷ φόρῳ, καὶ [κιβ]ώτιον Μύρου ᾧ ἤλειψαν ὁ Χριστός. καὶ εἰς τὸν Κίονα τοῦ Κωνσταντίνου ἦσαν οἱ Ἧλοι τοῦ Σταυροῦ. καὶ ὅτι τὸ στόμιον τοῦ φρέατος ἐν ᾧ ἐκάθισεν ὁ Χριστός, καὶ τὰς Σάλπιγγας, δι' ὧν ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ κατέπεσον τὰ τείχη Ἱεριχῶ, ἤγαγεν ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἔθηκεν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν. καὶ ὅτι εἰς δύο ἀψῖδας εἰς τὸ ἔδρασμα τοῦ στύλου τοῦ πορφυροῦ Κίονος τοῦ κειμένου ἐν τῷ Πλακωτῷ τοῦ Φόρου ἔθηκεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἰδίαις χερσὶ τοὺς δώδεκα Κοφίνους καὶ τὰς ἑπτὰ Σπυρίδας ἐν αἷς ἐπλήσθησαν τὰ περισσεύματα εἰς τὴν ἀρτοκλασίαν τοῦ Κυρίου, καὶ ἔτι τὴν ἀξίνην τοῦ Νῶε δι' ἧς κατεσκεύασε τὴν Κιβωτόν. καὶ ὅτι τὸν ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις Ναὸν τῆς Θεοτόκου Ἰουστῖνος καὶ Σοφία ἀνήγειραν, ἐν δὲ τῇ ἐν αὐτῷ γενομένῃ ἀγρυπνίᾳ ἐποίουν τὰς ἀναγνώσεις μεγάλοι ἄνθρωποι, ὡς καὶ Μιχαὴλ ὁ Ῥαγγαβὲ πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι Κουροπαλάτης ὤν, καὶ Βάρδας ὁ Καῖσαρ μετέπειτα, καὶ πολλοὶ τῶν Μεγιστάνων ἐκανονάρχουν, καὶ ἄλλας ἰδικὰς διακονίας ἐποίουν, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἀπέκειτο ἡ τιμία Ζώνη καὶ Ἐσθὴς τῆς Θεοτόκου, τὸ δὲ Ὠμοφόριον ἐν Βλαχέρναις. περὶ δὲ τῆς Ἐσθῆτος λέγει ὁ Νικηφόρος ὅτι ἦν ἐξ ἐρίων ἀφθάρτων ἐξυφασμένη, καὶ στημόνων ὁμοειδῶν καὶ ὁμοχρόων, καὶ ἀδιάφθαρτός ἐστι καὶ ἀδιάλυτος μέχρι τοῦ νῦν, τῆς Ἀειπαρθένου τὸ θαῦμα ἀνακηρύττουσα. καὶ δὴ καὶ Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς κατὰ τοῦ τυράννου Θωμᾶ ἐξήνεγκε τὰ τίμια Ξύλα καὶ τὴν Ἐσθῆτα τῆς Θεοτόκου. ὁ δὲ Ἰωὴλ λέγει εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ, ὅτι Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς μέρος τι ἱματίου τοῦ Βαπτιστοῦ, ὅπερ εὗρεν ἐν Βερροίᾳ τῆς Συρίας, ἔφερεν εἰς Βυζάντιον, καὶ κέραμον ἔχοντα τὸ ἀχειροποίητον ἐκτύπωμα τοῦ Σωτῆρος, ὅπερ εὗρεν ἐν Ἱεραπόλει, καὶ τῶν τριχῶν τοῦ Βαπτιστοῦ βόστρυχον πεπλησμένον αἵματι, καὶ πρὸς τούτοις ὁλκὸν τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ. καὶ ὅτι ἐπὶ Ῥωμανοῦ καὶ Ζωῆς Γεώργιος ὁ Μανιάκης τὴν Ἔδεσσαν ἑλών, καὶ εὑρὼν ἐν αὐτῇ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίου πρὸς Αὔγαρον, ἔπεμψεν αὐτὴν τῷ Βασιλεῖ εἰς Βυζάντιον. εἰς δέ τινα λόγον ἐπιγραφόμενον Γερμανοῦ Πατριάρχου, ἢ κατ' ἄλλους Εὐτυχίου Μοναχοῦ λέγεται, Εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων, καὶ τὴν κατάθεσιν τῆς τιμίας Ζώνης, καὶ τῶν σεβασμίων Σπαργάνων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. ἔτι ὁ Κωδινὸς φησίν, ὅτι ὁ ῥηθεὶς Ἰουστῖνος ἀνήγειρε τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ἐν ᾧ ἦσαν τὰ λείψανα τῶν ἁγίων Νηπίων, Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου, τοῦ Προφήτου Ζαχαρίου, καὶ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, ἐν δὲ τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἁγίας σοροῦ ἔκειντο τῶν ἁγίων Μυροφόρων τὰ σώματα. καὶ ὅτι Λέων ὁ σοφὸς

ἔφερε Λαζάρου καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαρίας τὰ λείψανα εἰς Κωνσταντινούπολιν, καθὼς ὁ Ἀρτέμιος ἔφερε τὰ λείψανα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν ἁγίαν τράπεζαν τοῦ Ναοῦ αὐτῶν. Σημειοῖ καὶ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαβηνὸς εἰς τὸν εἰκοστὸν ἕκτον Τίτλον τῆς Πανοπλίας αὐτοῦ, γράφων κατὰ τῶν ἐθνικῶν, ὅτι δὲ οὐχὶ ἡ σκιὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη κατὰ σάρκα, δηλοῖ τὸ καταῤῥεῦσαν αἷμα τοῦ παναγίου σώματος αὐτοῦ παρὰ Χριστιανοῖς φυλαττόμενον, καὶ βρύον ἰάσεις, καὶ πολλοῖς θαύμασι μαρτυρούμενον εἶναι τοῦ Χριστοῦ. Ἱστορεῖ Γεώργιος ὁ Λογοθέτης, ὅτι στρατεύσας Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος κατὰ Ἀσάν τοῦ Βουλγάρου, καὶ δελεασθεὶς ἔφοδον εἶναι Σκυθῶν, νικᾶται, καὶ ἁλίσκεται παρὰ τῶν Βουλγάρων ὁ βασιλικὸς Σταυρὸς, ἐν ᾧ ἦν γάλα τῆς Παναγίας, καὶ τῆς ἁγίας Ζώνης αὐτῆς μέρος, καὶ μέρος τοῦ τιμίου Ξύλου, ἦσαν οὖν ταῦτα εἰς Κωνσταντινούπολιν. Σὺ δὲ φιλαναγνῶστα ἔχων αἰτίαν, εὑρὲ καὶ τὰ τῶν ἁγίων λείψανα, ἅπερ ἦν ἐκεῖ, τίνων ἦν καὶ πόσα. Φοβερὸν ὅμως πρᾶγμα ἡμῶν τοῖς ὠσὶν ἐνηχήθη, φασὶ γὰρ ἐν τῷ κατὰ τὴν Βενετίαν Σκευοφυλακίῳ τοῦ ἁγίου Μάρκου εὑρεθῆναι κιβώριον μικρὸν ἐξ ὧν ἔλαβον οἱ Λατῖνοι ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, στίχον ἔχον ἔξωθεν λέγοντα,

Ἔχεις με Χριστὸν, αἷμα σαρκὸς μου φέρον.

ποιεῖ δὲ ἄπειρα θαύματα. Θέλουσι δέ τινες εἶναι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ῥεύσαντος ἀπὸ τοῦ Λυτρωτοῦ σταυρουμένου. ἄλλοι δέ φασιν εἶναι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ βλύσαντος ἀπὸ τῆς Εἰκόνος τῆς τρωθείσης παρὰ τοῦ Ἑβραίου ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἄλλοι δ' αὖθις φασὶν εἶναι ἀπὸ τοῦ αἵματος τῆς Εἰκόνος τῆς τρωθείσης ὑπὸ τοῦ Ἑβραίου ἐν τῇ Βηρυτῷ, ἧς Εἰκόνος μέμνηται καὶ ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις Σύνοδος, γράψασα πρὸς Θεόφιλον τὸν Βασιλέα. Ἱστορεῖ δέ τις Ῥομπέρτος, ὅτι ὅτε ἐστράτευσαν τεσσαράκοντα χιλιάδες Σαρακηνοὶ κατὰ τῆς Ἀσκάλωνος, καὶ ἐξῆλθον κατ' αὐτῶν ἔσωθεν τρεῖς χιλιάδες Χριστιανοὶ, ὁ Ἀββᾶς Πόντιος ἐβάσταζε τὴν ἁγίαν Λόγχην, ἣ ὁ Στρατιώτης ἐκέντησε τὸν Κύριον τῆς δόξης, ὁ δὲ τῆς Βηθλεὲμ Ἐπίσκοπος ἐβάσταζεν ἱερὰν πυξίδα, ἐν ᾗ ἦν μέρος τοῦ καθαροῦ γάλακτος τῆς Θεοτόκου. Ὁ ἀναγνώστης Θεόδωρος λέγει, ὅτι ἡ Εὐδοκία ἔπεμψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξ Ἱεροσολύμων τὴν Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου τὴν ἱστορηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ θείου Λουκᾶ. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δωδεκάτου Παράγραφον ἕβδομον. Ἐν δὲ τῷ Ἀλεξανδρινῷ ἱστορικῷ λέγεται ὅτι συνυψώθη ὁ Σπόγγος τῷ Σταυρῷ τεθεὶς ἐπ' αὐτῷ, πεμφθεὶς παρὰ Νικήτα Πατρικίου, καὶ Ὀκτωβρίου εἰκοστοκτὼ ἡμέρα ἑβδόμῃ ἠνεώχθη ἡ ἁγία Λόγχη, ἣν τῶν ἐγγιζόντων εἷς τις τῷ Σαρβαρᾷ λαβὼν, δέδωκε τῷ Νικήτᾳ, καὶ τῇ Κυριακῇ ἐκηρύχθη, καὶ προσεκυνήθη ὑπ' ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῷ λόγῳ περὶ τοῦ, Εἰ ἔξεστι δέξασθαι εἰς κοινωνίαν τοὺς Κυπρίους, φησὶν, ὅτι καὶ ἡ Ἐσθὴς καὶ ἡ Ζώνη τῆς τῶν Ἀγγέλων Κυρίας, καὶ αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ ὁ Χιτὼν ὁ ἄνωθεν ὑφαντὸς, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ ῥεῦσαν Αἷμα, ἡ Λόγχη, οἱ Ἧλοι, ὁ Σπόγγος, ὁ Κάλαμος ἦσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δωδεκάτου Παράγραφον ἕβδομον.

ΒΙΒΛΙ'ΟΝ ΙΑ'. ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑποβιβασμοῦ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Ἀχρίδος, Πεκίου, καὶ Τορνόβου εἰς Μητροπολίτας, καὶ ἀθετήσεως πλὴν τοῦ Τορνόβου.

Ἱέραξ ὁ μέγας Λογοθέτης, ὅστις ἤκμαζε περὶ τὸ ἑπτακισχιλιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἔτος, ἐσημείωσεν, ὅτι μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἠθροίσθη Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ᾗ λόγος ἐγένετο περὶ τοῦ ὅτι κακῶς ᾔτησαν οἱ Βασιλεῖς γενέσθαι τινὰς Ἐπαρχίας Ἀρχιεπισκοπὰς αὐτοκεφάλους. ὅθεν ἐπειδὴ τῆς Ἐκκλησίας τότε μὴ δυνηθείσης τοῖς Βασιλεῦσιν ἀντιτεῖναι, νῦν καιρός ἐστιν ὑποταχθῆναι τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ τήν τε Ἀχρίδα, καὶ τὴν Τόρνοβον καὶ τὸ Πέκιον, καὶ οὕτως ἐχειροτόνησαν εἰς ταύτας τὰς Ἀρχιεπισκοπὰς Μητροπολίτας, ἀλλ' ἡ μὲν Τόρνοβος ἀνέμενε τῇ ὑποταγῇ, αἱ δὲ λοιπαὶ δύο ὑποχεθεῖσαι τῷ Σουλτάνῳ φόρους κατ' ἰδίαν ἴσχυσαν τῇ ἐξωτερικῇ βίᾳ μεῖναι ἐν τῷ ἀρχαίῳ σχήματι.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τοῦ Πάπα Ῥώμης Σίξτου τοῦ τετάρτου, καὶ τῶν ἁρπαγῶν καὶ πολέμων αὐτοῦ, καὶ τῆς καινοτομίας τοῦ γίνεσθαι τὸν Ἰωβηλαῖον εἰς εἰκοσιπέντε ἔτη.

Ἐπὶ τούτου τοῦ Σουλτάνου περὶ τὸ χιλιοστὸν τετρακοσιοστὸν ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἐγένετο Πάπας Ῥώμης Σίξτος ὁ τέταρτος, ὃς διὰ τὸ σφόδρα φιλεῖν τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, ἐδούλωσεν ἐκείνοις τὸ αὐτεξούσιον αὐτοῦ, ὅθεν ἐχρημάτισε καὶ πατὴρ φιλαργυρίας, ὅστις μετὰ τὸ ἁρπάσαι τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῶν αὐτῷ ὑποκειμένων ἀρχόντων καὶ πτωχῶν τὰ ὑπάρχοντα, ἐκινήθη καὶ εἰς πολέμους

τοῦ λαβεῖν καὶ ὅπλοις τὰ ἀλλότρια. ὅθεν καὶ τὴν Γερουσίαν τῶν Βενετίκων ἀντιτείνασαν αὐτοῦ τοῖς παραλογισμοῖς ἀνεθεμάτισε, καὶ ὑστέρησε καὶ τῆς ἀξίας, ἣν αὐτὸς αὐτῇ οὐκ ἔδωκεν, ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς, καὶ ἡ τῆς συγκλήτου ἐπιμέλεια, καὶ τὰ ὅπλα. ἐπενόησε δὲ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καινοτομῆσαι καὶ τὸν Ἰωβηλαῖον. καὶ ὁ μὲν Βονιφάτιος ὁ πρῶτος ἐφευρετὴς τοῦ Ἰωβηλαίου διώρισε γίνεσθαι αὐτὸν ἐν ἑκάστῃ ἐτῶν ἑκατοντάδι ἅπαξ, ὁ δὲ Οὐρβανὸς συνέταμε τὰ ἑκατὸν ἔτη εἰς πεντήκοντα, οὗτος δὲ ἡ τῆς πλεονεξίας λύσσα ἐθέσπισεν εἶναι μόνα εἰκοσιπέντε. οὕτως οὖν οἱ Πάπαι οὐ μόνον τοὺς μακρὰν, ἀλλὰ καὶ ἀλλήλους καταβάλλουσι, τὸ γὰρ κακὸν οὐ μόνον τῷ καλῷ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ ἐναντίον ἐστὶ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον, καθότι τὰ παράνομα ἀλλοιωτάτε καὶ ἄστατα. ἰστέον δὲ, ὅτι μετὰ τὸν Ἰωβηλαῖον ἐκινήθησαν οἱ Ἰταλοὶ, καὶ Ἱσπανοὶ, καὶ Κελτοὶ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ὅμως κατὰ τὸ μέρος τὸ Μιτυλήνης ἐδυστύχησαν, οἱ δὲ Βενέτικοι φοβηθέντες, εὐθὺς ἐφιλιώθησαν τοῖς Ὀθωμανοῖς.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῶν γενομένων εὐποιϊῶν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ Σουμελᾶ, καὶ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν ἄλλοις Χριστιανοῖς παρὰ τοῦ τὴν Αἴγυπτον λαβόντος Σουλτὰν Σελήμ.

ΕΝ τῷ χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐβασίλευσεν ὁ Σουλτὰν Σελὴμ, ὁ παραλαβὼν τὴν Αἴγυπτον, οὗ ἐν τοῖς καιροῖς σημειῶσαι πρῶτον, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως Παχώμιος ἀπῆλθεν εἰς Βλαχομπογδανίαν χάριν ἐλέους, ἐπειδὴ τότε οὔπω ἦσαν αἱ Ζητίαι, καὶ Βοήθειαι, καὶ τὰ Ἐμβατοίκια ἐν τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ, ὅθεν ἐλεεμόνως ἔζων οἱ Πατριάρχαι. δεύτερον, ὅτι αὐτὸς ὁ Σουλτὰν Σελὴμ πρότερον ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καιροῖς ἦν διατώμενος εἰς τὴν Τραπεζοῦντα, καὶ ποτὲ κυνηγετῶν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Σουμελᾶ, εἶδεν ἐν τῷ ὄρει φῶτα, καὶ μαθὼν εἶναι ἐκεῖ τὴν Μονὴν τῆς Θεοτόκου, ἠβουλήθη κατασκάψαι αὐτήν, μὴ δυνηθεὶς δὲ ἐξαναστῆναι οὗ ἐκάθητο τόπου, εἶπεν, Ὦ μῆτερ Μαρία, ἐὰν βασιλεύσω, ποιήσω ἐν τῷ Μοναστηρίῳ σου ὅσας εὐεργεσίας ἐποίησαν οἱ Βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων, καὶ δὴ βασιλεύσας, δέδωκε Χρυσόβουλλον κατὰ τὰ Χρυσόβουλλα ἃ εἶχον οἱ πατέρες τῶν Κομνηνῶν Βασιλέων, θεσπίσας ἐν αὐτῷ ἐλεύθερον εἶναι πάσης εἰσφορᾶς καὶ δόσεως τὸ Μοναστήριον, ἔχειν τε αὐτοῦ τὰς κτήσεις πάσας καὶ τοὺς παροίκους. ἔπεμψε δὲ καὶ πέντε λαμπάδας, καὶ ἀπηώρηνται εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας τροῦλλον, αἳ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐκεῖ κρέμανται. τρίτον, ὅτι ἠγάπα τοὺς Χριστιανοὺς, ὅθεν εὐκόλως παρεῖχεν αὐτοῖς ἄδειαν καὶ ᾠκοδόμουν Ἐκκλησίας. τέταρτον, ἀπερχόμενος εἰς τὸ λαβεῖν τὴν Αἴγυπτον, ἀπῆλθε καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ φιλοτιμησάμενος τὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς πατέρας, δέδωκε καὶ Ἀχτιναμὲ (διαθήκην χάριτος) θεσπίσας ἐν αὐτῷ εἶναι τὰ προσκυνήματα, καὶ τὰ Μοναστήρια, καὶ αἱ Ἐκκλησίαι εἰς χεῖρας τοῦ Πατριάρχου, εἶναί τε τὸν Πατριάρχην ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς πρῶτον, καὶ αὐτοῦ τῷ θελήματι τοῦ Πατριάρχου προσκυνεῖν τοὺς λοιποὺς εἰς τὰ προσκυνήματα, ἐλευθέρους τε εἶναι Κομμερκίων, καὶ φόρων, ἤτοι χαρατζίων, καὶ ἄλλων εἰσφορῶν καὶ ἀπαιτήσεων τοὺς πατέρας, τοὺς δὲ λαϊκοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ μὴ δὲ μίαν εἰσφορὰν διδόναι πλὴν τοῦ τέλους, ἤτοι τοῦ χαρατζίου. πέμπτον, ὅτι τότε ἦσαν Στρατιῶται πολλοὶ Χριστιανοὶ, ὡς ἦν καὶ ὁ Τζεριωτᾶς Πελοποννήσιος Μπέης, ὁ ὠφελήσας τῇ πρὸς τὸν Σουλτὰν Σελὴμ μεσιτείᾳ τοὺς Σιναΐτας, καὶ λίαν αὐτοὺς εὐεργετήσας, καὶ ἐλευθερώσας τοῦ ἀφανισμοῦ τὸ εἰς τὸ Κάερ μετόχιον αὐτῶν ἐν τῷ τῆς καταδρομῆς καιρῷ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Αἵρεσις Λουτέρου καὶ Καλβίνου, καὶ τίς ἡ αἰτία αὐτῆς, καὶ πόθεν ἤρξατο ἡ ἔρις, καὶ τίς ὑπερήσπισε τοῦ Λουτέρου, καὶ πῶς ἡ τῆς Αἱρέσεως φλὸξ ἀνῆψε.

ΚΑτὰ τὸ χιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν ἑπτακαιδέκατον ἔτος, ὁ τότε Πάπας Λέων ὁ δέκατος ἐξέδωκε συγχωροχάρτια, ὅσον μὲν κατὰ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν, ἵνα συνάξῃ χρήματα, ὅσον δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον, περὶ τῶν μελλόντων παραγγέλεσθαι κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ὑπὲρ τῆς Χριστοῦ δῆθεν Ἐκκλησίας εἰς τὸν καιρὸν τῆς Κρουτζιάτας. κατέστησε γοῦν ὁ Πάπας τὸν Ἀλμπέρτον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Μογουντίας ἐπιστάτην τοῦ φροντίσαι καὶ εὑρεῖν ἄνδρα χρήσιμον, ἵνα εἰς ὅλην τὴν Γερμανίαν περιβάλῃ τοῦ διανεῖμαι τὰ τοιαῦτα συγχωροχάρτια. ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος ἐν καθαρῷ συνειδότι ἐξελέξατο τινα Δομινικανὸν Ἰωάννην Τερτζέλιον καλούμενον, καὶ διωρίσατο αὐτὸν διανεῖμαι μίαν ποσότητα τῶν συγχωρητικῶν τούτων καὶ εἰς

εἰς τὴν Γερμανίαν, ὥσπερ δυσαρεστήσας Μαρτῖνος Λούτερος Λατῖνος Ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ τοῦ σχήματος τῶν Αὐγουστινιανῶν, ὁ καὶ τὴν διδασκαλίαν ἐκεῖ ποιούμενος, ὁμοίως καὶ ὁ Γενεράλης τῶν Αὐγουστινιανῶν τοὐπίκλην Σταυπίτζης, ἤρξαντο ψέγειν τὰ τοιαῦτα συγχωροχάρτια, καὶ μάλιστα ὁ Λούτερος ἐπ᾽ ἄμβωνος ἐβρόντα καὶ ἔγραφε κατὰ τῶν Ἰνδουλγεντζιῶν, λέγων μὴ δίδοσθαι τοιουτοτρόπως ἄφεσιν καὶ συγχώρησιν. ὤφθη δὲ ὑπερασπίζων τοῦ Λουτέρου ὁ Δοὺξ τῆς Σαξονίας Φεδερῖκος, νέος καὶ ἡδονικὸς ὥστις πῶλος ἀδάμαστος ὤν, ὅστις ἐποίησεν ἐπιβληθῆναι θέσεις περὶ τὰ συγχωροχάρτια. τοῦ οὖν Τερτζελίου ὑπερασπιζομένου τῶν συγχωροχαρτίων, τοῦ δὲ Λουτέρου σφοδρῶς κατ᾽ αὐτῶν φερομένου, ἤρξατο ἀνάπτειν ἡ φλὸξ τῆς Αἱρέσεως, ἥτις καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἀνάπτει εἰς Γερμανίαν, Οὐγγρίαν, Ἐρδελίαν, Φράντζαν, Ἐγκλιτέραν, Ὀλαύταν, Σφετζίαν, Γοτθίαν, Δανίαν, Λεχίαν, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀμερικήν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Σύγγραμμα Ἑνρίκου Βασιλέως Ἀγγλίας κατὰ Λουτέρου, καὶ ἐμπρήσεως τῶν βιβλίων αὐτοῦ, καὶ συγγραφῆς ἑτέρων.

Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ὁ Ἑνρῖκος ἔγραψεν ἐναντίον τοῦ Λουτέρου ἓν βιβλίον σοφώτατον καὶ πολυμαθέστατον, ὅθεν ἐφημίσθη ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Πάπα Λέοντος τῆς πίστεως ὑπερασπιστὴς καὶ ὑπέρμαχος, ὡς διηγεῖται τοῦτο ὁ Λίλιος εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ. ἐγένετο γοῦν ἀπόφασις τόσον ἀπὸ τοῦ δεκάτου τούτου Λέοντος, ὅσον καὶ ἀπὸ τοῦ Καρόλου τοῦ πέμπτου ἀφανισθῆναι καὶ ἐμπρησθῆναι ὅλα τὰ βιβλία τοῦ Λουτέρου ὡς βλάσφημα, πλήνγε αὐτὸς ἐξόριστος ὤν, συνέγραψε καὶ ἄλλα· παρακινῶν ἅμα καὶ νουθετῶν καὶ τοὺς Αὐγουστινιανοὺς τοὺς συνθιασώτας αὐτοῦ καταλιπεῖν τὴν Λειτουργίαν εἰς τὴν Βιτεμπεργίδα, εἰ μὴ αὐτοὺς ὅμως ἔτυπτεν ἡ συνείδησις αὐτῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Ὅτι ἡ κατὰ τῆς Μυσταγωγίας κακία τοῦ Λουτέρου ἦν, ἵνα τὸ, Ὑπὲρ ἀφέσεως καὶ συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ σὺν τῷ μνημοσύνῳ τῶν Μοναχῶν ἐξαλείψῃ διὰ τὸ πρὸς τὸν Πάπαν πεῖσμα.

Ἐπόθουν, λέγει τὶς Θεολόγος καὶ εὐλαβὴς ἀνὴρ, μετ᾽ ἐπιμελείας μαθεῖν, τὶς ἡ τοσαύτη κακία κατὰ τῆς Μυσταγωγίας· καὶ ἔγνων ὅτι τὸ πᾶν ἦν διὰ τὸ λέγειν ἡμᾶς ἀεὶ, Ὑπὲρ ἀφέσεως καὶ συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ. καὶ λοιπὸν ὅλον τοῦτο ἐπονηρεύσατο ὁ δολιώτατος Λούτερος ἐξαλεῖψαι ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς· καὶ ἑπομένως καὶ τὸ μνημόσυνον τῶν Μοναχῶν, διότι ἐν ὅσῳ ἦσαν μερίδες, μνημόσυνα, τεσσαρακονθήμεροι Λειτουργίαι ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν ἐφυλάττετο, διεσπείρετο, καὶ ἀπαράθραυστος ἔμενε σχεδὸν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. ὁ φιλομαθὴς ἰδέτω τὴν διάλεξιν τὴν γενομένην ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Δουκὸς τῆς Σαξονίας Γεωργίου, ἐν ᾗ ὤφθη ὁ Λούτερος λίαν θρασὺς καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον θυμώδης, ὅθεν λέξαντος αὐτῷ ἑνός τινος ἄλλου παρομοίου αὐτῷ κατὰ τὴν θρασύτητα καὶ ὑπερηφανίαν ὑπέρογκα, ὡς δηλαδὴ οὐχ ἁρμόζει αὐτῷ τοσοῦτον ταράττεσθαι, ἀπεκρίθη αὐτῷ κατὰ τὸ αὐτὸ θράσος καὶ θάρρος εἰπών, Μήτε διὰ τὸν Θεὸν ἤρξατο ἡ ὑπόθεσις αὕτη, μήτε αὖθις διὰ τὸν Θεὸν μέλλει τελειοῦσθαι (ὡσανεὶ ἔλεγε διὰ τὸ πρὸς τὸν Πάπαν πεῖσμα καὶ τὴν φιλαργυρίαν αὐτοῦ ἠθέλησε γενέσθαι Ἀρχηγὸς Αἱρέσεως, ἣν καίτοι γινώσκων ἀπώλειαν ψυχῶν, ἔχεται ὅμως τῆς γνώμης αὐτοῦ) καὶ ὅμως ἐκ Θεοῦ δεῖν ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι μεμαθήκαμεν οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ Σικελιώτου, ἀλλὰ μάλιστα ἀπὸ τοῦ Ναζιανζηνοῦ ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Περὶ τοῦ συζευχθέντος Μοναστρίᾳ Λουτέρου, καὶ τοῦ Λουτερίσαντος Βασιλέως Ἀγγλίας τοῦ ὀγδόου.

Ἀλλ᾽ ὢ τῆς παρανομίας τοῦ Λουτέρου. οὐχ εὕρηκεν ἄλλην λαβεῖν εἰς γυναῖκα αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἢ τὴν Μονάστριαν Αἰκατερίναν ὁ δοῦλος τοῦ Διαβόλου ὡς κακομόναχος, ὡς τοῦτο διηγεῖται ὁ Σούριος. ἀλλὰ καὶ ὁ καλὸς Ἑνρῖκος ὁ τῆς Ἀγγλίας Βασιλεὺς ὁ ὄγδοος ἀπεστάτησε διὰ τὸ θηλυμανὲς αὐτοῦ, καὶ διὰ πρόσχημα τῆς κενοδοξίας αὐτοῦ ἀπολύσας τὴν νόμιμον αὐτοῦ γυναῖκα Αἰκατερίναν, καὶ λαβὼν τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ Ἄνναν, τοῦ δὲ Πάπα μὴ συγχωρήσαντος αὐτῷ ἀπὸ Ῥώμης τὸ διαζύγιον, ἐγένετο Λούτερος, καὶ ἐκλήθη κεφαλὴ τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας. τίς λοιπὸν μὴ καγχάσῃ τοῦτο ἀκούων; ναὶ, ἀπὸ σχισματικοῦ ἐγένετο κεφαλὴ καὶ ὕδρα ἑπτακάρηνος τῆς πολυπλόκου Αἱρέσεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ε′.

Περὶ τῆς αἰφνιδίου τελευτῆς Μαρτίνου τοῦ Λουτέρου, καὶ ὧν ἔζησεν ἐτῶν, καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ Καλβίνου, καὶ τῶν ἐννέα αὐτοῦ παθῶν, καὶ τῆς βεβήλου ζωῆς, καὶ πότε ἀπεῤῥάγη τοῦ βίου.

Ἀπέθανε δὲ οὕτως ὁ αἱρεσιάρχης Λούτερος αἰφνιδίῳ θανάτῳ, ἑξήκοντα καὶ τρία ἔτη ζήσας, ὡς ἱστορεῖ τοῦτο ὁ ἱστορικὸς Ὄσιος. ἤκμαζε δὲ τότε καὶ Ἰωάννης ὁ Καλβῖνος, ὁ λεγόμενος σαθῆναι νόθος (ἦν γὰρ Φραγγοϊερέως τινὸς παῖς) κανονικὸς εἰς τὸ Νοβοδιούνιον, ὡς φησὶν ὁ Βέσπελος. ἦν δὲ λίαν φιλάσθενος, ἔφερε γὰρ ἐν ἑαυτῷ ἐννέα ἀσθενείας, ἀρθρίτιν, κώλικα, δυσουρίαν, φθίσιν, αἱμοῤῥοΐδας, ἆσθμα, ἡμικρανίαν, διηνεκῆ κατάῤῥοιαν, καὶ αἱματώδη ἐμετόν. κατὰ ἀλήθειαν οὔτε ὁ σκωληκόβρωτος ἐκεῖνος Ἡρώδης δύναται συγκρίνεσθαι τῷ Καλβίνῳ κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς νόσους, ὡς βεβαιοῖ τοῦτο Βέζας ὁ μαθητὴς αὐτοῦ. ἀπέθανε δὲ ὁ Καλβῖνος κατὰ τὸ χιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν ἑξηκοστὸν τέταρτον ἔτος, δυσχεροῦς βίου ἄνθρωπος, ὡς εἴρηται, καὶ ὑπὲρ τὸν Σαρδανάπαλον καὶ Ἐπίκουρον βέβηλος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς′.

Περὶ τῆς τοῦ Καλβίνου καὶ Λουτέρου Αἱρέσεως, καὶ τῶν μιαρῶν αὐτῆς δογμάτων, καὶ ἐκ ποίων Αἱρέσεων σύγκειται, καὶ τίνα τὰ συμπεράσματα ἐκ τῶν βλασφημιῶν αὐτῶν.

Ἡ Αἵρεσις τοῦ Καλβίνου καὶ Λουτέρου οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἀλλ᾽ ἢ μία συνάθροισις πολλῶν Αἱρέσεων, πάσας γὰρ τὰς βλασφημίας τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων Αἱρετικῶν σχεδὸν συναγαγόντες, συνέστησαν τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀσέβειαν. Καὶ δὴ λέγουσι μὴ εἶναι τὰ ἔργα ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν, ὡς ἀρκούσης μόνης τῆς καθαρᾶς πίστεως, ἀλλὰ τοῦτο ἦν Αἵρεσις Σίμωνος τοῦ μάγου, καὶ μάρτυς ὁ Εἰρηναῖος βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, ἦν ἔτι γε τοῦτο Αἵρεσις τῶν Ἀνομοίων, οὓς ἡ Ἐκκλησία ἀνεθεμάτισεν ἐν ἔτει τριακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ, καὶ μάρτυς ὁ Αὐγουστῖνος Αἱρέσει πεντηκοστῇ ἐνάτῃ. λέγουσιν ἀρκεῖν εἶναι μόνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν γραφήν, τῶν δὲ πατέρων τὰς ἑρμηνείας εἶναι ἀνωφελεῖς, ὡς ἔλεγεν ὁ Εὐτυχὴς ἐν τῇ τρίτῃ συνελθούσῃ τῆς ἐπὶ Φλαβιανοῦ Συνόδου, ἥτις κεῖται ἐν τῇ πρώτῃ πράξει τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. ἔλεγε γοῦν ὁ Εὐτυχής, Εἰ δέ που τύχοι τι παρ᾽ αὐτῶν (τῶν πατέρων) ἔν τισι λέξεσιν ἢ διασφαλθὲν, ἢ διαπλανηθὲν, τοῦτο μηδὲ διαβάλλειν, μήτε καταδέχεσθαι, μόνας δὲ τὰς γραφὰς ἐρευνᾶν ὡς βεβαιοτέρας οὔσας τῆς τῶν πατέρων Ἐκθέσεως, καὶ αὕτη ἡ Αἵρεσις ἀνεθεματίσθη εἰς τὸν Ἄρειον, Νεστόριον, Διόσκορον, καὶ μάρτυς ὁ Αὐγουστῖνος βιβλίου πρώτου κατὰ Μαξίμου κεφαλαίῳ δευτέρῳ. ταύτην τὴν Αἵρεσιν ἀνεθεμάτισε καὶ ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς ὀρθοδοξίας ἀναγινώσκεται, Εἴ τις τὴν γραφὴν δέχεται ἄλλως παρ᾽ ὃ ἡρμήνευσαν αὐτὴν οἱ ἅγιοι πατέρες, ἔστω ἀνάθεμα. καὶ ἐν τῇ πρώτῃ πράξει ἡ αὐτὴ ἑβδόμη Σύνοδος λέγει, Εἴ τις [illegible]μβάνει τὰς φωνὰς Ἀρείου, Νεστορίου, Εὐτυχοῦς [illegible] Διοσκόρου, ὡς εἰ μὴ ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης ἀσφαλῶς διδαχθῶμεν, οὐχ ἑπόμεθα ταῖς διδασκαλίαις τῶν ἁγίων πατέρων, ἀνάθεμα. Λέγουσι τὸν Λούτερον καὶ Καλβῖνον καθαρίσαι τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ πολλῶν σφαλμάτων ὧν ἐδέξατο ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ τοῦτο ἦν Αἵρεσις τῶν ἀσεβῶν Ἀνομοίων, λέγει γὰρ ὁ Φώτιος ἀναγνώσει τεσσαρακοστῇ, ὅτι ἔλεγον οἱ Ἀνόμοιοι Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα τερατευόμενοι. ἴδε καὶ Εὐσεβίου βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον ἔσχατον, ὅπου οἱ τὰ Ἀρτέμωνος φρονοῦντες ἔλεγον, τοὺς μὲν προτέρους ἅπαντας καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀποστόλους παρειληφέναι τε καὶ δεδιδαχέναι ταῦτα, ἃ νῦν οὗτοι λέγουσι, καὶ τετηρῆσθαι τὴν ἀλήθειαν τοῦ κηρύγματος μέχρι τῶν Βίκτορος χρόνων, ἀπὸ δὲ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ζεφυρίνου παρακεχαράχθαι τὴν ἀλήθειαν. Ἀρνοῦνται τὸ Μυστήριον τῆς μετανοίας, καὶ τοῦτο ἦν Αἵρεσις τοῦ Ναυάτου, ἣν ἀναθεματίζει ἡ Ἐκκλησία ἐξ ἐκείνου ἕως τῆς σήμερον. Λέγουσι τὴν προτέραν οὖσαν θεωρητικὴν Ἐκκλησίαν ἐκλεῖψαι, εὑρίσκεσθαι δὲ μόνον αὐτὴν νῦν ἐν τῇ συνάξει αὐτῆς, ὅπερ ἦν Αἵρεσις τῶν Δονατιστῶν κατὰ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, καὶ ἴδε τὸν Αὐγουστῖνον ἐν τῷ περὶ ἑνώσεως τῆς Ἐκκλησίας κεφαλαίῳ πεντηκοστῷ δευτέρῳ. Ψέγουσι τῶν ἁγίων τὰ λείψανα, τὴν τῶν ἁγίων Εἰκόνων προσκύνησιν λέγουσιν Εἰδωλολατρείαν, ὅπερ ἦν Αἵρεσις τοῦ Βιγιλαντίου, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἱερώνυμος, καὶ τῶν Εἰκονομάχων, τῶν ἀναθεματισθέντων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κοινῶς ἐν τῇ ἑβδόμῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, καὶ ἰδίως ἐν ὅλοις τοῖς Πατριαρχείοις, καὶ ἐν τῇ ὑπὲρ Ἰγνατίου καὶ ἐν τῇ ὑπὲρ Φωτίου ταῖς Συνόδοις, καὶ ἐπὶ Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου τῶν Πατριαρχῶν, ἀλλὰ καὶ κατ᾽ ἔτος τῇ Κυριακῇ τῆς ὀρθοδοξίας ἀναθεματίζεται ἐν πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Ἀποβάλλουσι τὰς προσευχὰς ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων, καὶ τὴν μεγάλην τεσσαρακοστήν, καὶ Τετράδα καὶ Παρασκευήν, καὶ πρὸς τούτοις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικήν, καὶ τοῦτο ἦν Αἵρεσις τῶν εἰρημένων Ἀνομοίων, ἤτοι Ἀετιανῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Αὐγουστῖνος κατὰ Αἱρέσεων γράφων, καὶ ὁ Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐν Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ ἐνάτῃ, καὶ Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ πέμπτῃ τῶν

Ἀερίων

Ἀερίων. ὅθεν λέγει ὁ αὐτὸς Αἱρέσει ἐξηκοστῇ, Δεῖ δὲ καὶ παραδόσει κεχρῆσθαι, οὐ γὰρ πάντα ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς δύναται λαμβάνεσθαι, διὸ τὰ μὲν ἐν γραφῇ, τὰ δὲ ἐν παραδόσει παρέδωκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ὥς φησιν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος, Ὡς παρέδωκα ὑμῖν. καὶ ἄλλοτε, Οὕτω διδάσκω. Καὶ, οὕτω παρέδωκα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις. Καὶ, ὁ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῆ ἐπιστεύσατε. Ὁ αὐτὸς Αἱρέσει πεντηκοστῇ πέμπτῃ, Ἀποστόλων παραδόσεις, καὶ γραφαὶ ἅγιαι καὶ διαδοχαὶ διδασκαλίας, καὶ ἐκ τούτων ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἠσφάλισται. οὕτω καὶ Βασίλειος ἐν τοῖς πρὸς Ἀμφιλόχιον κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ, καὶ πάντες οἱ πατέρες. Λέγουσιν ὅτι τὰ ἔργα τῶν πατέρων ἐστὶν ἁμαρτία, ὡς ὁ Καλβῖνος ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ περὶ αὐτεξουσίου λέγει ῥητῶς, Ἁμαρτάνουσιν οἱ δίκαιοι ἔτι καὶ εἰς τὰ καλὰ ἔργα, καὶ ἅπερ λέγομεν καλὰ ἔργα, ἐστὶν ἀφ' ἑαυτῶν θανάσιμαι ἁμαρτίαι, καὶ ἐν τῇ ἀναιρέσει τοῦ Λατόμου λέγει, Πᾶσα δικαιοσύνη ἀκάθαρτος, πᾶν ἔργον καλὸν ἁμαρτία. καὶ ὁ Λούτερος ἐν τῷ περὶ εὑρέσεως τοῦ Σταυροῦ λέγει, Τὰ ἔργα οὐ σώζει· τὸ μαρτύριον ἔργον, ἄρα οὐ σώζει. συμπεραίνουσι λοιπὸν ἐκ τῶν βλασφημιῶν αὐτῶν πρῶτον, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὔτε μιᾷ δυνάμει ἔργων καλῶν ἢ κακῶν ἀποκερδαίνονται εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἢ ἀποβάλλονται εἰς κόλασιν αἰώνιον. δεύτερον, ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἀπέθανεν ὑπὲρ πάντων, ἀλλ' ὑπὲρ μόνων τῶν ἐκλεκτῶν, ἐναντία τοῦ Ἀποστόλου ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους δευτέρᾳ. τρίτον, ὅτι ὁ Θεὸς οὐ δίδωσι πᾶσι τὴν χάριν, ἀλλὰ μόνοις τοῖς προωρισμένοις. τέταρτον, ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκπέπτωκεν, ἀπώλεσε τὴν προτέραν φύσιν, καὶ ἑπομένως καὶ τὸ αὐτεξούσιον, ὥστε ἀναγκάζεται ἁμαρτάνειν. πέμπτον, ὅτι ὁ Θεὸς προσέταξε τοῖς ἀνθρώποις ἀδύνατα, διὰ τοῦτο οὐ δύνανται πάντα ὅσα προσέταξεν αὐτοῖς φυλάττειν. ἕκτον, ἀρνοῦνται ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Εὐχαριστίας γίνεσθαι μεταβολὴν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἀλλὰ μόνον σημεῖα ἁπλᾶ ταῦτα λέγουσιν, εἰ καὶ ὁ Λούτερος κατὰ τοῦτο διαφέρει, λέγει γὰρ εἶναι τὸν Χριστὸν ἐν τῷ ἄρτῳ καὶ τῷ οἴνῳ πραγματικῶς, ἀλλὰ χωρὶς μεταβολῆς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ὡσαύτως καὶ τὰ λοιπὰ πέντε Μυστήρια Ἱερωσύνην, Χρίσμα, Μετάνοιαν, Εὐχέλαιον, Γάμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος λίαν βλασφημοῦσιν. Ἔτι λέγουσι μὴ διαφέρειν τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Πρεσβυτέρου, ἀλλὰ ταὐτὸν εἶναι Ἐπίσκοπον καὶ Πρεσβύτερον, ὅπερ ἦν Αἵρεσις τοῦ Ἀερίου, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ πέμπτῃ, καὶ ἴδε τοῦ Ἱερεμίου τὸ περὶ Μυστηρίων καὶ προορισμοῦ, καὶ τοῦ Συρίγου τὸ κατὰ τῶν κεφαλαίων Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ἐν δὲ τῷ παρόντι ἴδε τὸ τοῦ Ἱερεμίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ κατὰ τὸ χιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἔτος πρὸς τοὺς ἐν Βιτεμπεργίδι τῆς Γερμανίας Λουτέρους γράψαντος ἀπολογίας τρεῖς, καὶ διαλύσαντος πᾶσαν αὐτῶν κακοδοξίαν, καὶ διδάξαντος πᾶσαν ἀλήθειαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, εἰλημμένην ἀπὸ τῆς γραφῆς καὶ τῶν πατέρων καὶ τῆς ἀλληλοδιαδόχου παραδόσεως ἄχρις ἡμῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τῶν τὰ Λουθήρου ἄλλως ἄλλων τινῶν ἱστορούντων ἐπ' αἰτίᾳ τῶν τοῦ Πάπα Ἰνδουλγαντζιῶν, τῶν κατὰ τὴν τῶν ἀργυρίων ποσότητα τὸν τῆς συγχωρήσεως χρόνον ἐκτεινουσῶν καὶ συστελλουσῶν τῷ ἀγοράζοντι, ἐξ ὧν τινῶν ἑτέρῳ τάγματι παρὰ τὸ ἑαυτοῦ ὑπὸ τῆς τοῦ Πάπα ἀδελφῆς πωληθεισῶν ὁ Λούτερος χαλεπήνας, ἐκινήθη κατὰ τοῦ Πάπα. καὶ περὶ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου κατὰ τοῦ Λουτέρου, καὶ ὧν ἱστοροῦσι Λατῖνοι πολέμων Καρόλου Βασιλέως Ἀλαμανίας κατὰ Λουτέρων, ἐν ᾧ καὶ στάσις Ἡλίου Μυθολογεῖται.

Τινὲς δὲ ἱστοροῦσι τὰ τοῦ Λουθήρου οὕτως, ὅτι ὁ Πάπας μελετῶν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὅπως εὕρῃ τρόπους λαμβάνειν ἀργύρια καὶ ἑαυτῷ θησαυρίζειν, ἐξέδωκεν εἰς τὸ παρὸν τὰς λεγομένας Ἰνδουλγέντζιας, ἐν αἷς ἔλεγε ταῦτα, ὡς διάδοχος Πέτρου καὶ ἐπίτροπος Χριστοῦ ἔχω ἐξουσίαν συγχωρεῖν ζῶντας καὶ τεθνεῶτας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν τῷ καθαρτηρίῳ πυρὶ διαμένοντας, καὶ τοῦτο, διὰ τὸ εἶναι ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τὸ ἄπειρον πλῆθος τοῦ μισθοῦ τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ. ἡ πρόφασις δὲ τῶν τοιούτων ἦν τοῦ συναχθῆναι ἀργύρια ἐπὶ μισθοδοσίᾳ δῆθεν τῶν Στρατευμάτων, οἵτινες ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπολέμουν, ἔθος ἐν τοῖς συγχωροχαρτίοις ἐβεβαίου, ὅστις ἂν δοίη τίμημα ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔτους περὶ ἑνὸς Στρατιώτου, ἔχειν συγχώρησιν ἐν ὅσοις ἂν ἁμαρτήσοι δι' ἐτῶν πέντε, ὅστις δὲ πλέω δοίη, κατὰ τὸ δόμα αὐτοῦ ηὔξανε καὶ τὰ τῆς ἀφέσεως ἔτη. ταῦτα τὰ συγχωροχάρτια ἀπέστελλον ἵνα πανταχοῦ τῆς Φραγγίας κηρύξωσιν, ἦν δὲ συνήθεια τοὺς ἀπὸ τοῦ τάγματος τῶν λεγομένων Ἱεροκηρύκων Φράρους ἐπ' Ἄμβωνος αὐτὰ κηρύττειν, τοῦ δὲ τότε Πάπα Λέοντος δωρησαμένου μιᾷ αὐτοῦ ἀδελφῇ διακοσίων χιλιάδων χρυσίων Ἰνδουλγέντζιας τοῦ πέμψαι καὶ διανέμαι ταῦτα εἰς ὃν αὐτῇ ἀρέσκοι τόπον, ἡ δὲ πέμψασα αὐτὰς [illegible] Γερμανίαν, καὶ οὐσα ἡ θεοκατάρατος γυνὴ λία[illegible] φιλάργυρος, οὐκ ἔδωκεν αὐτὰς τῷ τῶν Ἱεροκηρύκων τάγματι κατὰ τὴν συνήθειαν, ἀλλ' ἵνα συναθροίσῃ πλέονα ἀργύρια, ἐπώλησεν αὐτὰς τοῖς τῶν [illegible]ρατζεσκάνων Φράροις, οἳ καὶ πλειόνος αὐτὰς ἠ[illegible]γόρασαν τιμήματος

μαρος, ἐλπίσαντες ἐκ τῆς ἀναπαύσεως κέρδος τι αὐτοῖς παλιγκαπηλεύουσι προσγενήσεσθαι. ἀλλ᾽ ἡ ὑπόθεσις προὐξένησε μεγάλου σκάνδαλον καὶ κακῶν αἴτιον, ὁ γὰρ Μαρτῖνος ὁ Λούτερος μέγας Θεολόγος ὢν ἀπὸ τοῦ τάγματος τῶν ἱεροκηρύκων, μὴ ὑπομένων ἁρπάζειν τῶν χειρῶν αὐτῶν τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν καὶ τὸ κέρδος τοὺς Φραντζεσκάνους, ἐπεχείρησε γράφειν κατὰ τῶν συγχωρητικῶν, οὐδὲν ταῦτα λέγων ὠφελεῖν τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε τὸν Πάπαν τοιαύτην ἐξουσίαν ἔχειν, ἀλλ᾽ εἶναι ταῦτα τῆς φιλαργυρίας αὐτοῦ καὶ τυραννίας προφάσεις. αὕτη ἡ διδασκαλία τοῦ Λουτέρου ἤρεσε τοῖς πλείοσι, μάλιστα τοῖς ἀπογυμνωθεῖσιν ὑπὸ τῆς ἀπληστίας τοῦ Πάπα, ἣν καὶ ἐδέξαντο μετὰ χαρᾶς. ταῦτα μαθὼν ὁ Λέων, ἔκραξε τὸν Λούτερον εἰς Ῥώμην τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν, οὐκ ἀπελθεῖν μὴ ὑπακούσαντος, ἔβαλον ὁ Πάπας ἱκανὰς ποιῆσαι διαφόρους ἀντιρρήσεις τῆς διδασκαλίας τοῦ Μαρτίνου, πρότερον καθαιρέσει ὑποβαλὼν καὶ ἀναθέματι τὸν ἄνθρωπον. ἀλλ᾽ αὐτὸς ἐκ τούτων παροξυνθεὶς, ἠκόνησεν ἰσχυρῶς αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν, καὶ ἐπεχείρησε διαφόροις κεφαλαίοις ἐλέγχειν οὐ μόνον τὴν ἀκολασίαν καὶ φιλαργυρίαν τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης, ἀλλά γε καὶ ἐπικαλεῖσθαι Σύνοδον τοῦ θεωρηθῆναι ἐν αὐτῇ τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ, λέγων εἶναι τὴν Σύνοδον ἐπὶ πάντων, καὶ ἀκολούθως ἐπὶ τοῦ Πάπα. ἐπεκαλεῖτο δὲ Σύνοδον, ἐλπίζει τοῦ αὐτόν τε ἀθωωθῆναι, καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Πάπα ἐξουσίαν συσταλῆναι. πάντες δὲ μετὰ χαρᾶς ἐδέξαντο τὴν περὶ τῆς Συνόδου γνώμην, καὶ μάλιστα οἱ Ἀρχιερεῖς, οἵτινες ἦσαν ὡς ἀνδράποδα δεδουλωμένοι οἱ ταλαίπωροι, ὅπερ γὰρ ἰδίοις κόποις ἐκέκτηντο, τοῦτο ἦν τοῦ Πάπα, αὐτοὶ δὲ μόνον ἦσαν ἄνεμον ἐν ταῖς χερσὶ φέροντες, τουτέστιν οὐδὲν ὧν κεκοπιάκασιν ἔχοντες. ὁ δὲ Πάπας λίαν ἐσπούδαζεν ἀρξαι καὶ ἀποφυγεῖν τὴν Σύνοδον, ὅθεν εἰ καὶ διὰ τὸ τοὺς πάντας βοᾶν κοινῶς καὶ ζητεῖν Σύνοδον, ἐπέτρεψεν αὐτὴν γενέσθαι, ὅμως τεχνικῶς συνεπέραινε τὸν καιρὸν, μετάγων αὐτὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καὶ πολλάκις ἀρχὴν ποιούμενος αὐτῆς, ἐφεύρισκεν ἀφορμὰς καὶ μετετίθου αὐτὴν εἰς ἄλλον καιρὸν, ὥστε παρελθεῖν ἐν τῷ μεταξὺ ἔτη εἰκοσιδύο. τοῦτο δὲ ἐποίει, ἕως ἂν βαρυνθῶσιν οἱ ζητοῦντες Σύνοδον, καὶ ἐάσωσιν αἰτεῖν περὶ ἀθροίσεως Συνόδου, ἢ καὶ ἐὰν θελήσωσιν αὐτὴν τελειῶσαι, γενέσθαι τὸ πᾶν αὐτῆς τῇ ἐξουσίᾳ τῶν αὐτῷ οἰκείων, τῶν δι᾽ ὅρκων δηλονότι αὐτῷ οἰκειωθέντων. κατέπειθε δὲ καὶ τοὺς τῆς Συνόδου ἐξάρχους ποτὲ μὲν ἀπειλαῖς, ποτὲ δὲ δωρεαῖς καὶ ὑποσχέσεσι μεγάλων ἀξιωμάτων, ἀνθ᾽ ὅτου δὴ οὔτε ὁ Λούτερος, οὔτε οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ ἠθέλησαν ἀπελθεῖν εἰς τὴν Σύνοδον, ἀλλ᾽ ἐπεχείρησαν ὅπλοις καὶ βιβλίοις πολεμεῖν τοῖς Ῥωμαίοις. ἐγένετο δὲ ἡ Σύνοδος ἐν Τριδέντῳ πολιχνίῳ, καίτοιγε οἱ Λατῖνοι ἱστοροῦσιν, ὅτι κινηθείσης τῆς Αἱρέσεως τοῦ Λουτέρου, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλιάδας Λουτεράνους ἀπέκτεινεν ἐν τῇ Γερμανίᾳ ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀλαμανίας Κάρολος ὁ πέμπτος, ὃς καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ ἐποίησεν ἂν αὐτοῖς, εἰ μὴ ἐκώλυσεν αὐτὸν ὁ Ῥὴξ τῆς Φράντζας Φραντζέσκος, πόλεμον κινήσας κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο αἰτία ὁ Χριστιανικώτατος Ῥὴξ καταπατηθῆναι τὴν Ῥώμην, καὶ φυγεῖν καὶ τὸν Πάπαν Κλήμεντα τὸν ἕβδομον εἰς τὸ Κάστελλον τοῦ Ἀρχαγγέλου. ἀλλὰ δὴ (λέγουσιν οἱ αὐτοὶ) καὶ Παῦλος ὁ τρίτος φροντίδα ποιούμενος τοῦ παῦσαι τὴν Αἵρεσιν τοῦ Λουτέρου, διωρίσατο Σύνοδον γενέσθαι πρῶτον μὲν εἰς Πάντοβαν, εἶτα εἰς Βικεντίαν, καὶ τελευταῖον εἰς τὸ Τρίδεντον, διὰ τὸ εἶναι πλησίον τὴν Γερμανίαν, καὶ μένειν ἀπροφασίστους τοὺς Λουτέρους καὶ Εὐαγγελικοὺς καὶ Προτεστάντας. καὶ εἰ καὶ προέγραψεν ὁ Πάπας δίπλωμα πρὸς τὸν Κάρολον ἵνα συγκατανεύσῃ γενέσθαι τὴν Σύνοδον, καὶ ὁ Κάρολος στραφεὶς νικητὴς ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς ἦν πρόθυμος περὶ τῆς ἀθροίσεως τῆς Συνόδου, ἀλλὰ πάλιν ὁ Ῥὴξ τῆς Φράντζας ἐκώλυσεν αὐτὸν τοῖς πολέμοις αὐτοῦ, ὅθεν ὁ Χρηστὸς Κάρολος ἠναγκάσθη ποιῆσαι εἰρήνην διὰ τὸ καλὸν τῆς Συνόδου. ἀλλ᾽ οἱ Αἱρετικοὶ καταφρονοῦντες τοῦ Καρόλου ἀπαναίνονται τὴν Σύνοδον. κινηθέντος δὲ πάλιν τοῦ Καρόλου κατ᾽ αὐτῶν ὅπλοις, ἐν ἐκείνῳ τῷ πολέμῳ ἔστη ὁ Ἥλιος ὡς ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἵνα κατακοπῶσιν ὑπὸ τοῦ Καρόλου αὐτοῦ οἱ νέοι ἐφευρεταὶ τῆς παντόλμου Αἱρέσεως, καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἱστοροῦσι περὶ τοῦ Λουτέρου. τοῦτο γε μὴν τὸ στῆναι τὸν Ἥλιον ὅμοιόν ἐστι ψεῦδος τῷ ἀνωτέρω εἰρημένῳ βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίῳ ἐντῷ, ὅτι ἔστη ὁ Ἥλιος καὶ ὅτε ἔλαβον τὴν Ἱερουσαλὴμ οἱ Λατῖνοι ἀπὸ τῶν Ἀράβων, καὶ ἴδε τὸν τόπον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Ὅτι ἡ ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος οὐκ ἦν κατὰ πρῶτον λόγον διὰ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ διὰ τὸ ὕψος τῆς μονότητος τοῦ Πάπα καθ᾽ οὗ ἐφέρετο ὁ Λούτερος, καὶ περὶ τῶν τρισκαίδεκα βλασφήμων αὐτῆς δογμάτων, ἐν οἷς ἀναθεματίζει τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τοὺς ἁγίους πατέρας, τοὺς Ἀποστόλους, καὶ αὐτὸν τὸν Χριστόν.

Ἡ τοιαύτη Σύνοδος ὅτι εἶπε τινὰ καλῶς κατὰ τῶν νέων Αἱρετικῶν περὶ Μυστηρίων, περὶ προορισμοῦ καὶ δικαιώσεως, περὶ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ἀποδεκτέα ἐστίν, ὅτι δὲ ἐν τοῖς καλοῖς ἐγκατέμιξε πολλὰ τινὰ βλάσφημα, παράνομος καὶ ἀποτρόπαιός ἐστι. διαληπτέον οὖν, εἰ καὶ μὴ περὶ πασῶν, ἀλλὰ περί τινων ὧν ἐξέθετο, ἢ ἐβεβαίωσε βλασφημιῶν· καὶ πρῶτον, ὅτι οἱ Πάπαι ἐπεῖχον τὴν ἄθροισιν αὐτῆς σχεδὸν ἔτη εἰκοσιδύο, τὸ δὲ αἴτιον, οὐχ ἵνα εὕρωσι τρόπον καταβαλεῖν τοὺς Αἱρετικοὺς, οἱ γὰρ ἔλεγχοι κατὰ τῶν Αἱρετικῶν εὐκόλως λαμβάνονται ἀπὸ τῆς γραφῆς, καὶ

καὶ τῶν πατέρων, ἀλλ᾽ ἵνα δυνηθῶσι κατασκευάσαι μηχανὴν περὶ τοῦ μὴ μειωθῆναι τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, καὶ γὰρ ταύτῃ ἐμάχοντο πρὸ παντὸς λόγου Λούτερος καὶ Καλβῖνος, ὅθεν ἡ Σύνοδος οὐκ ἦν κατὰ πρῶτον λόγον διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ διὰ τὸν Πάπαν καὶ τὸ ὕψος τῆς μονότητος αὐτοῦ. δεύτερον, ὁ Πάπας Παῦλος ἔγραφεν ἐν τῇ βούλλῃ αὐτοῦ διὰ τὴν ἄθροισιν αὐτῆς τὰ ῥήματα τῶν πρὸ αὐτοῦ Βονιφατίων, μᾶλλον δὲ ἐπολυπλασίασεν αὐτὰ εἰπὼν, Προλέγομεν, Καταγγέλλομεν, Συγκαλοῦμεν, Συνίσταμεν, Ψηφιζόμεθα, Ὁρίζομεν, καὶ Προστάττομεν. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τὰ ῥήματα ταῦτα οὐ γέγραπται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς Κελεστίνου, Λέοντος, Ἀγάθωνος, καὶ Ἀδριανοῦ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ καὶ ἕκτῃ καὶ ἑβδόμῃ ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, μάλιστα ἐκεῖνοι δεητικῶς καὶ προτρεπτικῶς καὶ παρακλητικῶς ἔγραφον, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους. ὥστε ὁ Πάπας Παῦλος ἀντίπαπας ἐστὶν ἐκείνοις, καὶ οὐ διάδοχος, ἀλλὰ λύκος τὴν Ἐκκλησίαν διασχίζων καὶ καταπατῶν καὶ τέως ἀφανίζων. τρίτον, τὸ Σύμβολον τῆς πρώτης καὶ δευτέρας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίῳ δευτέρῳ ὅτι ἀνεγινώσκετο ἐν πάσαις ταῖς Ἀνατολικαῖς καὶ Δυτικαῖς Ἐκκλησίαις ἀκαινοτόμητον, ἀλλὰ δὴ καὶ Αὐγουστῖνος βεβαιοῖ, λέγων περὶ τῆς δευτέρας Συνόδου, ὅτι ἔδωκε τῷ Συμβόλῳ τύπον, ὃν ὅλη τῶν Γραικῶν καὶ τῶν Λατίνων ἡ ὁμολογία κηρύττει, τοῦτο δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων οὕτως ἐφυλάχθη, ἡ παροῦσα ὅμως Σύνοδος βεβαιοῖ αὐτὸ, ἀλλὰ μετὰ τῆς προσθήκης, ὥστε ἀντικειμένη ἐστὶ τῇ πράξει τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ ταῖς πρὸ αὐτῆς ἁγίαις Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, καὶ λοιπὸν οὐχ ἁγία μήτε κανονικὴ, ἀλλ᾽ ἀριδήλως παράνομός ἐστι. τέταρτον, ἡ πρᾶξις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς ἀρνουμένοις τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ προστεθειμένοις τῇ ἀσεβείᾳ, καὶ ἐνίοισιν Αἱρετικοῖς, οὓς καταριθμεῖ ὁ ἕβδομος Κανὼν τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, χρῆται τὸ ἅγιον Μύρον εἰς κοινωνίαν αὐτοὺς δεχομένη, ἡ δὲ παροῦσα Σύνοδος ἀναθεματίζει ἐν τῷ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τὴν πρᾶξιν ταύτην, τουτέστιν ἀναθεματίζει τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν φυλάττουσαν τὸ κανονικὸν ἔθος. πέμπτον, ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων παραλαβοῦσα, βαπτίζει εἰς τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις διὰ τὸ τρισυπόστατον τῆς Θεότητος καὶ τὴν τριήμερον Ἀνάστασιν, καὶ μάρτυρες Κανόνες Ἀποστολικοὶ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες, ἡ δὲ παροῦσα Σύνοδος ἐν τῷ τρίτῳ Κανόνι πράξει ἕκτῃ ἀναθεματίζει τοὺς λέγοντας, Οὐ καλῶς ἐποίησεν ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία καινοτομήσασα εἰς τὸ Βάπτισμα, καὶ οὕτως ἀναθεματίζει τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τοὺς ἁγίους πατέρας, καὶ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους αὐτούς. ἕκτον, τὸ ἅγιον Μύρον κατασκευάζει μὲν μόνος ὁ Ἐπίσκοπος, χρίουσι [illegible] τοὺς βαπτιζομένους καὶ ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ αὕτη δόξα καὶ πρᾶξις ἀρχαία ἐστὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. ἡ δὲ παροῦσα Σύνοδος λέγει ἐν τῇ ἑβδόμῃ αὐτῆς πράξει, Ἐάν τις εἴπῃ τὸν τῆς βεβαιώσεως ὑπηρέτην μὴ μόνον τὸν Ἐπίσκοπον εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἱερέα, ἀνάθεμα, καὶ οὕτως ἀναθεματίζει πάλιν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν. ἕβδομον, ὁ Κύριος μόνος ὥρισε, Λάβετε, φάγετε, καὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες οὕτως ἐδέξαντο τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ἵνα πάντες οἱ Χριστιανοὶ δηλονότι τρώγωσι τὸ σῶμα καὶ πίνωσι τὸ αἷμα, ὁ δὲ Πάπας ἐκαινοτόμησε κατὰ τῶν ἁγίων καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐκέλευε τοὺς λαϊκοὺς μόνου τοῦ ἑνὸς εἴδους, ἤτοι τοῦ ἄρτου κοινωνεῖν, τοῦτο δὲ ἐβεβαίωσαν πρότερον καὶ ἐν Κωνσταντίᾳ καὶ Βασιλείᾳ λατινικαὶ Σύνοδοι, ἀπεδέχθη δὲ τοῦτο καὶ ἡ παροῦσα μετὰ μεγάλης βλασφημίας, καὶ γὰρ ἀναθεματίζει τοὺς λέγοντας μὴ εὐλόγως ποιῆσαι τοῦτο τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν. ὄγδοον, ὁ Κύριος εἶπε, Λάβετε, φάγετε, καὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, καὶ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἀπ᾽ ἀρχῆς παρεῖχε τὴν κοινωνίαν τοῦ Μυστηρίου καὶ τοῖς παιδίοις, ἡ δὲ ῥωμαϊκὴ, ἤτοι ἡ παπικὴ Ἐκκλησία διώρισε μόνον τοὺς μεγάλους μεταλαμβάνειν, οὐ μὴν καὶ τὰ παιδία, τοὺς δὲ λέγοντας μὴ εὐλόγως ταῦτα πεποιηκέναι τὴν παπικὴν Ἐκκλησίαν καὶ διορίσαι, ἀναθεματίζει, καὶ οὕτω πάλιν ἀναθεματίζει τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς ἁγίους πατέρας, καὶ αὐτὸν τὸν Χριστόν. ἔνατον, ἐν τῷ ἑβδόμῳ αὐτῆς Κανόνι ἀναθεματίζει τοὺς διὰ μοιχείαν ποιοῦντας διαζύγιον, καὶ οὕτως ἀναθεματίζει τὸν εἰπόντα, Ὅστις ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, καὶ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς ἁγίους πατέρας. δέκατον, ὑποτίθησι τὸ καθαρτήριον πῦρ, καὶ βεβαιοῖ τὰ συγχωρητικὰ τοῦ Πάπα. ἑνδέκατον, ζητοῦσιν οἱ ἐν αὐτῇ πατέρες τῶν πεπραγμένων τὴν ἐπικύρωσιν παρὰ τοῦ Πάπα, καὶ εἰ συγκατάθεσιν καὶ συμφωνίαν ἐζήτουν, οὐκ ἀπεικὸς ἦν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, καὶ ἴδε τοὺς τόπους τῶν ἐπιστολῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων πρὸς τοὺς Πάπας, καὶ μέρους τρίτου κεφάλαιον πέμπτον. εἰ δὲ ἐζήτουν ἐπικύρωσιν ὡς οἱ παπισταὶ βούλονται, σημεῖον ἐστὶν ἀνομοίως ταῖς πρὸ αὐτῆς Συνόδοις ἐνηργηκέναι καὶ ἐν τούτῳ. εἶτα τὸ ἐπικυροῦν καὶ τῷ λαῷ τῶν Χριστιανῶν δέδοται, καὶ οὐ τῷ Πάπᾳ, ἢ ἑτέρῳ τινὶ μόνῳ, καὶ ἴδε τὴν ἐπιστολὴν τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς πρὸς τοὺς δυτικοὺς Ἐπισκόπους, ὅπου φησὶ τὸν λαὸν ἐπικεκυρωκέναι τὴν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως χειροτονίαν. δωδέκατον, ἐν ταῖς φήμαις πρῶτον εὐφημεῖ τὸν Πάπαν, εἶτα τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τοὺς Βασιλεῖς, ὅπερ ὅτι παράνομον ἐστὶν, ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅπου πάντοτε οἱ Αὐτοκράτορες προτιμῶνται καὶ ἐν ταῖς φήμαις πάντων τῶν Πατριαρχῶν. δέκατον τρίτον, ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς ἔγραψαν πρῶτον οἱ Λεγᾶτοι τοῦ Πάπα, δεύτερον οἱ μὴ Λεγᾶτοι

Καρδινάλεις. τρίτον, οἱ καλούμενοι Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων, Βενετίας, καὶ Ἀμφιλεγίας, ὅπερ καὶ αὐτὸ καινοτομία ἐστὶ περιφανὴς τὸ προτάττεσθαι τοὺς Κληρικοὺς τῶν Πατριαρχῶν, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους ἕκτου κεφάλαιον πρῶτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θʹ.

Ὅτι ἡ παροῦσα ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος καίτοι παπικὴ καὶ ἀθέμιτός ἐστι, συνάγεται ὅμως ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῆς διορισθέντων, δεκαχῶς ἔχειν τὴν κοινότητα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ κῦρος καὶ τὴν αὐθεντίαν, καὶ καταστρέφεται κἀντεῦθεν ἡ τοῦ Πάπα μοναρχία.

Ἡ παροῦσα ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος εἰ καὶ παπιστικὴ νεωτερικὴ καὶ ἀθέμιτός ἐστι Σύνοδος, ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν ὅμως τῶν παρ' αὐτῆς διωρισμένων οὐκ ἠδυνήθη μὴ εἰπεῖν καὶ ἄκουσα τινὰ, ἀποβλέποντα πρὸς καταστροφὴν τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα, καὶ πάσης ἀπολύτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξουσίας, λέγει γὰρ περὶ ἑαυτῆς ἐννοοῦσά τε πάντα τὰ ὑπ' αὐτῆς διατυχθησόμενα τοσούτῳ μείζονος παρὰ πᾶσιν ὑπολήψεως καὶ τιμῆς ἀξιωθήσεσθαι, ὅσῳ ἂν μείζονι καὶ πληρεστέρῳ πατέρων ἀθροίσματι καὶ παρουσίᾳ κεκυρωμένα καὶ κατησφαλισμένα ὦσι, πράξει τρίτῃ. δεύτερον, λόγον ποιουμένη, τίνα ἐστὶ τὰ βιβλία τῆς ἁγίας γραφῆς, τοὺς ἁγίους πατέρας προεβάλετο κριτὰς αὐτῶν, καὶ τὴν παράδοσιν τῆς κοινότητος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, φησὶ γὰρ, Τοῖς τῶν ὀρθοδόξων πατέρων ὑποδείγμασι κατακολουθήσασα, καθὼς καὶ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ (τὰ Βιβλία) εἰώθασιν ἀναγινώσκεσθαι, ἐν οἷς καὶ τὴν Ἔκδοσιν τῶν ἑβδομήκοντα προστίθησι πασῶν τῶν Ἐκδόσεων ἐν ταῖς διαλέξεσι καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς πίστεως. καὶ ὅτι μὴ χρῆσθαι τῷ Εὐαγγελίῳ ἄλλως, εἰ μὴ ὡς ἐνόησε καὶ νοεῖ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, ἧς ἐστὶ τὸ κρίνειν, τίς ὁ τῶν γραφῶν γνήσιος νοῦς, πράξει τετάρτῃ. τρίτον, περὶ τῆς προγονικῆς ἁμαρτίας διαλαμβάνουσα λέγει, Ταῖς τῶν θείων γραφῶν, ἔτι δὲ ἁγίων πατέρων, καὶ μάλιστα εὐδοκιμησασῶν Συνόδων (ἤτοι κανονικῶν καὶ ὀρθῶν) μαρτυρίαις, καὶ τῇ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς γνώμῃ τε καὶ συμφωνήσει κατακολουθήσασα περὶ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας ὁμολογεῖ καὶ ἀποφαίνεται, πράξει πέμπτῃ. τέταρτον, ἐν τῇ ἕκτῃ πράξει φησὶν, Ἀληθής ἐστι διδασκαλία, ἣν ὁ Κύριος ἐδίδαξεν, οἱ Ἀπόστολοι παρέδωκαν, καὶ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ὑπαγορεύσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος διηνεκῶς ἐκράτησε. πέμπτον, περὶ δικαιώσεως λέγουσα ἐξ ἔργων, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνης δικαιοῦσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἐν ταὐτῷ καὶ περὶ τῶν Μυστηρίων διαλαμβάνουσα, λέγει εἰς βεβαίωσιν, Τῇ διδασκαλίᾳ τῶν γραφῶν, καὶ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων, καὶ τῶν Συνόδων, καὶ πατέρων ὁμολογίας. ἕκτον, ἐν τῇ δεκάτῃ τρίτῃ πράξει περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας διαλαμβάνουσα, λέγει, Ὅτι οἱ πατέρες εἰσὶν ἑρμηνευταὶ τῶν κυριακῶν λογίων περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου, καὶ ὅτι ἡ Μετασουσίωσις, Μετουσίωσις, ἐκλήθη ὑπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. ἕβδομον, ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ πράξει φέρεται ἡ ἄκρα καθαίρεσις τῆς παπικῆς μοναρχίας, λέγει γὰρ, Μέλλων ὁ Χριστὸς ἀναλαμβάνεσθαι, τὸν αὐτοῦ τόπον ἐπέχοντας τοὺς Ἱερεῖς, οὐχ τινὰς προέδρους καὶ κριτὰς κατέλιπεν, οἵτινες ἔχουσι καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν ψῆφον τῶν Κλειδῶν. ὄγδοον, ἐν τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ πράξει φησὶν, Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ ταῖς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεσι, καὶ τῇ τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίᾳ τεθεμελίωται ἡ πίστις. ἔνατον, ἐν τῇ εἰκοστῇ τρίτῃ πράξει φησὶν, Ἐκ τῆς τῶν γραφῶν μαρτυρίας, καὶ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως, καὶ τῆς πατέρων ὁμογνώμονος συμφωνήσεως δείκνυται δηλονότι ἀνωτέρους εἶναι τοὺς Ἐπισκόπους τῶν Πρεσβυτέρων. δέκατον, ἐν τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ πράξει κεῖται ἡ βεβαίωσις τῆς Συνόδου ἣν ἐποίησεν ὁ Πάπας, ἐν ᾗ λέγει, Αὕτη ἡ Πέτρου καὶ Παύλου πίστις, καὶ τῇ ἀποστολικῇ ἡμῶν αὐθεντίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἀδελφῶν Καρδινάλιων βουλῇ καὶ γνώμῃ τὰ τῆς Συνόδου ἐπικυροῦμεν. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τοῦτο καὶ παντὶ Ἐπισκόπῳ ἴδιόν ἐστι, χάριν λόγου, ὁ παλαιῶν Πατρῶν ἀναγινώσκων τὰ τῆς ἕκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δύναται εἰπεῖν, Αὕτη τοῦ Ἀνδρέου ἡ πίστις, καὶ τῇ ἀποστολικῇ ἡμῶν τῆς Ἐπισκοπῆς αὐθεντίᾳ, καὶ τῇ βουλῇ τῶν ἀδελφῶν (τῶν κατ' ἐμὲ Ἐπισκόπων) καὶ τοῦ Πρεσβυτερίου τὰ τῆς Συνόδου ἐπικυροῦμεν. ἢ ὁ ἐν Εὐβοίᾳ, ἢ ἐν Ῥηγίῳ Ἐπίσκοπος ἀναγνοὺς τὰ τῆς αὐτῆς Συνόδου, δύναται εἰπεῖν, Αὕτη ἐστὶν ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῇ ἀποστολικῇ ἡμῶν τῆς Ἐπισκοπῆς αὐθεντίᾳ καὶ τῇ βουλῇ τοῦ ὑμετέρου Πρεσβυτερίου τὰ τῆς Συνόδου ἐπικυροῦμεν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ιʹ.

Συμπέρασμα ἐκ τῶν ἀνωτέρω δεκαχῶς ἀποδειχθέντων, ὅτι τὸ κῦρος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐστὶ τῆς κοινότητος, ἡ δὲ τοῦ Πάπα μοναρχία ἕτερός τις τραγέλαφος.

Εἰ οὖν ὁ μείζων ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ πατέρων μείζονος ὑπολήψεως καὶ τιμῆς ποιεῖ τὰ κεκριμένα παρὰ τῶν Συνόδων (ὡς εἴρηκε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον

δέκατον ἕβδομον) καὶ τοῖς ὑποδείγμασι τῶν πατέρων καὶ τῇ ἁγίᾳ γραφῇ καὶ τοῖς πατράσι καὶ ταῖς ἐνδοκίμοις τῶν Συνόδων δεῖ ἀκολουθεῖν. καὶ διὰ τούτων ἡ πίστις τεθεμελίωται, καὶ ὁ Χριστὸς προέδρους καὶ κριτὰς καὶ ἐξεταστὰς τῶν Κλεαδῶν, καὶ ἑρμηνευτὰς τῆς ἁγίας γραφῆς κατέλιπε τοὺς πατέρας, καὶ ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ συμφωνία τῶν πατέρων βεβαιοῖ τὰ Μυστήρια καὶ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐστὶ κριτής, τίνα τὰ γνήσια βιβλία τῆς ἁγίας γραφῆς, καὶ ἡ βουλὴ τῶν Ἐπισκόπων καὶ Κληρικῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας συνεργεῖ πρὸς βεβαίωσιν τῶν Συνόδων, καὶ ἐν οὐδενὶ τούτων πάντων ὁ Πάπας ἰδικῶς μνημονεύεται, ἢ μόνος πρὸς μαρτυρίαν παραλαμβάνεται ὡς ἀπὸ θρόνου μοναρχικοῦ, φανερὸν ἐστὶ τὸ κῦρος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι τῆς κοινότητος. τὴν δὲ θρυλλουμένην τοῦ Πάπα μοναρχίαν καὶ ἀναμαρτησίαν καὶ ἀπόλυτον ἐξουσίαν εἶναι πάντως ἕτερόν τινα τραγέλαφον, καὶ ψοφίδιόν τι πρὶν ἢ ἠχῆσαι διαλυόμενον, κἂν δὲ καὶ ψιμμυθίῳ, ἤτοι τοῖς σοφίσμασι τῶν Φρεαλιδίων ἐπιχρώννυνται τὸ τέρας τοῦτο, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ τριβέν, εὐθὺς ἀφανίζεται.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῆς παρὰ τῶν ἐν Βιτεμπεργίδι Λουτεροκαλβίνων σταλείσης ὁμολογίας τῆς πίστεως αὐτῶν πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίαν, καὶ τῶν ἑκατέρωθεν ἀποκρίσεων, καὶ περὶ τῶν ὀρθοδόξων σοφῶν τοῦ τότε καιροῦ, καὶ ὧν συνέγραψαν.

Μετὰ τὴν ἐν Τριδέντῳ ταύτην Σύνοδον γεγόνασι τῶν καινοτομιῶν Λουτέρου καὶ Καλβίνου διάδοχοι μᾶλλον βλάσφημοι τῶν διδασκάλων αὐτῶν. οἱ δὲ Λούτεροι αἰτούμενοι παρά τινων Ἡγεμόνων παπιστῶν εἰπεῖν τὴν πίστιν αὐτῶν ὁποία τίς ἐστιν εἰς ἣν πιστεύουσι, συνέγραψαν ὁμολογίαν, ἣν καὶ Αὐγουσταιὴν ὠνόμασαν, καὶ ταύτην οἱ ἐν Βιτεμπεργίδι πόλει τῆς Γερμανίας Λούτεροι ἐξαπέστειλαν εἰς Βυζάντιον πρὸς τὸν τότε ἁγιώτατον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίαν, δικαιολογούμενοι ὅτι καλῶς ἐποίησαν τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης ἀποβαλόντες. ὁ δὲ Πατριάρχης συνοδικῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ὅτι καλῶς ἐποίησαν ἀποστάμενοι τὸν Πάπαν, ἀλλὰ κακῶς ἐποίησαν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διόλου ἀποστατήσαντες. ἀντέγραψαν ὅμως αὐτῷ πολλάκις, νομίζοντες δίκαιά τινα λέγειν, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης ἀντέγραψεν αὐτοῖς, ἐλέγχων αὐτῶν τὴν αὐθάδειαν, τέλος πάντων γνοὺς αὐτοὺς διεστραμμένους, παρῃτήσατο αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ ἁγίου Παύλου πρὸς Τίτον κεφαλαίῳ τρίτῳ. τότε ἤκμαζε καὶ Μάξιμος ὁ Μαργούνιος σοφώτατος τῷ ὄντι ἀνήρ, ὃς εἰ καὶ ἔδειξε φιλίαν πρός τινας σοφοὺς τῶν Λουτέρων δι᾿ ὧν ἐτύπωσε τὴν Μυριόβιβλον τοῦ Φωτίου, καὶ ἄλλα τινὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, ὅμως ὀρθοδοξότατος ὤν, ἔγραψε καὶ κατὰ τοῦ παπισμοῦ, καὶ κατὰ τῶν Αἱρέσεων τούτων, ὅτε καὶ Γαβριὴλ ὁ Φιλαδελφείας Μητροπολίτης ἔγραψε τὸ περὶ Μυστηρίων βιβλιάριον, καὶ μετ᾿ αὐτοὺς πάλιν κατὰ τούτων ἔγραψε Γεώργιος ὁ Κορέσιος, Μελέτιος ὁ Συρίγου, καὶ ἄλλοι, καὶ ἡμεῖς αὐτοί, ὡς ἐροῦμεν ἐν τοῖς ἰδίοις τόποις.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῆς ὁμολογίας ἢ ἀπολογίας τῆς πίστεως τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ Λουτέρων ἢ Ζουϊγλίων, καὶ πόσαι Αἱρέσεις, καὶ ποῦ γεγόνασιν ἐν τῷ ἑκκαιδεκάτῳ αἰῶνι ἀπὸ Χριστοῦ.

Ἔγραψαν καὶ οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ Λούτεροι, ἢ Ζουΐγλιοι ὁμολογίαν, ἣν καὶ ἀπολογίαν ὠνόμασαν τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ᾿ ἐν αὐτῇ πάνυ ἀναιδῶς ἀντιφέρονται καὶ βλασφημοῦσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ Μυστήρια, οὐδὲν γὰρ σχεδὸν ἀφῆκαν ἐκκλησιαστικὸν δόγμα, ἢ ἦθος, ἢ παράδοσιν ἀβλασφήμητον. δικαιολογοῦνται δὲ καὶ οὗτοι, ὅτι τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ ἠλευθέρωσαν ἑαυτούς. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι οὐκ ἐξαιρεῖ τοῦτο αὐτοὺς μὴ εἶναι Αἱρετικοὺς καὶ ἀναιδεῖς συκοφάντας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ναὶ δὴ καὶ ὑποκριτάς, ἐπειδὴ εἰ παρῃτήσαντο τὸν παπισμόν, ἔδει αὐτοὺς παραιτήσασθαι καὶ μὴ ἔχειν καὶ τὰς καινοτομίας ἃς εἰσήνεγκεν ὁ Πάπας ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὧν ἕνεκα ἀπερράγη αὐτῆς, ἀλλ᾿ ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῆς πατρικῆς κοινῆς Ἐκκλησίας, καὶ μὴ προφάσει ἀποφυγῆς τοῦ παπισμοῦ καθάπαξ ἀθετῆσαι τὰς ἀποστολικὰς παραδόσεις, καὶ τὸ παγκόσμιον καὶ ἀρχαιότατον κράτος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, οὕτω δὲ ποιοῦντες, καὶ ὀθνείως ὑποδυόμενοι τὸ τίμιον ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲν ὠφελοῦνται μὴ εἶναι νεωτερισταὶ ἐν πᾶσι σχεδὸν οἷς νομίζουσιν ἑαυτοὺς Χριστιανοὺς εἶναι, μάλιστα δὲ καὶ αἴτιοι ἐγένοντο μυρίων ἑτέρων Αἱρέσεων, περὶ ὧν παραιτούμεθα λέγειν. σημειώσεως ὅμως ἄξιον, ὅτι ἐν τῷ ἑκκαιδεκάτῳ αἰῶνι ἀπὸ Χριστοῦ γεγόνασιν Αἱρέσεις, ἐν μὲν τῇ Δύσει Λούτερος καὶ Καλβῖνος, Φίλιππος ὁ Μελάγχθων, καὶ ἄλλοι πολλοί, ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ ἐγένετο ἡ Αἵρεσις τῶν Ἀράβων καὶ Περσῶν, διὰ τὸ καὶ ἐν αὐτοῖς γεγονέναι καινοτομίαν ἰσχυρὰν τῆς θρησκείας αὐτῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ΄.

Ὅτι οἱ Λατῖνοι λέγοντες Ζαχαρίαν τὸν Γερμανὸν γεννηθῆναι ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὄφιν, τουτέστι σχισματικόν, καὶ ἀπελθόντα εἰς Λουτεροκαλβίνους γενέσθαι Βασιλίσκον, δείκνυνται ἐνταῦθα αὐτοὶ μὲν ὄφεις, Βασιλίσκοι δὲ καὶ παραφυάδες καὶ τέκνα τοῦ Πάπα κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιτηδειοτάτην κοινωνίαν οἱ Λουτεροκαλβῖνοι, ἡ δὲ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἦν τε καὶ ἔστι καὶ ἔσται ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἁγία.

Οἱ Λατῖνοι γράφοντες διὰ τοῦ ψευδοϊκονίου κατὰ Ζαχαρίου τοῦ Γερμανοῦ, λέγουσιν ἐν τῷ προοιμίῳ, ὅτι ὁ Ζαχαρίας γεννηθεὶς ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Ὄφις, τουτέστι Σχισματικός, ἀπῆλθεν εἰς Λουτερανοκαλβίνους καὶ ἐγένετο Βασιλίσκος. Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς ταῦτα, ὅτι Ὄφεις μέν εἰσιν οἱ Λατῖνοι, ὡς ἀληθῶς καινοτόμοι καὶ Σχισματικοί, γεννήματα δὲ τούτων τῶν Ἐχιδνῶν καὶ Βασιλίσκοι, καὶ μάλιστα τοῦ Πάπα οἱ Καλβῖνοι καὶ Λούτεροι. ὅτι δὲ τέκνα τοῦ Πάπα οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, φανερόν, καὶ ἄθρει ἵνα ἐνταῦθα, πρῶτον, ὁ Πάπας λέγει τὴν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τὰ Ἄζυμα, καὶ τὸν ῥαντισμὸν εἰς τὸ Βάπτισμα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἄτοπα, καὶ οὕτω θέλουσιν αὐτὰ Λούτεροι καὶ Καλβῖνοι. δεύτερον, ὁ Πάπας λέγει, ὅτι ἡ περιτομὴ λύει τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, συμπεραίνει δὲ ἐκ τούτου ὁ Καλβῖνος, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάγκη τὸ Βάπτισμα τελεῖσθαι εἰς τὰ βρέφη. τρίτον, οἱ παπισταὶ λέγουσιν ἀπολαῦσαι τοὺς ἁγίους καὶ ἁμαρτωλοὺς τοῦ τελείου, ἡ δὲ δυὰς τούτων τῶν τοῦ Πάπα τέκνων ἐκ τούτου ἀφορμὴν λαβοῦσα, ἀθετεῖ τὴν πρεσβείαν τῶν ἁγίων, τὰ μνημόσυνα, τὰς λειτουργίας, καὶ τὰς λοιπὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων εὐποιΐας, τὸ μὲν γὰρ πουργατόριον ἐστὶ μῦθος, τὰ δὲ τέκνα ταῦτα τοῦ Πάπα μὴ δυνηθέντα γνῶναι τὴν ἀληθῆ περὶ τούτων δόξαν τῆς καθολικῆς καὶ ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἐπὶ δὲ τὴν παπικὴν περὶ τῶν κεκοιμημένων δόξαν ἐπερείσαντα, ἠρνήσαντο τὰς περὶ τῶν κεκοιμημένων εὐποιΐας. τέταρτον, ὁ Πάπας Κελεστῖνος ὁ τρίτος Κωνσταντίαν τὴν θυγατέρα τοῦ Ῥηγὸς Ῥογερίου, ὡς ἱστορεῖ ὁ Πλάτινας, Μοναχὴν οὖσαν ἀποδύσας τοῦ ἁγίου σχήματος, ἔδωκε τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ εἰς γυναῖκα Ἑνρίκῳ τῷ υἱῷ Φρειδερίκου κατὰ τῶν λεγόντων Κανόνων, καὶ μάλιστα τοῦ ἑβδόμου τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου λέγοντος, τοὺς τὸ ἱερὸν σχῆμα ἀποδυσαμένους Μοναχούς, καὶ λαϊκοὺς γενομένους, ἀναθεματίζεσθαι. καὶ ἐντεῦθεν τὰ τέκνα αὐτοῦ τὰς ἀφορμὰς λαβόντα, ἀπεβάλοντο τελέως τὸ τῶν Μοναχῶν σχῆμα. πέμπτον, ὁ Πάπας παραγράφει τὸν ἑξηκοστὸν ὄγδοον Κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, νομοθετοῦντα τὴν νηστείαν τῆς Τεσσαρακοστῆς, καὶ Τετράδος καὶ Παρασκευῆς, ὅθεν τὴν μὲν νηστείαν τῆς Τετράδος ἠθέτησε, τὴν δὲ τῆς Τεσσαρακοστῆς ῥᾷον συγχωρεῖ καταλύειν. ὅθεν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ διδαχθέντα ὑπ᾽ αὐτοῦ παραγράφειν τὸν ἀποστολικὸν Κανόνα, ἠθέτησαν πᾶσαν νηστείαν καθάπαξ. ἕκτον, οἱ Κανόνες τῶν Συνόδων καὶ αἱ παραδόσεις κοινῶς ἔχουσι τὸ κράτος ἐπὶ πάσης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ὁ δὲ Πάπας οὓς ἂν βούληται ὅρους τῶν Συνόδων καὶ παραδόσεις ἀθετεῖ, καὶ καινοτομεῖ αὐτοὺς ὡς αὐτῷ δόξει. καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθισμένα ὄντα ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀθετεῖν τοὺς Κανόνας, ἀπεβάλοντο τὰ τοιαῦτα. ἕβδομον, ὁ Πάπας λέγει εἶναι ἐπάνω τῶν Συνόδων, εἶτα ἐστὶν αὐτὸς μυρίων ἁμαρτιῶν καὶ Αἱρέσεων σμῆνος, ἠθέτησαν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ τὰς ἁγίας Συνόδους, προφασιζόμενα ὅτι εἰ ἐστὶν ὁ ἐπὶ τῶν Συνόδων τοιοῦτος, τοιαῦται καὶ αἱ Σύνοδοι, ὅθεν ἐτόλμησαν εἰπεῖν τὰ πονηρὰ γεννήματα τοῦ κακοῦ καὶ μιαροῦ πατρὸς ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπατᾷ καὶ ἀπατᾶται, ἐπειδὴ καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτῆς ὁ Πάπας ἀπατᾷ καὶ ἀπατᾶται. ὄγδοον, ὁ Πάπας διδάσκει προσκυνεῖσθαι τὴν Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ λατρευτικῶς, τὰ δὲ ἀγάλματα προστάσσει προσκυνεῖσθαι ὡς Εἰκόνας ἐναντίον τῶν ἁγίων Συνόδων. καὶ οἱ Αἱρετικοὶ μὴ διακρίναντες περὶ Εἰκόνων καλῶς πρὸς ἀποφυγὴν τῶν τοιούτων, ἀλλ᾽ ἔχοντες τὴν πατρικὴν αὐθάδειαν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἠθέτησαν τὴν τιμὴν τῶν ἁγίων Εἰκόνων καθάπαξ. ἔνατον, ὁ Λαυρέντιος Κέλσος γενόμενος Δοὺξ Βενετίας, καὶ μέλλων κατὰ τὴν συνήθειαν προσκυνεῖσθαι καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔβαλε Σταυρὸν εἰς τὴν Τιάραν αὐτοῦ, ἵνα ἀναφέρηται ἡ προσκύνησις εἰς τὸν Σταυρόν, καὶ οὐχὶ εἰς αὐτόν, οὕτω καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἰς τὰς σημαίας αὐτοῦ τὴν κορυφὴν ἔβαλε τὸν Σταυρόν, ὡς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτὸν Αὐτοκράτορες ἐποίουν, ἀλλὰ δὴ καὶ Βασιλεῖς καὶ Πατριάρχαι εἰς τὰς Μίτρας καὶ ἄμφια αὐτῶν βάλλουσιν εὐλογίας χάριν τὸν Σταυρόν, ὅστις καὶ ἐπὶ Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὤφθη ἐν Οὐρανῷ λάμπων ὑπὲρ τὸν Ἥλιον, τί δεῖ πολυλογεῖν, ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐβάστασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ὦμον αὐτοῦ. ὁ δὲ καλὸς Πάπας βάλλει αὐτὸν εἰς τὴν κουντούραν αὐτοῦ, ὅθεν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Καλβῖνος παρ᾽ αὐτοῦ ἔμαθε μὴ τιμᾶν τὸν Σταυρόν, καὶ ἵνα μὴ γένηται δῆθεν κατὰ τὸν Διδάσκαλον αὐτοῦ Πάπαν σταυροπατητής, ἐγένετο σταυρολοθρευτής. δέκατον, ὁ Πάπας ἔνδον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐθέσπισε λαλεῖν ὄργανα, καὶ ἀφίησι συνεισέρχεσθαι τοῖς παπισταῖς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς αὐτῶν κύνας. ἐντεῦθεν δὲ ἔμαθον οἱ Αἱρετικοὶ λέγειν, ὅτι οἱ τῶν Χριστιανῶν Ναοὶ οὐκ εἰσὶν ἅγιοι, ἀλλὰ μόνον εἰς χρῆσιν Μυστηρίων καὶ διδαχῶν. ἑνδέκατον, ὁ Πάπας καθήμενος μεταλαμβάνει τοῦ κυριακοῦ αἵματος, καὶ οἱ Αἱρετικοὶ ἠρνήσαντο τὴν πραγματικὴν καὶ οὐσιώδη παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἐν τοῖς Μυστηρίοις. δωδέκατον, ὁ Πάπας δίδωσι συγχωρητικά, καὶ συγχωρεῖ ποτὲ μὲν τὸ ἥμισυ, ποτὲ δὲ τὸ ὅλον τοῦ Κανόνος τῶν μετανοούντων, πλάττων καὶ τερατολογῶν

πολογῶν ἃ ἡ γραφὴ οὐκ ἐδίδαξεν, ἡ Ἐκκλησία οὐ γινώσκει, αἱ Σύνοδοι οὐ διώρισαν, οἱ ἅγιοι πατέρες οὐκ ἔγραψαν. καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἵνα ἐκκλίνωσι τὴν τοιούτων, ἠθέτησαν τὸ Μυστήριον τῆς μετανοίας. δέκατον τρίτον, οἱ Κανονικοὶ τὴν πορνείαν τῶν ἀγάμων λέγουσι μὴ εἶναι πορνείαν, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Καρδηνάλις Καμπήγιος, καὶ ὁ Ἀλβέρτος Πήγιος, καὶ ἄλλοι τῶν παπιστῶν Διδάσκαλοι λέγουσιν, ὡς δὴ οἱ Ἱερεῖς οἱ ταῖς παλλακαῖς συζῶντες, ὁσιώτεροι καὶ ἁγνότεροι διάγουσι τῶν ἐννόμως γαμούντων ἱερέων. καὶ ὁ Πάπας λαμβάνων κατ' ἔτος τοσούτων χιλιάδων φλωρίων ποσότητα παρὰ τῶν πορνῶν, συγχωρεῖ αὐταῖς εἰς αὐτὴν αὐτοῦ τὴν καθέδραν ἀθεμιτουργεῖν, ὅθεν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ φυῶντες Βασιλίσκοι ἀρνοῦνται τὸν γάμον εἶναι Μυστήριον. δέκατον τέταρτον, τὸ Μύρον λέγει ὁ Πάπας μὴ εἶναι ἀναγκαῖον τοῖς βρέφεσι, καὶ ἐπειδὴ τὸ Μύρον οὐκ ἔστι τοῖς πᾶσιν ἀναγκαῖον, ἠθέτησαν τοῦτο οἱ Αἱρετικοί. δέκατον πέμπτον, τὰς τῶν ἁγίων ἑορτὰς ὁ Πάπας ἀθετεῖ, ὥστε καὶ τινὰς παραγράφει, κἂν ὦσι καὶ ἀρχαῖαι, τινὰς δὲ εἰσάγει δολίως, ἠθέτησαν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ τὰς ἑορτὰς τῶν ἁγίων. δέκατον ἕκτον, ὁ Πάπας κομπάζει ἑαυτὸν εἶναι μόνον λέγων ἐξηγητὴν τῆς γραφῆς, ὅθεν τὰς ἑρμηνείας τῶν ἁγίων πατέρων ποτὲ μὲν παραγράφει, ποτὲ δὲ παρεξηγεῖται, καὶ τινὰς αὐτῶν ἀθετεῖ, ἀθετοῦσι καὶ οὗτοι αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ καὶ πᾶσα αὐτῶν ἡ συμμορία τὰς ἑρμηνείας τῶν ἁγίων πατέρων εἰς τὴν ἁγίαν γραφήν. δέκατον ἕβδομον, ὁ Πάπας διορίζει ἐτάσεις καὶ τιμωρίας, καὶ Μοναχοὺς ἔχει ἐπιστάτας τῶν τιμωριῶν κατὰ τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος, Αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, φονεύει δημοσίᾳ, κλείει εἰς δεσμωτήρια, διώκει τοὺς αὐτοῦ ἀντικειμένους, καὶ οἱ Καλβῖνοι ὅπου δύνανται διώκουσι τοὺς Λατίνους. κοινωνοὶ λοιπὸν οἱ Λατῖνοι τῶν τοιούτων Αἱρετικῶν, καὶ παραφυάδες οὗτοι οἱ Αἱρετικοὶ τῶν Λατίνων, καὶ ἄλλα πολλά εἰσιν ἅπερ ἔχουσιν οἱ Λουτεροκαλβῖνοι μεγάλα κακὰ καὶ ὀλέθρια, ὧν τὰς αἰτίας ἔλαβον ἀπὸ τινῶν καινοτομιῶν, ἃς παρήνεγκεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ τοῦ Πάπα μετὰ τὸ σχίσμα ἐξουσία. λέγει δὲ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Αἱρέσει εἰκοστῇ δευτέρᾳ, Ἀσπίδας κατέκλεισέ τις ἐν χύτρᾳ τινί, ἃς ἡ μία ἐξ αὐτῶν κατέφαγε, μείνασα δὲ μόνη, καὶ τροφῆς ἀποροῦσα, αὐτὴ ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς κέρκου ἀρξαμένη ἕως μέρους τινὸς τοῦ σώματος καταβέβρωκεν, οὕτω καὶ ὁ μακαριώτατος Πάπας ταῖς αὐτοῦ καινοτομίαις κατέφαγε τινὰς παπιστικὰς φυλάς, ἀλλὰ καὶ τὰς λοιπὰς τὰς ἔτι μετ' αὐτοῦ μενούσας κατ' ὀλίγον ἐσθίει καινοτομῶν, καὶ ἔτι ἐν πολλοῖς καινοτομεῖ, ἵνα μὴ φύγωσιν οἱ περὶ αὐτὸν εἰς τοὺς Καλβίνους. καὶ ὅτε μὲν ἐζήτει ὁ Λούτερος συγχωρῆσαι τὸν Πάπαν τὸν γάμον τοῖς Ἱερεῦσι, καὶ ἄλλα τινὰ ἔθιμα γινόμενα ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἤθελε, νῦν δὲ ἵνα μὴ οἱ παπισταὶ ἐκκλίνωσιν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ προσέλθωσι τῇ ἀνομίᾳ τῶν τέκνων αὐτοῦ, συγχωρεῖ αὐτοῖς τὰ διόλου κεκωλυμένα, ἀλλὰ ματαίως ποιεῖ ταῦτα ὡς ἐν ἄλλοις ῥηθήσεται. κατὰ τὸ παρὸν ὅμως ἀρκετῶς ἀπεδείχθη ὅτι αὐτὸς μέν ἐστιν ὁ Ὄφις, τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ εἰσιν οἱ Βασιλίσκοι. ἡ δὲ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὡς ἦν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἁγία: οὕτω καὶ ἐστί, καὶ ἔσται ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Διωγμὸς Ἀράβων ἐξ Ἱσπανίας καὶ Ἑβραίων, οὓς γυμνοὺς ὧν εἶχον ὁ Ῥὴξ τῆς Ἱσπανίας διώξας, ἠξιώθη λέγεσθαι τῇ καὶ περὶ τοὺς Τίτλους καινοτομίᾳ τοῦ Πάπα Καθολικός, ὡς καὶ ὁ τῆς Φράντζας Χριστιανικώτατος, καὶ περὶ τοῦ ἀκολουθήσαντος ἀθέου κατορθώματος ἐκ τοῦ ἔργου τούτου.

Τῷ καιρῷ Φερδινάντου Ῥηγὸς τῆς Ἱσπανίας κατὰ τὸ χιλιοστὸν τετρακοσιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἕβδομον ἔτος ἐδιώχθησαν οἱ Μῶροι καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἀπὸ τῆς Γρανάτας, ἧς ἐκράτουν ἔτη ὀκτακόσια. διεφημίσθη δὲ καὶ ἠξιώθη ὁ Φερδινάντος λέγεσθαι Καθολικὸς ἀδείᾳ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ ὀγδόου διὰ τὸ ἐκδιῶξαι τῆς αὐτοῦ Βασιλείας πάντας τοὺς ἐθνικούς· σχεδὸν δὲ καὶ Ἑβραίους εἴκοσι πρὸς ταῖς ἑκατὸν χιλιάδας τῆς Ἱσπανίας ἐξέβαλεν ὁρισμῷ τοῦ μή τινα ἐξ αὐτῶν μεθ' ἑαυτοῦ λαμβάνειν ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου εἶδός τι, μήτε τι ἕτερον πολύτιμον πρᾶγμα, ὡς σημειοῖ τοῦτο καὶ ὁ Σπονδανός. Σὺ δὲ σημείωσαι πρῶτον, ὅτι οἱ τῶν Χριστιανῶν Βασιλεῖς ὀνομάζονται Χριστιανικώτατοι, ὀρθοδοξότατοι, εὐσεβέστατοι, φιλόχριστοι, θεοφιλέστατοι, Πρᾶοι, Εἰρηνοποιοί, Γαληνότατοι, καὶ ἄλλως, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους τρίτου κεφάλαιον δωδέκατον. ὁ δὲ Ῥώμης καινοτομήσας εἰς τὴν γραφὴν καὶ εἰς τοὺς ἁγίους, ἐχώρησε καινοτομῆσαι καὶ εἰς τοὺς βασιλικοὺς Τίτλους, καὶ ὠνόμασε τὸν μὲν Ῥῆγα τῆς Φράντζας, Χριστιανικώτατον, τὸν δὲ τῆς Ἱσπανίας ἐφήμισε Καθολικόν. Ἀλλ' ὦ ἄνθρωπε, καὶ πᾶς Χριστιανὸς ὀρθόδοξος Χριστιανικώτατος λέγεται, καὶ Καθολικός, πόσῳ μᾶλλον οἱ Βασιλεῖς ἔκδικοι ὄντες τῆς πίστεως καὶ ὀρθόδοξοι; διατοῦτο λῆρος καὶ μῦθοι τὰ τοιαῦτα, καὶ παιδαρίοις θαυμαστά, οὐκ ἀνθρώποις δὲ φρονοῦσι. σημείωσαι δεύτερον, ὅτι καὶ οἱ πάλαι τῶν Χριστιανῶν Αὐτοκράτορες ἐγίνωσκον τοὺς Ἰουδαίους ἀσεβεστάτους, ἀλλὰ κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ περὶ αὐτῶν φιλάνθρωπα ἐποίουν τοὺς πολιτικοὺς

κοὺς νόμους, οἷς καὶ οἱ πάλαι πατέρες καὶ αὐτοὶ οἱ Σχολαστικοὶ συμφωνοῦσιν, ὅθεν ἔδει τὸν Ἱσπανὸν προστάξαι αὐτοῖς ἐξελθεῖν μετὰ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ μετὰ βίας καὶ γυμνότητος, τὴν δὲ τοιαύτην ἀδικίαν ὁ Ῥώμης οὐ μόνον συνεχώρει, ἀλλὰ καὶ Τίτλους ἐχαρίζετο, εἰ δὲ ἦν δίκαιον τὸ τοιοῦτον, πῶς οὐκ ἐδίωκεν αὐτὸς τῆς Ῥώμης τοὺς Ἰουδαίους; εἶτα ἐκ τοῦ ἔργου τούτου ἠκολούθησε κατόρθωμα παντολμόν τε καὶ σχεδὸν ἄθεον, πολλοὶ γὰρ τῶν Ἰουδαίων μὴ βουλόμενοι φυγεῖν γεγυμνωμένοι ὧν εἶχον, ἔμειναν ἐν τῇ Ἱσπανίᾳ, τὸν μὲν Ἰουδαϊσμὸν κρυφίως ἔχοντες, εἰς δὲ τὸ φανερὸν βαπτιζόμενοι, γίνονται Ἱερεῖς τῶν Χριστιανῶν καὶ πνευματικοὶ (τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας μήτε εἰς Ναὸν Χριστιανῶν εἰσέρχεσθαι τοὺς ἀπίστους θελούσης) καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καταλιμπάνοντες καὶ συγγενεῖς καὶ ὑπάρχοντα, φεύγουσιν εἰς Λιγουρίαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τόπους τῶν παπιστῶν, καὶ ἀπὸ Ἱερέων τῶν Χριστιανῶν γίνονται Ἰουδαῖοι φανεροὶ Χριστοκτόνοι, καὶ οὐδεὶς τῶν Ἀρχόντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἢ τῶν πολιτικῶν αὐτοὺς τιμωρεῖται. ὁ οὖν Ῥώμης ὁ τὰ τοιαῦτα συγχωρῶν, διὰ ποίαν αὔξησιν τῆς πίστεως καὶ ἐπίδοσιν, καὶ διὰ ποίαν ἀνάγκην οἰκονομεῖ ταῦτα καὶ συγχωρεῖ; καὶ ἐκ ποίου μέρους τῆς ἁγίας γραφῆς, ἢ Κανόνος, ἢ Ὅρου συνοδικοῦ, ἢ παραδόσεως ἔχει τὰς ἀφορμάς; ἀλλ᾽ ἢ ἐκ μόνης τῆς καλουμένης παρ᾽ αὐτοῦ ἄκρας καὶ ἀπολύτου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρει πέμπτῳ, ἐξουσίας, ἡ δὲ τοιαύτη ἐξουσία δῆλον ἐστὶν ὅτι προήχθη ἐκ τοῦ Ἅδου καὶ τοῦ Σατανᾶ, οὐ μὴν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, οὐ γὰρ προσίεται ὅλως τὰ τοιαῦτα ἡ τοῦ Σωτῆρος διδασκαλία.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Τίς ἡ αἰτία τῆς διώξεως τῶν Ἑβραίων ἐκ τῆς Ἱσπανίας, ὅτι τὸ Ταλμοὺθ λεγόμενον ἑβραϊκὸν βιβλίον, καὶ περὶ τῆς ἑρμηνείας τούτου, καὶ ὧν περιέχει τεσσαρεσκαίδεκα βλασφημιῶν πάνυ ἀσεβεστάτων.

Ἡ αἰτία τῆς διώξεως τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τῆς Ἱσπανίας ὑπὸ τοῦ Ἱσπανοῦ ἦν αὕτη. Ἐν τῷ Ταλμοὺθ βιβλίῳ τῶν Ἑβραίων φέρονται βλασφημίαι πάνυ ἀσεβέσταται, ἑρμηνεύεται δὲ τὸ Ταλμοὺθ ὁδηγία, καὶ περιέχει οὐκ ὀλίγας φλυαρίας καὶ ἀτοπίας, ἐξ ὧν ἴδε ἐνταῦθα ὀλίγας, καὶ γνῶθι καὶ τὰς ἄλλας. Λέγουσι τοίνυν, ὅτι οἱ ἀμφιβάλλοντες περὶ τῆς βίβλου, διορίζονται ἀρνηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὅθεν ἁρμόζει λιθοβολεῖσθαι ἀσυγγνώστως, τοῦτο δὲ εὑρήσεις εἰς τὸ τέταρτον Παράγραφον τῆς βίβλου ἐν τῷ προλόγῳ. Ἔτι ἐν τῷ δεκάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Σανεδρὶ λέγουσιν οὕτως αὐτολεξεί, Τοὺς τοῖς δόγμασι τῶν Γραμματέων καὶ Ῥαββίνων ἀντιλέγοντας, κολάζεσθαι βαρύτερον τῶν ἀντιλεγόντων τῷ τοῦ Μωϋσέως Νόμῳ, οἱ γὰρ ἀντιλέγοντες τῷ νόμῳ τοῦ Μωϋσέως, συγγνωστοί, τοὺς δὲ τοῖς Ῥαββίνοις ἀντιλέγοντας, χωρὶς ἐξετάσεως θανατοῦσθαι. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέρος τῆς αὐτῆς βίβλου πράξει τρίτῃ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ λέγουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸ στοιχεῖον τοῦ πυρὸς τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου. Εἰς δὲ τὸ τέταρτον μέρος πράξει δευτέρᾳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ τῆς αὐτῆς βίβλου λέγουσιν, ὅτι οἱ Ῥαββῖνοι θυμωθέντες κατὰ Θεοῦ διὰ τὸ δικαιῶσαι τὸν Βασιλέα Ἐλιέζερ, ἀφώρισαν αὐτὸν καὶ ἀνεθεμάτισαν. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέρος πράξει πέμπτῃ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ λέγουσι, Τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ περὶ ἑνὸς οὗ ἐποίησε σφάλματος βαρυτάτου, βασανισθῆναι ὑπὸ ...ξ ῥαβδέαις πυρίναις, ἦν δὲ αὐτοῦ τὸ σφάλμα, ὅτι εὐαγγελιζόμενος τὴν Μαρίαν, εἶπε, Μέλλει ὁ Υἱὸς αὐτῆς Υἱὸς κληθήσεσθαι Ὑψίστου, ὅπερ αὐτῷ ὁ Θεὸς οὐ παρήγγειλεν. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος πράξει πρώτῃ κεφαλαίῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ λέγουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς τὰς πρώτας τρεῖς ὥρας ἑκάστης ἡμέρας ἀναλίσκει εἰς τὴν τοῦ ἰουδαϊκοῦ Νόμου ἀνάγνωσιν. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος πράξει ὀγδόῃ κεφαλαίῳ πέμπτῳ λέγουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς στολὴν λευκὴν ἐνδεδυμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔχων δεδεμένην, γονατωμένος ὤν, καὶ σταυροειδῶς τὰς χεῖρας ἔχων, προσεύχεται καθ᾽ ἑκάστην. Εἰς δὲ τὸ πρῶτον μέρος πράξει πρώτῃ κεφαλαίῳ πρώτῳ λέγουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει ἕνα τόπον ἀπόκρυφον, εἰς ὃν συχνάκις ἑαυτὸν ἕλκων, δάκρυσι πολλοῖς ὀδύρεται τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν ἅλωσιν μετὰ τῆς διασπορᾶς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Εἰς δὲ τὸ πρῶτον μέρος πράξει ἑβδόμῃ, καὶ εἰς ἄλλους διαφόρους τόπους τῆς αὐτῆς βίβλου λέγουσιν, ὅτι ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει οἱ ἀγράμματοι ἄνθρωποι οὐ λήψονται κατ᾽ οὐδένα τρόπον τὰ σώματα αὐτῶν, ἀλλὰ γυμνοὶ ἐξορισθήσονται εἰς σκοτεινὸν καὶ ἄγνωστον τόπον. Εἰς δὲ τὸ τρίτον μέρος πράξει δευτέρᾳ λέγουσιν, ὁ προσευχόμενος κατὰ Βορρᾶν, λαμβάνει ἐκ Θεοῦ πλοῦτον καὶ σοφίαν, ὁ δὲ κατὰ Μεσημβρίαν προσευχόμενος, τοὐναντίον, κατάραν δηλαδὴ καὶ ὀργήν. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέρος πράξει πρώτῃ λέγουσιν, ὁ λαμβάνων εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ πρὸς μίμησιν τῶν υἱῶν τοῦ Ἀδάμ, ποιεῖ μεγάλην χάριν τῷ Θεῷ. Εἰς δὲ τὸ πέμπτον μέρος πράξει πρώτῃ κεφαλαίῳ δευτέρῳ λέγουσιν, ὅστις τῶν Ῥαββίνων οὐ μισεῖ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ μέχρι θανάτου, καὶ οὐ ζητεῖ ἐκδίκησιν, οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς κλήσεως τῶν Ῥαββίνων, νοοῦσι δὲ ἐχθρὸν τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς Χριστιανούς. Εἰς δὲ τὸ πρῶτον μέρος πράξει πρώτῃ κεφαλαίῳ τετάρτῳ, καὶ εἰς τὸ τέταρτον μέρος κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, λέγουσιν, ὅτι ὅλοι οἱ ἰουδαῖοι εἰσὶ χρεῶσται τρὶς τῆς ἡμέρας ἀναθεματίζειν τοὺς Χριστιανούς, καὶ δέεσθαι τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ τοὺς Βασιλεῖς καὶ Ἡγεμόνας

μόνας αὐτῶν. Ἔτι δὲ φασὶ, καθ᾽ ὅλους τοὺς τρόπους μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἁμαρτίαν ἁρπάζειν τὰ τῶν Χριστιανῶν ἢ δυναστικῶς, ἢ μετὰ δόλου, ἢ διὰ τόκου, ἢ κρυφίως, ἢ φανερῶς, νομίζοντας πάντας τοὺς Χριστιανοὺς ὡς ζῶα ἀκάθαρτα, καὶ ὡς ἔχουσι δυνάμεως σπούδαιν προξενεῖν αὐτοῖς θάνατον. Ἐκ τούτων παρεκινήθη ἡ Βασιλεία τῆς Ἱσπανίας καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτῆς ἀμετακλήτως. ἴδε κατωτέρω βιβλίου δωδεκάτου κεφάλαιον δέκατον.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περί τινων συμβάντων ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν, ὄντος Δωροθέου Ἱεροσολύμων, καὶ ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Σελὴμ, καὶ τί τὸ αἴτιον τοῦ καθίσαι τὸν Σουλτὰν Σουλεϊμὰν ἐν τῇ τοῦ ἁγίου τάφου θύρᾳ φύλακας εἰς τὸ λαμβάνειν παρ᾽ ἑκάστης φυλῆς τῶν προσκυνητῶν διωρισμένα χρήματα, πλὴν τῶν Ἰβήρων καὶ Χαμπεσίων.

Κατὰ τὸ χιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν καὶ εἰκοστιοστὸν ἔτος ἐβασίλευσεν ὁ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν, ὃς καὶ αὐτὸς ἔδωκε χρυσόβουλλον τῷ Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων ὅμοιον ἐκείνῳ τῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἦν δὲ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὅτε αὐτὸς ἐβασίλευσεν, ὁ Δωρόθεος. δεύτερον, ἔστησε τῆς πόλεως τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐκ τῶν συνεχῶν πολέμων ὧν ἐποίησαν ἐν αὐτῇ οἱ Λατῖνοι μετὰ τῶν Ἀράβων κατηδαφισμένης, καὶ οὔσης ὥς τις κώμη, αὐτὸς ὁ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν περιετείχισεν αὐτὴν ὡς ἤδη νῦν ἔχει. τρίτον, τὸ Ἱερὸν ὅπερ ἦν μικρὸν πρότερον, αὐτὸς ἔκτισεν αὐτὸ μέγα ὡς νῦν ὁρᾶται. καὶ τότε ἔλαβε τὰ μάρμαρα ἅπερ ἦσαν ἐστρωμένα ἐν τῷ ἐδάφει τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Βηθλεέμ, ὁμοίως καὶ τὰ ὀρθὰ μάρμαρα, καὶ ἐποίησεν ἐξ αὐτῶν τὸ κατάστρωμα τοῦ Ἱεροῦ καὶ τὴν ἔξωθεν ὀρθομαρμάρωσιν. καὶ ὁ μὲν Ἀρχηγὸς Ἀβιμέλεχ θέλων οἰκοδομῆσαι τὸν Ναὸν τοῦ Μαχὼ, καὶ βουλόμενος λαβεῖν τὰ μάρμαρα ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῆς Γεθσημανῆς, ἀφεῖκε καὶ οὐκ ἔλαβεν αὐτὰ δεήσει Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοτμήτου ὡς λέγει ὁ Θεοφάνης, τοῦτον δὲ τίς ἠδυνάτο ἐμποδίσαι; τέταρτον, χαλᾷ τὸν τεῖχον τῆς αὐλῆς τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Προδρόμου τοῦ ἔξω ὄντος ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ὄντος, καὶ λαμβάνει τὰς πέτρας εἰς οἰκοδομὴν τῆς πόλεως. πέμπτον, Παλλακῆς τινὸς τούτου τοῦ Βασιλέως κτισάσης ἐν Ἱερουσαλὴμ ἰμαρὲτ (τροφεῖον πτωχῶν καὶ σοφῶν) ἔταξεν αὐτὸς φύλακας εἰς τὴν θύραν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου τάφου ἔχειν αὐτὴν κεκλεισμένην καὶ ἐσφραγισμένην, χρείας δὲ γενομένης, αὐτοὺς αὐτὴν ἀνοίγειν καὶ αὖθις κλείειν, λαμβάνοντας ἀφ᾽ ἑκάστου Χριστιανοῦ ἐρχομένου εἰς προσκύνησιν ἐπίχειρα τῆς εἰσόδου, ἀφ᾽ ἑκάστου μὲν Λατίνου γρόσια δεκατέσσαρα, ἀπὸ δὲ ἑκάστου τῶν Ἑλλαδικῶν καὶ Μακεδόνων καὶ τῶν λοιπῶν ἀπὸ Ἰκονίου ἕως ὅλης τῆς Δύσεως Ῥωμαίων γρόσια ἑπτά, ἀφ᾽ ἑκάστου τῶν Καρμαιίων πέντε, ἀφ᾽ ἑκάστου τῶν Ἀράβων καὶ Αἰγυπτίων τρία, ἀπὸ δὲ τῶν Χαμπεσίων καὶ Ἰβήρων οὐδὲν, μόνους γὰρ τοὺς Ἴβηρας καὶ Χαμπεσίους προσέταξε μηδὲν διδόναι. καὶ αὕτη ἡ τάξις ἕως τῆς σήμερον φυλάττεται. ἕκτον, ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀχειδόνος ζητοῦντος λαβεῖν ὑπ᾽ αὐτὸν τὴν Βέρροιαν, ἐγένετο προσθήκη εἰς τὸ πεσχέσιον, ἤτοι δῶρον τὸ Βασιλικὸν παρὰ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως φλωρία ἑκατὸν, ἐζήτει γὰρ παρανόμως ὁ Ἀχειδὼν τὴν Βέρροιαν, ἐπειδὴ ἡ Βέρροια ἦν Ἐπισκοπὴ τοῦ Θεσσαλονίκης τῆς τῷ Κωνσταντινουπόλεως ὑποκειμένης. ἕβδομον, ἀποθανόντος τοῦ τότε Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου, καὶ γενομένου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Νικομηδείας Διονυσίου, παρόντος καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Γερμανοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ζήτησις ἐγένετο περὶ τῆς Ἐπισκοπῆς τοῦ ὄρους Σινᾶ ὑπὸ ποῖον Πατριαρχεῖον κεῖται, καὶ ἐβεβαιώθη εἶναι ἐν τῷ Κλίματι τοῦ Ἱεροσολύμων, ὡς μαρτυρεῖ ὁ μετέπειτα Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας, ὡς ῥηθήσεται εἰς τὸν τόπον πλατύτερον. ὄγδοον, οἱ Ὀθωμανοὶ τὸν Σταυρὸν τὸν ἕως τοῦ τότε καιροῦ ὄντα ἐπὶ τὸν Ναὸν τῆς Παμμακαρίστου κατεβίβασαν· καθὼς ὁ Οὔμαρος κτίζων ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ τὸ Ἱερὸν κατεβίβασε τὸν Σταυρὸν τὸν ἐν τῷ ὄρει ὄντα τῶν ἐλαιῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τῆς ἐπισκέψεως καὶ προμηθείας τῶν Βασιλέων Ῥωμαίων καὶ ἄλλων γενῶν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν μεταξὺ Ἀράβων καὶ Λατίνων πολέμων ἕως τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοῦ αἰτίου τῆς πτωχείας τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῦ καιροῦ τῆς Πατριαρχείας ἐν αὐτῇ Γερμανοῦ τοῦ Πελοποννησίου.

Σημείωσαι ὅτι, εἰ καὶ ἐκυρίευσαν τῆς Παλαιστίνης οἱ Ἄραβες, ἀλλ᾽ οἱ Βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων ἐπεσκέπτοντο τοὺς ἁγίους τόπους. καὶ εἰ οἱ Λατῖνοι ἐμάχοντο τοῖς Ἄραψι περὶ τῆς Παλαιστίνης, ἀλλ᾽ εἰς τὴν ἧτταν αὐτῶν προέφθανον οἱ Βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων πάλιν, καὶ ἐκυβέρνουν τοὺς ἁγίους τόπους πρέσβεσι, δώροις, βοηθείαις, καθὼς ἐποίη-

σεν ὁ Ἰσαάκιος ὅτε ἔλαβεν ὁ Σαλαδῖνος τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπὸ τῶν Λατίνων, καὶ οἱ λοιποὶ Βασιλεῖς, οἵτινες ἐπεσκέπτοντο τὴν Ἱεροσολύμων Ἐκκλησίαν ἕως τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως, καὶ δὴ καὶ οἱ τῆς Τραπεζοῦντος Βασιλεῖς τὸν ἐνόντα ἐπεσκέπτοντο αὐτήν, καὶ αἱ Δέσποιναι αὐτῶν ἀπήρχοντο εἰς προσκυνησιν, ἔχουσαι καταγώγιον τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου τὸ ἔνδον εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οἱ Σέρβοι Ζουμπάνοι τὰ ὅμοια ἐποίουν, ἔχοντες ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἀρχαγγέλου. ἀφ' οὗ ὅμως οἱ Ὀθωμανοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξουσίασαν, κατεφρονήθησαν οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, καὶ μόνην εἶχον παρηγορίαν τοὺς Ἴβηρας, ἐπειδὴ οἱ Σουλτᾶνοι τῶν Αἰγυπτίων ἦσαν Κερκέται, Ἀβασγοὶ, καὶ Ἴβηρες, καὶ ἐδυνήθησαν οἱ Ἴβηρες εἶναι ὑπερασπισταὶ τῶν τε προσκυνημάτων καὶ Μοναστηρίων, ὅθεν ἔχουσιν ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ἤδη ἓξ Μοναστήρια, τὴν δὲ ἁγίαν Θέκλαν καὶ τὸ Μοναστήριον τοῦ Προδρόμου οἱ Πατριάρχαι πολὺ ὕστερον ἔλαβον παρὰ τῶν Ἰβήρων δωρεὰν, καὶ τὸ τοῦ Θεολόγου Μοναστήριον, ὅπερ ἔχουσι νῦν οἱ Φράγγοι, τῶν Ἰβήρων ἦν, ὁμοίως καὶ ὁ ἅγιος Ἰάκωβος, ὃν ἔχουσιν οἱ Ἀρμένιοι. λέγω δὲ ταῦτα κατὰ μέρος, ὅτι καὶ ἐκεῖνοι ἐφθόνουν αὐτοῖς καὶ διηνώχλουν, τὸ γὰρ βάρβαρον κατ' Εὐριπίδην οὔποτε Ἕλλησι γένοιτο φίλον, οὔτ' ἂν δύναιτο, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ εἶναι τὴν Παλαιστίνην ὑπὸ τὸν Σουλτᾶνον τῆς Αἰγύπτου, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ὡς ἐπιτοπλεῖον ὑπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς, οὐκ ἀπήρχοντο εὐκόλως οἱ Χριστιανοὶ εἰς προσκυνησιν, ὅθεν καὶ οἱ Πατριάρχαι ἦσαν πτωχότατοι, σημεῖον δὲ πρῶτον, ὅτι τὰ Μοναστήρια καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου τάφου καὶ ἡ τῆς Βηθλεὲμ οὐδεμίαν ἀνακαίνισιν εἶχον εἰς τὰ ἀπελειφθέντα καὶ ἐπαπειλοῦντα πτῶσιν μέρη. δεύτερον, ὅτι μήτε καν ἱερὰ σκεύη, ἢ ἄμφια εἶχον, ὅθεν παλαιοῖς ἱεροῖς ἐλειτούργουν, καὶ Τρικήριον εἶχον σιδηροῦν. τρίτον, ὅτι οἱ Πατριάρχαι ἔζων ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, μὴ ἔχοντες οὔτε ἔλεος, οὔτε πρόσοδον, καὶ διὰ τοῦτο ἠκολούθησε καὶ τῇ κοινότητι τῶν Χριστιανῶν ἔνδεια, ἀφ' ἧς ὅσα τίκτονται, οἴδασιν οἱ πάντες. ἐν δὲ τῷ χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ τριακοστῷ τετάρτῳ ἔτει ἐγένετο ὁ ῥηθεὶς Γερμανὸς Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ χώρας ἥτις λέγεται Ἀράχωβα, οὐ τῆς ἐμῆς τῆς ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Μητροπόλεως Κορίνθου κειμένης, ἀλλ' ἀπ' ἐκείνης τῆς κειμένης ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Τριπολιτζᾶς.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ Γ´.

Περὶ τῆς χρησιμότητος τοῦ Ἱεροσολύμων Γερμανοῦ, καὶ ἧς ἐποίησεν ἀνακαινίσεως, καὶ ποῦ ἀπεδήμησε χάριν ἐλέους, καὶ ποῦ ὡς ἐπιτοπλεῖστον ᾤκει, καὶ περὶ τοῦ ἐπιχειρήματος τῶν Φραντζεσκαίων ἐν τῇ Ἀποκαθηλώσει, καὶ τῶν κρημνισθέντων διὰ σεισμοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ τάφῳ καὶ ἐν τῇ Βηθλεὲμ, καὶ περὶ Σωφρονίου τοῦ Πελοποννησίου.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Γερμανὸς ἦν Ῥωμαῖος, καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἦν τότε ὑπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, δι' ὃ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἤρξαντο εἰς προσκυνησιν τῶν ἁγίων τόπων ἔρχεσθαι, ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀπῆλθε καὶ εἰς ἄλλους τόπους χάριν ἐλέους, χρήσιμος φανεὶς ἐν πολλοῖς τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ. Σημείωσαι δὲ ὅτι οἱ Ἄραβες ὅτε ἔλαβον τὴν Ἱερουσαλὴμ παρὰ τῶν Λατίνων πρὸς τοῖς πολλοῖς κακοῖς καὶ ἀφανισμοῖς οἷς ἐποίησαν τοῖς Μοναστηρίοις τῆς ἁγίας γῆς, συνέτριψαν καὶ τὸ τροῦλλον τὸ μικρὸν ὃ ἦν ἐπάνω τοῦ Κουβουκλίου τοῦ ἁγίου τάφου. ἀλλ' ὁ Πατριάρχης οὗτος Γερμανὸς ἀνεκαίνισεν αὐτὸ ὡς ὁρᾶται νῦν στύλοις μαρμαρέοις καὶ μολύβδῳ. ἐκάθητο δὲ ὡς ἐπιτοπλεῖστον πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι ἦσαν ἐκεῖ Χριστιανοὶ πολλοὶ καὶ πλούσιοι, οἵτινες ἐπὶ τοῦ προλαβόντος Σουλτὰν Μωαμὲτ ἠφανίσθησαν. Σημείωσαι δὲ ὅτι ἀποδημοῦντος τοῦ Γερμανοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, οἱ Φράγγοι Φραντζεσκαῖοι κατεσκεύασαν ἓν κιβώτιον σιδηροῦν αὐτεστραμμένον, ἤγουν κάτωθεν διάκενον, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐπάνω τῆς Ἀποκαθηλώσεως καὶ ἐλειτούργουν, μαθὼν δὲ τὸ γεγονὸς ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς, ἦλθε καὶ ἔρριψεν αὐτὸ ἐκεῖθεν. ἐν τοῖς καιροῖς δὲ τούτου τοῦ Γερμανοῦ σεισμοῦ γενομένου, ἔπεσεν ὁ τροῦλλος τοῦ πύργου τοῦ χαλκοῦ καμπάνου, ἤτοι τὸ καμπαναρεῖον τοῦ ἁγίου τάφου ἐπὶ τοῦ ἐγγὺς αὐτοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ συνεκρήμνισε τὸν τροῦλλον τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ μένει οὕτως ἕως τῆς σήμερον. ἐν τῷ αὐτῷ σεισμῷ ἐκρημνίσθη καὶ τὸ καμπαναρεῖον τῆς ἁγίας Βηθλεὲμ ὡς νῦν ὁρᾶται, μόνα γὰρ ταῦτα τὰ δύο εἴασαν οἱ Ἄραβες ἀκρήμνιστα, καὶ τότε ἔπεσαν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ ὡς γράφει ὁ Γερμανὸς πρός τινα κῦρ τὴν Κρήτην αὐτοῦ φίλον. διερχόμενος δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς, ἱερέα τινὰ κοσμικὸν Πελοποννήσιον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῇ ἐγγὺς τοῦ τείχους τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λεγόμενον τουρκογραικιστὶ Ἀγιάκαπι ἔξωθεν οὔσῃ ὄντα ἱερῶν, ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπανερχόμενος, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸ τῶν Μοναχῶν σχῆμα, καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν, ἐποίησεν αὐτὸν αὐτοῦ διάδοχον, οὗ τὴν παραίτησιν εὑρήκαμεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν προβίβασιν τοῦ Σωφρονίου (οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο ὁ διάδοχος αὐτοῦ) ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τῆς τῆς Συνόδου, ἣν ἀραβιστὶ οὖσαν, μετεφράσαμεν ἑλληνιστὶ, ἔστι δὲ αὕτη.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ τοῦ γράμματος τῆς παραιτήσεως τοῦ Ἱεροσολύμων Γερμανοῦ, καὶ ἀναβιβασμοῦ εἰς τὸν θρόνον τοῦ Σωφρονίου.

Ἔτους ὄντος ἑπτακισχιλιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἑβδόμου ἐν ἡμέρᾳ τρίτῃ ἤθροισεν ὁ Πατριάρχης κύριος Γερμανὸς Σύνοδον ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ Ἄρχοντας τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς Κληρικοὺς μικρούς τε καὶ μεγάλους, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τέκνα μου ὁ Θεὸς εὐλογήσαι ὑμᾶς, ὅτι οὐ δύναμαι καθίσαι ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, γέρων ἄνθρωπος ὤν, καὶ μὴ ἔχων δύναμιν ὑπομένειν ἐν αὐτῷ, ἐκλέξασθε ὅμως ἕνα ἀντ' ἐμοῦ, καὶ βάλετε αὐτὸν εἰς τὸν ἐμὸν τόπον. καὶ πάντες ἐδέξαντο τοῦτον τὸν λόγον, καὶ μετεπέμψαντο τὸν Ἀλεξανδρείας Πατριάρχην Σίλβεστρον εἰς τὸ κελλίον ἔνθα ἦσαν ὁ Μητροπολίτης Δωρόθεος, καὶ ὁ Μητροπολίτης Νεκτάριος, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Σινᾶ Εὐγένιος, καὶ Συμεὼν ὁ Ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἄννης ἐκ τῆς Δαμασκοῦ, καὶ συνεφώνησαν ὅλοι ὅ,τε Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ οἱ Μητροπολῖται, καὶ οἱ ἐπίλοιποι Ἀρχιερεῖς προχειρίσασθαι Πατριάρχην εἰς τὸν τόπον τοῦ Πατριάρχου κυρίου Γερμανοῦ τῷ αὐτοῦ θελήματι, καὶ ἔδωκαν κλήρους κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἡγιασμένου Νόμου, καὶ ἔγραψαν εἰς τρία φύλλα ὀνόματα τρία, εἶτα ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ οἱ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἔφερον τὰ τρία φύλλα, καὶ ἔθηκαν αὐτὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, καὶ ἐλειτούργησαν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ πάντες ἐδεήθησαν τοῦ Θεοῦ, μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Λειτουργίας, εἰσήγαγον βρέφος, ἤγουν παιδίον εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, καὶ ἔφερεν ἔξω ἓν τῶν τριῶν φύλλων, καὶ ἔτυχεν εἶναι τὸ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Παπᾶ Σωφρονίου γεγραμμένον, καὶ πάντες, ἤγουν ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ μικροί τε καὶ μεγάλοι ἠθέλησαν αὐτὸν τῷ ἰδίῳ αὐτῶν θελήματι καὶ τῷ θελήματι τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ. ἐζήτησε δὲ ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου λαβεῖν ἐνορίαν τὴν Λύδδαν καὶ τὸ Ῥέμπλι, καὶ ἔχειν αὐτὴν διὰ βίου παντὸς, ὁμοίως καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς μόνος αὐτὸς, τὸν δὲ Σωφρόνιον μὴ ἔχειν ἐν αὐτῇ ἐξουσίαν. καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἶπον τῷ Πατριάρχῃ Γερμανῷ, ἤγουν οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, Ὦ ἡμέτερε πάτερ μὴ ἄπελθε ἀφ' ἡμῶν, ἐγγὺς ὢν ἡμῶν ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Τέκνια μου, ἔστε εὐλογημένοι ἀπὸ Θεοῦ, ἐὰν δυνηθῶ καθίσαι ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, κάθημαι, εἰ δυνηθήσομαι ἀναπαυθῆναι, ἐὰν δὲ μὴ ἀναπαυθῶ, πορεύομαι εἰς Λύδδαν καὶ εἰς τὸ Ῥέμπλι. ἀποκριθέντες δὲ πάντες οἱ τῆς Ἱερουσαλὴμ Χριστιανοὶ εἶπον αὐτῷ, Ὅπερ ἂν ἔλθοι εἰς τὴν ὄρεξίν σου, τοῦτο ποίησον. Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι τῆς Ἱερουσαλὴμ παρόντος τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ Μητροπολίτου Νεκταρίου, καὶ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Σινᾶ Εὐγενίου ἔστερξαν εἰς αὐτό. Καὶ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ μεγάλοι καὶ μικροὶ οὐκ ἔχουσιν εἰς τὸν Πατριάρχην δικαιόν τι, οὔτε συμφωνίαν, οὔτε ζήτημα, οὔτε πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ ἁγίου τάφου, οὔτε ἀπὸ πράγματος ἀφιερωμένου, οὔτε ἀπὸ χρυσίου, οὔτε ἀπὸ ἀργυρίου: οὔτε ἀπὸ πράγματος τοῦ ἁγίου τάφου, οὔτε ἀπὸ ἄλλου τινός. Καὶ, ὅτι ἐδέξαντο ὅλοι ἀφορισμὸν ἀπὸ Θεοῦ, καὶ τῆς Συνόδου τῶν ἡγιασμένων, καὶ τῶν εὑρεθέντων πατέρων, ἵνα ὦσιν ἀφωρισμένοι ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος: καὶ ἀπὸ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ πατέρων, καὶ τῶν παρευρεθέντων Ἀρχιερέων (τοῦτον δὲ τὸν ἀφορισμὸν ἐδέξαντο οἱ τῆς Ἱερουσαλὴμ Χριστιανοὶ ἀφ' ἑαυτῶν) εἴγε ἐμποδίσουσιν αὐτὸν, ἢ ἐγκαλέσουσιν, ἢ λυπήσουσιν ἰδίῳ αὐτῶν θελήματι, καὶ εἰσὶν ὁ Παπᾶς Νασράλας τοῦ Κανδηλάπτου ὁ υἱὸς, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Χαλίλης, καὶ ὁ Ἰακοῦσης ὁ υἱὸς τοῦ Ζαροῦ, καὶ ὁ Μιχαῆλος τοῦ Σαμπαῦ ὁ υἱὸς, καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ῥισκάλα, καὶ Ἴσας τοῦ Σουλεϊμαῦ ὁ υἱὸς ὁ Ἀβραμίτης, ὁ Ἰωάννης τοῦ Λουτάπφ υἱὸς, καὶ οἱ λοιποὶ, οἵτινες ἐὰν ἐμποδίσωσιν αὐτὸν, ἢ ἐγκαλέσωσιν, ἢ λυπήσωσιν, ἔχωσι διδόναι τῷ ἱερῷ φλωρία βενέτικα πεντήκοντα κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς κρίσεως. Καὶ, ὅτι ὁ Πατριάρχης ὁ Γερμανὸς κατέβη ἀπὸ τοῦ θρόνου ἰδίῳ αὐτοῦ θελήματι. Καὶ, ἵνα ὁ Πατριάρχης Σωφρόνιος διακυβερνᾷ τὸν Γερμανὸν Πατριάρχην, καὶ ἔχῃ αὐτὸν ὡς πατέρα, Καὶ, ἡ εὐλογία ἔστω πρὸς τοὺς ἀκούοντας διὰ πρεσβειῶν τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. ἡμέρα τρίτη, ἔτος ἀπὸ Ἀδὰμ ἑπτακισχιλιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἕβδομον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς ἱλαρότητος τοῦ Ἱεροσολύμων Σωφρονίου καὶ εὐλαβείας, καὶ ὧν ἐποίησεν ἀνακαινίσεων ἐπὶ τ[illegible] Σουλτὰν Ἀχμ[illegible], καὶ τῆς ἀποδημίας αὐτοῦ εἰς Βυζάντιον, Μολδαβίαν, καὶ Βλαχίαν, ἐν ᾗ ἔλαβε τὸ Μοναστήριον τ[illegible]ρουσία.

Οὗτος τοίνυν Σωφρόνιος ἦν ἄνθρωπος ἱλαρὸς, καὶ περὶ τὰ θεῖα ὅτι μάλιστα εὐλαβής. οὗτος ἀνεκαίνισε καὶ τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τὸν ὄντα ἔνδον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, [illegible] φαίνεται σημείωμα εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον τόδε,

Ἀνεκαινίσθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσε[illegible]ος Ναὸς, καὶ ἐνεκαινίσθη εἰς τὸ ὄνομα τῶν ἁγίων ἐνδόξων μεγάλων Βασιλέων καὶ Ἰσαποστόλων [illegible]ωνσταντίνου καὶ Ἑλένης,

Ἑλένης, διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ παναγιωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Σωφρονίου. εἰς μνημόσυνον αἰώνιον αὐτοῦ τε καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. ἐν ἔτει ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ ἕκτῳ. ἐπὶ τῆς βασιλείας Σουλτὰν Ἀχμέτ.

ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἄλλας ἀνακαινίσεις πεποίηκεν. οὗτος ἐξελθὼν, ἦλθεν ἕως Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἕως Γιασίου τῆς Μολδοβλαχίας ἐπὶ Πέτρου βοεβόδα. ἠθέλησε δὲ ἀπελθεῖν ἕως Μοσχοβίας· ἀλλ᾽ οὐκ ἀπῆλθεν, ἐπεὶ ἦν ἐκεῖ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας, ὅτε καὶ ἡ Μητρόπολις Μοσχοβίας εἰς Πατριαρχεῖον ἐτιμήθη. ἀπῆλθεν ὅμως εἰς τὴν Βλαχίαν, ὅτε ἔλαβε καὶ τοῦ Γκρουΐα τὸ Μοναστήριον, καὶ διὰ τῆς Βυζαντίου ἐπανῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ τέμπλον τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου τάφου ἤρξατο κατασκευάζειν ὁ Σωφρόνιος, ἐτελειώθη δὲ ἐπὶ Θεοφάνους, ὡς φαίνεται σεσημειωμένον ἐπάνω τοῦ τέμπλου ὄπισθεν τόδε,

Ἀνεκαινίσθη τὸ τέμπλον τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου τάφου κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν δεύτερον ἔτος, μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ἐκ τῆς Νήσου Κρήτης ὑπ᾽ ἐμοῦ Μακαρίου Ἱερομονάχου, καὶ ὁ Σταυρὸς κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν ὄγδοον, μηνὶ Μαρτίῳ. ἐτελειώθησαν ὅλα τὰ παυία τὰ κόκκινα καὶ τὰ ἱεράτεια μετὰ τῶν Ἄστρων διὰ χειρὸς καὶ δαπάνης ἐμοῦ τοῦ ἄνωθεν ἁμαρτωλοῦ Μακαρίου, πατριαρχοῦντος τοῦ μακαριωτάτου κυρίου Θεοφάνους. ὅτε δὲ ἐφέρομεν τὸ τέμπλον, ἦν ὁ μακαριώτατος κύριος Σωφρόνιος, ὅστις τὸν αὐτὸν χρόνον ἐτελειώθη. καὶ τὸ χρύσωμα τοῦ τέμπλου διὰ χειρὸς Μαξίμου Ἱερομονάχου τοῦ Κρητός. τὸν αὐτὸν χρόνον κατεσκευάσθη καὶ ὁ Τροῦλλος τῆς ἁγίας τραπέζης διὰ συνδρομῆς ἡμετέρας. ἅπαντα ἀνεκαινίσθησαν ἐκ τῆς Νήσου Κρήτης. Ἐγράφη αὕτη ἡ ἐνθύμησις διὰ χειρὸς ἐμοῦ Μακαρίου καὶ ἁμαρτωλοῦ Ἱερομονάχου τοῦ ἐκ τῆς Νήσου Χίου, ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἐνάτῳ, Μαρτίου εἰκοστῇ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Περὶ τοῦ ποίῳ τρόπῳ ἔλαβον οἱ Φράροι τὸ ἅγιον Σπήλαιον καὶ τὸν Γολγοθᾶν, καὶ αὖθις ὁ Σωφρόνιος τὸν Γολγοθᾶν οὐχ ὅλον, καὶ πότε ὁ Σωφρόνιος ἐχειροτόνησεν ἀντ᾽ αὐτοῦ τὸν Θεοφάνη, καὶ ἔκτισε τὰς τέσσαρας ἁψῖδας τοῦ ἁγίου Σπηλαίου, καὶ πόσα ἐπατριάρχευσεν ἔτη, καὶ περὶ τῆς εἰς Μοσχοβίαν ἀποδημίας τοῦ Θεοφάνους.

Χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἦσαν ἐν τῇ Βηθλεὲμ ὀρθόδοξοι τεταγμένοι ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἔχειν τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἅγιον Σπήλαιον εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐπορεύθησαν οἱ πατέρες (ἀγνοοῦμεν δὲ τὸ ἔτος) εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ, καὶ ἔμενε μόνος ὁ Κανδηλάπτης, ἠθέλησε πορευθῆναι καὶ αὐτὸς, ὡς δὲ ἁπλοῦς ἄνθρωπος ἐνεπιστεύθη καὶ ἀφῆκε τὰς κλεῖς τοῦ ἁγίου Σπηλαίου ταῖς χερσὶ Φράρου τινὸς, παραγγείλας αὐτῷ ἀνάψαι τὸ ἑσπέρας τὰς Κανδήλας τοῦ ἁγίου Σπηλαίου, καὶ ποιῆσαι παννύχιον καίεσθαι, καὶ οὕτως ἐπορεύθη εἰς Ἱερουσαλὴμ χάριν προσκυνήσεως (αὕτη ἐστὶν ἡ ἀλήθεια, καὶ οὐχ ὅπερ φησὶν ὁ Πατριάρχης Νεκτάριος εἰς τὸ Συνταγμάτιον αὐτοῦ) ἐλθὼν δὲ τὸ πρωῒ, ἐζήτησε τὰς κλεῖς παρὰ τοῦ Φράρου, ἐκεῖνος δὲ ὕβρισεν αὐτὸν, οἱ δὲ Φράροι ἀπελθόντες εἰς τοὺς κριτὰς, καὶ χρημάτων πλῆθος αὐτοῖς δόντες, ἐγένοντο κύριοι τοῦ ἁγίου Σπηλαίου ἕως τῶν καιρῶν τοῦ κυρίου Θεοφάνους Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐν δὲ τοῖς καιροῖς τοῦ παρόντος κυρίου Σωφρονίου ἦλθεν εἷς πρεσβευτὴς Φραντζέζος ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως χάριν προσκυνήσεως τῶν ἁγίων τόπων, καὶ δοὺς ἓξ χιλιάδας φλωρία χρυσᾶ τοῖς κριταῖς, ἔλαβεν ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τὸν ἅγιον Γολγοθᾶν. ὁ δὲ κύριος Σωφρόνιος ὑπεδαπάνησε δώδεκα χιλιάδας, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ὀπ[illegible]ω, οὐ μέντοι ὅλον, ἀλλὰ τὸ ἑτερόμηκες τετράγωνον, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῷ μέρει τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ᾧ ἐστὶ καὶ τὸ ἴδιον Κρανίον, τὸ δὲ ἄλλο τετράγωνον, ὅπερ ἐστὶ κατὰ τὸ νότιον μέρος, ἐκράτησαν οἱ Φράγγοι εἰς τῶν καιρῶν τοῦ κυρίου Θεοφάνους. καὶ ἐπειδὴ ὁ κύριος Σωφρόνιος τὰς δώδεκα χιλιάδας δαψιλῶς ἔλαβε, καὶ ἦν γέρων ἄνθρωπος, ἐχειροτόνησεν ἀντ᾽ αὐτοῦ Πατριάρχην τὸν κύριον Θεοφάνην, νέον ὄντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔξω χάριν ἐλεημοσύνης, πατριαρχεύσας αὐτὸς χρόνους εἰκοσιεννέα. Οὗτος ὁ Σωφρόνιος ἔκτισεν ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Βηθλεὲμ τὰς τέσσαρας καμάρας τὰς ἐν τοῖς δυσὶ μέρεσι τοῦ ἁγίου Σπηλαίου, ἔμελλε γὰρ καταπίπτειν ἡ μεγάλη Ἐκκλησία, ὁ δὲ κτίσας αὐτὰς τὰς καμάρας, ἐβοήθησε τῇ Ἐκκλησίᾳ, νῦν ὅμως αἱ καμάραι αὗται ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Δύσεως οὐ γινώσκονται, ἐπειδὴ ὅτε ἡμεῖς σὺν Θεῷ ἀνῳκοδομήσαμεν τὸν Ναὸν τοῦτον, ἀπεκλείσαμεν αὐτὰς, καὶ ἐβάλομεν θύρας, ὁρῶνται ὅμως ἐκ τοῦ Ἀνατολικοῦ μέρους, καὶ διαγινώσκονται καθαρῶς, ἐπειδὴ αὗται εἰσὶν αἱ θύραι αἱ κατὰ τὸ πλευρὸν αὐτῶν χωρίζουσαι τὰ βήματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς μεγάλης τοῦ ἔξωθεν καὶ Δυτικοῦ μέρους αὐτῆς. Τοῦτον τὸν Σωφρόνιον ἔτι ζῶντα ἔφθασεν ὁ μακαρίτης Πατριάρχης Παΐσιος, χρηματίσας αὐτοῦ καὶ ὑπηρέτης, καὶ πολλάκις νέῳ μοι ὄντι καὶ διακόνῳ αὐτοῦ ἔλεγεν, ὅτι τῶν βρωμάτων τῶν ἀπολειφθέντων ἀπὸ τῶν ἀγγείων πολλάκις ἀμνημόνησεν ἐν τῷ ἑρμαρίῳ, καὶ οὔτε ἐδυσώδησαν ἐν τοσούτων ἡμερῶν διαστήματι ἐκεῖ μείναντα, οὔτε σεσήπασιν. Οὗτος ὁ Σωφρόνιος διὰ τὸ κλείειν τὰς θύρας τοῦ ἁγίου τάφου τοὺς βασιλικοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ τὸ βασιλικὸν διάταγμα, καὶ κοιμᾶσθαι ἔνδον ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, καὶ ἐπ[illegible] ... διωχίας καὶ ὀχλαγωγίας γίνεσθαι, ἠθέλησεν ἐμποδίσαι τοῦτο, καὶ ὁρᾷ καθ᾽ ὕπνον τὸν Χριστὸν λέγοντα αὐτῷ, Ἐπίσκοπε, ἐγὼ ὑποφέρω ταῦτα, σὺ δὲ διατί βούλει ἐμποδίσαι τὸν λαόν μου μὴ εἰσέρχεσθαι ἔσω;

ἀρκεῖ ἡ εὐσέβεια τούτων, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν οἰκονομητέον. Ὁ οὖν κύριος Θεοφάνης προβιβασθεὶς κοινῇ ψήφῳ τοῦ τε γέροντος κυρίου Σωφρονίου καὶ ἁπάσης τῆς Συνόδου Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ὀγδόῳ, ἔμεινεν ἐν Ἱερουσαλὴμ μερικὰ ἔτη, εἶτα ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τοῦ τιμιωτάτου καὶ εὐγενεστάτου Ἄρχοντος Σκαρλάτου, κἀκεῖθεν εἰς Μοσχοβίαν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῆς εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα καινοτομίας Γρηγορίου τοῦ τρισκαιδεκάτου, ἣν ὡς παράβασιν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος ἀπεβάλετο.

Ὅτι μέγιστον σκάνδαλον προυξένησεν ἡ Ῥώμη καὶ ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ τρισκαιδέκατος παντὶ τῷ κόσμῳ, καὶ πᾶσι τοῖς χριστιανικοῖς ἔθνεσι διὰ τὸ καινοτομῆσαι εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα, τοῦτο, ἡ καινοτομία δηλονότι περὶ τὸ ἅγιον Πάσχα ἀποδείξεως οὐ δεῖται, ἐπειδὴ ἡ κατ᾽ ἔτος πρᾶξις μάρτυς ἀπαρέγγραπτος. αὐτὸς ὅμως τοῦτο, ὅτι οὐ γέγονεν ἀσφαλὴς καὶ ἡ τοιαύτη λεγομένη διόρθωσις, ἄλλοτε μὲν γὰρ οἱ Λατῖνοι τὸ Πάσχα τῶν Ἑβραίων προεορτάζουσιν, ἄλλοτε δὲ τοῦτο τοῖς Ἑβραίοις συνεορτάζουσι· καὶ κατὰ ταύτην τὴν διόρθωσιν, δείκνυται φανερὸν τὸ ἁμάρτημα τῶν παραβαινόντων τοὺς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Κανόνας Λατίνων. ὅτι δὲ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία φυλάττουσα τὸ ἀρχαῖον καὶ πάτριον ἔθος, οὐδέποτε ὑποπίπτει τῷ ἁμαρτήματι τούτῳ, ἀλλὰ μένει κἂν τούτῳ καθαρά τε καὶ ἁγνὴ ὡς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς πᾶσι, φανερὸν ἐστὶ πᾶσι τοῖς εἰδόσι τοὺς τέσσαρας διορισμοὺς καὶ Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, καθ᾽ οὓς δεῖ φυλάττεσθαι τὴν τελεσιουργίαν τοῦ ἁγίου Πάσχα. περὶ δὲ τῆς ὑποθέσεως ταύτης τοῦ ἁγίου Πάσχα πλατύτερον ἐνταῦθα εἰπεῖν, περιττὸν ἂν εἴη, ἐπειδὴ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθεῖσα ἁγία Σύνοδος ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Πατριαρχῶν, Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου, Ἀλεξανδρείας Μελετίου, καὶ Ἱεροσολύμων Σωφρονίου, ἀπεβάλετο ταύτην τὴν παράβασιν μᾶλλον ἢ διόρθωσιν τοῦ ἁγίου Πάσχα ὡς ἐπισφαλῆ, ὡς μὴ ἀναγκαίαν, ὡς ἀντικειμένην τοῖς ἱεροῖς Κανόσι, καὶ ὡς προξενοῦσαν πολλῶν σκανδάλων εἰς πάντα τὰ Χριστιανικὰ ἔθνη ὡς εἴρηται.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ τῶν οὐ πολὺ προτέρων ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν Πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ πρῶτον ἀπὸ Ἱερεμίου ἕως Νεοφύτου, καὶ τοῦ Τόμου τῆς καθαιρέσεως τῶν μὴ διδόντων Μητροπολιτῶν τὰς ὡρισμένας ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν δόσεις, καὶ τῆς καθαιρέσεως ἐπ᾽ αἰτίᾳ ἐγκλημάτων τοῦ Κύπρου Ἀθανασίου.

Περὶ τῶν πρὸ Τιμοθέου Πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὐδὲν ἔχομεν σαφὲς εἰπεῖν, ἀλλ᾽ οὔτε εὑρίσκεται κῶδιξ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, ὡς ἂν δυνηθῶμεν μαθεῖν τι πλέον, ἀπὸ δὲ τινῶν εὑρισκομένων κωδίκων, καὶ αὐτῶν συγκεχυσμένων καὶ χθιζῶν ὡς εἰπεῖν, οὐδὲν εὑρίσκομεν ἴδιον ἔργον Πατριάρχου τινός, πλὴν ὅτι ἐν ἔτει ἑπτακισχιλιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ (πρὸ γὰρ τούτου τοῦ ἔτους οὐχ εὑρίσκεται κῶδιξ) ὁ Ἱερεμίας τὰς εἰς τὴν χώραν τοῦ Βείγκα οἰκοδομηθείσας αὐτῷ οἰκίας, ἀμπελῶνας, καὶ κήπους ἀφιεροῖ τῇ Μονῇ τῆς Παμμακαρίστου, καὶ ὅτι εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο ἦν ἁγίασμα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, καὶ ὅτι ἦν Πατριάρχης Ἰωάσαφ ἐν ἔτει ἑπτακισχιλιοστῷ ἑβδομηκοστῷ δευτέρῳ, καὶ Μητροφάνης ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἑβδομηκοστῷ ἑβδόμῳ, καὶ Θεόληπτος ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἐνενηκοστῷ τρίτῳ, καὶ Ματθαῖος ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ ἐνάτῳ, πρὸ δὲ τούτου ἐπετρόπευε τὸ Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχεῖον ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος. καὶ ὁ Ῥαφαὴλ ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ πρώτῳ, καὶ ὁ Νεόφυτος ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ καὶ ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ τρίτῳ, καὶ πάλιν Ῥαφαὴλ ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ τετάρτῳ, καὶ ὁ Νεόφυτος αὖθις ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ ἕκτῳ. ἐπὶ δὲ Ῥαφαὴλ ἐγένετο Τόμος βεβαιῶν τὰ πρότερα καλῶς τυπωθέντα, ἵνα δηλαδὴ ὁ μὴ διδοὺς Ἀρχιερεὺς τὰς διωρισμένας ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν δόσεις καθαιρῆται. καὶ ἐπὶ Νεοφύτου ἐν ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ ἑνδεκάτῳ ἐγένετο Συνοδικὸν, ὥστε Πολυφέγγους Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι τοῦ λοιποῦ, ἀλλ᾽ εἶναι τὴν Ἐπισκοπὴν ὑποκειμένην τῷ Κορίνθου χωρὶς Ἐπισκόπου. καὶ ὁ ῥηθεὶς Ματθαῖος γράφει τοῖς ἐν τῇ Κύπρῳ Ἐπισκόποις καὶ Κληρικοῖς, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον αὐτῶν Ἀθανάσιον νουθετῶν αὐτὸν καὶ ἐπιτιμῶν, πρῶτον,

πρῶτον, ὅτι Ἀντιμίνσια παλαιὰ διέῤῥηξε καὶ ἔκαυσεν, ἵνα πωλήσῃ αὐτὸς καινὰ, αὐτῷ ποιηθέντα. δεύτερον, ὅτι διέταμε πελέκει τὸν θρόνον τοῦ μακαρίτου Γερμανοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ ἔλαβεν ἅγιον λείψανον ὅπερ ἦν ἐν αὐτῷ. καὶ τρίτον, ὅτι ἀθεμιτογαμίας ἐποίησεν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐνήκουσε τοῦ Μελετίου νουθετοῦντος αὐτὸν, ἐκαθήρεσεν αὐτὸν συνοδικῶς ὡς προεκαθήρεσεν αὐτὸν καὶ ὁ Μελέτιος, ἤτοι ὁ Ἀλεξανδρείας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Δεύτερον, περὶ τῶν Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχῶν ἀπὸ Τιμοθέου ἕως Παρθενίου τοῦ νέου, καὶ τῶν μεταξὺ συμβάντων ἐναλλάξεων, ἐξοριῶν, καὶ διὰ πνιγμοῦ θανάτων.

Ἐπὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Θεοφάνους ἦν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριάρχης ὁ Τιμόθεος, φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ γραφοῦντος ὑπ' αὐτοῦ Συνοδικοῦ πρὸς τοὺς ἐν τῷ Σιναίῳ ὄρει, κειμένου ἐν τῷ κατὰ Ἀνανίου βιβλίῳ πρώτῳ, καὶ γραφέντος ἐν ἔτει ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ, καθ' ὃ καὶ ἐπατριάρχευσεν, ὥρμητο δὲ ἀπὸ τοῦ κατὰ Κύζικον Πανόρμου, ὢν πρότερον Μητροπολίτης παλαιῶν Πατρῶν. ψεύδεται δὲ Λέων ὁ Ἀλάτιος γράφων τὸν Λούκαριν φαρμακεῦσαι τὸν Τιμόθεον, ὅτι μὲν γὰρ ὁ Τιμόθεος φαρμάκῳ ἀπέθανε δηλητηρίῳ κατὰ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα τοῦ Πάσχα, ἀληθές, ποῖος δὲ αὐτὸν ἐφαρμάκευσεν, ἄδηλόν ἐστι. θανόντος οὖν τοῦ Τιμοθέου, Κύριλλος ὁ Λούκαρις Πάπας ὢν Ἀλεξανδρείας, καὶ διατρίβων εἰς Οὐγγροβλαχίαν, προσεκλήθη ὑπὸ τῆς παρευρεθείσης Συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῦ Κλήρου, καὶ μετετέθη εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, ὃν Γρηγόριος ὁ Ἀμασείας ἐκβαλὼν τοῦ θρόνου, καὶ πατριαρχεύσας μῆνας τρεῖς, ἐξωθεῖται τοῦ θρόνου συνεργείᾳ τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ἐξορίζεται εἰς Ῥόδον, καὶ προβάλλεται εἰς Πατριάρχην ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἄνθιμος, ἐφ' οὗ ἀφωρίσθη καὶ ἀνεθεματίσθη ὁ Γρηγόριος, ἔτους ὄντος ἑπτακισχιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ τριακοστοῦ πρώτου. σταθέντος δὲ δύο μῆνας ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Ἀνθίμου, καὶ παραιτησαμένου, καὶ μονάσαντος ἐν τῇ τοῦ Ἄθωνος Λαύρᾳ, προσκαλεῖται ὁ Λούκαρις. ἐπιτηδεύσας δὲ ὁ Χαλκηδόνος Ἰσαὰκ πατριαρχεῦσαι, ἐκωλύθη ἐνδυθῆναι Καββάδιον ἐν τῇ διωρισμένῃ ἡμέρᾳ, διὰ τὸ ἐμπρησθῆναι τὸ ἐν τῷ Διπλοκιονίῳ βασιλικὸν Παλάτιον, ὅθεν γίνεται κατασκευὴ, καὶ ἐξορίζεται εἰς Οὐγγρίαν, καὶ ἔμεινεν αὖθις τὸ τρίτον ὁ Κύριλλος. βουληθέντων δὲ μετ' οὐ πολὺ καιρὸν τῶν Ἀρχιερέων ἐκβαλεῖν τοῦ θρόνου τὸν Κύριλλον, αὐτὸς χρησάμενος κατασκευῇ ἐνδύεται Καββάδιον, καὶ ἔρχεται ἀκόντων αὐτῶν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τὸ τέταρτον. εἶτα φατριάσας ὁ Βεῤῥοίας Κύριλλος ἅμα τῷ Ἀμασείας Ζαχαρίᾳ, ἐπατριάρχευσεν [illegible] ὁ ἐκ Βεῤῥοίας. κρυβέντος δὲ ὁ Κύριλλος παρὰ τῷ πρέσβει Φιαμέγκῳ, μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἐξορίζει καὶ τοὺς δύο, καὶ πατριαρχεύει τὸ πέμπτον. ἀποθανόντος δὲ ἐν τῇ ἐξορίᾳ τοῦ Ἀμασείας, ὁ ἐκ Βεῤῥοίας ἀνακληθεὶς, ἐπανέλαβε τὴν Βέῤῥοιαν. μετὰ δὲ καιρὸν ὁ Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιος Κρὴς ὁ Πατελάρος ἐξορίσας τὸν Κύριλλον εἰς τὴν Τένεδον, ἔλαβε τὸ Πατριαρχεῖον, οὐδένος μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐκβληθέντος, ἀποκατέστη ὁ Κύριλλος τὸ ἕκτον τῇ μεγάλῃ Τετράδι, τῷ δὲ Πατελάρῳ ἐδόθη πάλιν ἡ Θεσσαλονίκη, ὅστις ἐκεῖθεν εἰς Ἀγκῶνα ἀποδημήσας, καὶ διανοούμενος ἀπιέναι καὶ εἰς Ῥώμην, ἔπεμψε τὸν Ἐπίσκοπον Δρυϊνουπόλεως πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Πάπαν Κάλλιστον, γράφων αὐτῷ ὅτι ἔχει σκοπὸν ἵνα ἀπέλθῃ εἰς Ῥώμην, ἐὰν ὅμως ἔχῃ τὸν θρόνον καὶ τὸν τόπον Κωνσταντινουπόλεως. ὁ δὲ Πάπας ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὅτι ἐὰν θελήσῃ ὑπογράψαι εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν πίστιν, δώσῃ αὐτῷ θρόνον καρδηναλικόν. καὶ λοιπὸν δυσαρεστήσας ὁ Πατελάρος, καὶ ἐπανελθὼν, ἀπῆλθεν εἰς Μπογδανίαν, κἀκεῖθεν εἰς Μοσχοβίαν, καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. τὸν οὖν Λούκαριν μετὰ ἔτος ἓν ἀπὸ τῆς ἕκτης αὐτοῦ Πατριαρχείας ἐξώρισεν ὁ ἐκ Βεῤῥοίας Κύριλλος εἰς τὴν Ῥόδον, πατριαρχεύσας αὐτὸς ἑκκαίδεκα μῆνας. πλεονέκτης δὲ ὢν, ἀποβάλλεται, καὶ προβιβάζεται εἰς Πατριάρχην ὁ Ἡρακλείας Νεόφυτος, ἄνθρωπος ὅσιος. ἐπανελθόντα δὲ τὸν Κύριλλον ὁ Νεόφυτος ἠδέσθη ὡς οἰκειακὸς αὐτοῦ, καὶ παρῃτήσατο, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν ἐν τῇ Χίῳ ἁγίαν Μονὴν ἡσύχασε, καὶ πάλιν τὸ ἕβδομον ἀνάγεται εἰς τὸν θρόνον ὁ Λούκαρις, ὃν αὖθις ὁ ἐκ Βεῤῥοίας ἐκβαλὼν, καὶ περιορίσας εἰς Λαιμοκοπίην τὸ δυτικὸν Νεόκαστρον κατὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον, ἀπέπνιξε, διὰ πρυγγέα εἴκοσι τῷ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀνθυπάτῳ, τοῦ γὰρ Ἀνθυπάτου ἀναφορὰν ποιησαμένου πρὸς τὸν Σουλτὰν Μουράτ κατὰ τοῦ Κυρίλλου, καὶ μαρτυρήσαντος αὐτῷ πολλὰ κακὰ, ἰδιοχείρως ὁ Βασιλεὺς ἐβεβαίωσεν ἵνα ὁ γέρων Πατριάρχης ἀποπνιγῇ, καὶ οὕτως ὁ πολύφημος καὶ πολύσοφος τὸν βίον κατέστρεψε, καὶ ῥίπτεται αὐτοῦ τὸ σῶμα ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὅπερ εὑρόντες τινὲς εἰς τὸ Ῥήγιον παρέδωκαν τῇ ταφῇ ἐκεῖ πανιχρῶς, ὡς καὶ Μιχαὴλ ποτε τὸν Παλαιολόγον, μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Πατριάρχης Παρθένιος ὁ πρῶτος ἔφερε τὰ λείψανα αὐτοῦ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον συνεργείᾳ τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἔψαλον αὐτὰ, εἶτα ἔπεμψαν αὐτὰ εἰς τὴν Νῆσον τῆς Χάλκης, καὶ ἐτάφησαν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Παναγίας. μετὰ τὸν θάνατον οὖν τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως ὁ ἐκ Βεῤῥοίας ἀποβληθεὶς τῆς Πατριαρχείας, ἐξορίζεται εἰς Καρθαγένην, ὅπου συνεργείᾳ τῶν τοῦ Λουκάρεως φίλων πνιγμῷ ἀποθνήσκει ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τριακοστῷ ἐνάτῳ. ἐγένετο δὲ μετὰ τὴν ἐξορίαν αὐτοῦ Πατριάρχης Παρθένιος ὁ πρῶτος,

πρῶτος, ὁ καὶ γέρων λεγόμενος τῷ αὐτῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τριακοστῷ ἐνάτῳ ἔτει, ὡρμητο δὲ ἀπὸ τῆς Ἠπείρου, μὴ ἀγαπῶν δὲ τὰς μακρὰς ἀκολουθίας καὶ ἀγρυπνίας, προὐξενήθη αὐτῷ ἔγκλημα καθαιρέσεως ἡ τῆς ἐπιτεταμένης καὶ Ἀσματικῆς λεγομένης παρὰ τοῦ Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἀκολουθίας ἀμέλεια. ἐγένετο δὲ ταῦτα ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ, ὅτε τούτου τοῦ Παρθενίου ἐκβληθέντος, ἐγένετο ὁ καλούμενος Παρθένιος νέος, οὗ ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ ἐκβληθέντος, ἐγένετο Πατριάρχης ὁ Ἰωαννίκιος, ὃν ἐκβαλὼν πάλιν ὁ Παρθένιος ὁ νέος, ἐπατριάρχευσεν, ἀπέκτεινε δὲ αὐτὸν ἡ βασιλεία πνιγμῷ, ὡς ἐροῦμεν κατωτέρω.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τοῦ βιβλιδίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου Λουκάρεως, τοῦ ἀναθεματισθέντος σὺν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐκ Βεῤῥοίας Κυρίλλου, καὶ τῶν συμβάντων τοῖς ἐν Λιτφανίᾳ, Οὐκραΐνᾳ, Ποδολίᾳ καὶ Λεχίᾳ Ῥώσσοις, καὶ τῆς ὁμολογίας Πέτρου τοῦ Κιέβου, καὶ τῆς ἐν Γιασίῳ ἐπὶ Βασιλείου Ἡγεμόνος καὶ Παρθενίου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ γέροντος διὰ αὐτὸ Συνόδου.

Πρῶτον Κύριλλος ὁ Λούκαρις πατριαρχεύσας, ἦν ὀρθόδοξος ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι ὀρθόδοξος, ὡς ἐσημειώσαμεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐγχειριδίῳ, καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἣν συνεγράψαμεν πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ τυπωθείσης Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ ἐνάτῳ. ὅτι ὅμως ἦν κρύφιος Αἱρετικὸς, ἔστι φανερὸν ἐκ πολλῶν συσταθικῶν, εἰ καὶ λαθραίων καὶ ἐν παραβύστῳ γεγονημένων. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τριακοστῷ δευτέρῳ ἐφάνη εἰς Κωνσταντινούπολιν βιβλίδιόν τι συντεθειμένον ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Κυρίλλου, καὶ τετυπωμένον, περιεῖχε δὲ κεφάλαια δεκαοκτὼ καὶ ἐρωτήσεις τέσσαρας, ἐν οἷς ὑπεγράφετο ἡ Αἵρεσις τοῦ Καλβίνου, εἶχε δὲ καὶ ἐπιστολὴν συντετυπωμένην Καλβινικὴν, ἥτις καὶ αὐτὴ ἔλεγε σύγγραμμα εἶναι τοῦ Κυρίλλου τὸ βιβλίδιον. ὁ δὲ Κύριλλος ἐπιζήσας μετὰ τὸ φανῆναι τὸ βιβλίδιον χρόνους ἕξ, οὐδὲν ἐναντίον ἔγραψεν, οὔτε ὀνομαστὶ τὸ βιβλίδιον ἔψεξεν, ἀλλ᾽ ἔλεγε μόνον τόσον, ὅτι οὐκ ἔχουσι τὰ κεφάλαια σύστασιν, ὅτι οὐκ ἔστι σύγγραμμα αὐτοῦ, ὡς ἐδικαιολογεῖτο ποτὲ περὶ τῆς Αἱρέσεως αὐτοῦ Μάρκελλος ὁ Γαλάτης. ὅθεν ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ὁ ἐκ Βεῤῥοίας Κύριλλος Σύνοδον ἀθροίσας κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν τριακοστὸν ὄγδοον ἔτος, ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, παρόντων καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας κυρίου Μητροφάνους καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων κυρίου Θεοφάνους, ἀνεθεμάτισε καὶ τὸν Κύριλλον Λούκαριν καὶ τὰ κεφάλαια αὐτοῦ. ἀλλὰ τὸ κακὸν οὐκ ἔπαυσεν, ἐπειδὴ οἱ Γιεζουβῖται τοὺς ἐν Λιτφανίᾳ, Οὐκραΐνᾳ, καὶ Ποδολίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Λεχίᾳ ὀρθοδόξους Ῥώσσους τυραννικῶς ἐκάκουν, ἵνα μεταβάλλωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν παπισμὸν, προβαλλόμενοι αἰτίαν δῆθεν εὔλογον τὸν καλβινισμὸν τοῦ Πατριάρχου αὐτῶν, δεικνύοντες τὸ εἰρημένον βιβλίδιον. ὅθεν ὁ τότε Μητροπολίτης Κιέβου Πέτρος τῷ ὄντι ὢν Ἀρχιερεὺς συντέθεικε τὴν λεγομένην ὁμολογίαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, δι᾽ ἧς ἐδείκνυε τοὺς Ῥώσσους εὐσεβοῦντας εἰς ἄκρον. καὶ δὴ καὶ ὁ τότε τῆς Μολδοβλαχίας Ἡγεμονεύων ἀξιότιμος ἀνὴρ Βασίλειος βοεβόδας, Ἀλβανίτης ὢν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς Ἠπείρου ἐκ προγόνων, ἀπὸ δὲ πατρὸς, τοῦ παρὰ τῇ Μαρκιανουπόλει Ἀλβανιτοχωρίου, μέγα τότε δυνάμενος καὶ παρὰ τῇ τῶν Ὀθωμανῶν Βασιλείᾳ, καὶ παρὰ τῷ Κράλῃ τῆς Λεχίας, ἐπρέσβευσεν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Παρθενίου τοῦ γέροντος, καὶ ἔπεμψεν ὁ Παρθένιος τινὰς Ἀρχιερεῖς εἰς τὸ Γιάσιον, καὶ τὸν Διδάσκαλον Μελέτιον τὸν Συρίγου, ἐμεσίτευσε δὲ καὶ εἰς τὸν Κράλην τῆς Λεχίας καὶ ἦλθεν ὁ Πέτρος Κιέβου καὶ ἄλλοι τινὲς πάλιν εἰς τὸ Γιάσιον, ἔνθα συγκροτηθείσης Συνόδου ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ, κρίνονται πάλιν αἱρετικὰ τὰ κεφάλαια, καὶ ἀναθεματίζονται ὁμοῦ καὶ ὁ συγγραφεὺς αὐτῶν. οὐκ ἀνεθεμάτισαν δὲ οἱ τῆς Συνόδου πατέρες ὀνομαστὶ τὸν Κύριλλον, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἤκουσαν αὐτοῦ εἰπόντος τι, ἢ συγγραψαμένου κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. ἀλλὰ καὶ ἡ διαληφθεῖσα ὁμολογία δοκιμασθεῖσα καὶ διορθωθεῖσα ὑπὸ τῆς Συνόδου ταύτης, ἐβεβαιώθη.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ Θεοδοσίου τοῦ Κορυδαλέως καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ, καὶ Μελετίου τοῦ Συρίγου καὶ τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ, καὶ τῶν συμβάντων μεταξὺ τῶν ἐπ᾽ ἄμβωνος διδαχῶν ἀμφοτέρων, καὶ περί τινος Μωαμὲτ Ἐφέντη ἀθέου, καὶ τοῦ κακοῦ τέλους αὐτοῦ τε καὶ Κορυδαλέως καὶ Λουκάρεως.

Δεύτερον, πάντοτε ὅτε ἦν ἐλθεῖν τι μέγα κακὸν εἰς τὸν κόσμον, εὐθὺς ὁ Θεὸς προενόει καὶ τὸ ἀντίδοτον αὐτοῦ, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίῳ ἐνάτῳ, κεφαλαίῳ τετάρτῳ. Θεόφιλος οὖν Ἀθηναῖος ὁ Κορυδαλεὺς

δαλεὺς ἔμαθε γράμματα τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Παταβίῳ, μαθητὴς γενόμενος τοῦ ἀσεβεστάτου Κρεμονίνου. οὗτος χειροτονηθεὶς Πρεσβύτερος, ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Κύριλλον Λούκαριν, καὶ ἡνώθη ὁ ὕπουλος τῷ ὑποκριτῇ, ὁ ἄθεος τῷ Αἱρετικῷ, εἰ καὶ εἶχον ἐν παραβύστῳ τὰς βλασφημίας αὐτῶν, ὡς πάλαι ὁ ἀσεβὴς Εὐνόμιος ἐν Κυζίκῳ τὸ κατὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐγχειρίδιον. ἐπεὶ δὲ μετὰ ταῦτα ἔμελλον φανήσεσθαι κάκιστοι, ἢ προενόησεν ὁ Θεός; ἔπλευσε Κρήτηθεν ὁ διαληφθεὶς Μελέτιος ὁ Συρίγου εἰς τὴν Βενετίαν, ἔνθα εὑρὼν τὸν Κορυδαλέα Διδάσκαλον, δέδωκεν αὐτῷ ἑκατὸν φλωρία χάριν τοῦ διδαχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ τὴν λογικὴν τέχνην, ἐν ᾗ διδασκόμενος, κατενόησε χωλεύοντα τὸν Κορυδαλέα ἐν τοῖς περὶ πίστεως. ἀκούσας δὲ καὶ τινῶν Ἐπιστημῶν ἐν Παταβίῳ, ἐπανέλυσεν εἰς τὴν Κρήτην, φερόμενος κατὰ τῶν παπιστῶν ἰσχυρῶς. ἐγκαλεσάντων δὲ αὐτὸν τῶν Φρερῶν τῷ ἡγεμονεύοντι τῆς Κρήτης, ἐζήτει ὁ Ἡγεμὼν θανατῶσαι αὐτόν, ὅθεν νεύσει Θεοῦ φυγών, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, μαθὼν δὲ ὁ ἐκ Βεῤῥοίας Κύριλλος ὄντα αὐτὸν ἐκεῖ, ἔγραψεν αὐτῷ καὶ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ᾖ ἀντίδοτος καὶ τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως καὶ τοῦ Κορυδαλέως. ἐξορισθέντος οὖν τοῦ ἐκ Βεῤῥοίας, χειροτονεῖται Παρθένιος, οὗ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς χειροτονίας ἐπιτραπεὶς ὁ Κορυδαλεὺς διδάξαι, καὶ θέλων εἰπεῖν τινὰ περὶ τῶν προτέρων Πατριαρχῶν καὶ τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως, εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα, ὅτι τὰ κεφάλαια τοῦ Κυρίλλου ἐστὶν ἡ ἀληθὴς πίστις τῶν Χριστιανῶν. ἐγνώσθη οὖν ὅτι ἐχώλευεν ἐν τοῖς περὶ πίστεως, πλὴν ἵνα μὴ γένηται σύγχυσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐσιώπησαν πάντες. μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ἐμήνυσεν ὁ Πατριάρχης τῷ Συρίγου εἰπεῖν ἐπ' Ἐκκλησίας τὰ τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος δόγματα, καὶ ἀναιρῆσαι καὶ τὰς τοῦ Κορυδαλέως βλασφημίας, καὶ μάλιστα τὰς περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱερᾶς Εὐχαριστίας. καὶ λοιπὸν τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων πατέρων μετὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ Ὀκτωβρίου ὁ Συρίγου ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τοῦ Ἄμβωνος ὕψωσε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀνεβόα ἐν ἰσχύϊ, ἤστραπτε καὶ ἐβρόντα κατὰ τοῦ Κορυδαλέως, κατηρίθμησε γὰρ πρῶτον τοὺς φιλοσόφους μὲν ὄντας, Αἱρετικοὺς δέ, οἷοι ἦσαν Ὠριγένης, Πορφύριος, Ἀέτιος, Εὐνόμιος, Φιλόπονος, καὶ τέως οἱ πάλαι Αἱρετικοί, ἐν οἷς καταριθμήσας καὶ τὸν Κορυδαλέα, ἐστηλίτευσεν αὐτόν, ὃς παρὼν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ζητούμενος διασπαραχθῆναι ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἔφυγεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἄρχοντος Δημητρίου τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἐν ᾧ καθεζόμενος καὶ διδάσκων τὴν φιλοσοφίαν, λάθρα ἐσπούδαζε σπείρειν ἐν μὲν τῇ φιλοσοφίᾳ τὸν ἀθεϊσμόν, ἐν δὲ τῇ θεολογίᾳ τὸν καλβινισμόν, οὐδὲν ὅμως ἀπώνατο, τινὲς γὰρ δελεασθέντες, ταχέως ἐξέλιπον, ἀποθανόντος γὰρ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ Κορυδαλέως, συναπέθανε καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτῶν, μείνασα μόνοις τοῖς Καλβίνοις. ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ ὁμιλίᾳ εἰπὼν περὶ τῆς θείας μετουσιώσεως ὁ Συρίγου τὰ πρέποντα, ἠρώτησεν, Εἰ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ οὕτω δοκεῖ. καὶ ἐξελθόντες τῶν καθεδρῶν ὅ,τε Πατριάρχης καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Κληρικοὶ καὶ οἱ Ἄρχοντες, ἐβόησαν μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ μιᾷ φωνῇ ταῦτα, Αὕτη ἡ πίστις ἡ ἀποστολική, αὕτη ἡ πίστις ἡ πατροπαράδοτος, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις ἣν παρέλαβε καὶ φυλάττει ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, καὶ ἀνάθεμα μυριάκις τοῖς μὴ οὕτω πιστεύουσι καὶ ἄλλως ὁμολογοῦσιν. οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ οἱ περὶ Κρεμονῖνον, καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁ Κορυδαλεύς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Ὀθωμανοῖς ἦν τις Μωαμὲτ Ἐφέντης, ὃς περιπατῶν εἰς τὰς ἐν Βυζαντίῳ οἰκίας τῶν Ῥωμαίων, ἐδίδασκε τὸν παντελῆ ἀθεϊσμόν, ὅθεν οἱ τοῦ Κορυδαλέως συμμύσται ἴσα τῇ αὐτῶν ψυχῇ ἠγάπων αὐτόν. ἀλλ' ἔρα τῆς θείας προνοίας τὸ μισοπόνηρον, ὁ Κύριλλος κακῶς ἀπεπνίγη, ὁ Κορυδαλεὺς χειροτονηθεὶς Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης, καὶ ἀποβληθείς, καθὼς Διονύσιος ὁ τύραννος Συρακουσίων, ἔπαιζεν ἐν τοῖς τῆς Κορίνθου καπηλείοις ὑπὸ τῆς πενίας, οὕτως ὁ Κορυδαλεὺς ἐν πενίᾳ ἐσχάτῃ εὑρισκόμενος, περιεπάτει ἔνθεν κἀκεῖθεν, τὴν ἰατρικὴν πραγματευόμενος, ἀποθνήσκων δὲ ἐν Ἀθήναις, κέχηνε μᾶλλον Θεοφίλου Βασιλέως τοῦ φίλου αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἐφαίνοντο τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. τὸν δὲ Μωαμὲτ Ἐφέντην Ἀρμένιός τις ὑβρίσαντα αὐτὸν ἤγαγεν εἰς τὸ κριτήριον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα βεβαιωθείσης ὑφ' Ἀρμενίου τῆς ὕβρεως, ἥτις ἦν κατὰ Χριστοῦ, ἀπετμήθη ὁ Μωαμὲτ Ἐφέντης τὴν κεφαλήν, καὶ γὰρ περιέχεται ἐν τῷ Κοῤῥάν ἀποκτείνεσθαι τὸν βλασφημήσαντα Προφήτην ἀπαραιτήτως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γʹ.

Σημείωσαι πρῶτον, ὅτι Ἀλάτιος συνοδικῶς λέγων καλβινίσαι τὸν Λούκαριν, καὶ ὕστερον καθαιρεθέντα, καὶ θαυμάζων πῶς γραικικὴ Σύνοδος Σύνοδον γραικικὴν καθεῖλε, ψεύδεται ὁ Χῖος ὡς δείκνυται.

Σημείωσαι πρῶτον τὸν κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας φερόμενον Ἀλάτιον, λέγοντα περὶ τῶν κατὰ τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως ἐπὶ τοῦ ἐκ Βεῤῥοίας καὶ Παρθενίου Συνόδων, ὅτι ὁ Κύριλλος ἐκαλβίνισε συνοδικῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ μέμψιν ἐγένετο συνοδικῶς, καὶ ἐστὶ θαῦμα, πῶς [illegible]κικὴ Σύνοδος γραικικὴν Σύνοδον καθεῖλεν; Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι ὁ Κύριλλος οὐ συνοδ[illegible]ῶς, ἀλλὰ πάνυ λαθραίως ἐφληνάφησε καὶ μυστικῶς [illegible]θεν αἱ τὸν Κύριλλον καθελοῦσαι Σύνοδοι, οὐκ ἠθ[illegible]ησαν Σύνοδον, καὶ ψεύδεται προφανῶς [illegible]ς καὶ ἐν ἄλλοις ὁ Χῖος. δεύτερον, εἰ τυχὸν καὶ μετά τινων ἐκεῖνος ἠρεσχέλει, τί θαυμα[illegible]ν εἰ ἀπηρέσατο Σύνοδος

τῶν

τῶν ἐλαττόνων καὶ αἰδόμων τὸ κακότερον ἀπέβαλον; ὅπου πολλάκις οἱ συγκροτήσαντες παρανομούμενον Συνόδου μέρος ἦσαν κύριον ἀνόμων Συνόδων πρὸς ἀποβολὴν τῶν πρότερον καλῶς εἰρημένων, ὡς εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον μέρος ἦσαν τὸ κύριον οἱ παραιτήσαντες εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ Διοσκόρου κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ καὶ τῆς πίστεως, καὶ εἰς τὴν ἕκτην καὶ ἑβδόμην πολλοὶ Μονοθελῆται καὶ Εἰκονομάχοι ἐπίσκοποι μέρος γεγόνασι τῶν Συνόδων, ἴδε καὶ τὰ περὶ Βιγιλίου Ῥώμης εἰς τὸ πέμπτον βιβλίον, ὥστε κἀνταῦθα οἱ Λατῖνοι φαίνονται κατὰ πεισμονὴν λαλοῦντες, δῆλον δὲ, ὅτι ἡ πεισμονὴ οὐκ ἔπνευ ἐκ τοῦ καλοῦντος.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Τρίτον, ὅτι εἰς ἁπλῆν γλῶσσαν μεταφρασθείσης τῆς νέας γραφῆς καὶ τυπωθείσης εἰς ἱκανῶν χιλιάδων βιβλίων ἀριθμὸν παρὰ Καλβίνοις, τοῦ δὲ Κωνσταντινουπόλεως Παρθενίου τοῦ νέου πεισθέντος διανέμαι ταῦτα ταῖς Ἐκκλησίαις, ὁ Συρίγου ἐπ' Ἄμβωνος ἐξεβόησε, καὶ ἐξορίζεται ἐπ' ἄλλαις αἰτίαις, τὰ δὲ βιβλία μὴ διανεμηθέντα ἠφανίσθησαν.

Τρίτον, ὅτι Μάξιμός τις Καλλιπολίτης μαθητὴς τοῦ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως μετέγραψεν ὅλην τὴν νέαν γραφὴν εἰς ἁπλῆν φράσιν, ὅπερ ἔργον ἀποτρόπαιον ἔχει ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία. ἐτύπωσαν δὲ τὴν μετάφρασιν ταύτην οἱ Καλβῖνοι εἰς ἱκανὰς χιλιάδας βιβλία, καὶ ἔφερον αὐτὰ εἰς Βυζάντιον, καὶ πείθεται τότε ὁ βίαιος Πατριάρχης, ἤτοι ὁ Παρθένιος ὁ δεύτερος καὶ νέος καλούμενος, διανέμαι αὐτὰ ταῖς Ἐκκλησίαις. ἀλλ' ὁ Συρίγου τὸ πρᾶγμα μαθὼν, ἐπιτήδευσιν ποιεῖται καὶ λαμβάνει δύο βιβλία ἐξ αὐτῶν, ὧν τὸ μὲν τὰ προσκυνητὰ Εὐαγγέλια εἶχε, καὶ τὸ ἕτερον τὰς ἐπιστολὰς καὶ πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν, καὶ ἐν μιᾷ Κυριακῇ διδάσκων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Πατριαρχείου, καὶ θεραπεύσας τὸ φιλότιμον τοῦ Πατριάρχου, λαβὼν ἐκ τοῦ ὑπηρέτου ὄπισθεν αὐτοῦ ἱσταμένου τὰ βιβλία, ἔδειξεν αὐτὰ τῷ λαῷ, εἶτα ἀπέδειξεν ἰσχυρῶς, ὅτι καὶ ὁ μεταφράσας, καὶ οἱ τυπώσαντες, καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες, καὶ οἱ συνεργοῦντες λαβεῖν, ἢ ἀναγινώσκειν αὐτὰ τοὺς ὀρθοδόξους, πάντες εἰσὶ πόρρω τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἀναθέματι ὑποβεβλημένοι. τούτου οὕτω γενομένου παρ' ἐλπίδας, τὸν μὲν Διδάσκαλον τὸν Συρίγου ἐξώρισεν ὁ Πατριάρχης εἰς τὴν Κίον ἐπ' ἄλλαις αἰτίαις, τὸ ἔργον ὅμως ἔμεινε, συνῆσαι γὰρ τὰ βιβλία τοῦ λοιποῦ ὁ Πατριάρχης οὐκ ἐτόλμησεν, ὅθεν οὐ διενεμήθησαν, καὶ οὕτως ἠφανίσθησαν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Τέταρτον, ὅτι Ἀθανάσιός τις Κύπριος κρύφιος παπιστὴς ἠγόρασεν ὀλίγου τιμήματος ἀπὸ τῶν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μοναστηρίων, βιβλία ἁγίων πατέρων, ὃ καὶ οἱ Φράροι δολίως ἐποίησαν ἐν τῇ ἁλώσει τῆς Κρήτης.

Τέταρτον, ὅτι Ἀθανάσιός τις Κύπριος, παπιστὴς ὅμως, καθ' Ἕλληνας ἠμφιεσμένος, καὶ ὑποκρινόμενος τὸν ὀρθόδοξον, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος, καὶ εἰς ἄλλα Μοναστήρια Θράκης, Θετταλίας, καὶ Μακεδονίας, καὶ ἐκλεξάμενος πολλὰ βιβλία τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῆς ἔξω σοφίας, ἠγόρασεν αὐτὰ ὀλίγου τιμήματος, τοὺς δὲ ἐν τῇ Μονῇ τῶν λεγομένων Μετεώρων πατέρας τοσοῦτον ἠπάτησεν, ὥστε καὶ τρυτάνῃ ὅπερ λέγεται κοινῶς σατέριον ἠγόραζε τὰ τῆς μονῆς αὐτῶν βιβλία, ἐν ἑκάστῃ τετραλίτρῳ, ἤτοι ὀκάδι δοὺς αὐτοῖς τὴν συμπεφωνηθεῖσαν ποσότητα τῶν ἀργυρίων. οὕτως ἐποίησαν καὶ οἱ Φράροι ἐν τῇ Κρήτῃ ἁλούσῃ παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ὥστε ἐν τῇ ζάλῃ τῆς αἰχμαλωσίας εἰλήφασιν αὐτοὺς ἀπάταις πολλαῖς τὰ βιβλία ἅπερ ἦσαν ἐκεῖ τῶν ἁγίων πατέρων, ἀναγκαῖά τε ἄλλα συγγράμματα διαφόρων συγγραφέων ἐκεῖ εἰσκόμισα. οὕτω τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ἐπολεμεῖτο ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν ὑπὸ τῶν παπιστῶν ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ς'.

Πέμπτον, ὅτι ὁ Λούκαρις ἀποσπάσας τῆς Κορίνθου κακῶς τὴν Κεφαλληνίαν καὶ Ζάκυνθον, ἐποίησεν Ἀρχιεπισκοπὴν, καὶ περὶ τοῦ Ῥιζαίου, καὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Μονῆς τοῦ Φιλοσόφου, καὶ πότε τῷ ἁγίῳ τάφῳ ἀφιέρωται ἡ ἐν Γιασίῳ Μονὴ τοῦ Μπαρνόσκη.

Πέμπτον, ὅτι ὁ Κύριλλος Λούκαρις ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ εἰκοστῷ πρώτῳ τὸν Νικόδημον Μεταξᾶν προεχειρίσατο Ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, ἀποσπάσας ταύτην κακῶς καὶ παραλόγως ἀπὸ τῆς Κορίνθου ὑπὸ γὰρ τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὑποκειμένην Ἐπισκοπὴν ἀπέσπασε παρανόμως. εἰ δὲ καὶ προβάλλουσί τινες ὅτι οἱ Βασιλεῖς ἔχουσιν ἐξουσίαν καὶ οἱ Πατριάρχαι ποιεῖν τοιαῦτα, ἀλλ' ῥητέον ὅτι ψεῦδος τοῦτ' ἐστὶ, ὁ γὰρ Νικόλαος Κωνσταντινουπόλεως ἔλεγεν Ἀλεξίῳ τῷ Κομνηνῷ,

νῷ, ἐῤῥῶσθαι Βασιλέως ἀντιγραφὴν, ἐφ' οἷς οὐ βλάπτεται ἕτερος, οὐ μὴν καὶ ἀεί. Καὶ, οὐ χρὴ Βασιλέα κοινὰς εὐεργεσίας εἰς βλάβην ἄλλων αἰτουμένοις χαρίζεσθαι. Καὶ, οὐκ ὀφείλουσιν ἑτέροις εἶναι ἐπιζήμιοι αἱ ἑτέρων τιμαί. ὅθεν οἱ Κανόνες βεβαιοῦντες τοῦ Κύπρου τὰ προνόμια λέγουσι, μὴ συγχέεσθαι τὰ δίκαια τῶν Ἐκκλησιῶν. τὸ γὰρ μὴ μετὰ λογισμοῦ εἰσενεχθὲν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην καὶ συνήθειαν κρατῆσαν, οὐδὲ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις. ὅθεν τὸ Ῥίζαιον, ἐπὶ Γερμανοῦ τοῦ ὁμολογητοῦ, ἐγένετο Ἀρχιεπισκοπὴ, ἀλλὰ μετὰ διακόσια ἔτη ἐπὶ Θεοφυλάκτου καὶ Ῥωμανοῦ ἐδόθη Νικηφόρῳ τῷ Νεοκαισαρείας. σημείωσαι δὲ ὅτι τὴν Μονὴν τῆς Θεοτόκου, τὴν ἐπιλεγομένην τοῦ Φιλοσόφου, κειμένην εἰς Πελοπόννησον, ἀνήγειρεν Ἰωάννης ὁ Λαμπαρδόπουλος φιλόσοφος καὶ Πρωτασηκρῆτις, καὶ ἐποίησεν αὐτὴν Σταυροπήγιον ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πολύευκτος ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ, οὗ τὸ Σιγιλλιῶδες γράμμα ὁ Κύριλλος ἀνενέωσεν. ἐπὶ τούτου ἀφιέρωται καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Μπουρνόσκη ἡ κατὰ τὸ Γιάσιον κειμένη τῷ ἁγίῳ τάφῳ ἐν ἔτει ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ἕκτῳ. ἠγάπα δὲ ὁ Κύριλλος σφόδρα τὸν ἅγιον τάφον, ὅθεν καὶ εἰς τοὺς πολέμους τοῦ Θεοφάνους μετὰ τῶν Λατίνων ὤφθη αὐτῷ μέγας ἀρωγὸς τρόποις διαφόροις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζʹ.

Περὶ τοῦ πότε καὶ τίνες ἔφερον Τυπογραφίαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἣν οἱ κρατοῦντες διὰ τὸ παρὰ τῶν Λατίνων λαβεῖν δῶρα ἔῤῥιψαν ἐν τῇ θαλάσσῃ.

Ἐπὶ τοῦ Κυρίλλου τούτου τοῦ Λουκάρεως ὁ εἰρημένος Νικόδημος ὁ Μεταξᾶς καί τινες ἄλλοι ἔφερον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν Τυπογραφίαν ἑλληνικὴν, καὶ ἐτύπωσαν τοῦ Παλαμᾶ τὸ Σύνταγμα καὶ τοῦ Σχολαρίου, καὶ τὸν Διάλογον τοῦ Μαργουνίου περὶ τῆς ἐκπορεύσεως, καὶ ἴνας ἐπιστολὰς τοῦ Ἀλεξανδρείας Μελετίου, καὶ Βαρλαὰμ Μοναχοῦ κατὰ τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς, καὶ τὸ τοῦ Φιλαδελφείας Γαβριὴλ περὶ τὸν πότε διαφορῶν, ἀλλ' οἱ Λατῖνοι ἐπετήδευσαν διὰ δόσεως πλήθους χρημάτων πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς, καὶ ἔῤῥιψαν ἐν τῇ θαλάσσῃ τὴν Τυπογραφίαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ηʹ.

Περὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ Λουκάρεως ζητησάντων Ἰνδῶν σοφοὺς ἄνδρας κατὰ τῶν ἐπηρεαζόντων αὐτοὺς Λατίνων ἐπὶ τὸ παπίσαι.

Ἐπὶ τούτου τοῦ Κυρίλλου Ἀρμένιός τις πραγματευτὴς ἐλθὼν ἀπὸ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, εἶπε τῷ Πατριάρχῃ, ὅτι ἐν τῇ Ἰνδίᾳ εἰσὶ λαῶν πλήθη ἄπειρα ὁμοφωνοῦντα τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ πειράζονται ὑπὸ τῶν παπιστῶν, ὅθεν δέονται αὐτοῦ ἀποστεῖλαι σοφόν τινα ἄνδρα εἰς βοήθειαν αὐτῶν, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν παπιστῶν ἀπατῶνται, ἀλλ' οὐκ ἐμέλησεν οὔτε τῷ Πατριάρχῃ, οὔτε τοῖς περὶ αὐτὸν, τὸ γὰρ οἰκουμενικὸν ἐν μόναις καταδυναστείαις καὶ ἁρπαγαῖς ἐφίεντο ἔχειν, οὐκ ἐν οἷς αὐτὸ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐδέξατο, καὶ παρέδωκε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θʹ.

Περὶ τῶν πυρποληθέντων ἐν Βυζαντίῳ Ναῶν ἐν οἷς καὶ τὸ μετόχιον τοῦ ἁγίου τάφου ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Ἰμπραὴμ, οὗ ἀναιρεθέντος, ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σουλτὰν Μωαμέτ.

Ἐν τῷ ἔτει ἐν ᾧ ἐβασίλευσεν ὁ Σουλτὰν Ἰμπραὴμ, ἤτοι τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ, Μηνὶ Αὐγούστῳ, γέγονε πυρκαϊὰ ἐν τῷ Μπαλατᾶ καὶ Φαναρίῳ, καὶ ἐνεπυρίσθη τὸ Μετόχιον τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ ἕτεραι ἐννέα Ἐκκλησίαι, καὶ ἔμειναν ἠφανισμέναι, ἐν τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τριακοστῷ ἑβδόμῳ ἐποίησεν ὁ Μπαϊρὰμ πασσᾶς τζαμὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίαν τοῦ Προδρόμου τὴν ἔσωθεν τῆς πύλης Ἀδριανοῦ λεγομένης, ἥτις ἦν Μονὴ τῶν μοναζουσῶν γυναικῶν. καὶ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ὀγδόῳ ἔτει, Μηνὶ Ἰουλίῳ ἀπεκτάνθη ὁ Σουλτὰν Ἰμπραὴμ, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σουλτὰν Μωαμέτ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ιʹ.

Ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως Παρθένιος ὁ γέρων μιαραῖς αἰτίαις ἔλαβε χρήματα παρὰ τοῦ Νικηφόρου Ἀλεξανδρείας, καὶ περὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Παϊσίου, καὶ ποῦ κεχειροτόνηται, καὶ ποσάκις καὶ εἰς ποίους τόπους ἀπεδήμησε, καὶ τί τὸ αἴτιον τοῦ τὸν Κωνσταντινουπόλεως Παρθένιον τὸν νέον ἐπιβουλεῦσαι αὐτῷ, καὶ εἶτα Βασιλείῳ Μολδαβίας καὶ Ματαίῃ Βλαχίας τοῖς Ἡγεμόσιν, ὧν τῇ συνεργείᾳ πρὸς τοὺς Βασιλείας ἀπεπνίγη.

Χειροτονηθέντος κανονικῶς τοῦ κυρίου Νικηφόρου Πάπα Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐλθόντος εἰς Βυζάντιον ἵνα ἀποδημήσῃ εἰς Ἰβηρίαν χρέους ἕνεκεν τοῦ κατ' αὐτὸν ἀποστολικοῦ θρόνου, Παρθένιος ὁ γέρων πατριαρχεύων, ἔπλασεν αἰτίας μιαράς, δι' ἃς καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ δύο χιλιάδας γρόσια. χειροτονηθέντος οὖν καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων κυρίου Παϊσίου ἐν Γιασίῳ ἐπὶ Παρθενίου τοῦ νέου, καὶ ἐλθόντος εἰς Βυζάντιον ἵνα ἀποδημήσῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ ὁ Παρθένιος χρήματα, ὡς καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ παρὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας, ἀλλ' ὁ Παΐσιος τὸ σιμωνιακὸν αἵρεσιν ἀψευδῆ γινώσκων, οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ οὔτε ὀβολόν. μετὰ ταῦτα δὲ τοῦ κυρίου Παϊσίου ἐπανελθόντος ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀποδημήσαντος εἰς Μοσχοβίαν χάριν ἐλέους, ἔπλασεν ὁ Παρθένιος αἰτίας, καὶ ἔγραψε κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀοίδιμον Αὐτοκράτορα Ἀλέξιον Μιχαηλοβίτζην, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσεν ἡ τοῦ Παρθενίου πονηρία. ἐπανελθόντα δὲ τὸν κύριον Παΐσιον ἀπὸ Μοσχοβίας τοῦ ἀπιέναι εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐλθόντα εἰς Βυζάντιον, διέβαλεν αὐτὸν ὡς δῆθεν ἐπιβουλεύειν τῆς βασιλείας ὁ Παρθένιος εἰς τὸν Τζουβαν Καπιτζήμπασι τὸν τότε Βεζύρην τοῦ Σουλτὰν Ἰμπραήμ. ὁ δὲ Βεζύρης τὸν κύριον Παΐσιον προσκαλεσάμενος, καὶ αὐτὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐλθόντα ἐρωτήσας, καὶ γνοὺς αὐτὸν εἶναι ἄνθρωπον δίκαιον, ἀφῆκεν αὐτὸν μετ' εἰρήνης, ἔλαβον ὅμως παρ' αὐτοῦ δώρου χάριν φλωρία χιλιάδας τέσσαρας. τοῦ δὲ κυρίου Παϊσίου αὖθις ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως ἐπανελθόντος, καὶ εἰς Βλαχομπογδανίαν ἀπελθόντος, ὁ Πατριάρχης Παρθένιος πάλιν κατέτρεχεν αὐτοῦ, καὶ προσέθηκεν ἐπιβουλεύειν παρὰ τῇ βασιλικῇ πόρτᾳ Βασιλείῳ τῷ Μπογδανίας Ἡγεμόνι καὶ Ματαίῃ τῷ Βλαχίας Ἡγεμόνι. τί δὲ τὸ μετὰ ταῦτα; ἐνήργησαν οἱ Ἡγεμόνες εἰς τὴν πόρταν διὰ φίλων καὶ χρημάτων, καὶ ἔπνιξαν τὸν Παρθένιον, καὶ ἔπαυσαν τὰ κακὰ τὰ προστεθέντα ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τὰ τυραννικὰ καὶ βίαια ἔθη.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ'.

Τίνος ἦν οἶκος πρότερον τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετόχιον τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ τίς Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων ἠγόρασεν αὐτὸν, καὶ τίνων συνδρομῇ μετὰ τὸ ἐμπρησθῆναι ἀνῳκοδομήθη.

Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετόχιον τοῦ ἁγίου τάφου ἦν οἶκος τῶν Καντακουζηνῶν, περιέχων ἐν αὐτῷ καὶ σμικροτάτην Ἐκκλησίαν ὅσον μόνον περιέχεσθαι τὸν Ἱερέα ἐν αὐτῇ τὴν θείαν ἱερουργίαν ἐπιτελοῦντα. τοῦ δὲ κυρίου Θεοφάνους ἀγοράσαντος τοῦτον τὸν οἶκον, καὶ ποιήσαντος Μετόχιον τοῦ ἁγίου τάφου, ἐμπρησθέντος δὲ τούτου τοῦ μετοχίου ὅτε καὶ τὸ Φανάριον ἐνεπρήσθη, ἀπῆλθον εἰς τὸν τότε Βεζύρην οἱ Ἄρχοντες τῶν γουναράδων, καὶ ἐδεήθησαν αὐτοῦ δοῦναι θέλημα τοῦ ἀνοικοδομηθῆναι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ μετοχίου ὡς καὶ πρότερον ἦν. τοῦ δὲ Βεζύρη αὐτοῖς μὲν μηδὲ μίαν ἀπόκρισιν δόντος, ἐλθεῖν δὲ ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Σούμπασιν καὶ τὸν Χασάσμπασιν προστάξαντος, ἐνόμισαν οἱ γουναράδες εἶναι τοῦ Βεζύρη τὴν γνώμην ἐμβαλεῖν αὐτοὺς εἰς τὸ κάτεργον, ἐπειδὴ οὗτοι οἱ δύο εἰσὶν ἀρχηγοὶ πάσης φυλακῆς καὶ στρεβλώσεως καὶ τιμωρίας καὶ θανάτου, οἷς ἐλθοῦσιν εἶπεν ὁ Βεζύρης ἀπελθεῖν εἰς τὸν Καζασκέρην τῆς Ῥούμελις, καὶ λαβεῖν αὐτὸν, καὶ ἀγαγεῖν εἰς τὸ ποιῆσαι καταγραφὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ οἰκοδομηθῆναι, καὶ οὕτως οἱ γουναράδες δόντες χρήματα ἱκανὰ, ἐποίησαν τὴν καταγραφὴν τῆς περιοχῆς, καὶ ἀκολούθως καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς νῦν ὁρᾶται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Ὅτι αἰτίᾳ τοῦ χρεολυτῆσαι τὸ Πατριαρχεῖον λαβὼν χρήματα ὁ νέος Παρθένιος παρὰ τοῦ τῆς Μολδαβίας Ἡγεμόνος Βασιλείου, ἀπέστειλε τὸ τῆς ὁσίας Παρασκευῆς λείψανον εἰς Γιάσιον τρόπῳ κρυφίῳ, καὶ διατί.

Ὁ Παρθένιος ὁ νέος καλούμενος λαβὼν χρήματα ἀπὸ τοῦ Ἡγεμόνος Μπογδανίας Βασιλείου αἰτίᾳ τοῦ χρεολυτῆσαι τὸ Πατριαρχεῖον, κατεβίβασε νυκτὸς ἀπὸ τοῦ τείχους τοῦ ἄστεος τοῦ Φαναρίου τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ὅπερ ἔκειτο ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ εἰς Γιάσιον, ὅπερ νῦν εὑρίσκεται ἐκεῖ ἐν τῇ Μονῇ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν. ἦν δὲ τὸ λείψανον τοῦτο εἰς Βελεγράδιον τῆς Σερβίας, λαβόντες δὲ οἱ Ὀθωμανοὶ νόμῳ πολέμου τὸ Βελεγράδιον, ἀπέστειλαν τὸ λείψανον εἰς Βυζάντιον, οὔσης δὲ τοιαύτης αἰτίας τοῦ λειψάνου, φοβούμενος ὁ Παρθένιος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν φανερῶς αὐτὸ ἀποστεῖλαι εἰς Γιάσιον, ἀπέστειλε κρυφίως. ἔστι δὲ αὕτη ἡ ἁγία Παρασκευὴ οὐχ ἡ ἀρχαία ἡ ἀπὸ Ἰταλίας, ἀλλ' ἡ ἀπὸ Ἱπποβατῶν κώμης κατὰ Σηλυμβρίαν κειμένης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τῆς Πατριαρχείας Ἀθανασίου Πατελάρου, καὶ ὅσον, καὶ τοῦ συγγράψαντος κατ' αὐτοῦ Ἀθανασίου Κυπρίου.

Εὑρισκό-

Εὑρισκόμενος εἰς Γιάσιον Ἀθανάσιος ὁ Πατελάρος, ἦλθεν ἐξαίφνης εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπατριάρχευσεν ἡμέρας δεκατέσσαρας, ὅτε τῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἑορτῇ ἐποίησεν Ὁμιλίαν ἐν Ἐκκλησίας κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, καὶ ὁ ἀνωτέρω ῥηθεὶς Ἀθανάσιος ὁ Κύπριος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐτύπωσε βιβλίον κατὰ ταύτης αὐτοῦ τῆς διδαχῆς, περὶ οὗ κατωτέρω ἐροῦμεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῶν Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχῶν ἀπὸ Παρθενίου τοῦ νέου ἕως Παρθενίου τοῦ Μογιλάλου, καὶ τῶν συμβάντων αὐτοῖς, ἐξ ὧν δύο ἐμαρτύρησαν Παρθενάκης καὶ Γαβριὴλ, καὶ τρίτος ὁ Σερβίας Γαβριήλ.

Εἴρηται ὅτι Παρθένιος ὁ γέρων ἐπατριάρχευσεν ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τριακοστῷ ἐνάτῳ, καὶ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ ἐξέβαλεν αὐτὸν ὁ Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος ὁ νέος, ὃν τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ ἔτει ὁ Ἡρακλείας Ἰωαννίκιος ἐκβαλὼν, ἐξώρισεν εἰς Κύπρον, ὁ δὲ Παρθένιος φυγὼν καθ᾽ ὁδὸν, ἦλθεν εἰς Γιάσιον, καὶ συνεργείᾳ τοῦ Βασιλέως βοεβόδα ἔλαβε τὸ Πατριαρχεῖον δεύτερον, ὅτε καὶ ἀπεκτάνθη τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἔτει, Μηνὶ Μαΐῳ. τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ Μηνὶ ἐγένετο Πατριάρχης δεύτερον ὁ Ἰωαννίκιος, πατριαρχεύσας ἔτος ἓν καὶ ἡμέρας τρισκαίδεκα, εἶτα Κύριλλος ὁ ποτὲ Κορίνθου ἡμέρας ὀκτωκαίδεκα, καὶ πρὸ τοῦ μετατεθῆναι ἐξεβλήθη, εἶτα ὁ Πατελάρος Ἀθανάσιος τὸ δεύτερον, πατριαρχεύσας ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα ὡς εἴρηται, εἶτα Παΐσιος ὁ Λαρίσσης τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ πρώτῳ ἔτει, Ἰουλίου πρώτῃ, ἐκβληθεὶς δὲ, καὶ ἀπελθὼν εἰς Λέσβον τὴν ἰδίαν πατρίδα, ἡσύχασεν ἔτη τριακονταεπτὰ, καὶ ἀπέθανε. μετὰ τοῦτον ἐγένετο τρίτον ὁ Ἰωαννίκιος, οὗ ἐκβληθέντος ἐν τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἕκτῳ ἔτει, ἐπατριάρχευσεν ὁ Χίου Παρθένιος ὁ καὶ Παρθενάκης καλούμενος, ἀγαθὸς καὶ θεῖος ἀνὴρ, ἐφ᾽ οὗ ὁ ὑπὸ τοῦ Ταταρχάνη πρὸς τὸν Καζακίας Χάτμανον πεμφθεὶς πρεσβευτὴς ἰδὼν ἐκεῖ παρακαθήμενόν τινα Μητροπολίτην πρώην Νικαίας, καὶ ἐπανελθὼν, εἶπε πολλὰ τῷ Χάνῃ, τοῦ δὲ Χάνη γράψαντος τῷ Βεζύρῃ κατὰ τοῦ Πατριάρχου, ἔκραξεν ὁ Βεζύρης τὸν Πατριάρχην, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν, Εἰ ἔπεμψεν ἄνθρωπον εἰς τὸν Χάτμανον. καὶ εἰ καὶ ἀθῷον εὗρεν αὐτὸν, διὰ μέντοι τὸν λόγον τοῦ Χάνη ἐκρέμασεν αὐτὸν τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει, τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, ὃς καὶ ἵστατο κρεμάμενος ἡμέρας τρεῖς, εἶτα ῥιφθεὶς ἐν τῇ θαλάσσῃ, εὑρίσκεται ὕστερον, καὶ θάπτεται εἰς τὰ Νησία, καὶ γίνεται θλῖψις εἰς τὴν πόλιν. ζητεῖται δὲ ὁ Ἱεροσολύμων Παΐσιος ὑπὸ τοῦ Βεζύρη ὡς γνωστὸς αὐτῷ πατριαρχεῦσαι, καὶ κρύπτεται. καί τις Μητροπολίτης ἀγράμματος Γάνου καὶ Χώρας τοὔνομα Γαβριὴλ προσελθὼν εἰς τὸν Βεζύρην γίνεται Πατριάρχης, καὶ μετατίθεται ὑπό τινων ἀθλίων Ἀρχιερέων, καὶ μετὰ δύο Μῆνας στεφανώσαντα γάμον ἀρχοντικὸν, μετὰ τὸ εἰπεῖν κακῶς τὰς εὐχὰς, ἐκβάλλουσιν αὐτὸν οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ ἀντεισάγουσι τὸν Προύσης Παρθένιον τέταρτον μετὰ τοιούτου ὀνόματος Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, τὸν καὶ Μογιλάλον καλούμενον, ἐλάλει γὰρ τὰ πλεῖστα διὰ τῆς ῥινός. τὸν δὲ Γαβριὴλ ἡσυχάζοντα ἐν τοῖς ἰδίοις, καὶ μετὰ δύο χρόνους ὄντος τοῦ Σουλτάνου ἐν τῇ Προύσῃ βαπτίσαντα τινὰ Ἑβραῖον, ἐσυκοφάντησαν οἱ Ἑβραῖοι βαπτίσαι οὐχ Ἑβραῖον, ἀλλὰ Τοῦρκον, ὅθεν κρεμᾷ καὶ αὐτὸν ὁ Βεζύρης, εἰς τὴν Προῦσαν τότε διατρίβων μετὰ τοῦ Σουλτάνου. τότε καὶ τοῦ Σερβίας Ἀρχιεπισκόπου Γαβριὴλ εἰς Μοσχοβίαν ἀπελθόντος, εἰσπηδᾷ εἰς τὸν Σερβίας θρόνον λῃστρικῶς Μάξιμός τις. ἐπανελθὼν δὲ ὁ Γαβριὴλ, καὶ ζητῶν αὐτοῦ τὸν θρόνον, συκοφαντεῖται παρὰ τοῦ Μαξίμου ὡς ἐπίβουλος τῆς Βασιλείας, καὶ κρεμᾷ καὶ αὐτὸν ἀδίκως ὁ Βεζύρης ἐν τῇ Προύσῃ. πολλὰ δὲ τοῖς τρισὶ τούτοις οἱ ἐθνικοὶ ἐποίησαν τοῦ ἐξομόσαι, ἀλλ᾽ ἐλέει Θεοῦ οὐ γέγονε τοιαύτη παραχώρησις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅθεν ἐστάθησαν καὶ οἱ τρεῖς Μάρτυρες, καὶ Ἀρχιερεῖς τυόντι χριστομίμητοι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ Νικολάου τοῦ Κεραμέως ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Παρθενάκη, καὶ τῶν διαφόρων αὐτοῦ συγγραμμάτων.

Τοῦ Παρθενίου, ἤτοι τοῦ τρίτου τοῦ καὶ Παρθενάκη πατριαρχεύοντος, εὑρίσκετο ἐν Κωνσταντινουπόλει Νικόλαός τις, ὁρμώμενος ἐξ Ἰωαννίνων, τὴν ἐπίκλησιν Κεραμεὺς, τὸ ἐπάγγελμα ἰατροφιλόσοφος, ὃς προτροπῇ τοῦ Πατριάρχου τούτου Παρθενάκη καὶ τῆς Συνόδου συνέγραψε κατὰ τοῦ εἰρημένου ἀνωτέρω Ἀθανασίου Κυπρίου, καὶ συνέταξε βιβλίον κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἀγωνιστικῶς καὶ ἀποδεικτικῶς μετὰ Γεώργιον τὸν Κορέσσιον δεύτερος, ἔγραψε δὲ καὶ ἄλλα περὶ ἰατρικῆς, καὶ περὶ τῆς ἀκολουθίας τοῦ

ἁγίου

ἁγίου Μύρου, καὶ περὶ ἀρχῶν θεολογικῶν, καὶ περὶ φιλίας καὶ ἔρωτος, καὶ κατὰ τῶν συκοφαντούντων μέρη τινὰ τῆς ἁγίας γραφῆς μὴ εἶναι γνήσια αὐτῆς. ἐτελεύτησε δὲ εἰς Γιάσιον τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ ἔτει.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γʹ.

Περὶ τῆς ἐλεύσεως Τάργας εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ Παρθενίου τοῦ τετάρτου, καὶ τῆς κατακαύσεως αὐτῆς ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν παπιστῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν. καὶ περὶ τῆς Πατριαρχείας Διονυσίου τοῦ Λαριώσης, ἀνδρὸς ἐναρέτου, καὶ πῶς ἐκοιμήθη.

Ἐν ἔτει δὲ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ὀγδόῳ ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἁπλῶς εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς Φραγκίας ἡ λεγομένη Τάργα. καὶ λαβὼν θέλημα ἀπὸ τῆς βασιλείας ὁ Πατριάρχης Παρθένιος ὁ τέταρτος, ἔγραψεν εἰς τὴν Πόλιν καὶ εἰς τὸν Γαλατᾶν, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς Σμύρνην καὶ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ὀρθοδόξων κατ' αὐτῆς. καὶ ἀγοράσαντες οἱ ὀρθόδοξοι τὴν Τάργαν, κατέκαυσαν πάμπολλα βιβλία αὐτῆς ἐν τοῖς φόροις, καὶ ἐγένετο τοῖς παπισταῖς αἰσχύνη μεγάλη. ἐκβάλλεται δὲ μετὰ τρία ἔτη τῆς Πατριαρχείας καὶ ὁ Παρθένιος, καὶ κοινῇ ἐκλογῇ προχειρίζεται Πατριάρχης ὁ Λαριώσης Διονύσιος, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς Νήσου Ἄνδρου, μετὰ Τιμόθεον οὐκ ἔχων τὸν συγκρινόμενον αὐτῷ Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἕως τῆς ὥρας ταύτης ἐπὶ φρονήσει καὶ ζωῇ ἐναρέτῳ, γέγονε δὲ Πατριάρχης ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ. ἡσυχάσας δὲ ἐν τῇ Λαύρᾳ τοῦ Ἄθωνος, ἐκοιμήθη τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ ἕκτῳ, μηνὶ Αὐγούστῳ, ᾧ ἡμεῖς ἀφιερώσαμεν τὴν Καταλλαγήν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, Χίῳ, καὶ Ἄρτῃ Σχολείων τοῦ Καστοριανοῦ Μανολάκη, καὶ τῶν εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς Βηθλεὲμ ἐλεημοσυνῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς γνώμης τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν ἀδείας τοῦ χειροτονεῖσθαι τὸν Μοσχοβίας ὑπὸ τῆς ἰδίας Συνόδου, παρόντος καὶ τοῦ πρέσβεως τῆς Μοσχοβίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῆς ἐξώσεως τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἀπὸ τοῦ θρόνου ὑπὸ τοῦ Μογλάλου Παρθενίου, καὶ τῶν ἕως Γαβριὴλ Χαλκηδόνος Πατριαρχῶν, καὶ τῶν κακῶν καὶ ζημιῶν ἐν τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ, ἐξ ἐπιβουλῶν καὶ ἀναφορῶν κατὰ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Ἀρχόντων τῆς πόλεως τούτου τοῦ Μογλάλου Παρθενίου, ἔχοντος συνεργὸν καὶ τὸν Ἰωακεὶμ Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ Διονυσίου Μουσελὴμ, συνεχῶς ἐπεισπηδώντων εἰς τὸν θρόνον μετὰ μεγάλων δαπανῶν καὶ σκανδάλων καὶ ἀγωγῶν, καὶ μέχρι τίνος Πατριάρχου ἐφόρουν κόκκινα Σκιάδεια οἱ Πατριάρχαι.

Ἐν δὲ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ πρώτῳ ἔτει ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Ἱεροσολύμων κύριος Νεκτάριος, γέγονε πρόξενος τοῦ ποιῆσαι σχολεῖον τὸν θεοφιλῆ ἄνθρωπον τὸν Μανολάκην τὸν Καστοριανὸν πρῶτον ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ δεύτερον ἐν τῇ Χίῳ, καὶ τρίτον ἐν τῇ Ἄρτῃ. οὗτος ὁ Μανολάκης ἔδωκε καὶ διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐν Βηθλεὲμ μεγάλης Ἐκκλησίας φλωρία χιλιάδας εἴκοσι, καὶ Σταυρὸν πολύτιμον. κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἦλθεν ὁ πρεσβευτὴς ἀπὸ Μοσχοβίας, ὅτε ἔδωκαν θέλημα οἱ τέσσαρες Πατριάρχαι χειροτονεῖσθαι τὸν Πατριάρχην Μοσχοβίας παρὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ χωρὶς τοῦ ἐρωτῆσαι τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ γὰρ πρότερον ἠ[illegible]των. τὸν μέντοι ἁγιώτατον Διονύσιον ἐξέβαλεν ὁ [illegible]γλάλος ἐρημωμένος Παρθένιος ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξ[illegible]κοσιοστῷ ἑξηκοστῷ πέμπτῳ, ὅτε ὁ αὐτὸς Παρθένιος καὶ Ἀλεξανδρείας Πατριάρχην προέβαλε τὸν Ἰωακεὶμ ὡς εἴρηται, καὶ ἄλλα κακὰ καὶ ἄθεσμα ἐποίησεν. ὅμως Μητροπολίτης τις Ἰκονίου ἀγελαῖος ἄνθρωπος ἐξέβαλεν αὐτὸν καὶ ἐξώρισεν εἰς Τένεδον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐκβάλλεται καὶ ὁ Κλήμης, πρὶν ἢ μετατεθῆναι, καὶ προχειρίζεται Πατριάρχης μετὰ μεγάλων δαπανῶν ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος, ὃς ἐφίλησε χεῖρα ἐν Ἀδριανουπόλει, καὶ ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Παλατίου εἰς τὴν Μητρόπολιν φορῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς Σκιάδειον κόκκινον μεταξωτὸν, ἤγουν κατηφένιον μετὰ διαχρύσων Σταυρῶν, ὅπερ ἐξ ἐκείνου καὶ ὕστερον ἔλειψεν ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων Πατριαρχῶν. ἐκβληθεὶς δὲ καὶ οὗτος, ἀπῆλθεν εἰς Βενετίαν, καὶ ἀποθανόντος τοῦ Φιλαδελφείας, ἐκυβέρνησε προεδρικῶς τὸν ἐκεῖ θρόνον. καὶ εἰ καὶ ὁ τῆς Ῥώμης Πάπας σφόδρα μαινόμενος, ἔγραφε τῇ τῶν Ἐνετῶν Γερουσίᾳ κατὰ τοῦ Μεθοδίου, καὶ μὴ τοῦ δύνασθαι εἶναι ἐν μιᾷ Ἐπαρχίᾳ δύο Πατριάρχας, Πατριάρχην κακῶς καὶ παρανόμως λέγων τὸν Βενετίας Ἐπίσκοπον, ὅμως οὐκ εἰσηκούσθη. καὶ ἀπέθανε προεδρεύων ἐκεῖ ὁ Μεθόδιος. ἐπὶ δὲ τῆς Πατριαρχείας τότε τοῦ Μεθοδίου ὁ μέγας Ἑρμηνευτὴς τῆς κραταιᾶς τῶν Ὀθωμανῶν Βασιλείας Παναγιωτάκης ἐνήργησε καὶ ἐτυπώθη ἐν τῇ Ὀλλανδίᾳ τὸ βιβλίον τὸ καλούμενον Ὀρθόδοξος Ὁμολογία, ὅστις ἐν τῇ Κρήτῃ ὢν μετὰ τοῦ Βεζύρη, ἔλαβε τὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας βιβλία, καὶ ἔπεμψεν

πέμψαι αὐτὰ τῷ Πατριάρχῃ, ὁ δὲ Πατριάρχης διέπεμψεν αὐτὰ τῷ ὀρθοδόξῳ λαῷ δημοσίως. ἐπατριάρχευσε δὲ ὁ Μεθόδιος ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἑβδόμῳ, καὶ ἐξεβλήθη ἐν τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ ἔτει, ἐξέβαλε δὲ αὐτὸν ὁ Μογλάλος, ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν ὁ Βεζύρης μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Χάνδακος, ὅτε καὶ εἴκοσι χιλιάδες φλωρία σχεδὸν ἐδαπανήθησαν, ἦμεν δὲ ἡμεῖς οἰκοδομοῦντες τότε τὸν περίκλυτον Ναὸν τῆς ἁγίας Βηθλεέμ. μεμφόμενος δὲ ὁ Παρθένιος ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Ἀρχόντων διὰ τὴν ἐπίβασιν, ἡνώθη τῷ κακῶς χρηματίσαντι Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ, καὶ δὴ εὑρίσκουσι γραμματικόν τινα Ἄραβα ἀπὸ Βερροίας τῆς ἐν Συρίᾳ, καὶ συγγράφη ἀναφορὰν πρὸς τὸν Σουλτάνον κατ᾽ αὐτῶν, ἐν ᾗ ἔλεγον εἶναι τούσδε τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τούσδε τοὺς Ἄρχοντας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβούλους τῆς Βασιλείας (ὅσοι δηλαδὴ ἀντέλεγον ταῖς παρανομίαις αὐτῶν) ηὐδόκησε δὲ ὁ Θεὸς ἐμβαλεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀναφορᾷ καὶ τὸν μέγαν Ἑρμηνέα τῆς Βασιλείας Παναγιωτάκην, ὃν ἠγάπα ὁ Βεζύρης. ἔδωκαν οὖν τὸν λίβελλον τῷ Σουλτάνῳ διατρίβοντι εἰς τὸ ὄρος τὸ λεγόμενον τοῦ Δεσπότου, κείμενον ἀναμέσον Φιλιππουπόλεως καὶ Νευροκόπου (Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας) ὃς ἔστειλεν αὐτὸν τῷ Βεζύρῃ. ὁ δὲ Βεζύρης γνοὺς αὐτῶν τὴν ψευδολογίαν, τὸν μὲν γραφέα τοῦ λιβέλλου ἔβαλεν εἰς τὸ κάτεργον, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε, τὸν δὲ Μογλάλον ἀπέβαλε, καὶ προεβλήθη Πατριάρχης ὁ Λαρίσσης Διονύσιος ὁ Μουσελίμης, ὃν ἐξέβαλεν ὁ Τορνόβου Γεράσιμος, τοῦτον αὖθις ἐξέβαλεν ὁ Μογλάλος τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ πέμπτῳ ἔτει ἐν Ἀδριανουπόλει, τοῦτον δὲ ὁ Διονύσιος ὁ Μουσελίμης, πατριαρχεύσας δεύτερον, τοῦτον δὲ ἐξέβαλεν ὁ Ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ, ἀλλ᾽ ἀχρεῖος ὤν, οὐ μετετέθη, ἀλλ᾽ ἐξωρίσθη, καὶ προεχειρίσθη συνοδικῶς ὁ Λαρίσσης Ἰάκωβος ὁ Χῖος, οὗ μετὰ τρεῖς χρόνους παραιτησαμένου, γέγονε τὸ τρίτον ὁ Διονύσιος, τοῦτον ἐξέβαλεν ὁ ῥηθεὶς Μογλάλος, πατριαρχεύσας πέμπτον, τοῦτον δὲ ὁ Χῖος Ἰάκωβος, προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς Συνόδου, ἀλλ᾽ ἐν Ἀδριανουπόλει τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ ἔτει ἐξέβαλεν αὐτὸν παρανόμως ὁ διαληφθεὶς Διονύσιος.

ὁ δὲ Ἰάκωβος ἐν τῇ ἀνταρσίᾳ τοῦ στρατοῦ κατὰ τοῦ Σουλτὰν Μωαμὲτ ἀπῆλθεν εἰς Φιλιππούπολιν, καὶ ἔστι χωρίον ταύτης Ὀζοὺντζὲ ὀβᾶ τουρκιστὶ λεγόμενον ἐνέδυσαν αὐτὸν Καββάδιον ὁ Βεζύρης χωρὶς Συνόδου καὶ προσκλήσεως, οὗ μετὰ τέσσαρας μῆνας παραιτησαμένου, ἐπατριάρχευσε κοινῇ ἐκλογῇ, καὶ ψήφῳ ἡμετέρᾳ ὁ Προύσης Καλλίνικος ὁ Ἀκαρνάν, ὃν μετὰ ὀκτὼ μῆνας ἐξέβαλεν ὁ Ἀδριανουπόλεως Νεόφυτος, μετατεθεὶς κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν παρὰ τὴν συνήθειαν, οὗ μετὰ τρεῖς μῆνας ἐκβληθέντος, πάλιν ἐπατριάρχευσεν ὁ Καλλίνικος, ὃς ὅτε τὸ πρῶτον ἐπατριάρχευσεν, ἦν ἔτος χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἔνατον, Μαρτίου πρώτη, κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν, ἐν δὲ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ τρίτῳ ἔτει ἀπερχομένου τοῦ Βεζύρη κατὰ τῶν Γερμανῶν, καὶ διοδεύσαντος διὰ τῆς Οὐγγροβλαχίας εἰς ἣν Διονύσιος ὁ Μουσελίμης διέτριβεν, ὁ Αὐθέντης Βλαχίας Κωνσταντῖνος ὁ Μπασαράμπας, καίτοι θεοφιλὴς ὤν, ἠπατήθη ὑπὸ τοῦ Διονυσίου, καὶ ἐμεσίτευσεν εἰς τὸν Βεζύρην καὶ ἔφερεν τῷ Διονυσίῳ Καββάδιον, καὶ ἔλαβε τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ ἦλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν, κἀκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπανελθόντος δὲ τοῦ Βεζύρη ἀπὸ τῆς πρὸς τοὺς Γερμανοὺς μάχης εἰς Ἀδριανούπολιν, καὶ κακῶς ποιοῦντος τοῦ Διονυσίου τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν κυβέρνησιν, ἐμήνυσάν τινες τῷ Καλλινίκῳ καὶ ἦλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπερ μαθὼν ὁ Διονύσιος, ἀπῆλθε καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε, καὶ πολλῶν σκανδάλων γενομένων καὶ ἀγωγῶν διαφόρων εἰς τὸ βασιλικὸν βῆμα, τέλος πάντων ἐδόθη τὸ Πατριαρχεῖον τῷ Καλλινίκῳ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ τετάρτῳ ἔτει, ἐν μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ὁ δὲ Διονύσιος φυγὼν εἰς Βυζάντιον, κἀκεῖθεν εἰς Βλαχίαν, ἀπέθανεν ἐν τῇ πόλει Τεργοβύστῳ, ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Καλλίνικος ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ δευτέρῳ, ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ, καὶ ἐκλογῇ κοινῇ προεβιβάσθη εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ὁ Χαλκηδόνος Γαβριήλ, τῷ αὐτῷ μηνὶ ἐνδυσάμενος Καββάδιον ἐν Ἀδριανουπόλει, ἔνθα γέγονε καὶ ἡ μετάθεσις αὐτοῦ, οὕτω κρινάσης τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε´.

Περὶ Γεωργίου Χίου τοῦ Κορεσσίου, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐπ᾽ αὐτῷ συκοφαντίας τῶν παπιστῶν ὡς δῆθεν μαρτυρήσαντι δι᾽ ἐπιστολῆς σφαλῆναι διὰ τὸ κατὰ Λατίνων γράψαι.

Γεώργιος Χῖος ὁ Κορέσσιος ἔμαθε μὲν τὴν κυκλοπαιδείαν καὶ τὴν ἔξω σοφίαν ἐν Ἰταλίᾳ, ἐχρημάτισε δὲ Διδάσκαλος καὶ ἐν τῇ Βενετίᾳ πολλῶν, καὶ ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ, ὅπου καὶ ἐκινδύνευσεν ὑπὸ τῶν παπιστῶν. γέγονε δὲ Διδάσκαλος Φιλοσοφίας καὶ Θεολογίας ἐν Χίῳ, μαθηταὶ [illegible] αὐτοῦ, Γρηγόριος Ἱερομόναχος Πρωτοσύγκελλος τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ συναγαγὼν τὸ περὶ Μυστηρίων βιβλιάριον, καὶ ἕτεροι ἱερομόναχοι Κλήμ[ης] καὶ Λαυρέντιος, καὶ Νικόλαος Ἱερεύς, καὶ ἄλλοι π[ολλ]οί. συνέγραψε δὲ πολλὰ περί τε τῆς ἔξω π[αι]δεύσεως καὶ περὶ τῆς Θεολογίας, ὡς μαρτυρεῖ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, ἀπέθανε δὲ ὑπέργηρως καὶ παρθένος, ἦν δὲ ἀντικείμενος εἰς ἄκρον τοῖς Λατινόφροσι, καθ᾽ ὧν καὶ συνέγραψε πολλά. οἱ Γιεζουβῖται ὅμως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ μὴ δυνάμενοι

τοῖς

τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἀντειπεῖν, ἔπλασαν ἐπιστολήν τινα, ὡς τάχα ἐχεδιασμένην καὶ γεγραμμένην ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κορεσσίου, μαρτυροῦντος σφαλῆναι διὰ τὸ κατὰ Λατίνων γράψαι, οὔσης δῆθεν τῆς παπιστικῆς Ἐκκλησίας ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, καταψευδόμενοι τοῦ ἀνδρὸς φανερῶς, καὶ γὰρ ἕως τῶν ὅρων τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ οὐκ εἶπε τοιοῦτόν τι ἢ συγγενεῖ αὐτοῦ, ἢ μαθητῇ, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀρθοδόξῳ, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ψυχορραγῶν, κατέκρινε τὸν παπισμόν. οὕτως οὖν οἱ παπισταὶ συκοφάνται ὄντες τῶν ἁγίων, οὐκ αἰσχύνονται ψευδόμενοι καὶ κατὰ τῶν μακαρίων. ἦν δὲ ὁ Κορέσσιος οὐ μόνον τοῖς παπισταῖς ἀντικείμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς Λουτεροκαλβίνοις ἐχθρὸς ἀδυσώπητος, ἄκρος γὰρ ὢν τῆς ἀληθείας φίλος, ἄκρως ἐμίσει καὶ τὸ ψεῦδος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς΄.

Ποίῳ τρόπῳ οἱ Πατριάρχαι τοὺς ἐπιδημοῦντας εἰς Κωνσταντινούπολιν Πατριάρχας ἐδέχοντο, καὶ τίς τῶν Πατριαρχῶν τοῦτο ἀνῄρηκε.

Ποίῳ τρόπῳ οἱ Πατριάρχαι τοὺς ἐπιδημοῦντας Πατριάρχας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐδέχοντο, ὑπομνησάμεθα ἱκανῶς ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίῳ τετάρτῳ, ῥητέον ὅμως κἀνταῦθα τινά. ὁ Πάπας Ἀγαπητὸς ἐπιδημήσας εἰς Κωνσταντινούπολιν, προϋπηντήθη ὃν τρόπον εἴρηται ἀνωτέρω ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ καὶ κεφαλαίῳ. ὁ δὲ Χρυσόστομος καὶ τὸν Ἐπιφάνιον Κύπρου ἐτίμησε. λέγει γὰρ ὁ Σωζόμενος, ὅτι τῷ Ἐπιφανίῳ τόπον ηὐτρέπισεν ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐτίμησε δὲ καὶ τοῦ Κλήρου παντὸς ὑπαντῇ, βιβλίῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ. τοῖς Πατριάρχαις δὲ ἡτοιμάζετο ὑπὸ τῶν Βασιλέων τόπος, ἤρχοντο ὅμως πρῶτον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον μετὰ τῆς συνήθους ὑπαντῆς, καὶ συνόμενοι πρῶτον τῷ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχῃ, ἀπήρχοντο εἰς τὸν ἡτοιμασμένον αὐτοῖς τόπον. φησὶ γὰρ ὁ Ἑρμείας, Καὶ Θεοφίλῳ ἐλθόντι ἀπὸ Χαλκηδόνος εἰς Κωνσταντινούπολιν, οὐδεὶς τῶν Κληρικῶν ἀπήντησε, δῆλος γὰρ ἦν τῷ Ἐπισκόπῳ (τῷ Χρυσοστόμῳ) δυσμενής, οἱ δὲ ἐπιδημοῦντες ἐν Βυζαντίῳ Αἰγύπτιοι προέπεμψαν, καὶ παραδραμὼν τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς βασιλικὴν οἰκίαν ἦλθεν, ἐν ᾗ καταμένειν αὐτῷ ηὐτρέπιστο, βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ. πῶς δὲ ἐξεδέχοντο οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως τοὺς τῆς Ἀνατολῆς Πατριάρχας ἀπερχομένους μετὰ τῆς ὑπαντῆς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἡ προλαβοῦσα συνήθεια μαρτυρεῖ. Ἀπερχομένους λοιπὸν τοὺς Πατριάρχας εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, οἱ Κληρικοὶ ἠμφιεσμένοι τὰς ἱερατικὰς στολάς, μετὰ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων καὶ κηρῶν καὶ θυμιατῶν καὶ ψαλτῶν ἐξεδέχοντο ἕως τῆς πύλης τῶν προαυλίων, εἰσερχόμενος δὲ ὁ Πατριάρχης ἔσω τοῦ Ναοῦ, καὶ προσκυνῶν τὰς ἁγίας Εἰκόνας, καὶ εὐλογῶν, καὶ μνημονευόμενος, ἐξήρχετο τοῦ Ναοῦ, ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως ἱστάμενος τὸν Μανδύαν ἐνδεδυμένος, καὶ τὴν βακτηρίαν τῇ δεξιᾷ φέρων ἐγγὺς τῆς πύλης τοῦ Ναοῦ ἔξωθεν μετὰ τῶν Ἀρχιερέων τῶν παρατυχόντων ἐν τῇ πόλει, ἢ τῶν πλειόνων, προσεδέχετο αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ ἐναγκαλιζόμενοι ἀλλήλους ἠσπάζοντο ἐν Κυρίῳ, εἶτα ἐπιλαβόμενοι ἀλλήλων τῶν χειρῶν, ἤρχοντο εἰς τὸ κελλίον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μετὰ τὸ συνομιλῆσαι τὰ πρέποντα, ἀπήρχετο ὁ ἐπιδημήσας Πατριάρχης εἰς τὸ οἴκημα αὐτοῦ, συμπαραπεμπόμενος ὑπὸ ἱκανῶν Ἀρχιερέων καὶ Κληρικῶν. τοῦτο ἐγίνετο ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕως τῆς Πατριαρχείας Κυρίλλου τοῦ γέροντος, καὶ Παρθενίου τοῦ γέροντος. ὁ δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος κεφαλαίου διαληφθεὶς Παρθένιος ὁ νέος, ὁ καὶ Γολιὰθ ἐπικληθείς, ὑπὸ ἄκρας συνεχόμενος ὑπερηφανίας, ἀνῄρηκε τὴν συνήθειαν, ᾧ καὶ ἡ συνεχὴς ἀνωμαλία καὶ μεταβολὴ τῶν ἐφεξῆς αὐτοῦ Πατριαρχῶν ἀκολουθήσασα, ἔλυσε τὸ καλῶς ἁρμοσθέν. Σημείωσαι δέ, ὅτι νῦν ἐρχομένων τῶν Πατριαρχῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν, οὐ γίνεται πρὸς αὐτοὺς ἡ ὑπαντὴ τοῦ Κλήρου διὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλ' ἐρχόμενοι μετὰ τῶν ἰδίων εἰς ὃν προετοιμάζουσιν οἶκον, ἐκεῖθεν ἀπέρχονται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ προϋπαντῶνται ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. ἐμοῦ ὅμως ἐλθόντος ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἰς Δαμασκόν, ὁ Ἀντιοχείας κύριος Μακάριος ὁ γέρων ἕως πέντε ὡρῶν διαστήματος ἔπεμψε τινὰς τῶν Ἀρχιερέων καὶ Κληρικῶν εἰς ὑπαντήν, εἶτα ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἱερατείου ἕως ὥρας διαστήματος, αὐτὸς μὲν ἔφιππος, τὸ δὲ πλῆθος πεζόν, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον κοινῶς πάντες ὁμοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῶν παρ' Ἕλλησι σοφῶν ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος μέχρι τοῦ παρόντος, ἤγουν ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου τοῦ γράψαντος πρὸς τοὺς ἐν Βιτεμπεργίδι σοφοὺς τῶν Λουτηρανῶν τὰς ἀποκρίσεις, ἕως Μελετίου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν.

Μετὰ τὴν αἵρεσιν τοῦ Καλβίνου, ἤτοι ἀπὸ τοῦ χιλιοστοῦ πεντακοσιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἔτους καὶ ἑξῆς ἐχρημάτισαν ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ σοφοί, ὅσοι δηλονότι ἦλθον εἰς ἡμετέραν εἴδησιν, πρῶτος, ὁ Κωνσταντῖνος

σταντινουπόλεως Ἱερεμίας, πρὸς ὃν ἔγραψαν οἱ ἀπὸ Βιτεμπέργης σοφοὶ τῶν Λουτεράνων, καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς. δεύτερος, Θεοδόσιος ὁ Ζυγομαλᾶς, ὁ συγγραψάμενος τὴν Τουρκογραικίαν. τρίτος, Γαβριὴλ Σεβῆρος ὁ Φιλαδελφείας, ὁ τὸ περὶ Μυστηρίων Συνταγμάτιον συγγράψας, καὶ περὶ τῶν πέντε διαφορῶν καὶ ἄλλα τινά. τέταρτος, Μελέτιος ὁ Πηγᾶς Πάπας Ἀλεξανδρείας, ὁ συγγράψας διαλογικῶς ἑρμηνείαν τοῦ Συμβόλου, καὶ τοῦ, Πάτερ ἡμῶν, καὶ κατὰ Καθαρτηρίου, καὶ τέως εἰπεῖν, ὁ συγγράψας πολλὰ κατά τε Καλβίνων καὶ παπιστῶν, καὶ φιλόσοφα τινά. πέμπτος, Μάξιμος Πελοποννήσιος μαθητὴς τοῦ Μελετίου, ὁ συγγράψας τὸ Ἐγχειρίδιον κατὰ τῶν πέντε διαφορῶν (ὅπερ ἡμεῖς παρεδώκαμεν τύπῳ) καὶ Ὁμιλίας εἰς πάσας τὰς Κυριακὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ ἑρμηνεύσας εἰς ἁπλῆν φράσιν τὸν περὶ παρθενίας λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ πρὸς τούτοις φιλοπονήσας ἀπὸ τῆς παλαιᾶς γραφῆς χρήσεις πολλὰς μαρτυρούσας τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. ἕκτος, Μάξιμος ὁ Μαργούνιος, οὗ φέρεται πολλὰ καὶ διάφορα συγγράμματα, ἅπερ ἡμεῖς πάντα μὴ γινώσκοντες, οὐ καταλέγομεν ἐνταῦθα. ἕβδομος, Γεώργιος Χῖος ὁ Κορέσιος, περὶ οὗ εἴπομεν ἀνωτέρω. ὄγδοος, Θεοφάνης Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὁ συγγράψας διαφόρους ἐπιστολὰς εἰς Ῥωσίαν, καὶ Συνταγμάτιον ἐκθέμενος κατὰ Λατίνων περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ἔνατος, Κύριλλος Λούκαρις, περὶ οὗ διειλήφαμεν ἀνωτέρω. δέκατος, Γεράσιμος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, οὗ φέρεται ἐπιστολὴ κατά τινων καλβινοφρόνων, τὴν νέαν ἁγίαν γραφὴν εἰς ἁπλῆν φράσιν μεταφρασάντων ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω. ἑνδέκατος, Φίλιππος Κωνσταντινουπόλεως, οὗ τινος εὑρίσκεται σχέδιον τύπῳ δοθὲν περὶ τῶν κληρικῶν τῆς διαληφθείσης ἀποστολικῆς καθέδρας. δωδέκατος, Νικόλαος Πελοποννήσιος καὶ μέγας Ἐκκλησιάρχης, οὗ τινος τὰ συγγράμματα κατεκάη ἐν τῇ ἐν τῷ Φαναρίῳ γενομένῃ πυρκαϊᾷ. τρισκαιδέκατος, Θεόφιλος Ἀθηναῖος ὁ Κορυδαλεύς, ὁ συγγράψας εἰς διαφόρους πραγματείας τοῦ Ἀριστοτέλους, περὶ οὗ ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω. τεσσαρεσκαιδέκατος, Γρηγόριος Χῖος ὁ Πρωτοσύγκελλος, ὁ συγγράψας τὸ περὶ Μυστηρίων βιβλιάριον, καὶ Κλήμης καὶ Λαυρέντιος Ἱερομόναχοι, καὶ Νικόλαος Ἱερεύς, μαθηταὶ Γεωργίου τοῦ Κορεσίου. πεντεκαιδέκατος, Μελέτιος Πρωτοσύγκελλος ὁ Συρίγος, οὗ τινος τὴν ζωὴν ἐσημειώσαμεν ἐν ἀρχῇ τοῦ κατὰ Καλβίνων αὐτοῦ βιβλίου, καὶ ἐμνήσθημεν αὐτοῦ καὶ ἀνωτέρω. ἑκκαιδέκατος, Ναθαναὴλ Μητροπολίτης Νικαίας, καὶ Ἀθανάσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Πατελάρος, φίλοι καὶ συμπατριῶται Νεκταρίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ πρὸς τούτοις Νικηφόρος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας τῆς αὐτῆς πατρίδος καὶ τῆς αὐτῆς [...]λίας. ἑπτακαιδέκατος, Μελέτιος Ἱερομόναχος, ὁ ἐπ[ικ]αλούμενος Μαρῆς, ὁ ἄριστα διδάξας ἐν τῇ Κρήτῃ, [ἐν] τῷ Χάνδακι, μαθητὴς χρηματίσας Ἰωαννικίου Ἱερομονάχου τοῦ ἐν Βενετίᾳ μέγα ὄνομα κτησαμένου ὑπὸ τῆς περιβλέπτου Γερουσίας ἔν τε σοφίᾳ καὶ ἀρίστῃ πολιτείᾳ. ὀκτωκαιδέκατος, Ἰωαννίκιος Πάπας Ἀλεξανδρείας, οὐ μόνον σοφός, ἀλλὰ καὶ πολιτικώτατος καὶ ἀξιάγαστος ἀνήρ, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐθνικοῖς ἐπαινετός. ἐννεακαιδέκατος, Γεράσιμος Βλάχος Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, ἀλλὰ δὴ καὶ ἕτεροι Μητροπολῖται Φιλαδελφείας, ὧν τὰ συγγράμματα διάφορα ὄντα, ἀλλὰ μὴ ἐλθόντα πρὸς ἡμᾶς, οὐ καταλέγομεν. εἰκοστός, Πέτρος Μογίλας καὶ Μητροπολίτης Κιέβου, ὁ συγγραψάμενος τὴν Ὀρθόδοξον Ὁμολογίαν, ἣν διωρθώσατο Μελέτιος ὁ Συρίγος. εἰκοστὸς πρῶτος, Νικόλαος Ἰατροφιλόσοφος ὁ Κεραμεύς, περὶ οὗ εἴπομεν ἀνωτέρω. εἰκοστὸς δεύτερος, Γερμανὸς Αἰτωλὸς μαθητὴς τοῦ Κορυδαλέως, πλὴν ὀρθόδοξος, ὁ καὶ Μητροπολίτης Νύσσης χρηματίσας. εἰκοστὸς τρίτος, Διονύσιος Μητροπολίτης Ναυπλίου φιλόσοφος ἄριστος, καὶ αὐτὸς μαθητὴς τοῦ Κορυδαλέως. εἰκοστὸς τέταρτος, Ἰωάννης Καρυοφύλλης ὁ μέγας Λογοθέτης. εἰκοστὸς πέμπτος, Βησσαρίων Ἱερομόναχος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων, ὁ συγγράψας τὴν διεξοδικωτέραν Ὀρθόδοξον Ὁμολογίαν, ἣν ἡμεῖς συνετυπώσαμεν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ὁμολογίᾳ. εἰκοστὸς ἕκτος, Παναγιώτης ὁ Ἑρμηνεὺς τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ Δυτικοῦ Κράτους. εἰκοστὸς ἕβδομος, Σεβαστὸς Κυμινήτης ὁ Τραπεζούντιος. εἰκοστὸς ὄγδοος, Παΐσιος Λιγαρίδης ὁ Χῖος λατινόφρων, ὃς συνέγραψεν ἑρμηνείαν τῆς θείας Λειτουργίας, ἀλλὰ πρὸς βοήθειαν τῶν νεωτερισμῶν τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἔτι συνέγραψε καὶ ἱστορικὸν περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων εἰς χαρτίον κόλλας ὀγδοήκοντα καὶ τρεῖς, ἐξ οὗ καὶ ἡμεῖς λίαν ἐβοηθήθημεν ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι, ἔγραψε δὲ ἐν αὐτῷ περὶ τῶν Πατριαρχῶν ἕως Ἡρακλείου, μετὰ δὲ τὸν Ἡράκλειον οὐδὲν εἶπε περὶ αὐτῶν ὑγιές, τὸ τρίτον δὲ τοῦ συγγράμματος μέρος ἦν περὶ τῶν Ἀσκητῶν, καὶ περὶ τῶν Πατριαρχῶν, τὰ δὲ δύο μέρη ἦσαν κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, καὶ μάλιστα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ὅπερ ἱστορικὸν ἀναγνόντες ὅ,τε Κωνσταντινουπόλεως κύριος Μεθόδιος, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων κύριος Νεκτάριος, καὶ γνόντες τὴν ἐν αὐτῷ ἄκραν βλασφημίαν, ἀνεθεμάτισαν, καὶ αὐτὸν τὸν Λιγαρίδην ὡς αἱρετικὸν ἀφώρισαν, μέμνηται δὲ αὐτοῦ ἡ Τάργα, καὶ δὴ καὶ ὁ Ἀρκούδιος ἐν τῇ ἀντιρρήσει τοῦ Βαρλαὰμ κατὰ Καθαρτηρίου, ἀπέθανε δὲ εἰς Κίεβον καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, τούτου ἐμνήσθημεν καὶ ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ Τόμου τῆς Ἀγάπης, οὗτος ἐστὶν ὁ λεγόμενος ἐν τῇ Τάργα Παντολέων Λιγαρίδης. εἰκοστὸς ἔνατος, Παλάσης ὁ μέγας Σ[κευ]οφύλαξ, πατρόθεν Πελοποννήσιος, μαθητ[ὴς] τοῦ Κορυδαλέως, ῥήτωρ εἴπερ τις ἄλλος, καὶ συγγρα[φε]ὺς τῶν Πατριαρχικῶν γραμμάτων ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. τριακοστός, Ἱ[λα]ρίων ὁ Τζιγάλας, ὁ χρηματίσας Ἀρχιεπίσκοπος [Κ]ύπρου, ὃς Ἱερομόναχος ἔτι ὤν, καὶ διερχόμενος [ἐ]ν Ἱερουσαλήμ, ἐχρημάτισε συγγράφοντι [τ]ῷ κυρῷ Νεκταρίῳ

ρείῳ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἑρμηνεὺς πολλῶν χρήσεων δυτικῶν πατέρων, ὃν τζιγάλαν συγγράφοντα ὑπὲρ τῆς τοῦ Πάσχα ἀπλανοῦς ἑορτῆς, ἐκώλυσεν ὁ θάνατος ἐν Κωνσταντινουπόλει. τελακοσὸς πρῶτος, Γαβριὴλ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Μητροπολίτης, θεολόγος καὶ ἄκρως ὀρθόδοξος, ὁ συγγραψάμενος ὁμιλίας εἰς τὰς Κυριακὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ. τελακοσὸς δεύτερος, Ματθαῖος Μητροπολίτης Μυρέων, ὁ συγγραψάμενος πολλὰ διὰ στίχων, καὶ Κανόνας κατὰ Λατίνων. τελακοσὸς τρίτος, Παρθένιος ὁ καὶ Παρθενάκης, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἱερομάρτυς, περὶ οὗ εἴπομεν ἀνωτέρω. τελακοσὸς τέταρτος, Μελέτιος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ὁ συγγραψάμενος ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν:

ΧΡΥΣΑ'ΝΘΟΥ ΠΑΤΡΙΑ'ΡΧΟΥ Ἱ'ΕΡΟΣΟΛΥ'ΜΩΝ.

Περὶ τῆς ἀπὸ τῆς λατινόφρονος γνώμης μεταβολῆς τοῦ Λιγαρίδου εἰς τὴν ὀρθόδοξον:

Οὗτος ὁ Λιγαρίδης Παΐσιος ἀληθῶς Λατινόφρων ἦν τὸ πρῶτον, ἀπελθὼν ὅμως εἰς τὴν Βασιλεύουσαν Μοσχοβίαν, ἐγένετο ἄκρος ὑπερασπιστὴς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔνθα καὶ συνέγραψε κατὰ Λουτεροκαλβίνων λατινιστὶ πολλά, ἀλλὰ καὶ ζηλωτὴς κατὰ τοῦ Νίκωνος ἐχρημάτισεν, ἐλθὼν δὲ εἰς Κίεβον, ἐδίδαξε πολλὰ ὀρθὰ καὶ ὠφέλιμα, καὶ κοινῶς, καὶ κατ᾽ ἰδίαν, καὶ δὴ ἔγραψε λατινιστὶ ἐν πολλοῖς κεφαλαίοις, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ἅπερ συγγράμματα ἡμεῖς εἴδομεν ἐν Κιέβῳ παρὰ τῷ θεοφιλεῖ Μητροπολίτῃ ταύτης τῆς πόλεως κυρίῳ Βαρλαὰμ Γιασίνσκιῳ, ἐκοιμήθη δὲ ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσει, ὃν καὶ ἔχουσιν οἱ ἐν Κιεβίᾳ ὀρθόδοξοι Ῥῶσοι εἰς ἀγαθὴν φήμην καὶ εὐλάβειαν. ὁ δὲ ἀοίδιμος ἡμέτερος Δεσπότης τὰ πρότερα μόνον τοῦ ἀνδρὸς τούτου εἰδώς, καὶ οὐ τὴν μετὰ ταῦτα μεταμέλειαν καὶ διόρθωσιν, σημειοῖ καὶ ἐνταῦθα, καὶ ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ Τόμου τῆς Ἀγάπης ὅσα τοῖς τῆς ὀρθοδοξίας ζηλωταῖς ἁρμόζει κατὰ τῶν τοιούτων γράφειν.

Καὶ ἑνδέκατον τὸ δωδέκατον βιβλίον.

ΔΟΣΙΘΕΟΥ

ΠΑΤΡΙΑ'ΡΧΟΥ Ἱ'ΕΡΟΣΟΛΥ'ΜΩΝ

ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ἘΝ Ἱ'ΕΡΟΣΟΛΥ'ΜΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΥΣΑ'ΝΤΩΝ

ΒΙΒΛΙ'ΟΝ ΙΒ'. ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Α'.

Ὅτι τὸ τῶν Μοναχῶν σχῆμα καὶ ἡ τάξις ἀπ' ἀρχῆς ἦσαν ἕν. καὶ πότε οἱ νεωτερισταὶ Πάπαι ἐποιήσαν διάφορα Μοναχῶν σχήματα, ἀλλήλοις μὲν μαχόμενα, οὐδὲ κοινὸν ἔχοντα τὸν παπισμόν. καὶ πότε ὁ ἐν Βουλγαρίᾳ ψιθυρισμὸς κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἠκούσθη. καὶ πότε τὸ σχῆμα τῶν Κλουνιακαίων, Καμελτουλανσίων καὶ Φραντζεσκαίων ἐκαινοτομήθη. καὶ πότε καὶ ὑπό τινος Πάπα ἐψάλθη μετὰ τῆς προσθήκης τὸ Σύμβολον, καὶ περὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις κακουργίας πρώτον τῶν Φραντζεσκαίων.

Τὸ τῶν Μοναχῶν ἅγιον σχῆμα ἓν μὲν ἀπ' ἀρχῆς ἐν πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ δὲ Ἰουστίνου τοῦ Θρᾳκὸς ὁ ἅγιος Βενέδικτος συνέγραψε μερικὰς διαταγὰς εἰς Μοναχοὺς, καθὼς πρότερον ἐποίησεν ὁ ἅγιος Παχώμιος, ἓν ὅμως ἡ τάξις μία καὶ ἓν τὸ σχῆμα. ἐφ' οὗ δὲ ἤρξαντο καινοτομεῖν οἱ Λατῖνοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ψιθυρίζειν τὴν κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος βλασφημίαν, ἤρξαντο ὁδεύειν καρκινικῶς εἰς τὰ ὀπίσω, εἰσάγοντες κατ' ὀλίγον νεωτερίσματα εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ὥστε ἀποκαταστῆσαι τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδὲν ἕτερον εἶναι, ἀλλ' ἢ ἄθροισιν καὶ σωρὸν νεωτερισμάτων ἐξ ἀλλοτρίων καὶ ἐμφύλων μερῶν συγκειμένην. ἐπὶ δὲ τοῖς νεωτερίσμασιν ἐποίησαν καὶ διάφορα σχήματα Μοναχῶν, ἄλληλα ἐχθρικῶς ὑποβλέποντα, καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα λόγοις τε καὶ συγγράμμασιν, ἐπειδὴ ἥ τε δίαιτα καὶ ἡ τάξις καὶ ἡ ἀκολουθία καὶ τὰ ἤθη αὐτῶν διαφέρουσι, καὶ ὡς εἰπεῖν, οὐδὲν ἕτερον ἔχουσι κοινὸν, εἰ μὴ τὸν παπισμὸν μόνον. ὁ δὲ ψιθυρισμὸς κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἠκούσθη πρῶτον ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅτι ἐγένετο εἰς τὴν Βουλγαρίαν περὶ που τὸ ὀκτακοσιοστὸν ἑξηκοστὸν ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. κατὰ δὲ τὸ ἐνακοσιοστὸν δέκατον ἔτος ἐκαινοτομήθη τὸ σχῆμα τῶν Κλουνιακαίων. εἰς δὲ τὸ χιλιοστὸν ἕνατον ἔτος ἐπὶ Βασιλέως τοῦ Πορφυρογεννήτου ὁ Πάπας Σέργιος πρῶτος ἔψαλε τὸ Σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει ἐνεωτερίσθη καὶ τὸ σχῆμα τῶν Καμελτουλανσίων, ὅτε καὶ ἀναφανδὸν παρατραπέντες Λατῖνοι τῆς πατροπαραδότου καὶ ἀποστολικῆς πίστεως ἀπεσχίσθησαν, καὶ ἐκηρύχθησαν ἀλλότριοι τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὸ ἑξακισχιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν πεντηκοστὸν δεύτερον ἔτος, ὡς εἴρηται ἡμῖν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὀγδόου βιβλίου, ἐπληθύνθησαν καὶ τὰ σχήματα, καὶ οἱ βουλόμενοι ἰδέτωσαν τὸν Αἰμίλιον ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ, καὶ τὸν Καλβήσιον βιβλίῳ πέμπτῳ, καὶ τὸν Σαβέλικον βιβλίῳ ἕκτῳ τῆς ἐνάτης αὐτοῦ Ἐννεάδος, καὶ τὸν Πολύδωρον Βιργίλιον περὶ τῶν ἐφευρετῶν τῶν πραγμάτων βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τετάρτῳ, καὶ τὸν Σπονδαῖον, καὶ γὰρ οὐκ ἀνακόλουθον ἦν, ἐπειδὴ ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης ἀπεστάτησε τῆς κοινῆς ὁμονοίας τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἠθέλησεν εἶναι καὶ λέγεσθαι ὡς Θεὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ταυτὸν εἰπεῖν ἀντίθεος, καθὼς λέγεται ἐν τῷ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τῆς Ἀποκαλύψεως ἑβραϊστὶ μὲν ἈΒΑΔΔΩ'Ν, ἑλληνιστὶ δὲ ἈΠΟΛΛΥ'ΩΝ, τουτέστιν ὁ καταλύτης καὶ φθορεὺς τοῦ γένους τῶν Χριστιανῶν, καὶ Βασιλεὺς μὲν, ἀλλὰ τῶν [illegible] ἀκρίδων τῶν μιαρῶν σχημάτων τε

καὶ

καὶ ταγμάτων μεθ' ὧν στρατεύεται. περὶ ὧν ἔλεγε καὶ ὁ Διάλογος, ὁ Βασιλεὺς τῆς ὑπερηφανίας πλησίον ἐστὶ, καὶ ὃ εἰπεῖν ἀθέμιτον, ἱερέων αὐτῷ στρατὸς ἑτοιμάζεται εἰς κατάλυσιν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν τοῦ ὀρθοδόξου γένους, ψυχικὴν μὲν, καθότι μεταστρέφει πολλοὺς εἰς τὴν ἀπώλειαν, σωματικὴν δὲ, ὅτι πάλιν διὰ τῶν ψευδοσχημάτων τούτων σκάνδαλα, πολέμους, καὶ ταραχὰς διεγείρει μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, οὐκ ἐν ἑνὶ καιρῷ ὡς αἱ Ἀκρίδες αἱ ἐν Αἰγύπτῳ, ἀλλὰ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πανταχοῦ γίνεται αἰτία ἐκχέεσθαι κρουνηδὸν, μᾶλλον δὲ ποταμηδὸν τὰ Χριστιανῶν αἵματα ἔν τε Ἀνατολῇ καὶ Δύσει, Ἄρκτῳ καὶ Μεσημβρίᾳ, καὶ αὐτὸς ἥδεται θεωρῶν τὰ τοιαῦτα ὡς ἄλλως Ζεὺς, οὐκ ἐπὶ τῆς Ἴδης, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Πανθέου καθήμενος. περί που οὖν τὸ χιλιοστὸν ἑκατοστὸν ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἀνεφύει ῥίζα ἄνω φύουσα τὸ σχῆμα τῶν Φραντζεσκάνων, ὡς Σαβέλικος καὶ Βιργίλιος λέγουσιν ἐν τοῖς εἰρημένοις τόποις. καὶ ἐπὶ τῆς Βασιλείας Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ ἦλθον τινὲς Φράροι Φραντζεσκάνοι εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ δελεάσαντες τὸν τότε Πατριάρχην τῇ συνήθει αὐτῶν ὑποκρίσει, ἔλαβον παρ' αὐτοῦ τὸ Μοναστήριον τῆς ἁγίας Σιὼν, ἀλλ' ἔλαβον αὐτὸ παρ' αὐτῶν οἱ Σαρακηνοὶ, καὶ ἐποίησαν αὐτὸ Διδασκαλεῖον. δέδωκαν δὲ τοῖς Φράτορσι τούτοις οἱ Ἴβηρες δι' ἐνοικίου τὸ Μοναστήριον τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου τὸ ἔνδον ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, ὅπερ καὶ ἰδιοποιήσαντο.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι οὐδὲν μεῖζον κακὸν τῶν ταγμάτων τῶν Μοναχῶν τοῦ Πάπα καὶ μάλιστα τῶν Φράρων, καὶ περὶ ὧν ποιοῦσιν ἐπιβουλῶν καὶ κακουργιῶν τῷ ἁγίῳ τάφῳ, καὶ παρανομιῶν καὶ δολιοτήτων ἱερεῦσι καὶ λαϊκοῖς, ἐξ ὧν ὑπόχρεως ἐγένετο ὁ τῆς Ἱερουσαλὴμ θρόνος καὶ οἱ Πατριάρχαι αὐτῆς κατὰ κόσμον πλανῆται μὲν, ἀλλὰ τῶν ὀρθοδόξων στηριγμός.

Οὐκ ἠρκέσθη ἡ ἐναντία τύχη τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Σαρακηνῶν, ἀλλ' ἔφερε τοὺς Λατίνους εἰς τὴν Ἀνατολὴν, καὶ προὐξένησε τὰ τόσα κακὰ, ἃ εἴπομεν ἐν τῷ ὀγδόῳ βιβλίῳ. καὶ ἐπειδὴ ἐδιώχθησαν ἐκεῖθεν οἱ Λατῖνοι, ἦν ἥσυχος ὁ οἶκος ὁ ἅγιος. ἀλλὰ πάλιν παρεχώρησεν ὁ Θεὸς ἐλθεῖν τοὺς παρόντας Φράρους εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἴσως, καθὼς ἔλεγεν ὁ σοφὸς Ὀνομάδημος, ἐν καιρῷ στάσεως συμβουλεύων τοῖς ὑπερέχουσιν ἐν Χίῳ ὑπολείπεσθαί τινας τῶν ἀντικειμένων, μὴ πρὸς τοὺς φίλους ἀρξώμεθα διαφέρεσθαι, τῶν ἐχθρῶν παντάπασιν ἀπαλλαγέντες, ἔδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἵνα ὦσιν αὐτοὶ πολέμιοι τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μὴ μάχεσθαι ἀλλήλοις τοὺς Ἱεροσολυμίτας, ὡς συμβέβηκε τοῖς λοιποῖς θρόνοις, ἢ διότι ἁπλῶς δέον τῷ ἀγαθῷ ἐναντίον ἔχειν, ὡς ἐδόκει καὶ Πλάτωνι, εἰπόντι ἐν τῷ Κρατύλῳ, Ἀλλ' οὔτε ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατὸν ὦ Θεόδωρε (ὑπεναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ εἶναι ἀνάγκη) οὔτ' ἐν θεοῖς ταῦθ' ἱδρύεσθαι, τὴν δὲ θνητὴν φύσιν περιπολεῖ ἐξ ἀνάγκης. οὐδὲν δὲ μεῖζον κακὸν τῶν μοναχικῶν τούτων ταγμάτων τοῦ Πάπα, καὶ μάλιστα τῶν Φράρων, ὅτε καὶ τῶν Ἡγεμόνων αὐτῶν τινὰς τῇ ὑποκρίσει εἰς τὴν αἱμοβόρον αὐτῶν γνώμην ἑλκύσουσι, πρῶτον, ὅτι ἦσαν ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ Σαρακηνοὶ, καὶ ἄλλα φῦλα τῶν Αἱρετικῶν, ἀλλὰ σπανίως ἀπεδήμουν οἱ Πατριάρχαι εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ τοῦτο, περιηγήσεως χάριν μόνον καὶ ὁμιλίας πνευματικῆς, ἀφ' οὗ δὲ οἱ Φράροι ἐκεῖσε παρεγένοντο, ἕως μὲν οὖν ἡσυχίαν ἦγον, ἡσύχαζον καὶ οἱ Πατριάρχαι, ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἐπὶ Γερμανοῦ κακουργεῖν, ἤρξαντο καὶ οἱ Πατριάρχαι περιέρχεσθαι ὥσπερ πλανῆται, νυκτὸς καὶ ἡμέρας γῆν καὶ θάλασσαν περιάγοντες, καὶ ἀεὶ καταπιεζόμενοι ὑπὸ τοῦ καύσωνος τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ παγετοῦ τῆς νυκτὸς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ θρησκομαχοῦντες μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει δυτικῶν πρέσβεων τῶν Ῥηγῶν, ἕλκονται εἰς κριτήρια, παρίστανται Βασιλεῦσι καὶ Ἡγεμονίαις ὑπὲρ τῆς πόλεως (ὡς ἔλεγε καὶ ὁ Ἰάβ) καὶ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. οἱ δὲ Φράροι ἐπὶ μὲν τῶν Ἀράβων οὐκ ἴσχυον, ἐπικρατήσαντος δὲ τοῦ Σουλτὰν Σελὴμ περί που τὸ χιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν ἑπτακαιδέκατον ἔτος, ἤρξαντο οἱ Φράροι ἐν πολλοῖς κακουργεῖν, χρώμενοι τὰ ἀργύρια. δεύτερον, ὅτι τὴν ἀκρίβειαν τῶν ὀρθοδόξων ἠθῶν ἔντισιν ἐμείωσαν, καθότι τὸν πορνεύσαντα ἱερέα, ἢ φονεύσαντα, ἢ ἄλλην ἁμαρτίαν θανάσιμον ποιήσαντα, καὶ ἐπιτιμηθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἕτοιμοι οἱ παρ' ἐνορίαν ἀεὶ ἐνεργοῦντες Φράροι δέχεσθαι αὐτὸν, καὶ συγχωρεῖν εἶναι πρῶτον τῶν Ἱερέων κατὰ τὴν γνώμην τῶν Λατινικῶν ψευδοσυνόδων, καὶ μάλιστα τοῦ ἐν Τριδέντῳ πεπονηρευμένου καὶ πλήρους ἀθεμίτων καινοτομιῶν Συνεδρίου, διότι τοῦτο ἀεὶ καὶ καθῃρημένοι καὶ αἱρετικοί εἰσι κατὰ τοὺς ὅρους τῶν ἁγίων πατέρων. τὰ αὐτὰ πράττουσι καὶ τοῖς λαϊκοῖς Χριστιανοῖς, συγχωροῦντες αὐτοῖς νηστειῶν καταλύσεις, ἀθεμιτογαμίας, πορνείας, μοιχείας, φόνους, ἐπιβουλὰς, μάχας, καὶ τὰ ὅμοια. τρίτον, ἐκ τῶν ἐπιβουλῶν αὐτῶν ὄντος ὑποκειμένου τοῦ Πατριαρχείου πάντοτε χρέεσι δυσβαστάκτοις, οὐ δύναται ὁ Πατριάρχης φροντίσαι ὡς δεῖ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ ὀρθοδόξων, ὅθεν πολλοὶ γεγόνασιν ἀρνηταὶ, εἰ καὶ ἡ θεία πρόνοια ἀντιπαρατιθεμένη τῇ ἀνομίᾳ τῶν Φρατόρων, ἀντὶ τῶν ἀποβεβλημένων καὶ ἀπατωμένων ἐν Παλαιστίνῃ ὑπὸ τούτων, μυριάριθμα πλήθη ἐθνῶν καὶ πόλεων στηρίζει εἰς τὴν εὐσέβειαν τῇ περιηγήσει τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου γὰρ ἂν περιπατήσωσι, τὸ πρῶτον αὐτῶν ἔργον ἐστὶ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τρόπῳ ἀφιλαργύρῳ, ἡ διόρθωσις τῶν Χριστιανῶν πρὸς χρηστὰ ἤθη, [illegible] εἰς τὴν εὐσεβῆ θρησκείαν, ἡ ἀντιπαράταξις [illegible] τοὺς Αἱρετικοὺς,

καὶ

καὶ ὅλως κοινὸν ἀγαθὸν χρηματίζουσι τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς καί τινα ἐκ τῶν πολλῶν σὺν Θεῷ ῥηθήσεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν συμβάντων παρὰ τῶν Φρατόρων ἐν τῷ ἁγίῳ Σπηλαίῳ λιτανεύοντι ὡς ἔθος τῷ Πατριάρχῃ Θεοφάνει κατὰ τὰ ἑσπέρια τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, δι᾽ ἃ ἔλαβον ὁ Πατριάρχης τῇ τοῦ κριτοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀποφάσει τὸ ἅγιον Σπήλαιον καὶ τὸν Γολγοθᾶν, εἶτα καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ βήματος διὰ χρυσοβούλλου Ἀποκαθήλωσιν, ἅγιον Σπήλαιον, καὶ Γολγοθᾶν, φυγὼν πάσας τὰς ἐπιβουλὰς τῶν Φρατόρων ἔν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ καθ᾽ ὁδὸν, ἃ καταλέγονται ἐνταῦθα.

Εἴρηται οὖν τι ἐπετήδευσαν ἐπὶ Σωφρονίου οἱ Φράγγοι, κυριεύσαντες τοῦ ἐν Βηθλεὲμ ἁγίου Σπηλαίου. Συνήθεια ἐπεκράτητε κατὰ τὰ ἑσπέρια τῆς παραμονῆς τῆς Χριστοῦ γεννήσεως γίνεσθαι ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ λιτανείαν μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Ἱερέων καὶ ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐρχομένης τῆς Λιτῆς ἑκατέρωθεν τοῦ μέρους, τοῦ βορείου φημὶ καὶ τοῦ δυτικοῦ εἰς τὴν θύραν τοῦ ἁγίου Σπηλαίου, τὴν ἐν τῷ βορείῳ μέρει οὖσαν, διὰ μέσου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, εἰσήρχετο τὸ Ἱερατεῖον διὰ τῆς βορείου πύλης ἔσω τοῦ ἁγίου Σπηλαίου, καὶ ἔψαλε τὸ, Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΕ Ο ΘΕΟΣ, εἶτα ἐξήρχετο τοῦ Σπηλαίου διὰ τῆς νοτίου πύλης. τότε ἐν τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ εἰκοστῷ ἐνάτῳ, ἤτοι τῷ χιλιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῶν Ὀθωμανῶν, ἐλθόντος τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ βουληθέντος ποιῆσαι τὴν ἐξ ἔθους Λιτὴν, καὶ οὔσης χρείας εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἅγιον Σπήλαιον διὰ τῆς βορείου πύλης, καὶ ἐξελθεῖν διὰ τῆς νοτίου, οἱ Λατῖνοι Φράροι τῇ ὥρᾳ τῆς Λιτῆς εἶπον, ὅτι ὁ Κανδηλάπτης ἐσθίει ἄρτον. Θρόνου δὲ τεθέντος, καὶ καθίσαντος τοῦ Πατριάρχου, εἶπον πάλιν μετὰ πολὺ, ὅτι ὁ Κανδηλάπτης ἀπῆλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ. ὁ οὖν Πατριάρχης Θεοφάνης οὐκ ἐτελείωσε τὸν ἑσπερινὸν ὕμνον, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἡσύχασεν. οἱ δὲ Φράροι ἠρεμήσαντα τὸν Πατριάρχην ἰδόντες, ἐπειδὴ εἶχον τὸ ἥμισυ τοῦ Γολγοθᾶ, ἐτρύπησαν τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν μεταξὺ τῶν ἀψίδων, ὡς δῆθεν σφῶν αὐτῶν ἐστι τὸ ἥμισυ τοῦ Γολγοθᾶ, ἐτρύπησαν ἔτι καὶ τὴν ἀντικρὺ τοῦ θρόνου ἀψῖδα, καὶ ἔβαλον ἐν σίδηρον ὄγκον φέρον ἀντίπερα. τότε παροξυνθεὶς τῷ πνεύματι ὁ Πατριάρχης, ἀπῆλθεν εἰς τὸν κριτὴν τοῦ τόπου· καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὰ παλαιὰ τῶν Σουλτάνων Χρυσόβουλλα, καὶ ἔλαβε τῇ ἀποφάσει τοῦ κριτοῦ καὶ τὸ ἅγιον Σπήλαιον καὶ τὸν ἅγιον Γολγοθᾶν. ἦν δὲ τότε Πασσᾶς, ἤτοι Ἔπαρχος τοῦ τόπου ἐντόπιός τις Ἀμπουφούλης λεγόμενος, ὅστις ὑποσχεθέντων αὐτῷ τῶν Φράρων πολλὰ φλωρία, ἔβαλε τὸν Πατριάρχην εἰς τὸν κουλὰν, ἤγουν εἰς τὸν πύργον τῆς ἀκροπόλεως εἰς φύλαξιν, καὶ τὸ ἑσπέρας παρεγένετο εἰς τὸν κατὴν, ἤτοι τὸν κριτὴν τοῦ τόπου τοῦ ὁμοφωνῆσαι αὐτῷ καὶ ἀποκτεῖναι τὸν Πατριάρχην. ὁ δὲ κριτὴς ἐξουθένησεν αὐτὸν, καὶ πέμψας ἐξέβαλε τῆς φυλακῆς τὸν Πατριάρχην, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. ἐκρύβη ὅμως ὁ Πατριάρχης, καὶ τῷ Ἰουλίῳ Μηνὶ, καθ᾽ ὃν γίνεται πανήγυρις ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἁγίου Ἠλιοῦ, τῇ κειμένῃ μεταξὺ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Βηθλεὲμ, ἐξῆλθε τῆς Ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν γυναικῶν γυναικεῖα ἱμάτια ἐνδεδυμένος, ἀπὸ δὲ τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἠλιοῦ ἔφυγε νυκτὸς ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἄκρην. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Πασσᾶς τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἔγραψεν εἰς τὸν Μπένην, ἤτοι εἰς τὸν Ἡγεμόνα τοῦ Τζηνίου συλλαβεῖν τὸν Πατριάρχην, καὶ λαβεῖν ἐκ μέρους τῶν Φράρων τῇ χειρὶ αὐτοῦ τοσαύτας χιλιάδας φλωρία. ὅθεν ἔπεμψεν ὁ Μπένης τὸν εὐνοῦχον αὐτοῦ εὑρεῖν τὸν Πατριάρχην, καὶ ηὗρεν αὐτὸν ἐγγὺς τοῦ Καρμηλίου ὄρους παρά τινι κρήνῃ ἀναπαυόμενον, Αἰθίοψ δ᾽ ὢν ὁ εὐνοῦχος καὶ Χριστιανὸς τὸ πρότερον, εὐλαβηθεὶς τὸν κύριον Θεοφάνη, ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς ὁδὸν εἰρήνης, καὶ φιλοδώρημα λαβὼν χρυσᾶ ἑκατὸν, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Μπένην, εἰπὼν ὅτι οὐχ εὗρον αὐτόν. ὁ δὲ Θεοφάνης φθάσας εἰς τὸ Ἄκρη, καὶ ἐπὶ νηὸς ἐπιβὰς, ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς ἣν ἦλθον καὶ οἱ Φράροι καὶ ἐκίνησαν ἀγωγὴν, καὶ κρίνονται μετὰ τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸ Ντιβανὶ, ἤτοι εἰς τὸν βασιλικὸν βῆμα, καὶ λαμβάνει ὁ Πατριάρχης διὰ Χρυσοβούλλου τὰ προσκυνήματα, καὶ δὴ τότε ἔλαβον ἀπὸ τῶν Φράγγων Ἀποκαθήλωσιν, Γολγοθᾶν, καὶ ἅγιον Σπήλαιον, πλὴν κανδήλας καὶ ποδέας ὅσας εἶχον οὐκ ἐξέβαλον ἀφείς. ταῦτα γέγονε κατὰ τὸ χιλιοστὸν τεσσαρακοστὸν τρίτον ἔτος τῶν Ὀθωμανῶν. ἔλαβεν οὖν ὁ Θεοφάνης καὶ Χοτζέτι, ἤτοι ἀποφαντικὸν καὶ βεβαιωτικὸν γράμμα παρὰ τῶν Καζασκέριδων, καὶ κατὰ τὸ Χοτζέτι, ἔλαβε Χάτι Σερίφ, ἤτοι Χρυσόβουλλον, καὶ πέμψας Ἀγᾶν, ἤτοι Ἄρχοντα βασιλικὸν, ἔλαβεν ἀπὸ τῶν Λατίνων τὸ ἅγιον Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ, καὶ τὴν Ἀποκαθήλωσιν, καὶ ὅλον τὸν ἅγιον Γολγοθᾶν, καὶ ἔτι τὸν ἐν τῇ Βηθλεὲμ κῆπον τὸν πλησίον τοῦ βήματος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τὴν νότιον αὐλὴν, ἐν ᾗ ἦσαν καὶ μνήματα Χριστιανῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι τῶν [illegible] διὰ δόσεως πλήθους χρημάτων παρὰ τοὺς κρατοῦντας [illegible] αἰτησάντων ποιῆσαι τὴν τάξιν τοῦ ἁγίου φωτὸς [illegible] τῶν Ῥωμαίων ἐν τῷ ἁγίῳ τάφῳ, οἱ ζηλωταὶ τῆς πίστεως Κωνσταντινουπολῖται ἀπελθόντες εἰς τὰ τῆς Ἀδρια-

Ἀδριανουπόλεως πεδία, ὅπου ὁ Σουλτὰν Μουρὰτ ὑπὸ σκηνὰς ἠπλήκευσεν, ἔλαβον τὰ νικητήρια, μετὰ δὲ τὸ τὸν Βασιλέα εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπιστρέψαι, ἀθροισθέντων τῶν Ἀρμενίων εἰς τὸ βασιλικὸν βῆμα, βοηθεῖ τοῖς Ῥωμαίοις ὁ Μποσαντζήπασις τρόπῳ τοιούτῳ, νεύει τινὶ ἱερομονάχῳ τὴν ἐπίκλην Ἀμυγδάλῳ, ἐπιτηδές τυχόντι, ὅπου αὐτὸς καὶ ὁ Βασιλεὺς ἱματισμῷ ἀλλοίῳ πρὸς τὰ βασίλεια ᾔεσαν, προσποιηθῆναι ἄγνοιαν, καὶ λαλῆσαι αὐτῷ ἐρωτήσαντι ἐλευθέρως.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει, ἤτοι τῷ χιλιοστῷ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ τῶν Ὀθωμανιδῶν, οἱ Ἀρμένιοι ἐπειδὴ ἔχουσι συνήθειαν ἐν ἑκάστῳ ἐνιαυτῷ ποιεῖν τὸ Πάσχα αὐτῶν μετὰ ἑβδομάδα μίαν τῶν ἀπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἦν τότε ἐκεῖνος ὁ ἐνιαυτὸς ἐν τῷ χιλιοστῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ ἔτει, δηλονότι τῶν Ὀθωμανιδῶν, παρεσκευάζοντο ποιῆσαι αὐτοὶ τὴν τάξιν τοῦ ἁγίου φωτὸς πρῶτοι, καὶ εἶτα δείξωνται συνηθείας ἔχειν καὶ πρωτεῖα. καὶ δὴ ἐπειδὴ τοῦτο οὐ κατωρθοῦτο θελήματι τοῦ Κατῆ, ἤτοι τοῦ Κριτοῦ, ἢ τοῦ Πασσᾶ, ἤτοι τοῦ Ἐπάρχου, ἀλλ' ἐδεῖτο βασιλικοῦ προστάγματος, ἐφρόντισαν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ ποιητέον. ἦν δὲ τότε ὁ Σουλτὰν Μουρὰτ ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει μαινόμενος κατὰ τῶν Οὔγγρων, εἰ καὶ εἰρήνευσε. καὶ ἠγέρθησαν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πολλοὶ τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν, καὶ ᾤδευσαν εἰς τὴν φέρουσαν εἰς Ἀδριανούπολιν, καὶ ηὗρον τὸν Βασιλέα ἔξω τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐν τοῖς πεδίοις ὑπὸ σκηνάς, ἤτοι τέντας οἰκοῦντα. ἱστοροῦσι δὲ ὅτι δι' εὐλάβειαν πολλοὶ ἀνυπόδητοι ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἀπῆλθον εἰς Ἀδριανούπολιν τῇ καταβοᾷ τῶν Ἀρμενίων. καὶ γὰρ προνόμιον δέδοται ὑπὸ τῆς θείας χάριτος τῷ ὀρθοδόξῳ λαῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως βοηθεῖν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς τὰ ἐπὶ Βασιλίσκου, καὶ Ἰουστίνου τοῦ Θρᾳκός, καὶ τὰ περὶ τῆς τρίτης Συνόδου μετὰ Δαλματίου ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ μαρτυρεῖ. ἦσαν δὲ πιστοὶ οἱ ἀπελθόντες εἰς Ἀδριανούπολιν εἰς τινας χιλιάδας συναριθμούμενοι. ἦν δὲ Βεζύρης ὁ Ἰμπραὴμ Πασσᾶς ὁ ἐξ Ἀρμενίων, ὅλως διόλου προσκείμενος τοῖς Ἀρμενίοις. εἶχε δὲ καὶ ὁ Βασιλεὺς Μουσαήπην τινά, ἤτοι συνόμιλον λίαν αὐτῷ ἀγαπητόν, τοὔνομα Ἀμπαζᾶ Πασσᾶ, ὅστις καὶ αὐτὸς ἦν φίλος καὶ βοηθὸς τῶν Ἀρμενίων. τέλος πάντων ἐκέλευσεν ὁ Βεζύρης κριθῆναι τοὺς Ῥωμαίους καὶ Ἀρμενίους εἰς τὸν Καζασκέρην τῆς Δύσεως, ἤτοι τὸν μείζονα καὶ ἀρχηγὸν πάντων τῶν κριτῶν τοῦ δυτικοῦ μέρους. εἶχον δὲ οἱ Ἀρμένιοι ἀναφορὰν ἀπὸ τῶν Γραμματέων Ἱεροσολυμιτῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἀναφορὰν τοῦ Κριτοῦ, ὅτι σφῶν αὐτῶν ἐστι τὸ δίκαιον· ἀλλ' ὁ Καζασκέρης ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ μόνον ἐρωτήσας, ἀπὸ τίνων δηλονότι ἔλαβεν ὁ Ὦμερ τὴν Ἱερουσαλήμ; καὶ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ, ὅτι ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων, εἶπε, Καὶ τί κοινὸν λοιπὸν Ἀρμενίοις καὶ τῇ Ἱερουσαλήμ; καὶ λοιδορήσας πρῶτον τὸν Κατῆν, ἤτοι τὸν Κριτὴν διὰ τὴν ἀναφοράν, καὶ τοὺς Γραμματεῖς δι' αὐτὸ τοῦτο, διωρίσατο εἶναι τὰ πρωτεῖα τῶν Ῥωμαίων, καὶ Θεοῦ χάριτι πάλιν ἐνίκησαν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἔλαβον Χοτζέτι, ἤτοι βεβαιωτικὸν γράμμα, καὶ κατὰ τὸ Χοτζέτι ἔλαβον Χρυσόβουλλον. ὅτε δὲ ὁ Βασιλεὺς ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐντόπιοι καὶ ξένοι, καὶ οἱ Πέρσαι πλούσιοι ὄντες περιεπάτησαν εἰς τὰς θύρας τῶν Μεγιστάνων, καὶ ὑπεσχέθησαν αὐτοῖς σχεδὸν τετρακοσίας χιλιάδας γρόσια, ἅπερ ἰσοῦσι φλωρία χιλιάδας ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι εἶχον μὲν τὸ ὄμμα εἰς Θεόν, ἐσπούδαζον δὲ καὶ τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ ἐπειδὴ ἑώρων πάντας ὄντας βοηθοὺς τῶν Ἀρμενίων, παρεγένοντο εἰς τὸν Μποσαντζήμπασιν, ἤτοι τὸν κηπουράρχην, δηλονότι τὸν ἀρχιφύλακα πάντων τῶν βασιλικῶν Παλατίων, ὃς ἦν υἱὸς Ῥωμαίου, καὶ μητρὸς Χριστιανῆς ἔτι ζώσης (ἣν ὁ Θεοφάνης μετεπέμψατο ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ λίαν ἐβοήθησεν αὐτῷ διὰ τῆς μεσιτείας αὐτῆς πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς) ὁ δὲ Μποσαντζήμπασις ἐδίδαξεν αὐτοὺς τοῦτον τὸν τρόπον, ἡμέρα μὲν ἦν Νιβανίου, ἤτοι κρίσεως τοῦ βασιλικοῦ βήματος, τὸ δὲ ἄπειρον πλῆθος τῶν Ἀρμενίων συνεχύθη εἰς τὸ Νιβάνη, καὶ ἐγεμίσθη Ἀρμενίων ἡ αὐλὴ καὶ τὰ προαύλια καὶ τὰ κύκλῳ τῆς ἁγίας Σοφίας. καὶ φέρει ὁ Θεὸς τὸν Βασιλέα Τεπτίλ, ἤτοι ἀλλοίοις ἱματίοις ἠμφιεσμένον, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν Μποσαντζήμπασιν. εἷς δὲ ἱερομόναχος Ἁγιοταφίτης, ὁ λεγόμενος Ἀμύγδαλος, ὃς καὶ ἐχρημάτισε Μητροπολίτης Χίου, προσεγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς, ᾧ ἔνευσεν ὁ Μποσαντζήμπασις πρῶτον προσποιηθῆναι μὴ εἰδέναι αὐτόν τε καὶ τὸν Βασιλέα, εἶτα λαλῆσαι ὡς πρός τινα φίλον ἐλευθέρως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ἐρώτησις τοῦ Μποσαντζήπασι πρὸς τὸν Ἀμύγδαλον, τὴν τῶν Ἀρμενίων σύναξιν Ῥωμαίων εἰπόντος, καὶ ἀπόκρισις Ἀμυγδάλου, ἐξῆς λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Βασιλεύς, καὶ διαλέγεται ἱκανῶς τῷ Ἀμυγδάλῳ, ὅθεν ἀποκεφαλίζει Ἀμπαζᾶ Πασσᾶ, πνίγει ταῖς βασιλικαῖς χερσὶ πολλοὺς τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐργάζεται τοὺς ἀρέσαντας αὐτῶν, τῷ δὲ Θεοφάνει δίδωσι Χρυσόβουλλον.

Ἔπειτα ὁ Μποσαντζήμπασις αὐτὸς [illegible]ις δῆθεν μὴ εἰδὼς τὸν Ἀμύγδαλον, λέγει αὐτῷ [illegible] ΠΡΕ καλόγηρε, ἤτοι ὦ σὺ Μοναχέ, ἢ ὦ κατάπτυστε [illegible]οναχέ, τί ἐστιν αὕτη ἡ σύναξις τῶν Ῥωμαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σύναξις αὐθέντα τῶν Ῥω[illegible]αίων, ἀλλὰ τῶν Ἀρμενίων. λέγει αὐτῷ ὁ Βασιλεύς, [illegible]αὶ τί θέλουσιν οἱ Ἀρμένιοι; ὁ δὲ Ἀμύγδαλο[illegible] ἀπε[illegible] εὐθὺ τῷ Βασιλεῖ διηγηματικῶς μετὰ τῶν αἰτι[illegible] τὴν [illegible]πόθεσιν, λέγων,

λέγων, Οὗτοι, ἤτοι οἱ Ἀρμένιοι εἰσὶ ξένοι καὶ Πέρσαι, καὶ ὁ τόπος καὶ ἡ Βασιλεία ἦν τῶν Ῥωμαίων, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἰσὶν ἐντόπιοι, διατοῦτο οἱ Μουσουλμᾶνοι τόσον ὁ Ὦμερ καὶ οἱ μετ᾽ ἐκεῖνον τῶν Ἀράβων φύλαρχοι, καὶ Ἀμηράδες καὶ Σουλτᾶνοι, ὅσον καὶ οἱ Αὐτοκράτορες Ὀθωμανοὶ ἔδωκαν ἔχειν τοὺς Ῥωμαίους τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς ἴδιον αὐτῶν κτῆμα, καὶ μάλιστα γράφει ὁ Ὦμερ ἐν τῇ συνθήκῃ, ἣν ἐποίησε μετὰ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου ὅτε αὐτῷ τὴν Ἱερουσαλὴμ δέδωκεν, ἵνα πάντες οἱ Χριστιανοὶ, οἱ ἀπὸ παντὸς τοῦ κόσμου ἐρχόμενοι εἰς Ἱεροσόλυμα χάριν προσκυνήσεως, ὦσιν ὑποκείμενοι τῷ Πατριάρχῃ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ θελήματι ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνῶσι, καὶ παρέχῃ αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν ἀργυροῦν ἓν καὶ ἥμισυ δράμιον δῶρον, νῦν δὲ οἱ Ἀρμένιοι καυχώμενοι ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν, σπεύδουσι λαβεῖν ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ τὰ προσκυνήματα καὶ τὰ πρωτεῖα, μάλιστα δὲ ἀναίσχυντοι ὄντες, θαρροῦσιν ἐπὶ τῇ συνάξει αὐτῶν ταύτῃ ἐμποιῆσαι καὶ τῷ Βασιλεῖ φόβον. λέγει αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς, Καὶ ἆρα ἔχει ὁ Βασιλεὺς εἴδησίν τινα τῶν τοιούτων; τάχα μὴ τύχῃ καὶ ἔστι βοηθὸς τῶν Ἀρμενίων; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἀμύγδαλος τῷ Βασιλεῖ εἶπε, Μὴ γένοιτο Ἀγᾶ μου, ἤτοι Ἄρχοντά μου ἔχειν τὸν Βασιλέα εἴδησίν τινα τῶν τοιούτων, καὶ μάλιστα τὸν δικαιότατον Σουλτὰν Μουράτ ἀνέχεσθαι ποτὲ ἀδικηθῆναι τὸ καθολικὸν αὐτοῦ ὑπήκοον, καὶ περιποιηθῆναι τοὺς Ἀρμενίους, μόνον φοβούμεθα τὸν Ἀμπαζᾶ Πασᾶ τὸν συνόμιλον τοῦ Βασιλέως, ὄντα ἡνωμένον τοῖς Ἀρμενίοις, καὶ τῆς αὐτῆς γνώμης αὐτοῖς, ἐπειδὴ ἔλαβε παρ᾽ αὐτῶν ἑξήκοντα πουγγείων ἀργύρια, ἤτοι γρόσια χιλιάδας τριάκοντα, καὶ μήπως ἀναφέροι δολίως τὰ πράγματα τῷ Βασιλεῖ, καὶ γενήσεται ἡμῖν ἀδικία. λέγει αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς, Καὶ οἶδας βεβαίως, ὅτι ὁ Ἀμπαζᾶ Πασᾶς ἔλαβε πουγγεῖα ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων; λέγει τῷ Βασιλεῖ ὁ Ἀμύγδαλος, Ναὶ, οἶδα τοῦτο, καὶ νομίζω προσέτι εἶναι ἐσφραγισμένα ταῖς τῶν Ἀρμενίων σφραγῖσι τὰ πουγγεῖα ἔσω τοῦ ταμείου αὐτοῦ. τότε ὁ Βασιλεὺς εὐθὺς ἀπέστειλεν ἀνθρώπους καὶ κατεπάτησαν τὸ ταμεῖον τοῦ Ἀμπαζᾶ Πασᾶ, καὶ εὗρον τὰ πουγγεῖα ταῖς τῶν Ἀρμενίων σφραγῖσιν ἐσφραγισμένα ἔτι ὄντα, καὶ εὐθὺς ἔφερε τὸν Ἀμπαζᾶ Πασᾶ, καὶ ἔκοψεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, εἶτα εἰσελθὼν εἰς τὰ προαύλια τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ στὰς κατὰ τὸ μέρος τοῦ βήματος, ἐτόξευσε βέλεσι, καὶ ἀπέκτεινε πολλοὺς τῶν Ἀρμενίων χειρὶ τῇ βασιλικῇ. ἑνὸς δὲ Παπᾶ Ἀρμενίου λίαν παύου βοῶντος, προσέταξε τῷ δημίῳ καὶ ἔκοψε τὴν κεφαλὴν αἰφνιδίως ὅπου γε ἵστατο, καὶ ἐπεπήδησεν ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εἰς τὸ ἄναντες. βουληθέντος δὲ τοῦ Βασιλέως διὰ προσταγῆς αὐτοῦ ἀποκτεῖναι πάντας ἐκείνους τοὺς Ἀρμενίους, ὁ Καπιτζιλάρ Κεχαγιὰς, τυχὼν ἐξ Ἀρμενίων, εἶπεν, ὅτι οὐ πταίει ὁ λαὸς, ἀλλ᾽ οἱ προεστῶτες αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἀπέστειλεν ὁ Βασιλεὺς ἀπόφασιν εἰς τὸν Βεζύρην, ὄντα ἔτι ἐν τῷ βασιλικῷ βήματι, συλλαβεῖν τοὺς προεστῶτας τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτὸν, οὓς συλλαβὼν ὁ Βεζύρης, ἀπέστειλε τῷ Βασιλεῖ ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντας. θέλοντος δὲ τοῦ Βασιλέως ἅπαντας τούτους ἀποκτεῖναι, μετὰ τὸ καρατομηθῆναι τρεῖς ἐξ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δημίου, εἶπε τῷ Βασιλεῖ ὁ ῥηθεὶς ἐξ Ἀρμενίων Ὀθωμανὸς, ὅτι εὐλογώτερόν ἐστι μὴ ἀποκτεῖναι αὐτοὺς, ἀλλὰ καθεῖρξαι ἐν φυλακῇ, καὶ λαβεῖν παρ᾽ αὐτῶν ἀργύρια πλουσίων ὄντων. καὶ οὕτως ὥρισε βληθῆναι αὐτοὺς εἰς φυλακὴν, καὶ ἔλαβε παρ᾽ αὐτῶν ὅσα πρότερον αὐτῷ ὑπέσχοντο δοῦναι. ἀπεστάλη δὲ τὸ Χρυσόβουλλον εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐγένετο τὸ Πάσχα κατὰ τὴν γνώμην τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ κατῃσχύνθησαν οἱ Ἀρμένιοι. οὐ μὴν ἀλλὰ καί τις ἐξ Ἀρμενίων Ἱερομόναχος Ἀθανάσιος λαβὼν τὸ ἴσον τοῦ Χρυσοβούλλου, περιῆλθεν ὅλης τῆς Ἀνατολῆς τὰ κριτήρια, καὶ ἐποίησεν ἀντιγραφῆναι ὑπὸ τῶν κριτῶν ἐν τοῖς κώδιξι τῶν κριτηρίων πάντων, ἵνα ὦσι πανταχοῦ πρῶτοι οἱ Ῥωμαῖοι τῶν Ἀρμενίων. καὶ οὕτως ἔπαυσαν οἱ Ἀρμένιοι τῶν σκανδάλων ἕως τοῦ χιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους ὡς ῥηθήσεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ΄.

Ὅτι οἱ Φράροι ἀπερχόμενον εἰς τὸν κατὰ τοῦ Μπαγντατίου πόλεμον τὸν Βεζύρην ἀπατήσαντες δι᾽ ἀργυρίων, ἔλαβον αὖθις τὰ προσκυνήματα τοῦ ἁγίου τάφου, ἅπερ αὖθις τῇ εἰσηγήσει τοῦ Καϊμακὰμ Μουσταφᾶ Πασᾶ ἔλαβον οἱ Ῥωμαῖοι διὰ Χρυσοβούλλου, καὶ ἰδιογράφου ἐν αὐτῷ προσταγῆς τοῦ Βασιλέως, ἀπειλούσης θάνατον τοῖς ἄλλως ποιήσουσι κριταῖς.

Κατὰ τὸν χιλιοστὸν τεσσαρακοστὸν πέμπτον ἔτος τῶν Ὀθωμανῶν ἐκίνησε πόλεμον ὁ Σουλτὰν Μουρὰτ κατὰ τοῦ Μπαγντατίου, καὶ πέμπει τὸν Βεζύρην αὐτοῦ τὸν Ἰμπραὴμ Πασᾶ εἰς τὸν πόλεμον μετὰ παντὸς τοῦ Στρατεύματος, ὁ δὲ Ἰμπραὴμ Πασᾶς διὰ δώρων ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῶν Φράρων, ἠπάτησε τὸν Σουλτὰν Μουρὰτ, εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι ἀπὸ Νεαρᾶς τοῦ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν φαίνεται [illegible] τὰ προσκυνήματα τῆς Ἱερουσαλὴμ δεδομένα τοῖς Φράροις, ἀπὸ δὲ τοῦ κώδικος τοῦ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν ἀπαλείψας τὸ Ῥωμαίων ὄνομα, ἔβαλε τὸ Φράγγων, εἶτα δέδωκεν ὁρισμὸν τοῖς Φράροις ἔχειν πάλιν αὐτοὺς τὰ προσκυνήματα, ἀνθ᾽ ὧν οἱ Φράροι δέδωκαν τῷ Βασιλεῖ φλωρία χιλιάδας ἑκκαίδεκα, καὶ τῷ Βεζύρῃ γρόσια [illegible] χιλιάδας εἰκοσιπέντε, καὶ ἀπελθόντες εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἔλαβον πάλιν τὰ προσκυνήματα παρὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἤλπιζον τῷ πλήθει τῶν ὧν δέδωκαν χρημάτων Βασιλεῖ, Βεζύρῃ, Μουφτῇ, καὶ [illegible] πολλοῖς ἔξειν αἰωνίως τὰ προσκυνή-

ματα. ἦν δὲ τότε ὁ Θεοφάνης ἐν τῇ Βλαχίᾳ. ᾠκονόμησεν ὅμως ὁ Θεὸς, καὶ ὡς εἴπομεν ὁ Βεζύρης ἐστράτευσεν εἰς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν καὶ Μπαγτατίου πόλεμον, ἔμενε δὲ ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ ἐπίτροπος παρὰ τῷ Βασιλεῖ, ὃν οἱ Ὀθωμανοὶ λέγουσι Καϊμακὰμ, εἴποι δ᾽ ἄν τις αὐτὸν Ἀνθύπατον, ὁ Καρᾶ Μουσταφᾶ Πασσᾶς, τὸ γένος Ἀλβανίτης. ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ Βεζύρης εἰς τὸν πόλεμον τῷ χιλιοστῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ ἔτει τῶν Ὀθωμανῶν, ὁ Μουσταφᾶ Πασσᾶς εἰσηγεῖται τοῖς Ῥωμαίοις τὸ ποιητέον. καὶ παρόντος τότε τοῦ Θεοφάνους ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ τοῦ Βασιλέως ἔξω τῆς πόλεως εἰς προάστειόν τι διατρίβοντος Νταοὺτ Πασσᾶ λεγόμενον, ἀπέρχονται εἰς τὸν Βασιλέα ὁ μέγας Οἰκονόμος τῶν Ἱεροσολύμων Ἰωάννης ἱερεὺς, καὶ ὁ ῥηθεὶς Ἀμύγδαλος, καὶ ἀναφέρουσιν αὐτῷ διὰ λιβέλλου τὴν πονηρίαν τοῦ Ἰμπραὴμ Πασσᾶ, ὥστε τὸν Βασιλέα ἰδίῳ στόματι λαλῆσαι μετὰ τοῦ Οἰκονόμου ἀραβιστί. εἶτα ἐρωτᾷ τὸν Μουσταφᾶ Πασσᾶ ὁ Βασιλεὺς περὶ τούτων, κἀκεῖνος βεβαιοῖ τὸν λόγον τῶν τὴν ἀναφορὰν ποιησαμένων Ἰωάννου καὶ Ἀμυγδάλου, ὅθεν πέμπεται παρὰ τοῦ Βασιλέως εἷς Ἀγᾶς, καὶ σφραγίζει τὸ ἅγιον Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ, καὶ λαμβάνει τὰς κλεῖς τοῦ ἁγίου Σπηλαίου, καὶ μερικοὺς Φράρους, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. καὶ τῷ χιλιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῶν Ὀθωμανῶν δικάζονται πάλιν ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ Λατῖνοι ἐνώπιον τοῦ Μουφτῆ πρῶτον, εἶτα ἐν τῷ βασιλικῷ βήματι, καὶ πάλιν ἐλέει Θεοῦ δίδονται τὰ προσκυνήματα τοῖς Ῥωμαίοις, τὰς δὲ κλεῖς τοῦ ἁγίου Σπηλαίου ἔδωκεν ὁ Βασιλεὺς διὰ τοῦ Ἀνθυπάτου ταῖς χερσὶ τοῦ Πατριάρχου Θεοφάνους, ἔπειτα ἐνέδυσεν αὐτὸν καὶ καββάδιον καὶ τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ ἁγίου τάφου ὁμοῦ, καὶ προέπεμψαν οἱ βασιλικοὶ Τζαοῦσοι τὸν Πατριάρχην μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ βήματος ἕως τοῦ μετοχίου τοῦ ἁγίου τάφου, τοῦ κειμένου ἔσω τοῦ Φαναρίου, ὑποκάτωθεν τῆς Παναγίας, ἥτις λέγεται Μουγουλιώτισσα. μετέπειτα ὁ Πατριάρχης ἔλαβε χοτζέτι, ἤτοι ἀποφαντικὸν καὶ βεβαιωτικὸν γράμμα παρὰ τοῦ Νιβαίου, ἤτοι τοῦ βασιλικοῦ βήματος, καὶ χρυσόβουλλον περὶ πάντων τῶν προσκυνημάτων. ἐν τούτοις δὲ ἐστὶν ἰδεῖν τινὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ θαυμάσαι, πῶς ἐνέθηκε τῇ καρδίᾳ τοῦ Βασιλέως ἐκείνου ὁ Θεὸς τὴν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους ἀγάπην μεγίστην, γράφει γὰρ μόνος τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χειρὶ ἐπὶ τοῦ ὁρισμοῦ κατὰ τὸ πλάγιον μέρος τοῦ μονογράμματος λαλῶν τῷ Κατῆ, ἤτοι τῷ κριτῇ, καὶ τῷ Πασσᾷ, ἤτοι τῷ Ἐπάρχῳ ταῦτα, Κατὰ τὴν θείαν μου ἐντολὴν ποιήσατε γενέσθαι τὴν ἐνέργειαν, εἰ δὲ ποιήσετε δολιότητα, κόψω ὑμῶν τὰς κεφαλάς· οὕτω γινώσκετε. ἔπειτα μετὰ τοῦ χρυσοβούλλου τούτου ἀπέστειλεν ὁ Θεοφάνης Ἀγᾶν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ οὕτως ὁ Ἀγᾶς ὁμοῦ μετὰ τῶν κριτῶν ἔδωκαν τοῖς Ῥωμαίοις ὅλα τὰ προσκυνήματα, καὶ ἤνοιξαν καὶ τὸ ἅγιον Σπήλαιον, ὃ ἦν πρὸ ἐννέα μηνῶν ἐσφραγισμένον. καὶ ἐξ ἐκείνου παρῃτήσαντο οἱ Φράροι τὰ Ντιβάνια, ἤτοι τὰ βασιλικὰ κριτήρια ἕως τῆς ἡμετέρας Πατριαρχείας κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν ἑβδομηκοστὸν πέμπτον ἔτος τὸ σωτήριον ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Μωαμὲτ Βασιλέως, καὶ Ἀχμὲτ Πασσᾶ Βεζύρη ἐν Ἀδριανουπόλει. ὡς λέξομεν σὺν Θεῷ περὶ τούτου ἐν τοῖς ἰδίοις τόποις. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ὅτε ἔλαβεν ὁ Θεοφάνης τὰ προσκυνήματα, εἴασε μένειν μερικὰς κανδήλας τῶν Λατίνων καὶ Ἀρμενίων ἔν τε τῷ Γολγοθᾷ καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Σπηλαίῳ. ὅτε δὲ οἱ Φράγγοι τὰ προσκυνήματα ἔλαβον, ἔρριψαν ἔξω τὰς τῶν Ῥωμαίων κανδήλας. ὅθεν ὅτε ἀνεκτήσαντο ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι, ἔρριψαν ἔξω καὶ αὐτοὶ τὰς κανδήλας τῶν Λατίνων. οἱ δ᾽ Ἀρμένιοι ἐκβάλλοντες μόνοι τὰς αὐτῶν κανδήλας, λεγόντων τῶν μοναχῶν, Ὦ οὗτοι ἐάσατε ἔνδον τὰς ὑμῶν κανδήλας ὑμεῖς, ἀπεκρίθησαν τοῖς Μοναχοῖς, Αὔριον αὖθις οἱ Φράγγοι λαμβάνουσι τὰ προσκυνήματα, καὶ κρεμῶμεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἡμῶν κανδήλας ἐν αὐτοῖς. καὶ οὕτως ἔμειναν ἀποβεβλημέναι καὶ τῶν Ἀρμενίων αἱ κανδῆλαι. διελάμβανε δὲ τὸ χρυσόβουλλον λαβεῖν τοὺς Ῥωμαίους καὶ τὸ Μοναστήριον τῶν Λατίνων τὸ ἐν τῇ Βηθλεέμ, ἀλλ᾽ ὁ Βηθλεὲμ Μητροπολίτης Ἀθανάσιος ἐπιτροπεύων τότε τὸν θρόνον, οὐκ ἠθέλησε κρίμασιν οἷς οἶδε Θεὸς λαβεῖν αὐτό. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἔπεισε τότε ὁ Θεοφάνης συνθήκην, ἵνα παρέχῃ ὁ θρόνος τῆς Ἱερουσαλὴμ τοῖς ἐν τῷ Τζαμὴ τοῦ Σουλτὰν Ἀχμὲτ τοῦ πατρὸς τοῦ Σουλτὰν Μουρὰτ κατ᾽ ἔτος φλωρία βενέτικα τετρακόσια καὶ εἴκοσιν, ὡς μηκέτι παρὰ τοῖς κρατοῦσιν οἱ Φράροι εὕρωσι χώραν καὶ θάρρος, καὶ ἀποτιννύμενα αὐτὰ ἕως τοῦ νῦν τοῖς ἐν τῷ εἰρημένῳ Τζαμῇ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῆς βοηθείας τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου Λουκάρεως πρὸς κουφισμὸν τοῦ ἐκ τῶν σκανδάλων τῶν Αἱρετικῶν ἐπεισελθόντος χρέους τῷ τῆς Ἱερουσαλὴμ θρόνῳ, καὶ τῆς δι᾽ αὐτὸ περιοδείας τοῦ Θεοφάνους εἰς Μακεδονίαν καὶ Θετταλίαν.

Ἐπεισῆλθε δὲ βαρύτατον χρέος εἰς τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἱερουσαλὴμ θρόνον [illegible]τίᾳ τῶν σκανδάλων τῶν Αἱρετικῶν, καὶ μάλιστα τῶν Λατίνων. καὶ οὐκ ἦν ἐλπὶς ἀπαλλαγῆναι τοῦ [illegible]έους δι᾽ ἀνθρωπίνης δυνάμεως. ἐβοήθησε δὲ τῷ [illegible]όνῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ χρέους ὁ Κωνσταντινουπόλ[illegible] Κύριλλος κατὰ δύο τρόπους, ἕνα μὲν, ὅτι διδάξας ἔν τε τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν τῷ Γαλατᾷ, παρεκίνησε τοὺς Χριστιανοὺς σφόδρα, καὶ ἐβοήθησαν οἱ φιλόχριστοι ἱκανῶς. δεύτερον δὲ, ὅτι προσκαλεσάμενος [illegible]ἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἄρχοντας καὶ [illegible] καὶ [illegible]ους ξένους Ναυάρχους, καὶ ποιήσας κατάστιχον, ἤθροισε

πολύν

πολὺ τὶ χρῆμα ἐλέους. μετέπειτα δὲ ὁ Θεοφάνης ἀπῆει εἰς Μακεδονίαν καὶ Θετταλίαν χάριν ἐλεημοσυνῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Περὶ τῆς εἰς Ἰβηρίαν ἀποδημίας τοῦ Θεοφάνους, καὶ οὗ ἐχαρίσατο αὐτῷ ποτηρίου πολυτίμου ὁ Τεημουράζης Μέπες, ὃ ἐκλάπη ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ περὶ τοῦ γνωστοῦ τῷ Βασιλεῖ Ἄρχοντος Σκαρλάτου.

Ἀπῆει δὲ καὶ εἰς Ἰβηρίαν ὁ Θεοφάνης, ὅτε καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ Κουτατέλου ἔδωκεν ἐξουσίαν ὀνομάζεσθαι αὐτὸν Μητροπολίτην, καὶ φορεῖν σάκκον, ἐφιλοδωρήσατο δὲ τῷ Θεοφάνει μάλιστα ὁ Τεημουράζης Μέπες, ἤτοι ὁ Βασιλεὺς τοῦ Καχετίου (Ἀλβανίας) δοὺς αὐτῷ καὶ ἅγιον ποτήριον ἐν πετραδίοις ἐγκεκοσμημένον, οὗ ἡ τιμὴ οὐκ ὀλίγη, ἦν γὰρ δώδεκα χιλιάδες γροσίων, ὅπερ ὕστερον ὁ Θεοφάνης ἐκ παρακινήσεως τοῦ Ἄρχοντος Σκαρλάτου ἐκόμισεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν δοῦναι αὐτὶ τοῦ χρέους, ἔνθα δὲ συνήχθησαν οἱ τιμησόμενοι αὐτὸ λιθογνώμονες Ἑβραῖοι, διὰ χειρῶν ἐλθὸν ἀφ᾽ ἑτέρου εἰς ἕτερον, ἐκλάπη, καὶ ἐκλέλοιπεν ἐκ μέσου. Σημείωσαι ὅτι ὁ ῥηθεὶς οὗτος Σκαρλάτος ἦν γνωστὸς τῷ Σουλτάνῳ, καὶ ἀπελθὼν εἰς Ἱερουσαλὴμ χάριν προσκυνήσεως, εἶχε Χατσερίφ, ἤτοι χρυσόβουλλον, ὃ καὶ ἱερὸς τύπος λέγεται, εἰσελθεῖν εἰς τὸ Ἱερόν, ᾧ καὶ οἱ κεῖται ἔδωκαν θέλημα εἰσελθεῖν. εἰσιόντι δὲ εἰς τὴν θύραν τῆς αὐλῆς, σταθείς τις Ἄραψ ζηλωτής, εἶπεν αὐτῷ, Ὦ Χριστιανὲ ἔχεις ὁρισμὸν εἰσελθεῖν, ἀλλ᾽ ἔχεις καὶ ἐξελθεῖν; καὶ οὕτως οὐκ εἰσῆλθεν, οὗ τῇ μεσιτείᾳ ὕψωσαν οἱ τῆς Ἱερουσαλὴμ πατέρες ἐν τῷ Πατριαρχείῳ μεσινὸν τοῖχον, τὸν ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ὄντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Ποσάκις ἠρημώθη ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ Μονὴ τοῦ ἁγίου Σάββα. καὶ περὶ τῆς ἀνταρσίας τῶν Ἁγιοσαββιτῶν καὶ Ἀρχαγγελιτῶν κατὰ τοῦ Ἱεροσολύμων Θεοφάνους, καὶ τῆς παρανόμου κρίσεως τῶν τῆς ἔξω Πατριαρχῶν, ἀποστερησάντων τὸν Ἱεροσολύμων τῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ Μοναστηρίων τούτων Ἐκκλήτου. καὶ περὶ τοῦ συμβάντος χρέους τοῖς Μοναστηρίοις τούτοις, καὶ φυγῆς τῶν ἐν αὐτοῖς Μοναχῶν, καὶ δόσεως τοῦ χρέους τούτου παρὰ τοῦ Ἱεροσολύμων ὡς ἂν μὴ κυριεύσωσιν τῶν Μοναστηρίων παπισταὶ καὶ Ἀρμένιοι. καὶ ἀποδημίας τοῦ Ἱεροσολύμων Θεοφάνους εἰς Μολδαβίαν πρὸς τὸν Ἡγεμόνα Βασίλειον, παρ᾽ οὗ καὶ δέδοται ὅλον τὸ χρέος τοῦ ἁγίου τάφου φλωρία χιλιάδες πεντηκονταέξ. καὶ περὶ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον τάφον ἐλέους τοῦ Αἰγυπτίου Σεϊδηλάχ φλωρίων χιλιάδων δέκα.

Εὑρίσκεται βιβλίον τι πατρικὸν ἐν τῇ Λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάββα ἔχον τὸ σημείωμα τοῦτο, Ἐκτίσθη ὁ ὑπερθαύμαστος Ναὸς τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἑξακισχιλιοστῷ ἑβδομηκοστῷ, καὶ ἐπὶ Ἡρακλείου ἠρημώθη ὑπὸ τῶν Περσῶν, καὶ ἐν τῷ ἑξακισχιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ ἔτει ἠρημώθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν διὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν Λατίνων, καὶ πάλιν ἐν τῷ ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ τετάρτῳ ἔτει ἠρημώθη ὀλίγον, καὶ ἐν τῷ ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ δωδεκάτῳ ἔτει πάλιν ἠνεώχθη, καὶ Κύριος στερεώσει αὐτὸν ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος διὰ πολλῶν σωτηρίαν, ἀμήν. καὶ ἀπὸ τούτου μανθάνεις συντόμως τὴν κατάστασιν αὐτοῦ. ὅμως οὐ γινώσκομεν ἀπὸ τίνος αἰτίας καὶ ἐν τίνι καιρῷ οἱ Σέρβοι Μοναχοὶ οἱ ὑποκείμενοι τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Πεκίου κατῴκησαν εἰς τὴν Μονὴν τὴν ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ τοῦ Ἀρχαγγέλου, καὶ ἐξουσίασαν αὐτῆς, οἵτινες ὡς ἔοικε παρακινούμενοι ὑπὸ τῶν δαιμονοφορειῶν, ἃς τοῖς φορολόγοις ἀπεδίδουν, γεγόνασι κοινόβιοι τοῖς τὴν Λαύραν τοῦ ἁγίου Σάββα οἰκοῦσιν, ἐνούντο ὅμως αἰτία δύο κακῶν, πρῶτον, ὅτι ὥσπερ καὶ οἱ Ἴβηρες, οὕτω καὶ αὐτοὶ οὐ κατεδέχοντο εἶναι σύμφωνοι τῷ Πατριάρχῃ, ἀλλ᾽ ἐποίησαν ἀνταρσίαν, καὶ ἐδίδουν χωρὶς τοὺς φόρους αὐτῶν, καὶ ἐζήτουν ἔχειν ἐν τοῖς προσκυνήμασι τόπον διωρισμένον, καὶ ἤρχετο ὁ Ἡγούμενος αὐτῶν εἰς τὸν Πατριάρχην μετὰ τῆς βακτηρίας, καὶ τελευταῖον ἀπῆλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας προσκλαιόμενοι ὡς δῆθεν ἀδικοῦνται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ λαμβάνουσι γράμματα, καὶ προσκαλοῦνται καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ κρίνονται, καὶ βεβαιοῦσιν οἱ Πατριάρχαι εἶναι αὐτοὺς ἐλευθέρους καὶ μὴ ὑποκειμένους τῷ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀφῄρησαν οἱ ἐπίψογοι ἐκεῖνοι Πατριάρχαι, ἢ ἀργύριον λαβόντες, ἢ ὑπ᾽ ἀγνωσίας, τὴν Ἔκκλητον τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἐν τοῖς Μοναστηρίοις, οὖσιν οὐχ ἁπλῶς ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐν τῇ πόλει τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ἐνεργήσαντες κατὰ τῶν Κανόνων καὶ τῆς πίστεως, οἳ οὔτε καὶ τὸν βίον τοῦ ἁγίου Σάββα ἀνέγνωσαν, καὶ οὕτως ἐπῆραν ὀφρὺν οἱ Μοναχοὶ Σέρβοι καὶ οἱ Ἁγιοσαββῖται. δεύτερον, ὅτι ἐρχομένοις τοῖς προσκυνηταῖς προϋπήντων οἱ Ἀρχαγγελοαγιοσαββῖται, καὶ ἐλάμβανον αὐτοὺς εἰς τὸ Μοναστήριον αὐτῶν, καὶ ὁ Πατριάρχης ἦν ὑστερημένος. συνέβη ὅμως ταλαιπωρεῖσθαι λίαν [illegible] Ἁγιοσαββῖτας ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ὅθεν ἔκτισαν ἕνα πύργον ἀντικρὺ τοῦ Μοναστηρίου αὐτῶν [illegible] τὸ μέρος τὸ δυτικόν. ἐγένετο δὲ ἡ δαπάνη [illegible] οἰκοδομῆς τοῦ πύργου γρόσια χιλιάδες δώ-

δώδεκα, ἐξ ἧς δῆτα δαπάνης καὶ ἐκ τῶν ἀφεσσιμῶν αὐτῶν ὑπόχρεῳ ἐγένοντο ὑπερβολικῶς, καὶ ἐπώλησαν πᾶν εἴ τι καὶ ἂν εἶχον ἐν τοῖς Μοναστηρίοις αὐτῶν, ἀλλὰ πάλιν ὑπόχρεῳ ὄντες, ἠναγκάσθησαν φυγεῖν πάντες χωρὶς τοῦ μένειν τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐν ταῖς Μοναῖς αὐτῶν. ὅθεν ἠγέρθησαν οἱ μὲν Φράγγοι λαβεῖν τὴν Μονὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου ὡς ἐγγίζουσαν αὐτοῖς, οἱ δὲ Ἀρμένιοι τὴν Μονὴν τοῦ ἁγίου Σάββα. καὶ πάλιν κοπιᾷ ὁ Θεοφάνης, καὶ δίδωσι πεντήκοντα καὶ τέσσαρας χιλιάδας γρόσια τὸ χρέος τῶν Μοναστηρίων τοῖς χρεωφειλέταις, καὶ λαμβάνει καὶ τὰ δύο Μοναστήρια. ἀλλ' οἱ ἐξουσιασταὶ ἀπήτουν τὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς φόρους οὓς ἐδίδουν ἐκεῖνα τὰ Μοναστήρια πρότερον ἐκ συνηθείας, ἥντινα συνήθειαν διὰ πολλῶν ὁρισμῶν βασιλικῶν καὶ δαπανῶν ἀνῄρηκεν ὁ Θεοφάνης καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Παΐσιος. ὡς οὖν ἐκ τῶν σκανδάλων τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Φράρων ἐπλεόνασεν ἐπιπλεῖον τὸ χρέος τῶν Μοναστηρίων τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ τοῦ Ἀρχαγγέλου, καὶ ἐσβέσθη πᾶσα ἀνθρωπίνη ἐλπίς, ἀπέρχεται εἰς τὸ Γιάσιον πρὸς τὸν Βασίλειον βοεβόδα ὁ Θεοφάνης, αἴφνης εὑρεθεὶς μιᾶς ἡμέρας πρωῒ ἐν τῷ Ἀρχείῳ τοῦ Ἡγεμόνος, ὅπερ μαθὼν ὁ Βασίλειος, ἐξῆλθεν ἀνυπόδητος, ἀσπαζόμενος τὸν Δεσπότην, ὁ δὲ ἐπέδωκεν αὐτῷ σχοινίον, εἰπών, Τέκνον μου πνίξον με, ἵνα μὴ με πνίξωσιν οἱ Ὀθωμανοὶ χρεωφειλέται. καὶ οὕτως ὁ Αὐθέντης εὐθὺς ἔγραψε τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἄρχουσιν αὐτοῦ καὶ ἀπέδωκαν τοῖς χρεωφειλέταις τὸ χρέος τοῦ ἁγίου τάφου φλωρία χιλιάδας ἓξ Βενέτικα. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ἦλθεν εἰς Γιάσιον εἷς Ἀγάς, μετὰ ὁρισμοῦ βασιλικοῦ λαβεῖν τὸν Πατριάρχην ἕνεκεν ἄλλων ἓξ χιλιάδων ὧν ἐχρεώστει φλωρίων, καὶ ἀπέδωκε καὶ ταῦτα ὁ Αὐθέντης. εἶτα ἰδὼν ὁ μακάριος ἐκεῖνος Ἡγεμὼν τὸν ἅγιον τάφον κατάχρεων, ἀπέστειλεν εἰς Ἱερουσαλὴμ δύο Ἄρχοντας αὐτοῦ μετὰ τεσσαράκοντα χιλιάδων φλωρίων οὐγγαρικῶν, καὶ ἀπέδωκαν ὅλον τὸ χρέος τοῖς χρεωφειλέταις τοῦ ἁγίου τάφου, ἔμειναν δὲ τέσσαρες χιλιάδες γρόσια, καὶ ἀπῆλθον οἱ χρεωφειλέται Ὀθωμανοὶ εἰς τὴν Μπογδανίαν, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοῖς κἀκεῖνα ὁ φιλόχριστος ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ἔργον βασιλικὸν ποιήσας καὶ ὀρθόδοξον, μάλιστα δὲ καὶ ὑπὲρ τὸ βασιλικόν, ὅτι μετὰ τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἅλωσιν, οὐδεὶς Βασιλεύς, ἢ Ἡγεμὼν ἐποίησε τῷ Πατριαρχικῷ θρόνῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ τοιοῦτον καλόν. Εὕρηται μία ἐπιστολὴ τοῦ μακαρίτου Γερασίμου Πάπα Ἀλεξανδρείας, γεγραμμένη ἐν Αἰγύπτῳ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ εἰκοστῷ τετάρτῳ ἔτει, Νοεμβρίου εἰκοστῇ πέμπτῃ πρὸς Θεοφάνην τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ λέγει, ὅτι διὰ τὸ ἔχειν τὸν ἅγιον τάφον χρέος πολὺ, καὶ προστεθῆναι καὶ ἕτερον χρέος ἕνεκεν τῆς διορθώσεως τοῦ Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σάββα, δέδωκεν ὁ Θεοφάνης τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ ἁγίου τάφου καὶ τὴν Κορῶναν αὐτοῦ τῷ Παπᾷ Φιλοθέῳ καὶ τῷ γέροντι Βαρθολομαίῳ τοῦ ἀποκομίσαι εἰς Αἴγυπτον καὶ ἀπεμπολῆσαι, ἅπερ ἰδών τις Ἄρχων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ὀνόματι Σεΐδηλαχ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ἑβραίων ἐλυπήθη, καὶ ἀπέστειλεν ἐσφραγισμένα τῇ τούτου τοῦ Ἀλεξανδρείας Γερασίμου σφραγῖδι μετὰ τοῦ εἰρημένου Παπᾶ Φιλοθέου εἰς Ἱερουσαλὴμ τῷ Θεοφάνει φλωρία χιλιάδας ὀκτώ, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀπέστειλε μετὰ τοῦ γέροντος Βαρθολομαίου τῇ αὐτῷ τῇ σφραγῖδι τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου ἐσφραγισμένα φλωρία χιλιάδας δύο, καὶ ὑπέστρεψαν οὕτοι οἱ εἰρημένοι πατέρες τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ ἁγίου τάφου καὶ τὴν Κορῶναν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. καὶ γράφει ἔτι τῷ Θεοφάνει ὁ Ἀλεξανδρείας δοῦναι εὐθὺς τὰ χρήματα τοῖς χρεωφειλέταις, μυστικῶς ὅμως, καὶ ἐπαινεῖ αὐτὸν προσέτι διὰ τὸ πεποιηκέναι κοινόβιον μετὰ τῶν Ἁγιοσαββιτῶν, γράφων δὲ τῷ Θεοφάνει, πάντοτε παναγιώτατον Πατριάρχην καλεῖ. Αἰωνία δὲ ἡ μνήμη καὶ τοῦ ἀξιοτιμήτου καὶ ὄντως Πατριάρχου Γερασίμου, καὶ τοῦ μακαρίτου Σεΐδηλαχ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι΄.

Ὅτι τὸ ἀντικρὺ Γιασίου κείμενον Μοναστήριον, Γαλατᾶ λεγόμενον, καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Βουκουρεστίῳ ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης ἔλαβε, καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετόχιον ὁ αὐτὸς ἠγόρασε σὺν τῷ ἀνωθεν κήπῳ, ὁ δὲ Παΐσιος τὸν δυτικὸν κῆπον, τὰ δὲ πέτρινα οἰκήματα τοῦ Κασοριανοῦ Μανολάκη δόσις ἐστὶ, τὰ δὲ ἑξαμφοτέρων μερῶν οἰκήματα ὁ τῆς Βίβλου συγγραφεὺς ὠνήσατο. καὶ περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Θεοφάνους, καὶ τῶν ἐτῶν τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας Παϊσίου ἐν Γιασίῳ, καὶ τῶν ἰδιωμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς περιγραφῆς αὐτοῦ.

Ὁ Θεοφάνης οὗτος ἔλαβε παρὰ τοῦ Ῥάδουλ βοεβόδα τὸ Μοναστήριον τοῦ Γαλατᾶ, τὸ ἀντικρὺ τοῦ Γιασίου κείμενον, ὅπερ ᾠκοδόμησε [illegible] ἀφιέρωσε τῷ Κιέβῳ ὁ Πέτρος βοεβόδας, διὰ [illegible] διαφθείραι τοὺς Ῥώσους τὰ πράγματα τοῦ Μοναστηρίου, [illegible] Ῥάδουλ βοεβόδας, ἐπανελθούσης τῆς Μαρίας γυναικὸς [illegible] τοῦ Ζώτου, θυγατρὸς δὲ τοῦ Πέτρου βοεβόδα ἀπὸ Βενετίας εἰς Γιάσιον, ἔδωκε τὸ Μοναστήριον τῷ [illegible] τάφῳ, ἔλαβε δὲ αὐτὸ ὁ Μητροπολίτης Βηθλεὲμ Ἀθανάσιος, ἐξάδελφος τοῦ Πατριάρχου (ἦσαν γὰρ ἀμφότεροι Πελοποννήσιοι ἀπὸ χωρίου Δημητζάνας) θαυμαστὸς καὶ ἅγιος ἄνθρωπος. ὁ αὐτὸς Θεοφάνης ἔλαβε καὶ τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ τῆς Βλαχίας θρόνῳ κείμενον. Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Θεοφάνους ἔλαβον οἱ Ἄραβες τὴν Ὠκέλαν, ἥτις ἦν ἐγγὺς τοῦ Πατριαρχείου, ἀναμέσον τοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ [illegible] τρου. Αὐτὸς, δηλαδὴ ὁ Θεοφάνης ἠγόρασε καὶ τὸ Μετόχιον τὸ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ὡς ἔχει ἡ Ἐκκλησία

οἱ μετὰ

μετὰ τοῦ αὐθεντικοῦ κήπου, τὸν δὲ ξυλικὸν κῆπον ἠγόρασεν ὁ Παΐσιος, τὰ πέτρινα οἰκήματα δέδωκε τῷ ἁγίῳ τάφῳ ὁ κὺρ Μανολάκης ἐπὶ Νεκταρίου, τὰ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ Μετοχίου οἰκήματα ἠγοράσθησαν παρ' ἡμῶν. Πατριαρχεύσας δὲ ὁ Θεοφάνης ἔτη τριακονταπέντε, ἐκοιμήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ ἔτει, καὶ ἐψάλθη μὲν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, ἐτάφη δὲ ἐν τῇ Μονῇ τῆς Θεοτόκου τῇ ἐν τῇ Νήσῳ τῆς Χάλκης, ὅπου ἦν τεθαμμένος ὁ Κωνσταντινουπόλεως Τιμόθεος, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι. Τότε ὁ Κωνσταντινουπόλεως Παρθένιος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων φρονῶν ὑπὲρ τὸ δέον, ἐβούλετο Πατριάρχην ποιῆσαι Ἱεροσολύμων τὸν Ἰωαννίκιον Μητροπολίτην Βεῤῥοίας. οἱ Ἱεροσολυμῖται δὲ γινώσκοντες ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων δεῖται Πατριάρχου εἰρηνικοῦ καὶ ταπεινοῦ ἀνθρώπου, Ἡγεμόνος καὶ οὐ δυνάστου, προσέπεσον ἱκετικῶς τῷ εἰρημένῳ Βοεβόδᾳ τῆς Μολδοβλαχίας Βασιλείῳ, πλούτῳ κομῶντι καὶ δυνάμει ἰσχύοντι παρὰ τοῖς Βασιλεῦσι, καὶ δὴ ἴσχυσαν δι' αὐτοῦ. καὶ προβάλλονται Πατριάρχην αὐτῶν τὸν Ἡγούμενον τοῦ Γαλατᾶ Παΐσιον (ἦσαν γὰρ τότε τοῦ ἁγίου τάφου Μοναστήρια ἐν Γιασίῳ τέσσαρα, τὸ τοῦ Γαλατᾶ, τὸ τοῦ Μπερνόσκη, τὸ τοῦ ἁγίου Σάββα, καὶ τὸ τοῦ Νικορίτζα) καὶ γράφει ὁ Ἡγεμὼν τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῇ Συνόδῳ τὴν ψῆφον τῶν Ἁγιοταφιτῶν πατέρων. ὁ οὖν Παρθένιος φοβούμενος τὸν Βασίλειον Βοεβόδα, οὐκ ἀντεῖπε τῇ ψήφῳ καὶ ἐκλογῇ τῶν πατέρων, ἀλλ' ἀπέστειλεν ἐκεῖσε τὸν Λαρίσσης Μητροπολίτην Γρηγόριον Ἔξαρχον, καὶ ἄλλους, καὶ ἐχειροτόνησαν ἐν Γιασίῳ τὸν Παΐσιον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων. ἦν δὲ οὗτος ἔνθεος ἀνήρ, ἀπὸ τῆς Δημητζανίας καὶ αὐτός, καὶ συγγενὴς τοῦ Θεοφάνους, ἦλθε δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα νέος λίαν, καὶ ἐχρημάτισεν ὑπηρέτης τοῦ Σωφρονίου πολλοὺς χρόνους, εἶτα ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς τὰ τοῦ Γορδάνου κύκλῳ, καὶ ἠσκήτευσεν ἐκεῖ ἱκανὸν καιρόν, κἀκεῖθεν μεταπέμπεται αὐτὸν ὁ Θεοφάνης, καὶ προχειρίζεται Ἡγούμενον τῆς ἐν Γιασίῳ Μονῆς Θεοτόκου τοῦ Μπερνόσκη, κἄπειτα τῆς Μονῆς τοῦ ἀντικρὺ Γιασίου Γαλατᾶ. καὶ ἔφερεν ὁ Παΐσιος οὗτος τότε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα χρήματα καὶ βοήθειαν ὡς ἄλλος οὐδείς, καὶ δὴ καὶ ἄλευρον καὶ βούτυρον ἀπὸ Μολδοβλαχίας ἐν καιρῷ λιμοῦ, καὶ πᾶν ὁ φέρει τὸ Γιάσιον ἀγαθὸν διὰ φορτηγῶν πλοίων. ἦν δὲ ἀκτήμων, ὅθεν οὐδέποτε ἐκέκτητο κιβωτόν, ἢ ἄλλο τίποτε, καὶ ζηλωτὴς τῶν θείων, μάλιστα καὶ ἀνδρεῖος, ἐρχόμενος γάρ ποτε ἀπό τινος χωρίου τῆς Παναγίας ἐγγὺς ὄντος τοῦ Χοτινίου, Τοπορούτζη λεγομένου, δώδεκα λῃστὰς μόνος κατέβαλε, καὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν ἔλαβε, μικρὸς τῇ ἡλικίᾳ, καθειμένος τὸν πώγωνα, μελάγχρους, ἐκκλησιαστικός, ἀνδρεῖος, φιλαλήθης, καὶ μεγαλοπρεπέστατος.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΒ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὅτι παραγενόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ Πατριάρχης ὁ Παΐσιος, καὶ ἀποδεχθεὶς παρὰ τῆς Συνόδου καὶ τῶν πατέρων, τοὺς Κληρικοὺς ἐναντίους αὐτῷ στάντας παιδεύει τρόπῳ ἐπιτηδείῳ, καὶ περὶ τῆς εἰς διαφόρους τόπους ἀποδημίας αὐτοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Παρθενίου τοῦ δευτέρου, τοῦ κλέψαντος τὸ Μετόχιον, καὶ ἐπιβουλεύσαντος τοῖς Μολδοβίας καὶ Βλαχίας Ἡγεμόσιν, ὧν τῇ συνεργείᾳ καταδικάζεται ἀγχόνῃ παρὰ τῆς βασιλείας.

Πατριαρχεύσας ὁ Παΐσιος, ἀπῆει διὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ ἀνθρώπου βασιλικοῦ διὰ ξηρᾶς εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἀπεδέξαντο αὐτὸν ἡ Σύνοδος καὶ οἱ πατέρες ὡς οἰκεῖον καὶ νόμιμον Πατριάρχην, οἱ Κληρικοὶ ὅμως ὤφθησαν ἐναντίοι δι' αἰτίαν τοιαύτην, ἐπειδὴ ὡς προεῖπομεν διὰ τὸ ἔχειν ἐξουσίαν ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς τῆς Αἰγύπτου Αὐθέντας, οὐκ ἦσαν Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ Ἄραβες Πατριάρχαι, ἐπεκράτησε δὲ ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἰσχύειν τοὺς ἐντοπίους ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, ἐπειδὴ μάλιστα οἱ Ἄραβες εἰσὶ μικροπρεπεῖς, καὶ τοῖς ἰδίοις ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀεὶ χαριζόμενοι, καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ἄραβες Πατριάρχαι διφκοῦντο μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῶν καὶ ἐντοπίων ἀδιαφόρως, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι Πατριάρχαι ὕστερον ἔχοντες σκάνδαλα μετὰ τῶν ἐθνῶν, ἐῶν τοὺς Ἄραβας ἐν ᾧ ἔχε[illegible] ἐθέλομεν ἡ συνήθεια, ὥστε πάντων τῶν τοῦ θρόνου [illegible] ἄτων τοὺς ἐντοπίους Ἄραβας ὡς ἐπιπλεῖστον τὴν ἐξουσίαν ἐσχηκέναι, καὶ πρωτάτας αὐτοὺς τῶν ἀναγκαίων χρειῶν εἶναι, ἀφορῶντας ὅμως μόνον εἰς τὸ ἴδιον συμφέρον, καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεοφάνης ὑστέρησεν αὐτοὺς ὀλίγον τι τῆς τόλμης τῆς παλαιᾶς, καὶ ὁ Παΐσιος ἦλθε Πατριάρχης νέος, οἱ ἐντόπιοι ὁμοφωνήσαντες, ἐξῆλθον ἔξω τῆς ἁγίας πόλεως καὶ ἐποίησαν συνέδριον λίθων, καὶ ταῦτα πάντα ἐγίνοντο, ἵνα ὦσιν ἐναντίοι τῷ Πατριάρχῃ. ὁ Παΐσιος δὲ ὡς ἔρηται ἀνδρείας ὢν ψυχῆς, συνελάλησε τοῖς κρεῖττοσι κρυφίως, καὶ δέδωκεν αὐτοῖς καὶ μέρος τι χρημάτων ἐπὶ ῥητοῖς, ὅτι ἐάν τις τῶν ἐντοπίων θελήσῃ ἀρνήσασθαι αἰ[illegible] τὸ σέβας, μὴ γίνεσθαι δεκτὸν, εἶτα ἐποίησεν [illegible] κατ' αὐτῶν, καὶ τοσοῦτον ἐπαίδευσεν αὐτούς, ὥστε καὶ ἐσωφρονίσθησαν ὡς ὁρῶνται τὴν σήμερον εὔτακτοι καὶ εἰρηνικοί, μέτρον τέλεον [illegible] εὐλαβείας καὶ φόβον Θεοῦ ἔχοντες. [illegible] τοῦ [illegible] πρῶτον καλὸν ἐν Ἱεροσολύμοις τοῦ Παϊσίου μέ[illegible] δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις μερικὸν καιρόν, ἀπεδήμησεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ θαλάσσης,

λάσσης, ἀπὸ δὲ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Μολδοβλαχίαν, κἀκεῖθεν εἰς Μοσχοβίαν. ὁ δὲ ῥηθεὶς Παρθένιος Κωνσταντινουπόλεως ὁ δεύτερος ἔγραψε κατ' αὐτοῦ πολλὰ κακὰ εἰς Μοσχοβίαν, πλὴν ματαίως ὡς εἴρηται. φιλοδωρησάμενος γὰρ αὐτὸν ὁ εὐσεβέστατος Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος Μιχαηλοβίτζης, τοῖς προσήκουσι δώροις βασιλοπρεπῶς ἐτίμησεν. ἐπανελθὼν δὲ εἰς Γιάσιον, ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα διεβλήθη ὑπὸ τοῦ Παρθενίου εἰς τὴν Βασιλείαν, ὡς ἦν ἐν τῇ Μοσχοβίᾳ ἐν τόπῳ ἀλλοτρίῳ, ὅθεν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ὁ Βεζύρης τοῦ Σουλτὰν Ἰμπραὴμ πεσκέσιον, ἤτοι δῶρον φλωρία χιλιάδας τέσσαρας. εἶτα ἐκεῖθεν ἀπελθὼν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ὑπέστρεψεν αὖθις εἰς Βλαχομπογδανίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου σμικροτάτη οὖσα, καὶ πυρποληθεῖσα, ἀνεκαινίσθη μεγάλη ὡς νῦν ὁρᾶται συνεργείᾳ τῶν Γουναράδων, καὶ ἔφερον ἐκεῖσε οἱ Ἁγιοταφῖται μίαν θαυματουργὸν Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, μαχόμενος δὲ ὁ Παρθένιος τῷ Πατριάρχῃ Παϊσίῳ διὰ τὸ μὴ δοῦναι αὐτῷ χειροτονικὰ, καὶ εὑρὼν ἀφορμὴν τὴν συγκρότησιν τοῦ πλήθους τοῦ λαοῦ εἰς τὸ Μετόχιον χάριν τῆς Εἰκόνος, κλείει τὴν Ἐκκλησίαν, ἀτιμίαν εἶναι τοῦ Πατριαρχείου τὴν ἐκεῖσε συνάθροισιν τοῦ λαοῦ προφασιζόμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἡγεμόσιν ἐπεβούλευε τῆς Βλαχομπογδανίας τοῦ καθαιρῶσαι αὐτοὺς καὶ ταπεινῶσαι, ὃν τρόπον ἐβούλετο ὁ Πάπας Νικόλαος ὁ πρῶτος ταπεινῶσαι Λοδοβῖκον τὸν Βασιλέα τῆς Δύσεως, ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνος ἴσχυσεν ἀγαγεῖν εἰς ἔργον τὰ τῆς διανοίας αὐτοῦ, οὔτε οὗτος, καθότι οἱ Ἡγεμόνες εὑρόντες ἀφορμὴν τὴν πρὸς τὸν ἅγιον τάφον ὕβριν, συνήργησαν, καὶ ἔπνιξεν αὐτὸν ἡ Βασιλεία ἀναμέσον Ὀξείας καὶ Πλάτης, ἐπωνομάσθη δὲ διὰ τὴν ὑψηλοφροσύνην αὐτοῦ Γολιάθ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τοῦ γεγονότος θαύματος ἐν Βελεγραδίῳ κατὰ τῆς προσθήκης τῶν δέκα ἡμερῶν παρὰ τῶν Λατίνων, παρόντος τοῦ Ἱεροσολύμων Παϊσίου.

Ὁ οὖν Παΐσιος ἀπὸ Γιασίου ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶτα εἰς Ἀδριανούπολιν, Φιλιππούπολιν, Σοφίαν, καὶ Βελεγράδιον, ἐν ᾧ ὄντος αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου Παϊσίου, συνέβη γενέσθαι τοιοῦτόν τι. Γυνή τις ὀρθόδοξος Λατινίδι γυναικὶ ζυμῶσαι θελούσῃ κατὰ τὴν εἰκοστὴν τοῦ Ἰουλίου, ἐν ᾗ ἡ τοῦ Ἠλιοὺ τοῦ Προφήτου ἑορτάζεται μνήμη, εἶπε, Σήμερον ἐστὶν ἡ ἑορτὴ Ἠλιοὺ τοῦ Προφήτου, καὶ μὴ ἅπτου ἔργων. ἡ δὲ Λατινὶς ὑπολαβοῦσα ἔφη, ὅτι δέκα παρῆλθον ἡμέραι ἀπὸ τῆς ἑορτῆς Ἠλιοὺ τοῦ Προφήτου, καὶ οὕτως ἀμφότεραι ἀλλήλαις ἐφιλονείκουν, εἰ ἄρα αἱ δέκα ἡμέραι καλῶς προσετέθησαν παρὰ τῶν παπιστῶν, καὶ ἤρξατο ἡ Λατινὶς ζυμοῦν. καὶ ὢ τοῦ θαύματος, μετεβέβλητο ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς τὸ φύραμα εἰς πέτραν, οἷόν ἐστι τὸ κιστήριον, τὸ κοινῶς λεγόμενον πορί, καὶ ἠκούσθη εἰς τὴν Σερβίαν τὸ πρᾶγμα, καὶ διένειμαν ἑαυτοῖς τὴν πέτραν οἱ ἄνθρωποι εἰς μαρτύριον, καὶ ἔλαβε καὶ ὁ Παΐσιος μέρος ἐκ τῆς πέτρας, ὅπερ ἕως τοῦ νῦν κεῖται κρεμάμενον εἰς τὴν Εἰκόνα τοῦ Προφήτου ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ Μοναστηρίῳ αὐτοῦ. εἶτα ὁ Παΐσιος ἀπῆλθεν εἰς Σέρρας, Θεσσαλονίκην καὶ Βέῤῥοιαν, καὶ αὖθις εἰς Κωνσταντινούπολιν, κἀκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα. συνέβη δὲ τοιοῦτόν τι πολέμων μεγάλων καὶ κόπων καὶ μυρίων δαπανῶν αἴτιον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι τοῦ φονικοῦ γένους τῶν Ἀρμενίων φαρμάκῳ ἀποκτείναντος τοὺς Χαμπεσίους, καὶ κυριεύσαντος τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ προσκυνημάτων αὐτῶν, καὶ πάντων ὧν εἶχον, ἔλαβεν αὐτὰ δι' ὁρισμοῦ βασιλικοῦ ὁ Παΐσιος. τῇ δὲ δυνάμει τοῦ Γάζης Ἐπάρχου ἔλαβον αὐτὰ αὖθις οἱ Ἀρμένιοι, ὅθεν καὶ ἀγωγαὶ ἀμφοτέρων ἐν τῇ βασιλείᾳ ἕως ἐναλλαγῆς τριῶν Βεζυράδων, καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν Μεγιστάνων ὑπὸ τοῦ Στρατοῦ, καὶ Βεζυράτου τοῦ Κιοπρουλῆ, καὶ τοῦ γένους αὐτοῦ, καὶ διατί λέγεται Κιοπρουλής.

Οἱ Χαμπέσιοι, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς γείτονας τοῖς Σουλτάνοις τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὁμοπίστους τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ Κόπταις, ἔλαβον παρὰ τῶν Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου μέρος τῆς ἁγίας πόρτας τοῦ ἁγίου τάφου ἐν τῷ Ἀνατολικῷ μέρει, ὅπου λέγεται [illegible] Ἀβραὰμ, οἵτινες εἶχον καὶ ἄλλας οἰκίας ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, ἐν δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ μεγάλῃ τοῦ ἁγίου τάφου εἶχον τόπον τὰς καμάρας τὰς κατὰ τὸ νότιον μέρος τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου, καὶ ἄλλα τινὰ, εἶχον δὲ καὶ [illegible] χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πολλὰ, καὶ δὴ καὶ χρυσοῦ[illegible]ωτα, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς Θεοπασχίταις Ἀρμενίοις Θεοπασχῖται ὄντες κοινωνοῦσιν, οἱ Ἀρμένιοι ὡς κακότροπον γένος καὶ φονικὸν, ἐδελέασαν μὲν τοὺς Ἰακωβίτας καὶ ἔλαβον τὰς ἐν τῇ Βηθλεὲμ αὐτῶν οἰκίας, καὶ ἔκτισαν αὐτὰς μείζονας, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῶν, ἐδελέασαν δὲ καὶ τοὺς Κόπτας καὶ λειτουργοῦσιν ἐν τῇ κατὰ τὴν Βηθλεὲμ τραπέζῃ αὐτῶν, ἐδελέασαν καὶ τοὺς Πατριάρχας καὶ ἔλαβον τὸν ἅγιον Ἰάκωβον διὰ ἐνοικίου πεντήκοντα φλωρίων κατ' ἔτος, καὶ κατ' ὀλίγον τοῦ ἐνοικίου ἀποφράξαντες τὴν δόσιν, ἐξ ἴσου τοῦ ἁγίου

Ἰακώβου

Ἰακώβου ὡς ἰδίου κτήματος, καὶ λέγοντες ἔχειν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, περιφανῶς φλυαροῦσιν. ἐφιλιώθησαν οὖν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ μετὰ τῶν Χαμπεσίων, καὶ κατ᾽ ὀλίγον λαμβάνοντες ὀλίγης τινὸς τιμῆς τὰ κεμήλια αὐτῶν ἐνέχυρα, καὶ συγκοινωνήσαντες καὶ ταῖς τραπέζαις αὐτῶν καὶ ταῖς οἰκίαις, ἕνα πρὸς ἕνα ἐφαρμάκευσαν αὐτούς, ὡς δὲ πάντες ἐξηλείφθησαν οἱ Χαμπέσιοι, ἐκυρίευσαν οἱ Ἀρμένιοι τῶν Μοναστηρίων καὶ τῶν λοιπῶν αὐτῶν οἰκιῶν. μαθὼν δὲ τὸ συμβὰν ὁ Βασιλεὺς τῶν Χαμπεσίων, οὐκ ἀπέστειλεν ἄλλους εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἔμειναν λοιπὸν οἱ Ἀρμένιοι κύριοι πάντων τῶν πραγμάτων τῶν Χαμπεσίων, ὧν ἦν καὶ εἷς ἀλογόμυλος ἀντικρὺ τῆς θύρας τοῦ Πατριαρχείου, ὃν οἱ Ἀρμένιοι ἐποίησαν ἱπποκομεῖον, καὶ συναγόμενοι ἐκεῖ ἠσχημόνουν. εἶπον οὖν ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ πατέρες πολλάκις τοῖς Ἀρμενίοις, δότε καὶ ἡμῖν ἐκ τῶν χαμπεσιακῶν κτημάτων καὶ αὐτὸν τὸν μύλον, ἵνα μὴ ἀσχημονῶσι τὰ παιδία ὑμῶν ἐνώπιον ἡμῶν, οἱ δὲ ἐλοιδόρησαν αὐτούς. ὁ οὖν Παΐσιος ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐκβάλλει ὁρισμὸν περὶ τῶν Πασάδων, ἤτοι τῶν Ἐπάρχων τῶν ἀδικούντων τοὺς προσκυνητὰς ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰς τὸν Ἰορδάνην αὐτῶν ἀφίξεως, καὶ περὶ τῶν ἐφθαρμένων καὶ κιβδήλων ὧν ἐπετίθουν τοῖς Μοναστηρίοις χρημάτων βιαίως, καὶ ἀπῄτουν καλά, καὶ περὶ ἄλλων αἰτιῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν Χαμπεσίων ὅτι εἰσὶν ὑποκείμενοι τοῖς Ῥωμαίοις αὐτοί τε καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, καὶ δὴ διὰ μεσιτείας αὐτοῦ πρὸς τὸν Μποσαντζήπαση, ποιεῖ τὸν ὁρισμὸν Χὰτ Σερίφ, ἤτοι βεβαιωμένον χειρὶ βασιλικῇ, γράφει γὰρ ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ μονογράμματος ὁ Βασιλεύς, κατὰ τὸν θεῖόν μου τύπον ἐνεργείσθω, λέγεται δὲ κατὰ κυριολεξίαν ἱερὸς τύπος. καὶ ἀπελθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Παΐσιος, λαμβάνει ὅλα τὰ χαμπεσιακὰ τὰ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ Βηθλεέμ, καὶ τὸ Μοναστήριον αὐτῶν, καὶ ὅσα εἶχον ἔνδον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ τὰς κανδήλας αὐτῶν τὰς ἐν τῷ ἁγίῳ Κουβουκλίῳ, καὶ τὰς ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἀποκαθηλώσει. εἶτα οἱ Ἀρμένιοι λαβόντι τῷ Χουσεὶν Πασᾷ τὴν Ἡγεμονίαν Γάζης καὶ Ἱερουσαλήμ, ἰσχυρῷ ὄντι καὶ δυνάστῃ, διδόασιν αὐτῷ πλῆθος χρυσίου, καὶ λαμβάνει δυναστικῶς ὀπίσω τὰ χαμπεσιακὰ πάντα, καὶ δίδωσιν αὐτὰ τοῖς Ἀρμενίοις, ἔτι καὶ τὴν μίαν πόρταν τοῦ ἁγίου Σπηλαίου ἐν τῇ Βηθλεὲμ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ βάλλει ἔνδον καὶ κανδήλας. ἔπειτα ζητοῦντες οἱ Ἀρμένιοι βεβαιῶσαι τὸ τόλμημα αὐτῶν καὶ ὁρισμῷ βασιλικῷ, περιπατοῦσιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἴς τε τοὺς ἔσω τοῦ βασιλικοῦ Παλατίου Ἀγάδες λευκοὺς καὶ μέλανας, καὶ εἰς τοὺς ἔξω Συγκλητικούς, καὶ ὅτε ἔμελλε γίνεσθαι περὶ αὐτῶν ἡ κατ᾽ αὐτοὺς βουλή, ἐπανίσταται τὸ Στράτευμα τοῖς Μεγιστᾶσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἀποκτείνουσι πάντας, καὶ ἐκδήραντες αὐτούς, ἐκρέμασαν αὐτῶν τὰ σώματα ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ Πλατάνων, καὶ διεσκεδάσθη ἡ πονηρὰ βουλὴ τῶν Ἀρμενίων. Πρὸς τούτοις γίνεται Βεζύρης ὁ Σουλεϊμὰν ὁ ἐξ Ἀρμενίων, καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ἐγχείρημα, δῶρα, πουγγεῖα, καὶ χρημάτων πλῆθος. ἦν δὲ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης τότε ὁ ἀπὸ Ἡρακλείας Ἰωαννίκιος, ὃν μεταπέμπεται ὁ Βεζύρης, διεγείρεται τὸ κοινὸν τῶν ὀρθοδόξων, τρέχουσιν εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν καὶ εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Βεζύρη, ποιοῦσι βοήν, θρῆνον, βοῶντες τό, Μὴ ἀδικηθῶμεν. αἰτεῖ ὁ Βεζύρης τὸν Ἰωαννίκιον δοῦναι γνώμην, ὁ δὲ ἀπεκρίθη εἶναι τὴν ἀπόκρισιν ἔργον οὐκ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ Ἱεροσολύμων. καὶ ἐν τούτοις, ἀποβάλλεται ὁ Σουλεϊμάν, καὶ γίνεται Βεζύρης ἄλλος, καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ ἐπιμέλεια τῶν Ἀρμενίων, καὶ τὸ αὐτὸ φρόνημα τῶν ὀρθοδόξων, καὶ γίνεται σύγχυσις ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει. ὁ δὲ Βεζύρης γράφει ὁρισμὸν ὡς ἤθελον οἱ Ἀρμένιοι, καὶ ἐνθεὶς αὐτὸν τῷ κόλπῳ ἀπέρχεται εἰς τὸν Βασιλέα (ἦν δὲ τότε ὁ Σουλτὰν Μωαμὲτ ὁ πρὸ μικροῦ προβληθείς) τοῦ ποιῆσαι αὐτὸν Χὰτ Σερίφ, ἤτοι βεβαιῶσαι διὰ τῆς βασιλικῆς χειρός. ἀπελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὰ Βασίλεια, ὢ τῶν θαυμασίων σου Χριστὲ Βασιλεῦ, λαμβάνει ὁ Βασιλεὺς παρ᾽ αὐτοῦ τὴν βασιλικὴν βοῦλλαν, καὶ γίνεται Βεζύρης ὁ Κιοπρουλῆς, ὃς ἦν τὸ γένος Ἀλβανίτης, καὶ υἱὸς ἱερέως, οὗ καὶ ἡ μήτηρ ἀπέθανεν ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι. ἦν δὲ ἐτῶν εἴκοσιν ὅτε τῇ θρησκείᾳ τῶν Ὀθωμανῶν προσῆλθε, καὶ κατὰ βαθμὸν τοῖς βασιλικοῖς ἀξιώμασι δουλεύσας, ἀνῆλθεν εἰς τὴν ὕπατον ταύτην ἀρχήν, διὰ δὲ τὸ ὁμιλῆσαι γάμῳ ἔν τινι χώρᾳ, κειμένῃ ὑπὲρ τὴν Σινώπην, ΚΙΟΠΡΗ λεγομένῃ, ὠνομάσθη Κιοπρουλής.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Τίνι τρόπῳ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Παΐσιος, καὶ περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Κιοπρουλῆ κρίσεως αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἀρμενίων, καὶ λήψεως αὖθις τῶν Χαμπεσιακῶν, καὶ διώξεως τῶν Ἀρμενίων ἀπὸ τῆς Βηθλεὲμ ὁρισμῷ βασιλικῷ, καὶ περὶ ὧν ἀφῆκε τοῖς Ἀρμενίοις τόπων ἐκ τῆς πρὸς τὸν Παΐσιον πεισμονῆς ὁ τοῦ ἁγίου τάφου ἐπίτροπος Ἄνθιμος.

Ὁ δὲ Παΐσιος ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ τῆς Γάζης Πασᾶ ἐπιβουλευόμενος, ἔγραψε τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοῦ ἐπιτρόποις, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ Ντιβανίῳ τοῦ Κιοπρουλῆ, κεφαλιώθησαν, καὶ ἀνέφερον τῷ Κιοπρουλῇ πάντα τὰ προγεγονότα, καὶ δὴ ἀποστέλλει ὁ Κιοπρουλῆς ὁρισμὸν καὶ Ἀγᾶν, καὶ ἀπέρχεται εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἄγει τὸν Πατριάρχην εἰς Κωνσταντινούπολιν. ἐλθὼν οὖν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Παΐσιος τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἕκτῳ ἔτει, Ἰαννουαρίου ἑπτακαιδεκάτῃ, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ βασιλικὸν Ντιβάνι, ὄντος Βεζύρη τοῦ εἰρημένου Κιοπρουλῆ Μεχμὲτ Πασᾶ, καὶ ἐκρίθη μετὰ τῶν Ἀρμενίων

διὰ τὴν ἁγίαν Βηθλεὲμ καὶ τὰ ἀφιερώματα τῶν Χαμπεσίων. καὶ νικηθέντων τῶν Ἀρμενίων, ἐποίησαν εὐθὺς Ταλχὶσ, ἤτοι ἀναφορὰν ὁ Βεζύρης τοῦ καθόλου κριτηρίου εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ γέγονε κατὰ τὴν ἀναφορὰν ἀπόφασις τοῦ Βασιλέως, ὅπερ λέγεται Χὰτ Σερὶφ, καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν ἐγράφη ὁ ὁρισμὸς καὶ ἐπεδόθη ταῖς χερσὶ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Ῥωμαίων. ἦν δὲ ἐν τῷ βασιλικῷ βήματι ἑρμηνεὺς τοῦ Πατριάρχου ὅ,τε Κουτζοὺκ Κυρίτζης Μιχαὴλ ὁ μέγας Δικαιοφύλαξ ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ Κυνηγοῦ χωρίου τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ὁ ἐπιτροπεύσας τὸν ἅγιον τάφον χρόνους τεσσαράκοντα καὶ πέντε, ἄνθρωπος τὴν μὲν ἡλικίαν μικρὸς, τὴν δὲ γλῶτταν καὶ φωνὴν καὶ γνῶσιν μέγας, καὶ τὸν ζῆλον τὸν περὶ τὴν εὐσέβειαν ἄριστος, καὶ ὁ Κωνσταντᾶς, ὁ ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν τῆς Τραπεζοῦντος, καὶ ὁ ἐξ Ἰουδαίων ἱερομόναχος Γαβριὴλ, ὁ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς Πάτρας, ὁμοῦ καὶ οἱ Καπικεχαγιάδες, ἤτοι οἱ ἀποκρισιάριοι τῆς Πογδανίας καὶ Βλαχίας. ὡς οὖν δὲ ἔδωκαν οὗτοι τὰ Χρυσόβουλλα τῶν Σουλτάνων τῶν παλαιῶν καὶ νέων ταῖς χερσὶ τοῦ Βεζύρη ἐν τῷ βασιλικῷ βήματι, ἐκεῖνος ὅλος πνέων χάριτος ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων, προσέταξεν ἀναγνωσθῆναι τὰ Χρυσόβουλλα εἰς ἐπήκοον τοῦ βασιλικοῦ βήματος, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν εἶπε τοῖς Ἀρμενίοις, Ἀκούετε; τοῖς χρήμασιν οὐ κατορθοῦτε ἔργον, τὸ γὰρ δίκαιον ἐστὶ τῶν Ῥωμαίων, καὶ εὐθὺς ἐδίωξεν αὐτοὺς, καὶ ἔγραψε τὴν ἀναφορὰν πρὸς τὸν Βασιλέα, ὃν τρόπον εἴρηται ἀνωτέρω. λέγει δὲ ὁ Βεζύρης τῷ Πατριάρχῃ, Δὸς τῷ Βασιλεῖ δικαιώσαντί σε ἑκατὸν πουγγείων ἀργύρια. ὁ δὲ Πατριάρχης εἶπεν, Ἡμεῖς ἐσμὲν πτωχοὶ ἄνθρωποι, καὶ δίδομεν καὶ τοῖς ἐν τῷ Τζαμῇ τοῦ Σουλτὰν Ἀχμὲτ κατ᾽ ἔτος χίλια τετρακόσια φλωρία Βενέτικα. λέγει αὐτῷ ὁ Βεζύρης, Ἐπειδὴ καὶ δίδοτε τοῖς ἐν τῷ τζαμῇ τούτῳ ταῦτα τὰ χρήματα κατ᾽ ἔτος, δότε τριάκοντα πουγγεῖα ἤδη, καὶ ἀπέλθετε. γραφομένου οὖν τοῦ ὁρισμοῦ, ὁ μέγας Ἑρμηνεὺς Παναγιωτάκης συνήργησε καὶ ἔγραψαν ἐν τῷ ὁρισμῷ ῥητῶς τὰ Χὰτ Σερίφια, ἤτοι οἱ ἱεροὶ τύποι Ὤμερ, καὶ Σουλτὰν Σουλεϊμᾶν, καὶ Σουλτᾶν Σελὴμ, καὶ Σουλτᾶν Μουρὰτ, καὶ Σουλτᾶν Ἰμπραὴμ τῶν Βασιλέων. τελειωθέντος δὲ τοῦ ὁρισμοῦ, ἔπεμψεν αὐτὸν ὁ Παΐσιος εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ τοῦ Χουσεὴν Τζαουσίου, δοὺς αὐτῷ ὁδοιπόριον γρόσια ἑξακόσια, ὅστις φθάσας εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἐπορεύθη εὐθὺς εἰς τὸν Καπὴδ, ἤτοι τὸν κριτὴν, ἔνθα ἦλθε καὶ ὁ Πασσᾶς, ἤτοι ὁ Ἔπαρχος, καὶ παρέδωκε τὰ ἀφιερώματα τῶν Χαμπεσίων ταῖς χερσὶ τῶν Ῥωμαίων, ὡς καταγράφονται ἐν τῷ Χοτζετίῳ, ἤτοι ἐν τῷ βεβαιωτικῷ γράμματι. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐπορεύθησαν ὅ,τε κριτὴς καὶ ὁ Τζαοῦσος εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ ἐκδιώξαντες τοῦ ἁγίου Σπηλαίου τοὺς Ἀρμενίους, δέδωκαν αὐτὸ τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν πεντηκοστὸν ἕβδομον ἔτος, Μαΐου πέμπτῃ. ὁ δὲ μιαρὸς Ἄνθιμος ὁ Σικοῦρτος, ὁ ἔχων τὸ πεῖσμα καὶ τὴν μῆνιν τοῦ Ἀχιλλέως, φθόνῳ τηκόμενος τῷ κατὰ τοῦ Πατριάρχου, ἐπορεύθη καὶ διέλυσε τὰς σφραγῖδας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἔξω τῆς ἁγίας πόρτας ὄντος, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τοῖς Ἀρμενίοις, ὡσαύτως καὶ τὰς τέσσαρας καμάρας τὰς ἐπὶ τῆς ἁγίας πόρτας οὔσας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον ἐκώλυσε τοῦ λαβεῖν αὐτὸν τοὺς Ῥωμαίους, ὅθεν ἔμεινε παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις. πλὴν ὁ Πατριάρχης ὅτε ἔλαβε τὰ προσκυνήματα καὶ τὰ λοιπὰ τὰ Χαμπεσιακὰ, ἔδωκε δόξαν τῷ Θεῷ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε´.

Περὶ ὧν εἶπε κατὰ τοῦ Γάζης Χουσεὴν Πασσᾶ ὁ Κιοπρουλὴς ὅτε ὑπέστρεφεν ἀπὸ Χεβρὼν διὰ τῆς Γάζης εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ περὶ τῶν δωρηθέντων παρὰ τοῦ Παϊσίου τῇ βασιλείᾳ ἀργυρίων ἃ ἀδίκως ἔλαβεν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὁ Χουσεὴν Πασσᾶς, καὶ ὅτι ἔλαβεν αὖθις ὁ Παΐσιος τὸν ἅγιον Ἰάκωβον διὰ ὁρισμοῦ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ἐπὶ Ταγιάρογλι Ἐπάρχου τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ὁ ῥηθεὶς Βεζύρης ἐν τῷ καιρῷ καθ᾽ ὃν ἦν ὁ Παΐσιος ἐν τῇ Σερβίᾳ, ἦν Δοὺξ τῆς Δαμασκοῦ, ὡς δὲ ὄντων τῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ Νεαπόλεως καὶ Γάζης καὶ Γαλαὰδ, ἤτοι Γγέμπλε ἀγγιλοῦν Ἡγεμόνων ἐν τῇ ὑποταγῇ αὐτοῦ, ἠθέλησε περιοδείαν ποιῆσαι χάριν ψυχαγωγίας, καὶ ἀφορμῇ τοῦ προσκυνήσειν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἀπῆλθεν ἐκεῖσε, κἀκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν φιλοξενίαν τοῦ Ἀβραὰμ εἰς Χεβρὼν, καὶ ἦλθον εἰς αὐτὸν ἀγγελίαι ὅτι ἐγένετο ἄλλος Δοὺξ ἐν τῇ Δαμασκῷ, [illegible] ἐκεῖθεν διὰ τὸ εἶναι πετρώδη τὴν διὰ τῆς Ἱερουσαλ[illegible] ὁδὸν, κατέβη εἰς Γάζαν, ἵνα ἐκεῖθεν ἀπέλθῃ [illegible] τὴν Κωνσταντινούπολιν. ὅτε δὲ ὥδευε διὰ τῆς [illegible]ζης, ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ ὁ Χουσεὶν Πασσᾶς [illegible] τεσσάρων χιλιάδων στρατοῦ Ἀράβων. ὀξύνους δὲ ὢν ὁ Κιοπρουλὴς καὶ βαρύθυμος, ἔγνω τὸ μὲν, ὅτι διὰ ὑπερηφανίαν καὶ ἐξουθένησιν πρὸς αὐτὸν οὐκ ἦλθε μετὰ ὀλίγων εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν, τὸ δὲ, ὅτι διατὶ ἄνθρωπον μικρᾶς ἐπιστασίας, οἵα ἦν ἡ Γάζα, ἔχειν τοσαύτην μεγαλειότητα. ἠθύμησεν οὖν, ὅμως ἐσιώπησεν, ἴσως ποιῶν καθ᾽ Ὅμηρον ἔργον τῷ καιρῷ πρόσφορον. ὡς οὖν ὁ Κιοπρουλὴς ἐχρημάτισε Βεζύρης, καὶ ἤθελεν ἵνα ταπεινώσῃ τοὺς ὑπερηφάνους, ὁ Χουσεὶν Πασσᾶς αὐτὸς ἐπὶ τὴν ψάμμον θεμελιῶν, συνεφώνησε μετὰ τοῦ Ταγιάρογλι τοῦ Δουκὸς τῆς Δαμασκοῦ, καὶ μετά τινων ἄλλων, ἵνα ποιήσωσιν ἀνταρσίαν κατὰ τοῦ Κιοπρουλῆ, καὶ λοιπὸν ἵνα μὴ δόξῃ [illegible] τὸν Κιοπρουλῆ, οὐκ ἔδωκε τοῖς Ῥωμ[illegible]οις [illegible] ἅγιον Ἰάκωβον, ἀλλ᾽ οὔτε τὸν Τζαούσιον Χου[illegible]ν [illegible] ἐλθεῖν εἰς

εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐκρέμασαν δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν Πατριάρχην Παρθένιον, καὶ οἱ Αἱρετικοὶ ἐν Ἱεροσολύμοις εἶπον τῷ Χουσεὴν Πασιᾶ ὅτι ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐκρέμασαν τὸν Ἱεροσολύμων Παΐσιον, κἀκεῖνος νικώμενος περὶ τριῶν πραγμάτων, ἑνὸς μὲν, ὅτι ἐμάχετο τῷ Πατριάρχῃ δελεάσαντι αὐτὸν καὶ ἐλθόντι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, δευτέρου δὲ, ὅτι ὡς Ὀθωμανὸς ἠδύνατο κοῦ Χριστιανῶν φέρεσθαι, καὶ τρίτου, ὅτι ἦν κρυφίως βεβαπτισμένος ὑπὸ τῶν Φράγγων, ἐπειδὴ καὶ ἐματαιοῦτο, ὅτι ἐὰν συμβῇ αὐτῷ ἀνάγκη, φυγεῖν εἰς Φραγγίαν καὶ ζῆσαι ἐκεῖ, Φράγγοι δὲ καὶ Ἀρμένιοι ἐν Ἱεροσολύμοις πάντοτε φίλοι, καὶ ὡσαύτως ἐχθροὶ τῶν Ῥωμαίων, τίς διηγήσεται τὰ κακὰ ἅπερ ἐποίησαν ἐκεῖ, καὶ ὅσα ἔλαβον ἀργύρια; ὁ δὲ Πατριάρχης εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔμειναν ἐλθεῖν τὸν Τζαούσιον, καὶ ἦλθε τὸν Σεπτέμβριον, ὅτι καὶ ὁ Χουσεὴν Πασιᾶς ἐγένετο μαζίλης, ἤτοι παρελύθη τῆς ἀρχῆς τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἐδόθησαν τὰ Ἱεροσόλυμα τῷ Ταμάργουλι Δουκὶ τῆς Δαμασκοῦ, καὶ ὁ Χουσεὴν Πασιᾶς ἀπῆλθεν εἰς Γάζαν εἰς τὰ ἴδια. εὑρισκομένου δὲ τοῦ Βεζύρη εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τῶν νέων φρουρίων ἔξωθεν Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου, ἀπῆλθεν ἐκεῖ ὁ Παΐσιος μετὰ τοῦ Τζαουσίου τοῦ ἐλθόντος ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. εἶπε δὲ ὁ Τζαοῦσος τῷ Βεζύρῃ, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι εἰσὶν ἠδικημένοι, καὶ ὁ Χουσεὴν Πασιᾶς οὔτε τὸν Βασιλέα φοβεῖται οὔτε τὴν σὴν δεσποτείαν, καὶ ἐβούλετό με ἀποκτεῖναι, καὶ ἔφυγον κρυφίως, καὶ ἔλαβε καὶ παρὰ τῶν Ῥωμαίων τόσα ἀργύρια. εἶπε δὲ ὁ Βεζύρης τῷ Πατριάρχῃ, Πόσα ἀργύρια παρ' ὑμῶν ἔλαβεν ὁ Πασιᾶς; λέγει αὐτῷ ὁ Πατριάρχης, ἑκατὸν χιλιάδας γρόσια, ἅπερ ὑμεῖς δανειζόμεθα τῷ δημοσίῳ τῆς Βασιλείας. καὶ εὐθὺς ἔστειλε τεσσαράκοντα Μπακὶ Κουλάρ, ἤτοι δούλους τῶν ἐναπολειφθέντων, καὶ ἀπῆλθον εἰς Γάζαν, καὶ ἔλαβον ταῦτα παρὰ τοῦ Χουσεήν. πέμψας δὲ τούτους εἰς τὸν Χουσεὴν Πασιᾶ διὰ ταῦτα τὰ ἀργύρια ὁ Βεζύρης, ἀπέστειλε καὶ ἕνα Ἀγᾶν ὀνόματι Ἰσμαήλ. μετὰ τεσσαράκοντα ἄνδρας καὶ ὁρισμὸν καὶ ἐπιστολὰς πρὸς τὸν Ταγιάργουλι δοῦναι τὸν ἅγιον Ἰάκωβον τοῖς Ῥωμαίοις. ὁ δὲ λαβὼν παρὰ τῶν Ἀρμενίων πεντήκοντα πουγγείων γρόσια, ὑποστρέψαι ἐποίησεν ἄπρακτον τὸν Ἀγᾶν, καὶ ἔμεινε πάλιν ὁ ἅγιος Ἰάκωβος παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις, μάλιστα ἵνα φοβηθῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἔδησεν ὁ Ταγιάργουλις οὗτος ἀπὸ Ἱεροσολύμων τὸν Παρθένιον ἀπὸ Ἀμυκλέου, καὶ τὸν γέροντα Ἀθανάσιον τὸν Ἄραβα, καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς πεζοὺς ἕως Δαμασκοῦ, καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ τοὺς πατέρας εἰργάσατο. ὁ δὲ Παΐσιος ἀπέστειλεν εἰς Ἀδριανούπολιν πρὸς τὸν Βεζύρην τὸν Παπᾶν Διονύσιον Δημητζανιώτην καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Βασιλικὸν βῆμα, καὶ ἐγνώρισε τῷ Βεζύρῃ τὰ γενόμενα, καὶ εὐθὺς ὁ Βεζύρης ἀπέστειλε καὶ τρίτον ὁρισμὸν, καὶ ἕνα Τζαούσιον Ἀλβανίτην μετὰ τεσσάρων ἀνδρῶν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπέτιθησι τῷ Κατῇ, ἤτοι τῷ κριτῇ ἀνάγκην, καὶ οὕτως ἐδόθη τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὁ ἅγιος Ἰάκωβος τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ ἔπαυσεν ἡ κατὰ τῶν Ἀρμενίων ἀγωγή.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ϛ'.

Ὅτι διαβληθεὶς ὁ Πατριάρχης Παΐσιος παρά τινων τῷ Ἀνθυπάτῳ, ὡς κατεσκεύασε τῷ Κράλῃ Μοσχοβίας Κορῶναν δῶρον, κλείεται ἐν τῷ τῶν φονέων λάκκῳ, καὶ πέμπεται ἡ Κορῶνα μετὰ ἀναφορᾶς τοῦ Ἀνθυπάτου εἰς Ἀδριανούπολιν πρὸς τὸν Κιοπρουλῆ, πέμπονται δὲ παρὰ τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς ἄνθρωποι καὶ γνωρίζουσι τῷ Βεζύρῃ τὴν ὑπόθεσιν.

Ὁ προειρημένος ἐξ Ἰουδαίων Γαβριὴλ ὢν ἄριστος λιθογνώμων, καὶ ἰδὼν ὅτι εἶχεν ὁ Παΐσιος μίαν Κορῶναν μοσχικὴν μετὰ λίθων πολυτίμων, καὶ βουλόμενος κλέψαι μερικοὺς ἐξ αὐτῶν, συνεβούλευσε τῷ Πατριάρχῃ μετασκευάσαι αὐτὴν εἰς τέχνην βυζαντιακὴν, καὶ σχῆμα κάλλιον, καὶ δὴ πείθει τὸν Πατριάρχην ἐν τούτῳ. ἀλλὰ κατασκευασθείσης τῆς μίτρας, διέβαλον τινὲς τῷ ἐν Βυζαντίῳ Ἀνθυπάτῳ τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, εἰπόντες, ὅτι κατεσκεύασε μίαν Κορῶναν, ἧς ἡ τιμὴ γροσίων χιλιάδων ἑκατὸν, καὶ βούλεται ἀποστεῖλαι αὐτὴν τῷ τῆς Μοσχοβίας Βασιλεῖ. ὁ δὲ Ἀνθύπατος ἔλαβεν αἰτήσας τὴν Κορῶναν παρὰ τοῦ Πατριάρχου. ἠθέλησε δὲ ἀπελθεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν ὁ Πατριάρχης, λέγων καὶ παροιμίαν ταύτην, κάλλιον πτηνὸν ἐν κλωναρίῳ, ἢ πτηνὸν ἐν κυρτίδι, ἤτοι κλωβίῳ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ καλῶς, ἀλλά τινες τῶν ἐπιτρόπων ἐμποδὼν αὐτῷ ἐγένοντο ἀπελθεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν. μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας μεταπέμπεται αὐτὸν ὁ Ἀνθύπατος, καὶ συναπῆλθον αὐτῷ ὁ ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἄλλοι, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἀνθύπατος, Σὺ τίνος ἕνεκεν εἶ τῆς Βασιλείας ἐπίβουλος; ὁ δὲ Πατριάρχης ἀποκριθεὶς ἔφη, Σὺ λέγεις ὅτι εἰμὶ τῆς Βασιλείας ἐπίβουλος, ἢ ἄλλοι τοῦτο μαρτυροῦσιν; ἀλλ' ὁ Ἀνθύπατος ἔθετο αὐτὸν ἀνεξετάστως ἐν τῷ καυλῇ κουλῇ, ἤτοι ἐν τῷ λάκκῳ τῶν φονέων. φυγόντων οὖν τῶν ἄλλων, ὁ ἐξ Ἰουδαίων ἀδύνατος ὢν, φυγεῖν οὐκ ἴσχυσεν, ὅθεν ἐβλήθη μετὰ τοῦ Πατριάρχου ἐν τῷ λάκκῳ τῶν φονέων, μείνας ἐκεῖ τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας, ἐκβληθεὶς δὲ ἐκεῖθεν ὁ Πατριάρχης νεύσει τοῦ Ἀνθυπάτου, ἐβλήθη ἐν τῇ φυλακῇ τῶν χρεωφειλετῶν. ἤλπιζε γὰρ ὁ Ἀνθύπατος λήψεσθαι παρὰ τοῦ Πατριάρχου χρήματα. καὶ ἐᾶσαι μὲν αὐτὸν, ἔπειτα δὲ συλλαβεῖν τοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄρχοντας ὡς δῆθεν συνεπιβούλους, καὶ λαβεῖν καὶ παρ' αὐτῶν χρήματα. ἀλλ' ὁ καλὸς Ἀρχιερεὺς τῆς τῶν Ἀρχόντων ζημίας τὸν θάνατον προκρίνας, ὑπέφερε βασαν-

βασανιζόμενος. ἰδὼν δὲ ὁ Ἀνθύπατος ὅτι οὐδὲν ὧν ἐβούλετο κατορθοῖ, καὶ φοβούμενος ἵνα μὴ οἱ Χριστιανοὶ προσκλαύσωνται τῷ Βασιλεῖ, διανοεῖται καὶ ἑτοιμάζει διὰ αὐτοῦ Ἀγᾶν, καὶ πέμπει αὐτὸν καὶ τὴν Κορῶναν μετὰ καὶ ἀναφορᾶς εἰς Ἀδριανούπολιν πρὸς τὸν ἐπίτροπον τῆς Βασιλείας, γράψας τοιουτοτρόπως, Ἐπειδὴ γνωστὸν ὑμῖν ἐγένετο, ὅτι ὁ Ἱεροσολύμων Παΐσιος κατεσκεύασε Κορῶναν τιμῆς γροσίων χιλιάδων πολλῶν τοῦ πέμψαι αὐτὴν τῷ Κράλῃ Μοσχοβίας, τοῦτον μὲν κατέχομεν ἐν φυλακῇ, τὴν δὲ Κορῶναν πέμπομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἐξουσίᾳ, καὶ προσμένομεν ἀπόκρισιν τί ποιητέον περὶ τούτου. οἱ δὲ πατέρες τοῦ ἁγίου τάφου ὄντες κεκρυμμένοι, καὶ μαθόντες τὰ γινόμενα, ἑτοιμάζονται ἐξ αὐτῶν τέσσαρες, ὁ ἄνωθεν διαληφθεὶς Παπᾶς Διονύσιος Δημητζανιώτης, ὁ Παπᾶς Θεοδώρητος, ὁ χρηματίσας μετέπειτα Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας, καὶ αὐτὸς Δημητζανιώτης, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Παπᾶς Ἰωσὴφ ὁ Ἄνδριος, καὶ ὁ Παπᾶς Μελέτιος ὁ Θεσσαλονικεύς, καὶ ἀπῆλθον καὶ αὐτοὶ εἰς Ἀδριανούπολιν πρὸ τοῦ Ἀγᾶ, καὶ ἐνεφανίσθησαν εὐθὺς τῷ Κιοπρουλῇ. καὶ αὐτὸς εἶπεν αὐτοῖς ἔχειν ὑπομονὴν ἕως ἂν ἔλθῃ καὶ ὁ Ἀγᾶς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζʹ.

Περὶ τῶν διαφόρων αἰκιῶν καὶ μαρτυρικῶν ἄθλων κατ' εἶδος, ἃ ὑπέστη δι' ὅλης νυκτὸς ὁ ἀθλητικώτατος Πατριάρχης Παΐσιος τῇ τοῦ Ἀνθυπάτου κελεύσει πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν τοῦ Βεζύρη ἀπόφασιν.

Ἐν τούτοις, ὁ Ἀνθύπατος πέμπει καὶ ἐκβάλλουσι τῆς φυλακῆς τὸν Πατριάρχην καὶ τὸν ἐξ Ἰουδαίων νυκτός, καὶ τὸν μὲν ἐξ Ἰουδαίων ἔσυρον πεζόν, τὸν δὲ Πατριάρχην ἀνεβίβασαν ἐφ' ἵππου ἐπισάγματι ἐστρωμένου φορτηγοῦ, ἤτοι χαμαλικοῦ, μὴ δόντες ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸ καπίστριον κρατεῖν, ἀλλὰ ταῖς τῶν δημίων, οἳ καὶ ἕλκον αὐτόν. ἀλλ' οὔτε ἀναβολέας τὸ ἐπίσαγμα εἶχεν, ἵνα ἐπιστηρίζῃ αὐτοῖς τοὺς πόδας ὁ Πατριάρχης. τοῦ δὲ ἵππου κατασίκτου ταῖς πληγαῖς ὄντος καὶ ἀσθενοῦς καὶ ἀνεπιμελήτου, καὶ περιπατεῖν εἰς τὸ λιθόστρωτον βιαζομένου, καὶ ποτὲ μὲν ἐφ' ἑνὶ μέρει πεσεῖν κλίνοντος, ποτὲ δὲ ἐφ' ἑτέρῳ μέρει πεσεῖν μετακλίνοντος, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τῶν ποδῶν τοῦ ἀθλητοῦ Πατριάρχου τούτου παθῶν ῥευματικῶν ἄλγεσι πιεζομένων, διεφθάρησαν αὐτοῦ οἱ μηροὶ τῷ ἐπισάγματι κατατριβόμενοι, καὶ ἀπεδερματώθησαν οἱ δίδυμοι αὐτοῦ. ἐν δὲ τῷ ἀναβαίνειν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς φυλακῆς εἰς τὸ Ὀζοὺντζαρσι, ἤτοι εἰς τὸ μηκοπρατήριον, ἦλθεν εἷς φέρων ἐπ' ὤμων κάμακα ξύλινον, καὶ ἄλλοι τινὲς σὺν αὐτῷ μετὰ φανῶν, καὶ εἶπον τῷ Σούμπασι, ἤτοι τῷ Ἀρχιανδράγχῳ, ὥρισεν ὁ Ἀνθύπατος ἵνα ἀνασκολοπίσῃς αὐτόν, ἤγουν τὸν Πατριάρχην. τότε ὁ μὲν ἐξ Ἰουδαίων ἔκλαιε, τὸν δὲ Παΐσιον ᾤετό τις εἶναι ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ ἀναπαυόμενον. λέγουσι δὲ αὐτῷ ὁ Σούμπασις καὶ ὁ Χασάσμπασις, ἤτοι οἱ Ἀρχιανδράγχοι καὶ πράκτορες, Ἄνθρωπε φεῖσαι τῆς ζωῆς σου, ἰδοὺ δὴ ἀποθνήσκεις, εἰπὲ τί ὑπόσχῃ τῷ Ἀνθυπάτῳ, ἵνα φύγῃς τὸν θάνατον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πατριάρχης, οὐδὲν ὑπόσχομαι, οὐδὲν δίδωμι, ποιήσατε εἴ τι βούλεσθε. καὶ εὐθὺς ἄλλος ἐκεῖθεν μετὰ φανοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀνθυπάτου ἐλθών, λέγει τῷ Σούμπασι, Ἀγᾶ, ὁ Ἀνθύπατος ὥρισεν ἵνα κρεμάσητε καὶ τοὺς δύο, ἤγουν τὸν Πατριάρχην καὶ τὸν ἐξ Ἰουδαίων ἐν τῷ Παρμάκκαπι, ἤτοι ἐν τῇ καγκελωτῇ πόρτῃ. ὅτε δὲ ἐγγὺς τοῦ Παρμάκκαπι ἐγένοντο, ἐξέλιπον αἱ ἀμφιβολίαι καὶ αἱ παρηγορίαι τῆς διανοίας αὐτῶν, περιετέθηκαν γὰρ τῷ λαιμῷ τοῦ Πατριάρχου τὸ σχοινίον, καὶ ἔστησαν αὐτὸν κατὰ τὸ μέσον τῆς πόρτας φέροντες, καὶ ὁ μὲν ἑλκύσων τὸ σχοινίον ἄνθρωπος ἀνέβη ἐπὶ τῆς πόρτας, ὁ δὲ Πατριάρχης ἵστατο βλέπων εἰς τὸν Οὐρανόν, δεόμενος ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. καὶ λέγοντος τοῦ Σούμπασι, Τί δίδως τῷ Πασᾷ, αὐτὸς ἐσιώπα, προσμένων τὸν θάνατον. ὁ δὲ ἐξ Ἰουδαίων οἷα δὴ εἰς ἀπελπισμὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐλθών, κατωδύρετο. ἀλλ' ἔφθασε πάλιν ἄλλος μετὰ φανοῦ λέγων, Ἀγᾶ, μὴ κρεμάσῃς αὐτόν, ἤγουν τὸν Πατριάρχην, ἀλλ' εἰς τὸ Ἂκ Σεράγιον βάλε αὐτὸν ἐγκάρσιον εἰς τὸ τζεγγέλη, ἤτοι εἰς τὴν ἁρπάγην. ἤγαγον οὖν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σούμπασι ἀναμέσον τοῦ Βλάγκα καὶ τοῦ Κοντοσκαλίου, καὶ περιθέντες κλοιοὺς τοῖς ποσὶ τοῦ Πατριάρχου οἰδαλέοις τότε οὖσιν, ὥστε εἰσελθόντας εἰς τὸ οἴδημα μὴ φαίνεσθαι, καὶ περάσαντες μίαν ῥάβδον διὰ τῶν δύο αὐτοῦ ποδῶν οὓς συνεῖχεν ἡ τῶν κλοιῶν ἅλυσις, ἔσυρον αὐτὸν κύκλῳ τῆς οἰκίας, λέγοντες αὐτῷ, Τί ὑπόσχῃ τῷ Πασᾷ. αὐτὸς δὲ ἀλγήσας, ἐβόα, καὶ κατεβόα τῶν τιμωρούντων αὐτόν. ὡς δὲ εἶδον τὴν στερρότητα αὐτοῦ, ἔπαυσαν τοῦ κολάζειν αὐτόν. πρωΐας δὲ γενομένης, ἦλθεν εἷς τις Ἀχμὲτ τζελεπῆς ἐκ Χίων Λατίνων Ὀθωμανός, τεχνηέντως ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ Πασᾶ, ἐφοβεῖτο γὰρ ἐκ μέρους τῆς Ἀδριανουπόλεως ὁ Πασᾶς. καὶ ἐνέτυχε τῷ Πατριάρχῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σούμπασι, ἤτοι τοῦ Πράκτορος, καὶ προσποιησάμενος τὸ εἶναι φίλος αὐτοῦ, ἐγένετο ἐγγυητὴς καὶ ἀφῆκεν ὁ Σούμπασις τὸν ἐξ Ἰουδαίων, ὃς καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ Μετόχιον, τοῦ δὲ Πατριάρχου ἐξέβαλε τῶν ποδῶν τοὺς κλοιοὺς τοὺς σιδηροῦς. οἱ δὲ ἐν τῷ Κοντοσκαλίῳ πατριῶται τοῦ Πατριάρχου ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ὑπηρέτουν αὐτῷ, καὶ παρεῖχον αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν. κἀγὼ νέος ὢν τότε περί που τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη, καὶ ἀνυπόδητος, χωρὶς σανδαλίων ἀπηρχόμην πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Μετοχίου, καὶ ἡμέρας μὲν, ὑπηρέτουν αὐτῷ, ἑσπέρας δὲ, ὑπέστρεφον καὶ ἐκάθευδον ἐν τῷ Μετοχίῳ. Γνώσω δὲ ὅτι ἤμην ἀνυπόδητος, ἐπεὶ οὕτω τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπαιδαγώγουν ἡμᾶς οἱ προεστῶτες, καὶ οὕτως ἐφέρομεν τὴν

παιδαγωγίαν

παιδαγωγίας γνώμη ὑπαθεῖ, καὶ αἰδοῖ πρὸς τοὺς προεστῶτας ἡμῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ἀπόφασις ἐν τῷ βασιλικῷ βήματι τοῦ Βεζύρη, καὶ τοῦ Μουφτῆ, ὅτι ἡ Κορῶνα ἔνδυμα τοῦ Πατριάρχου, ἣν ὁ Βεζύρης τῷ Βασιλεῖ ἔδειξεν, ὃς ἐπιθεὶς αὐτὴν ἐπὶ κεφαλὴν εὐνούχου τινός, καὶ ὡραίαν εἰπών, ἐχαρίσατο τῷ Πατριάρχῃ φορεῖν. ὅθεν ἐλευθερωθεὶς ὁ Πατριάρχης τῆς φυλακῆς, ἐποίησε μικρὰν περιοδείαν χάριν ἐλέους.

Ὡς οὖν ἔφθασε καὶ ὁ ἄνθρωπος, φέρων τὴν Κορῶναν καὶ τὰ γράμματα τοῦ Καϊμακάμ, ἤτοι τοῦ Ἀνθυπάτου εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, συνεισῆλθον αὐτῷ καὶ οἱ πατέρες εἰς τὸ κριτήριον τοῦ Βεζύρη, καὶ ἀπελογοῦντο, ὅτι ταύτην τὴν Κορῶναν ἔθος ἐστὶ φορεῖν τὸν Πατριάρχην, ἥτις περὶ αὐτοῦ κατεσκευάσθη, καὶ μαρτυρία σαφὴς ἐκ τῶν κατὰ κορυφὴν αὐτῆς περὶ τὸν Σταυρὸν γραμμάτων, διαλαμβανόντων εἶναι αὐτὴν τοῦ Πατριάρχου, καὶ οὐ τοῦ Κράλη τῆς Μοσχοβίας. δεύτερον, οὔσης τῆς τιμῆς αὐτῆς ἕως πέντε χιλιάδων γροσίων, καὶ οὐχ ὡς λέγει αὐτὸς ἑκατόν, ὁ Κράλης τῆς Μοσχοβίας τοσαύτης ὀλίγης τιμῆς Κορῶναν οὐ φορεῖ. τρίτον, ὅτι τὸ ἐπάνω αὐτῆς τάσι, ἤτοι πέταλον ἐστὶν ἀργυροῦν. καὶ τέταρτον, ὅτι οἱ δύο λίθοι αὐτῆς εἰσὶν ὑάλινοι, καὶ ταῦτα πάντα συνιστῶσιν αὐτὴν εἶναι κτῆμα πτωχοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐ Κράλῃ Μοσχοβίας ἁρμόζουσαν. ὁ δὲ ἐπίτροπος βουλόμενος βεβαίαν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Πατριάρχου ποιῆσαι, πέμπει τοὺς πατέρας καὶ τὸν Ἄρχοντα τοῦ Ἀνθυπάτου κριθῆναι ὑπὸ τοῦ Μουφτῆ, ἤτοι τοῦ κυρωτοῦ τῶν ἐντολῶν τοῦ Νόμου. ὧν κριθέντων, γέγονεν ἀπόφασις εἶναι τὴν Κορῶναν τῶν πατέρων, ἐπειδὴ τὸ φορεῖν τοιαῦτα τοὺς Πατριάρχας τῶν Ῥωμαίων, ἐστὶ χάρις βασιλική. ἰδὼν δὲ ὁ ἐπίτροπος ὅτι ὁ περὶ τὴν Κορῶναν λόγος διεδόθη εἰς τὸ κοινόν, καὶ μή πως ἀκουσθῇ καὶ εἰς τὸν Σουλτάνον, ὁ δὲ ἄλλως ὑπολάβοι τὸν λόγον, καὶ οὐχ ὡς ἔχει, ἀναστὰς καὶ λαβὼν τὴν Κορῶναν, ἐπορεύθη πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ δείξας ταύτην αὐτῷ, εἶπεν αὐτῷ εἰς πλάτος καὶ πᾶσαν τὴν ὑπόθεσιν, προσθεὶς μάλιστα, ὅτι ὅτε ἀπὸ Δαμασκοῦ ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα προσκυνῆσαι, εἶδεν ἐκεῖ ἄλλας ἕξ, καὶ ὅτι τοῦτο ἐστὶ δῶρον τῶν γονέων αὐτοῦ τῆς Βασιλείας πρὸς τοὺς Πατριάρχας, ἔπειτα μετεπέμψατο καὶ λιθογνώμονα ἰδεῖν αὐτὴν πόσου τιμᾶται, καὶ ὁ Ἰουδαῖος λιθογνώμων εἶπεν εἶναι αὐτὴν ἕως τεσσάρων χιλιάδων γροσίων τιμῆς καὶ οὐ πλειόνων. ὁρῶν δὲ ὁ Σουλτάνος τὴν κατασκευὴν τῆς Κορώνης, τοὺς πέριξ δώδεκα πυργίσκους, τὸ σχῆμα τὸ εὐγενέστατον, ἐθαύμασε, θεὶς δὲ αὐτὴν ἐφ' ἑνὸς εὐνούχου χαμπεσίου κεφαλήν, εἶπε, θαυμάσιον ἔνδυμα, ὅπερ ἐπειδὴ οἱ γονεῖς μου ἐχαρίσαντο τοῖς Πατριάρχαις, χαρίζομαι κἀγὼ αὐτοῖς, καὶ ὥρισα δοθῆναι τῷ Πατριάρχῃ, καὶ εἶναι κἀκεῖνον ἀζήμιον. καὶ λαβὼν ὁ ἐπίτροπος τὴν Κορῶναν, ὑπέστρεψεν εἰς τὸ Παλάτιον αὐτοῦ. καὶ μεταπεμψάμενος τοὺς πατέρας, καὶ δοὺς αὐτὴν αὐτοῖς, δέδωκε καὶ ὁρισμὸν καὶ ἄνθρωπον μετὰ τοῦ ὁρισμοῦ, ὅστις ἀπελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐφοίτησεν εὐθὺ τοῦ Καϊμακάμ, ἤτοι τοῦ Ἀνθυπάτου, καὶ δέδωκεν αὐτῷ τὸν ὁρισμόν, καὶ πέμπεται Τζαοῦσος καὶ λαμβάνει τὸν Πατριάρχην ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ Σούμπασι, ᾧ συνῆσαν ἀκολουθοῦντες Πέτρος ὁ Κακούμης γουναρις, ὁ ἀπὸ τῆς Τζερνίτζας τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἄλλοι πατριῶται, κἀγώ. ὡς δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Ἀνθυπάτου, ἀφέθη τῆς φυλακῆς, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ Μετόχιον, καὶ οἱ Ἄρχοντες, οἳ εἶχον ἑαυτοὺς καταμόνας πεφυλαγμένους, ἐξῆλθον καὶ ἐκάθισαν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ ἐγένετο εἰρήνη. τὸν δὲ Καϊμακὰμ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ὁ Βεζύρης ἐκβαλὼν τῆς Ἀνθυπατείας, ἀπέστειλεν εἰς τὸν πόλεμον τῆς Κρήτης, κἀκεῖ αὐτὸν ἀπέκτεινε. λυθεὶς δὲ ὁ Πατριάρχης τῶν δεσμῶν, καὶ μαθὼν ὅτι καὶ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον ἔλαβον ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων οἱ εὐσεβεῖς, ἐπλήσθη χαρᾶς. καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἀπῆλθε τῷ Ἰανουαρίῳ Μηνὶ εἰς Πάνορμον, εἶτα εἰς Πέργαμον, εἶτα εἰς Ἀρτάκη καὶ Μιχανιῶνα, εἶτα εἰς Καλόλιμνον, καὶ ἐποίησεν αὐτοῦ τὸ Πάσχα, κἀκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Συκῆν καὶ Μουτανία, εἶτα εἰς Κατηρλή, καὶ ἑξῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ τῆς ἀποδημίας εἰς Ἰβηρίαν τοῦ Πατριάρχου Παϊσίου, καὶ τῆς θαυματουργίας αὐτοῦ ἐν Σινώπῃ, καὶ τοῦ ἐν Τζαρκασίᾳ ἀσύλου τόπου καὶ τῆς στήλης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ἐνεργουμένων θαυμασίων, καὶ περὶ ἱστορίας τῶν Ζήκχων, ἤτοι Τζερκέζων.

Εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι ἔλαβεν ἡ βασιλεία παρὰ τοῦ Πατριάρχου χρήματα πουγγίων τριάκοντα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔθος τῆς βασιλικῆς πόρτας ἔλαβον καὶ ἄλλοι πολλά, καὶ ἐγένετο διπλῆ ἡ δαπάνη, ἣν πᾶσαν δανειακῶς ἔλαβεν ὁ Πατριάρχης, διὰ τοῦτο χρεία ἦν ἀποδημῆσαι [...] αὐτὸν χάριν βοηθείας. καὶ δὴ εἰς μὲν τὸ Γιάσιον ἀπέστειλεν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὠφέλησεν οὐδὲν διὰ τὸν αὐθέντην Στέφανον τὸν διώκτην τοῦ Βασιλέως Βοεβόδα, [...] βουληθεὶς μόνος αὐτὸς ἀπελθεῖν, καὶ μὴ δυνηθεὶς διὰ τὸ χρηματίσαι τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ὀγδόῳ ἔτει Μίχναν τινὰ Αὐθέντην τῆς Βλαχίας, περὶ οὗ ῥηθήσεται, εὗρεν εὔλογον

ἀπιέναι

ἀπιοῦσαι εἰς Ἰβηρίαν. καὶ δὴ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ὀγδόῳ ἔτει, μηνὶ Μαΐῳ ἐπλεύσαμεν εἰς Σινώπην μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ, ἧς συγκατελεγόμην κἀγώ. γενομένης δὲ ἐν Σινώπῃ τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ Μαΐου μεγάλης πυρκαϊᾶς, ἥτις ἤρξατο ἀπὸ τοῦ βορείου μέρους, καὶ ἀνέμετο ὡς χόρτα τὰς οἰκίας κατὰ τὸ κάστρον, ὁ Πατριάρχης βαλὼν ὀλίγον ὕδωρ εἰς τρυβλίον, ἀπέστειλε τινὰ διάκονον αὐτοῦ καὶ ἐρράντισε κατὰ πρόσωπον τῆς πυρκαϊᾶς, καὶ ὢ τοῦ θαύματος, ἐστάθη ἐκεῖ ἡ πυρκαϊὰ ἕως οὗ ἐσβέσθη. τῇ δὲ τετάρτῃ Ἰουλίου ἐπιβάντες πλοίῳ, ἐπλεύσαμεν εὐθὺ Μεγγρελίας, καὶ οὐρίῳ ἀνέμῳ εὐθυδρομήσαντες, μετὰ πέντε ἡμέρας ἤλθομεν εἰς τὴν Τζαρκασίαν, τοὺς δ' ἐν αὐτῇ οἱ μὲν Στράβων Κερκέτας ὀνομάζει, οἱ δ' Ὀθωμανοὶ Τζερκέζους, εἰσὶ δ' ἀληθέστερον οἱ Ζήκχοι, οὓς ἐξ ἀμαθείας οἱ Ναῦται καλοῦσι Κερκέτας. οἱ γὰρ Κερκέται οἰκοῦσι τὸ βόρειον μέρος τοῦ Καυκάσου ἐν τοῖς ἐκεῖσε πεδίοις, ὅπου δὲ ἡμεῖς τὴν ἄγκυραν ἐχαλάσαμεν, ἦν σκάλα τῶν Ζήκχων, καὶ ὠνομάζετο Κόντσι, ἔνθα ἀναμέσον δύο ποταμιδίων ὁ τόπος ἐστὶν ἄσυλος παρ' αὐτοῖς. κεῖται δὲ ἐκεῖ Στήλη μία πέτρα ὄρθιος τετράγωνος ἑτερομήκης, καὶ ἐπάνω αὐτῆς ἓν σκιάδιον πέτρινον, οὐ κοῖλον ὑποκάτωθεν, ἀλλ' ὁμαλόν. εὕρομεν δὲ καὶ ἔμπροσθεν τῆς Στήλης Εἰκόνα χαλκίνην τοῦ ἁγίου Γεωργίου, κύκλῳ δὲ τῆς Στήλης ἦσαν κεφαλαὶ Χοίρων καὶ Ἐλάφων, καὶ βέλη τηλέβολα, δόρατα καὶ σπάθαι, καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων ἄγκυραι νηῶν κρεμάμεναι. ἔστι δὲ ἡ ἀσυλία, ὅτι ἐὰν εὕρωσι πέραν τῶν ποταμιδίων τινά, γυμνοῦσιν αὐτόν, τὸν δὲ ξένον καὶ δουλοῦσιν. ἐὰν ναυαγήσῃ πλοῖον καὶ ἐποκείλῃ τῇ ξηρᾷ, αἰχμαλωτίζουσι τοὺς Ναύτας, καὶ ἐὰν χαλάσῃ τὴν ἄγκυραν, χωρὶς τοῦ λαβεῖν τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἔνδον ἐντόπιον ἄνθρωπον, ἄλλον ἔξω οὐκ ἐκβάλλουσιν. ἀλλ' εἰς τὸ Κόντσι Ῥωμαῖοι καὶ Ὀθωμανοὶ καὶ ἄλλοι, ὅστις ἂν τύχοι, χαλοῦσι τὴν ἄγκυραν ὡς ἐν ἰδίῳ λιμένι, καὶ ἀποβαίνουσι τῆς Νηός, καὶ καταλύουσιν ὥσπερ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὔτε γύμνωσις οὔτε δουλεία οὔτε ἄλλο τι, μάλιστα τοὺς ξένους ὡς φίλους οἱ ἐντόπιοι περιποιοῦνται καὶ φιλοξενοῦσιν. εἶτα ἐάν τις ἐκεῖ καταλείψῃ τι, ἢ ἐπιλήσηται, οὐδεὶς αὐτὸ λαμβάνει ἐξ αὐτῶν. ἐδίδασκον δὲ καὶ ἡμᾶς μὴ κατὰ τύχην καὶ κλέψωμέν τι, ὅτι πεσόμεθα κακὸν ἀνίατον, ὃ καὶ παραδείγμασιν ἐβεβαίουν ἡμῖν, λέγοντες, ὁρᾶτε ἐκείνην τὴν Τριήρη τὴν μικρὸν ἔξω τοῦ λιμένος κειμένην (ἦν γὰρ μία Τριήρης ἐκεῖ ἡμιβρύχιος) ἐξελθόντος γὰρ ἀπὸ τοῦ Καφᾶ τοῦ τῶν Ὀθωμανῶν Στόλου, καὶ περιπεσόντος ἐναντίοις ἀνέμοις, καὶ ἐλθόντος ἐνταῦθα, πάντες οἱ Ναῦται καὶ Στρατιῶται ἐφύλαξαν τῆς Στήλης καὶ Εἰκόνος ταύτης τὸ σεβάσμιον, εἷς δὲ Στρατιώτης ἐκ ταύτης τῆς Τριήρους καταφρονήσας αὐτῶν, ἔλαβεν ἓν πύρινον Καταπέλτιον, ἤτοι Τουφέκιον, καὶ πᾶσαι μὲν αἱ Τριήρεις, ἤτοι τὰ Κάτεργα ἀπῆλθον, αὕτη δὲ μόνον ἀπεπνίγη. ὁρᾶτε οὖν καὶ ὑμεῖς, ἵνα μὴ πάθητε τὰ ὅμοια. μετὰ τὰ πολλὰ δέ, ἦλθον ἓν γεροντίδιον καὶ ἔλεγον, ὅτι πρὸς τὸν Χάνην τῶν Ταταρῶν ἀφίκετο πρεσβευτὴς παρὰ τῶν ἐκεῖ Ζήκχων, καὶ ὅτι τὴν πίστιν αὐτοῦ οὐκ ἤλλαξεν. ἡμεῖς καὶ ἠρωτῶμεν αὐτόν, ποία ἐστὶν ἡ πίστις αὐτοῦ; ὁ δὲ φανερῶς εἰπεῖν οὐκ ἐδύνατο, ἔπειτα ἐξέβαλεν ἓν βιβλίον ἐκ πουγγίου τινός, ὅπερ εἶχεν ἀπῃωρημένον τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ ἀμάλης, καὶ ἠρώτα ἡμᾶς, εἰ ἔχομεν καὶ ἄλλα τοιαῦτα δοῦναι αὐτῷ, καὶ ἡμεῖς ἀνοίξαντες τὸ βιβλίδιον, εἴδομεν ὅτι ἦν Ἡμιωρολόγιον ἑλληνικόν, ἐν Βενετίᾳ τετυπωμένον, καὶ εἴπομεν αὐτῷ, ὅτι ἐν τῷ πλοίῳ ἐστὶν ὁ Πατριάρχης τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ἄνθρωποι αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀκούσας τὸν λόγον, ἔδειξε σημεῖον χαρᾶς, ὁμοίως καὶ οἱ περὶ αὐτόν, καὶ ἔγνωμεν ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, ἐν τούτῳ μόνον, ἐπειδὴ νηστεύουσι Τετράδα καὶ Παρασκευήν, καί τινες αὐτῶν καὶ μεγάλην Τεσσαρακοστήν. φαίνεται δὲ ὅτι ἐκεῖ ἦσαν τὸ πρῶτον Χριστιανοί, καὶ ἥμεροι, ὡς γὰρ λέγει ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἐπιστολῇ ἐνενηκοστῇ ἕκτῃ, φέρων μάρτυρα τὸν Στράβωνα ἐν τῷ ἑβδόμῳ βιβλίῳ, Ἄξενος ἦν ὁ Πόντος διὰ τὸ ἀνθρωποθυτεῖν μάλιστα τοὺς Σκύθας, ἀλλὰ Μιλήσιοι καὶ Ἴωνες κτίσαντες ἐκεῖ πόλεις, ἡμέρωσαν τὰ ἐκεῖ ἔθνη, ὅμως κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ὀθωμανῶν ἦλθον τὰ ἔθνη ἐκεῖνα σχεδὸν εἰς τὴν πρώτην τῆς ἀγνωσίας κατάστασιν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Περὶ ἱστορίας τῶν Ἰβήρων καὶ τῶν περὶ τὴν Ἰβηρίαν ἐθνῶν Πατζινακῶν, Χαζάρων, Ζήκχων, Σανιδῶν, Ἀβασγῶν, Ἀπχάζων, Σουανῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν, καὶ τῆς θρησκείας αὐτῶν, καὶ ἠθῶν, καὶ τῶν κατὰ καιροὺς αὐτοῖς συμβάντων.

Τὸ παλαιὸν ἀπὸ Παννονίας ἕως Σάρκελ τοῦ ἄστεος, ὄντος διαστήματος ἑξήκοντα ἡμερῶν, ᾤκουν Πατζινάκαι. ἔστι δὲ τὸ Σάρκελ ἐν τῷ ἀνατολικωτάτῳ μέρει τοῦ Ταναΐδος, ἀπὸ γὰρ Σάρκελ καὶ Καράκουλ καταρρέει ὁ ποταμὸς οὗτος. ἔκτισε [illegible] τὸ Σάρκελ ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόφιλος αἰτήσει τῶν Χ[illegible]άρων διὰ Πέτρου Σπαθαροκανδιδάτου τοῦ Καματηρ[illegible] ὅτε καὶ τῆς Χερσῶνος ἔτι δημοκρατουμένης, καὶ κ[illegible]ωμένης ὑπὸ ἄρχοντος χειροτονουμένου, καὶ ὀνομαζομένου [illegible]πρωτεύοντος, καὶ ἀρίστων τινῶν, καλουμένων πατέρων τῆς πόλεως, ὁ Θεόφιλος καταλύσας τὴν Δημοκρατίαν, ἔταξε Στρατηγὸν τῇ πόλει τὸν Πέτρον αὐτόν. ἐν δὲ τῷ Βοσπόρῳ ἐστὶ φρούριον τὸ Παντικάπαιον, ἀφ' οὗ ὡς ἀπὸ μιλίων ὀκτωκαίδεκα εἰσὶ τὰ Μάτραχα, ἀφ' ὧν ἕως δέκα μιλίων ἐστὶ ποταμὸς ὁ Οὐκρούχ, [illegible]ξ οὗ ἄρχεται ἡ Ζηκχία, καὶ παρατείνει ἕως τοῦ [illegible]οταμοῦ Νικόψεως, ἔστι δὲ αὐτῆς ἡ παραλ[illegible] μίλ[illegible] τριακόσια. ἄνωθεν δὲ Ζηκχίας ἐστὶν ἡ [illegible]απα[illegible], καὶ ἄνωθεν

αὔωθεν ταύτης ἡ Κασαλία, καὶ ἄνωθεν ταύτης τὰ Καυκάσια ὄρη, ὧν κατὰ τὸ βόρειον μέρος ἐστὶν ἡ Ἀλανία, παρατείνουσα ἀπὸ Καυκάσου ἕως Κασπίας, ὡς Προκόπιος τετάρτῳ τῶν Γοτθικῶν. ἔχουσι δὲ παραλίους Νήσους οἱ Ζήκχοι, ἐν αἷς εἶχον πόλεις τὸ Τουρχανήοχ, καὶ τὸ Τζερβεγούι, καὶ ἑτέρας, εἰς ἃς κατέφυγον ἀπὸ τῶν καταδρομῶν τῶν Ἀλανῶν. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Νικόψεως ἐστὶν ἡ Ἀβασγία μέχρι τοῦ ἄστεος Σωτηριουπόλεως μίλια τριακόσια, παρατείνει δὲ ὁ Καύκασος ἀπὸ Ζηκχίας ἕως Κεραυνίων ὀρῶν καὶ Κασπίας ὡς εἴρηται, εἰσὶ δὲ ἐν αὐτῷ σχεδὸν ἑβδομήκοντα ἔθνη ὡς λέγει ὁ Στράβων. ἦσαν δὲ ἐκεῖ Χριστιανοὶ Ἀλανοί, Ζήκχοι, Ἀπχάζοι, Σουάνοι, Κολχοί, Ἴβηρες. καὶ περὶ μὲν Ἰβήρων Κολχῶν καὶ Ἀλβανῶν εἴρηται ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ ὅτι οἱ Ἀλανοὶ ἴσχυον ποτὲ, καθότι ὡς ἱστορεῖ ὁ Μένανδρος, ὅτε πρῶτον ἦλθον εἰς τὰ ἐνταῦθα οἱ Ἄβαρες, ἐδεήθησαν τοῦ Ἡγεμόνος Ἀλανῶν Σαρωσίου καὶ ἔπεμψε περὶ αὐτῶν πρεσβευτὴν τὸν Κανδὶχ πρὸς τὸν μέγαν Ἰουστινιανὸν, ὃς δέδωκεν αὐτοῖς κατοικίαν τὴν Παννονίαν, οἵτινες εἰσὶν οἱ Οὔγγροι. καὶ ἐπὶ Ἰουστίνου πρεσβευτὴς Ὀθωμανῶν ἦλθεν ὁ Μανιὰχ, μεθ' οὗ ἀπῆλθε πρεσβευτὴς πρὸς Ὀθωμανοὺς Γεώργιός τις, καὶ ὑπέστρεψεν ἀπὸ Ἀλανῶν, ὄντος ἐκεῖ Ἡγουμένου τοῦ Παροδίου. ἐπὶ δὲ Ἰουστινιανοῦ συνεμαχέσαντο τοῖς Πέρσαις, ὡς Προκόπιος τετάρτῳ τῶν Γοτθικῶν. Ἰουστινιανὸς δὲ ὁ ῥινότμητος μαχόμενος Ἀβασγοῖς, ἀπέστειλε κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Λέοντα τὸν Ἴσαυρον, Ἄρχοντα τότε ὄντα, εἰς Ἀλανοὺς, καὶ κατεπολέμησαν τοὺς Ἀβασγοὺς χάριν τοῦ Βασιλέως. ἦσαν δὲ καὶ Ἀλανοὶ καὶ Ζήκχοι εὐσεβέστατοι, ἀλλ' ἐλθόντων τῶν Ταταρῶν, δηλονότι φιλιασάντων αὐτοῖς, καὶ πολλῶν πόλεων Ῥωμαίων τῇ αὐτῶν φιλίᾳ κυριευσάντων, ἔκλιναν εἰς τὴν τῶν ἐθνικῶν θρησκείαν, ἁλούσης δὲ καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, τοῦτο μὲν, ὑπὸ τῶν Ταταρῶν ἐπιβουλευόμενοι, τοῦτο δὲ, καὶ Ἐπισκόπου, μὴ ἀφικνουμένου πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ Βυζαντίου, ὑστερούμενοι, ἐξέκλιναν τῆς εὐθείας ὁδοῦ. ὅτι δὲ Χριστιανοὶ ἦσαν, φανερὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ τοῦ ἐν Νικαίᾳ πρὸς τὸν Ῥώμης, εἶτα ἐπὶ τούτου τοῦ Γερμανοῦ ἦν Ἐπίσκοπος Ἀλανίας Θεόδωρος, καὶ ἐπὶ τῆς ἐπὶ Λουκᾶ Συνόδου ἦσαν Γοτθίας καὶ Ματράχων καὶ Σουγδοφούλλου Ἀρχιεπίσκοποι. ἐν δὲ τῇ τάξει τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων ἣν ὁ υἱὸς τοῦ Μιχαὴλ Ἀνδρόνικος ἐποίησε, καὶ ἐν τῇ Συνόδῳ ἣν ἤθροισεν ὁ αὐτὸς κατὰ τοῦ Βέκκου, εὑρίσκονται Μητροπολῖται Ἀλανίας, καὶ Σωτηριουπόλεως, καὶ Ζηκχίας, καὶ δὴ καὶ Καυκάσου Βασίλειος. ἐπὶ δὲ τῆς Συνόδου τῆς ἀθροισθείσης εἰς Βυζάντιον μετὰ τὴν ἅλωσιν ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἐννακοσιοστῷ ἐννενηκοστῷ δευτέρῳ κατὰ τοῦ Φλωρεντινοῦ συλλόγου ἦν ὁ Σουγδαΐας Θεοφάνης. τὸ δὲ ἐν τῷ τοῦ [illegible]σουμελᾶ Μοναστηρίῳ χρυσόβουλλον τοῦ Τραπεζοῦντος Βασιλέως, ὑπογράφεται, Ἀλέξιος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ Βασιλεὺς πιστὸς Αὐτοκράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, Ἰβήρων, καὶ Περατείας, ὁ μέγας Κομνηνὸς, Περατείαν δὲ λέγει ἀπχάζους καὶ Ζήκχους, ὅθεν ἤκμαζον ἐπ' ἐκείνου, μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τῆς ὀρθοδόξου Βασιλείας ἐφθάρησαν κἀκεῖνοι ὡς εἴρηται. καὶ ὅσον μὲν οἱ Ἀλανοὶ ἐμίγησαν τοῖς Ταταρέοις, οἱ ἐγγίζοντες αὐτοῖς καὶ τουρκίζουσι τινὲς, οἱ δὲ λοιποὶ αὐτῶν εἰσὶ Χριστιανοί, ἀβάπτιστοι ὅμως, διαφέρουσι δὲ τῶν ἐκεῖ τουρκιζόντων ἔκ τινων ἠθῶν χριστιανικῶν ἅπερ φυλάττουσι, καὶ ἔκ τινων νηστειῶν, καὶ τρίτον, ὅτι οἱ μὲν Χριστιανοὶ ἐσθίουσι χοίρειον κρέας, οἱ δ' οὔ. οὕτω καὶ οἱ Ζήκχοι ὅσοι ἐγγίζουσι τοῖς Ταταρέοις, εἰσὶ μιξότουρκοι, οἱ δὲ μακρὰν αὐτῶν οἰκοῦντες, εἰσὶν ὡς καὶ οἱ Ἀλανοί. περιποιοῦνται δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ βιβλία, καὶ τοὺς Ἑλλήνων Ἱερεῖς ὅταν εὕρωσιν εὐλαβοῦνται. Σημείωσαι κατὰ τὸν Προκόπιον ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τοῦ τετάρτου τῶν Γοτθικῶν, ὅτι τοῖς Ζήκχοις εἰσὶν ἀναμεμιγμένοι οἱ Σαγίδαι, εἰσὶ δὲ οὗτοι δυσικώτεροι τῶν Ζήκχων οἱ Σαγίδαι, ἐν οἷς ἐστι καὶ ἡ Σεβαστούπολις καὶ ἡ Πιτυοῦς, ἃς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἐλθόντες ἀπὸ τῆς Λαζικῆς οἱ Πέρσαι ἠχμαλώτευσαν, νῦν δὲ οὐδ' ἴχνος οὐδ' ὄνομα ἔχουσι παρ' ἡμῖν αἱ πόλεις αὗται. Σημείωσαι ὅτι ἐν Ἀβασγίᾳ ἦν Ἀρχιεπισκοπὴ ἡ Σεβαστούπολις, παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως διοικουμένη, ὡς φησὶ Γεώργιος ὁ Κύπριος ὁ ἀπὸ Λαπάθου ἐν ᾧ ἔγραψε τακτικῷ ἐπὶ Λέοντος Βασιλέως καὶ Φωτίου Πατριάρχου ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ τριακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ δευτέρῳ, ὅτι οἱ Σουάνοι ἐχριστιάνισαν ὅτε καὶ οἱ Κολχοί, κατὰ γὰρ τὸν Προκόπιον ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῶν Γοτθικῶν τὰ ἔθνη τὰ δυσικὰ Φάσιδος παλαιόθεν ἦσαν Χριστιανοὶ, ἦσαν δὲ τὸ πάλαι ὀνομαστοί, ὅθεν Πρίσκος ὁ ῥήτωρ ἱστορεῖ, ὅτι ἐπὶ Λέοντος τοῦ Μακέλλου εἶχον διαφορὰν Ῥωμαῖοι καὶ Λαζοὶ διὰ τοὺς Σουάνους, καὶ οἱ Πέρσαι ἐπολέμουν Ῥωμαίοις διὰ τὰ φρούρια τῶν Σουάνων. Μένανδρος δὲ ὁ Προτίκτωρ λέγει, ὅτι ἦλθε πρεσβευτὴς παρὰ Περσῶν ὁ Ἰζὴλ διὰ τοὺς Σουάνους ἐπὶ Ἰουστίνου, καὶ εἰς τὰς συνθήκας Ῥωμαίων καὶ Περσῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἰουστίνου πολὺς λόγος ἐγένετο περὶ τῶν Σουάνων. καὶ ἐν τῇ Περσίᾳ ὁ πρεσβευτὴς Ῥωμαίων Πέτρος διελέγετο Χοσρόῃ, ὅτι ὁ Ἡγεμὼν Σουανίας ὑπετάσσετο τῷ Ἡγεμόνι Λαζῶν, καὶ ἐδίδου φόρον μέλι καὶ δέρματα, καὶ ὅτε ἀπέθνησκεν ὁ Ἄρχων Σουάνων, ὁ τῶν Κολχῶν Ἡγεμὼν ἐποίει ἀναφορὰν τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ δὲ ἔπεμπε τῷ νέῳ Ἡγεμόνι Σουάνων τὰ ἀρχοντικὰ σύμβολα. εἶχε δὲ ἔργον ὁ Σουάνων Ἡγεμὼν, φυλάττειν τοῦ μὴ ἔρχεσθαι τοὺς Σκύθας εἰς Κολχίδα, ἢ εἰς τὴν Ῥωμανίαν κατὰ τὸν Προκόπιον, ὁ δὲ Χοσρόης ἀποκρινόμενος τῷ Πέτρῳ, ἔλεγε τοὺς Σουάνους φῶρας καὶ λαφυραγωγοὺς, καὶ ὅτι ἤθελεν αὐτοὺς ἔχειν μόνος καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ δηλαδὴ οἱ Σκύθαι περῶσιν ἐνταῦθα εἰς τὴν Ἀσίαν, καθότι ὁ τόπος τῶν Σουάνων [illegible] πάροδος τῶν λάθρα ἐπιτιθεμένων Σκυθῶν. συνεμαχέσαντο δὲ οἱ Σουάνοι καὶ Καβάδῃ τῷ Περσάρχῃ κατὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἕως ὑγίαινον κατὰ τὰ πολιτικὰ οἱ Ἴβηρες, ἤκμαζον καὶ αὐτοὶ, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἀσθενη-

αὐθεντευσάντων τῶν Ἰβήρων, μᾶλλον αὐτῶν ηὐθέντησαν οἱ Σουάνοι, ἦσαν ὅμως ἀεὶ ὀρθόδοξοι, ὅθεν ἤρχοντο εἰς Ἱερουσαλὴμ χάριν προσκυνήσεως μετὰ τῶν Ἰβήρων, ἐπειδὴ ἰβηριστὶ καὶ αὐτοὶ ἀναγινώσκουσιν. ἀλλ᾽ ἀφ᾽ οὗ ἐπὶ Μωαμὲτ, μετὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν πεντηκοστὸν ἔτος δηλονότι, οἱ Ἴβηρες ἐταπεινώθησαν ὡς οὐδέποτε, καὶ ὁ Ἡγεμὼν Μεγγρελίας ᾧ ὑπετάττοντο, ηὐθέντησεν ἄκρως ἐκ τῶν ἐπιβουλῶν Ἰβήρων καὶ Ἀπχάζων, ἐξέκλιναν κατὰ μέρος καὶ οἱ Σουάνοι ἀπὸ τῆς εὐλαβείας· οὐ μὴν ἀπὸ τῆς εὐσεβείας. Ὅτι οἱ Ἀβασγοὶ ἐχριστιάνισαν ὡς εἴρηται ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ἀπέστελον γὰρ εἰς τὴν ῥωμανίαν εὐνούχους, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς προνοηθεὶς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς παῦσαι ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἔργου, καθότι οὐκ ἔτι αὐτοὺς ὠνεῖταί τις, καὶ οὕτως ἔπαυσαν, καὶ ἐχριστιάνισαν, καὶ ἔκτισεν αὐτοῖς ὁ Βασιλεὺς Ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου, καὶ ἄλλα ἱερὰ τεμένη. ἐσέβοντο δὲ πρότερον ὕλας κατὰ τὸν Προκόπιον ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῶν Γοτθικῶν, καὶ εἶχον δύο Βασιλεῖς, ἀλλὰ μετὰ τὸ χριστιανίσαι καθελόντες αὐτοὺς, ἔζων ἐλευθέρως, ὅθεν ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον Ἄρχοντα Ῥωμαῖον, καὶ εἶχον αὐτὸν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτὸν Ἄρχοντας ἕως τοῦ Πωγωνάτου. διὰ γὰρ τὸ εἶναι τοὺς Ἄρχοντας ἀδίκους, λέγει ὁ Ζωναρᾶς, οἱ Ἀβασγοὶ ἐποίησαν λοιπὸν ἴδιον Ἄρχοντα, ἕως οὗ ἀπέστειλεν ὁ Ῥινότμητος τὸν Ἴσαυρον, καὶ διὰ τῶν Ἀλανῶν κατεπολέμησεν αὐτοὺς, καὶ ὑπετάγησαν τῷ Βασιλεῖ. καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας ἐπέμπετο Στρατηγὸς Ἀβασγῶν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως. καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος Παγκράτιον τὸν Ἀβασγίας ἐτίμησε Κουροπαλάτην. καὶ ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου Γεώργιος ὁ Ἄρχων Ἀπχαζίας ἦρχε καὶ Ἰβηρίας περί που τὸ ἐννακοσιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἔτος. καὶ ἐν τῷ χιλιοστῷ εἰκοστῷ ἐνάτῳ ἔτει Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρόπουλος Παγκράτιον τὸν Ἀπχαζίας ἐτίμησε Κουροπαλάτην. καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Βασιλέως Ἀβασγῶν ἐλθοῦσα εἰς τοῦτον τὸν Ῥωμανὸν, ἔδωκεν αὐτῷ τὸ ἄστυ τὴν Ἀκαλύφην, ἰσχυρότατον ὂν, καὶ ἐτίμησεν ὁ Ῥωμανὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς Δημήτριον Μάγιστρον ὥς φησι Κεδρηνός. ἤρκεσε δὲ ἐκείνη ἡ ἀρχὴ ἕως τῶν ἐπὶ Τραπεζοῦντος Κομνηνῶν, εἴδομεν γὰρ ἐν τινι Μοναστηρίῳ τῆς Μεγγρελίας, κειμένῳ ἐγγὺς τῆς Ἀπχαζίας, καλουμένῳ δὲ Μόκφι, γράμματα ἑλληνικὰ γεγραμμένα ἐν τῇ ζωγραφίᾳ αὐτοῦ, λέγοντα ῥητῶς, Ἐζωγραφήθη ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Δαυὶδ μεγάλου Βασιλέως Ἀπχαζίας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑʹ.

Περὶ τοῦ καταλόγου καὶ τοῦ γένους τῶν Ἀπχαζίας Βασιλέων, καὶ τῶν Βασιλέων τῶν Ἰβήρων, καὶ τοῦ ἐν τῷ κατὰ τὴν Μεγγρελίαν Ναῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου γενομένου κατ᾽ ἔτος θαύματος, καὶ τοῦ ἐν Ζετζαντέλι ἀσκήσαντος Ἰωάννου, καὶ ἧς ἔχουσιν οἱ Ἴβηρες χρείας πρὸς τοὺς Ἀπχάζους διὰ τὴν τοῦ μύρου ἕψησιν, καὶ περὶ τοῦ χωρισμοῦ τῶν Μεγγρέλων ἀπὸ τοῦ Βασιλέως τοῦ Ἰμερετίου τῇ τοῦ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν βοηθείᾳ, καὶ πῶς ἑρμηνεύεται Γουρία, καὶ τί τὸ ἀξίωμα τῶν Βασιλέων τῶν Ἰβήρων ἦν παρὰ τοῖς Αὐτοκράτορσι τῶν Ῥωμαίων.

Εὑρέθησαν τὰ παρόντα γράμματα ἐν ἀρχαίῳ βιβλίῳ ἰβηρικῷ κατὰ τὸ τέλος, ἅτινα ἐσημείωσε Παγκράτιος ὁ Βασιλεὺς Ἀπχαζίας. φαίνεται δὲ, ὅτι ἦσαν οὗτοι οἱ Βασιλεῖς μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν Ῥωμαϊκῶν Ἀρχόντων. λέγει τοίνυν, ὅτι ἦν πρῶτος Βασιλεὺς Ἄνος, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Γόζαρ, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Ἰουστινιανὸς, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Φιλικτὸς, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Καπαρουκὴ, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Δημήτριος, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Θεοδόσιος, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Κωνσταντῆς, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Θεόδωρος, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Κωνσταντῆς, εἶτα ὁ τούτου ἀδελφὸς Λέων ἔτη τεσσαράκοντα καὶ πέντε, εἶτα ὁ τούτου υἱὸς Θεοδόσιος ἔτη εἰκοσιεπτὰ, εἶτα ὁ τούτου ἀδελφὸς Δημήτριος ἔτη τριακονταὲξ, εἶτα ὁ τούτου ἀδελφὸς Γεώργιος, εἶτα ὁ τοῦ Δημητρίου υἱὸς Παγκράτιος ἔτη δώδεκα, καὶ ὁ τούτου υἱὸς Κωνσταντῆς ἔτη τριακονταεννέα, καὶ ὁ τούτου υἱὸς Γεώργιος ἔτη τεσσαρακονταπέντε, καὶ ὁ τούτου υἱὸς Λέων ἔτη δέκα, καὶ ὁ ἀδελφὸς Δημήτριος ἔτη ὀκτὼ, καὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς Θεοδόσιος ὁ τυφλὸς ἔτη τρία, καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἀνταρνας Δαυὶδ, ἐ[illegible] ἐβασίλευσεν ὁ σημειωτὴς τῶν παρόντων Παγκράτιος [illegible] ἀνεψιὸς μὲν Γουργὴν τοῦ προρρηθέντος Βασιλέως Ἀ[illegible]αζίας, υἱὸς δὲ Παγκρατίου Βασιλέως Ἰβήρων ἔτη [illegible]κονταέξ. ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἴβηρες νομίζουσι τὸν Παγκ[illegible]ιον, ἤτοι τούτῳ τῷ ὀνόματι βασιλεύσαντα πρῶτον τῶν Ἰβήρων, κατάγεσθαι ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Προφήτου καὶ Βασιλέως Δαυὶδ, καὶ λέγεσθαι τοὺς Βασιλεῖς αὐτῶν καὶ Παγκρατουανοὺς κατ᾽ ἐξοχὴν, διατοῦτο καὶ ἕως τῆς σήμερον ἐν Ἰμερέτι, Καρτέλι, καὶ Καχέτι οἱ Αὐθένται Παγκρατουανοί εἰσιν (οἱ γὰρ Μεγγρελίας καὶ Γουρίας Αὐθένται εἰσὶν ἐξ ἑτέρου καὶ κατωτέρου γένους) ἦρξε δὲ ὁ Παγκράτιος οὗτος ἐν Ἀπχαζίᾳ κατὰ τὸ ἑξακισχιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν ἔτος, καὶ μετὰ τοῦτον ἦρξεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δαυὶδ ἔτη δώδεκα. Ὅτι Ἡ Νῖνος ἀπῆλθεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἰς Καρτέλι ἐν ἔτει πεντακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ τριακοστῷ πέμπτῳ, καὶ ἔζησεν ἐκεῖ ἔτη δώδεκα. Καὶ ὅτι ἀπὸ Μυριανοῦ Βασιλέως Ἰβήρων ἕως τοῦ τετάρτου υἱοῦ τοῦ Βαχτανὴ παρεῤῥύη ἔτη διακόσια, καὶ γεγόνασιν Αὐθένται δώδεκα. Καὶ τῷ ἑξακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ πεντηκοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἀπῆλθον εἰς Ἰβηρίαν ἀπὸ τοῦ ἁγίου ὄρους Γεώργιος, Ἐφραὶμ, καὶ Θεόφιλος, καὶ μετέφρασαν πολλὰ βιβλία ἑλληνικὰ εἰς ἰβηρικὴν γλῶσσαν. ἦν δὲ τότε Βασιλεὺς Ἰβήρων Δαυὶδ ὁ τρίτος ἀπὸ Δαυὶδ τοῦ Προφήτου. Ὅτι τῷ ἑξακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ ἑξηκοστῷ ἔτει ἦλθεν ἀπὸ Μεσοποταμίας Ἰωάννης τις καὶ ἠσκήτευσεν ἄριστα εἰς Ζετζαντέλι. Ὅ[illegible] ἐν [illegible] Μεγγρελίᾳ τῇ τρίτῃ τοῦ Νοεμβρίου συναθροί[illegible]νται [illegible]βηρες, [illegible]γγρέ-

Μεγγρέλοι καὶ Ἀβασγοὶ, καὶ τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου κλέουσι, καὶ σφραγίζουσιν ἀφ' ἑσπέρας, εἶτα μετὰ τῆς Λειτουργίας ἀνοίγουσιν αὐτὴν, καὶ εὑρίσκουσι βοῦν ἔνδον ἐξαίρετον, ὃν ἀποσφάττοντες, διαμερίζονται ἑαυτοῖς, καὶ πέμπουσι μέρη καὶ τοῖς Βασιλεῦσιν αὐτῶν. γίνεται δὲ τοῦτο ἄχρι καὶ τῆς σήμερον. Σημειωτέον δὲ πρῶτον, ὅτι πεπόνθασι καὶ οἱ Ἀβασγοὶ τὰ αὐτὰ τοῖς Ἀλανοῖς καὶ Ζήκχοις διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. δεύτερον, διὰ τὸ γεγονέναι τὴν Μοναρχίαν τῆς κάτω Ἰβηρίας ἐν τῇ Ἀπχαζίᾳ, ἐπεκράτησεν εἶναι ἐκεῖ ἐπὶ πολὺν καιρὸν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ὅθεν καὶ νῦν ὅτε θέλουσιν ἑψῆσαι ἅγιον Μύρον οἱ Ἴβηρες, οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ τὴν αὐτοῦ ἕψησιν ποιοῦσιν, ἀλλ' ἢ ἐκεῖ, ὅθεν καὶ εἰρηνεύουσι μετὰ τῶν Ἀπχάζων, καὶ λαμβάνουσιν ὅμηρα παρὰ τῶν Ἀπχάζων, εἶτα ἀπέρχονται ἐκεῖσε, καὶ ποιοῦσι τὴν ἕψησιν τοῦ ἁγίου Μύρου. τρίτον, ὁ Λέων Δαδιανὸς ὁ αὐθεντήσας πολλοὺς χρόνους, μετὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν ἔτος, ἔδωκε τοῖς Ἀπχάζοις τεσσαράκοντα χιλιάδας πανία περσικὰ, καὶ ἐβάπτισε τεσσαράκοντα χιλιάδας Ἀπχάζους, δοὺς αὐτοῖς καὶ Ἐπίσκοπον. τέταρτον, ὅτι οἱ Μεγγρέλοι ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν μετὰ τὸ χιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν εἰκοστὸν ἔτος αὐτήραν τῷ Μέπες Ἰμερετίου, καὶ ἦλθον εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπεσχέθησαν τῷ Σουλτάνῳ φόρους, καὶ τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ ἐχώρισαν τὴν Μεγγρελίαν ἀπὸ τοῦ Ἰμερετίου. λέγεται δὲ ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Μεγγρέλων Δαδιανὸς, τουτέστι τρέχων, καθότι ἡ Μεγγρελία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐστὶ πεδιάς. πέμπτον, ὅτι ὁ Γγουρίας λέγεται οὕτως, ὡσανεὶ ὁ Ἰουδαίων, Οὐρίας γὰρ ὁ Ἑβραῖος ἰβηριστὶ, κατῴκουν γὰρ πρότερον ἐκεῖ πλῆθος Ἑβραίων. οἱ δὲ τρεῖς, Ἰμερετίου, Καρτελίου, καὶ Καχετίου λέγονται Μέπες, ἤτοι Βασιλεῖς, ἀλλὰ παρὰ τοῖς Αὐτοκράτορσιν ἔχουσιν ἀξίωμα Κουροπαλάτου, ὅθεν καὶ οἱ Ἄρχοντες τῶν Αὐτοκρατόρων οἱ μείζονες τοῦ Κουροπαλάτου προκάθηνται τῶν τοιούτων Βασιλέων. ὁ Ἰουστινιανὸς τὸν Γελίμερον Βασιλέα τῶν ἐν Ἀφρικῇ Βανδάλων ἐν τῇ Λιβύῃ, ὃν ἔφερεν ὁ Βελισάριος αἰχμάλωτον, ἠβουλήθη τιμῆσαι ἀρχοντικῷ ἀξιώματι, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι Ἀρειανὸν οὐκ ἐτίμησεν αὐτὸν ἀξίᾳ τινὶ, ἀλλ' ἡ μόνη ζωοτροφία. τὸ δὲ λέγεσθαι τὸν Κουτατισίου Μέπες Βασιλέα τῶν Βασιλέων τῆς Ἰβηρίας, ἔστιν ἡ αἰτία ὅτι τὸν Τζάθον Βασιλέα τῶν Κολχῶν, ὅπερ ἐστὶ τὸ Ἰμερέτι, καὶ ἡ Γγουρία, καὶ ἡ Μεγγρελία, ἐνέδυσεν ὁ Ἰουστινιανὸς κατὰ τὸν Θεοφάνη στέφανον καὶ Χλαμύδα λευκόχρυσον μετὰ πίνακος χρυσοῦ, ἔχοντος τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ στιχάριον λευκὸν χρυσόκεστον, ἔχον καὶ εἰκόνα τὴν αὐτοῦ, καὶ τζαγγία (σανδάλια) ὠχροβαφῆ, ἤτοι κίτρινα περσικῷ σχήματι, καὶ ζώνην χρυσῆν μαργαρίτην. πρὸς τούτοις καὶ ὁ Σουλτάνος τῶν Ὀθωμανῶν γράφων, ὀνομάζει αὐτὸν Μελίκην, ἤτοι Βασιλίσκον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ Κόντεσι λιμένος τῆς Τζαρκασίας εἰς τὸν Κοῦρσ λιμένα τῆς Μεγγρελίας κατάπλου τοῦ Πατριάρχου Παϊσίου, καὶ διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν τοῦ Μοκφέλου τὸ Μοναστήριον, κἀκεῖθεν εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Αὐθέντου Βάμεχ, εἶτα εἰς τὸ Μετόχιον τοῦ Σταυροῦ Κοχέρη.

Ἐπλεύσαμεν ἀπὸ τοῦ Κόντεσι λιμένος τῇ ὀγδόῃ Ἰουλίου, καὶ ἤλθομεν εἰς Μεγγρελίαν, χαλάσαντες τὴν ἄγκυραν εἰς τὸν Κοῦρσ λεγόμενον λιμένα, ἔνθα ἦν ἡ ποτὲ Διοσκουριάς, καὶ ἀποβάντες τοῦ πλοίου ἐπὶ τὴν χέρσον, εὕρομεν ἐκεῖ εἰς τὸ ἐπίνειον παρὰ τὸν αἰγιαλὸν οἰκίας καλαμίνας καὶ μίαν Αἴθουσαν ξυλίνην, ἤτοι κιόσκη, ἐν ᾗ κατῴκησεν ὁ Δεσπότης, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἦλθεν ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἐπαρχίας Μοκφέλος (ὃς λέγεται μοκφέλος ἀπὸ τοῦ Μόκφη, οὕτω γὰρ τὰ κτητικὰ λέγονται ἰβηρικῶς, ἀπὸ τοῦ Γγενάτη γγενατέλος, ἀπὸ τοῦ Κουτατίση Κουτατέλος, καὶ ἀπὸ τοῦ Μόκφη μοκφέλος) καὶ λαβὼν ἡμᾶς ἐκεῖθεν, ἤγαγεν εἰς τὸ Μοναστήριον αὐτοῦ, ὅπου καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ αὐτοῦ. κεῖται δὲ τὸ Μοναστήριον τοῦτο ἀναμέσον δύο ποταμῶν ἐν τῇ ὑπωρείᾳ τοῦ Μοναστηρίου συνημμένων, ἦν δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων ζωγράφων τὸ Μοναστήριον ἐζωγραφημένον, ἐν ᾧ ἦν καὶ ταῦτα σεσημειωμένα, Ἱστορήθη ἐπὶ Ἀλεξίου Βασιλέως τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Δαυὶδ μεγάλου Βασιλέως Ἀπχαζίας. Νικόλαος δέ τις Ἴβηρ ἐξ εὐγενῶν γονέων ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐμόνασεν εἰς τὸ καθολικὸν Μοναστήριον τῶν Ἰβήρων, λεγόμενον Σταυρὸν, κἀκεῖθεν, ἀγχίνους καὶ ἀστεῖος ὢν, ἀπῆρεν εἰς Βενετίαν καὶ Ῥώμην καὶ Γαλλίαν καὶ Ἱσπανίαν καὶ Ἀγκλίαν, καὶ εἰς ἄλλας Βασιλείας καὶ Τοπαρχίας ἱστορίας χάριν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ πολιτικὸς ὢν, τὰ πολλὰ συνῆν τῷ Πατριάρχῃ Θεοφάνει, ὥστε ἐν τῷ ἀποθνήσκειν τὸν Θεοφάνη παραγγεῖλαι ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν διάδοχον αὐτοῦ, εἰ καὶ ἀπέτυχε τῆς διαδοχῆς. οὗτος οὖν ὁ Νικόλαος ἦν τότε ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ, ὅστις, καὶ ὁ Μοκφέλος λαβόντες τὸν Δεσπότην, μετάγουσιν αὐτὸν εἰς τὸ καθολικὸν Παλάτιον τοῦ Δαδιάνου, οἱ γὰρ Μεγγρέλοι Αὐθένται χώραν κατοικίδιον οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ Παλάτια ἐν πολλοῖς τόποις, καὶ τὸ καθολικὸν Παλάτιον αὐτῶν λέγεται ΖΟΥΓΔΗ'ΤΙΟΝ. ἐκεῖ οὖν ἐνέτυχεν ὁ Δεσπότης τῷ Δαδιανῷ Βάμεχ, καὶ Ἑλένῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα δέδοται κατάλυμα τῷ Δεσπότῃ τὸ Κοσχέρη Μετόχιον τοῦ Σταυροῦ, [illegible] τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰβήρων. ὑπὸ δὲ τῆς καυ[illegible]αθείας ἠρρωστήσαμεν, καὶ πεπόνθαμεν πολλὰ δ[illegible].

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Κοσχέρη εἰς τὸ Κουτατίσιον τὴν πόλιν μεταβάσεως τοῦ Παϊσίου πρὸς τὸν Μέπες Ἀλέξανδρον, καὶ ὧν εὑρίσκονται ἐν τῷ Μοναστηρίῳ Κελάτη θείων κειμηλίων κατ᾽ εἶδος, καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ Χώπη λειψάνου τοῦ ἁγίου Κηρύκου, καὶ τοῦ ὑποκαμίσου τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ θαύματος.

Ἐκεῖθεν δὲ ἀπήλθομεν εἰς τὸ Κουτατίσιον, πόλιν πρώτην Ἰμερετίου, ἧς μέμνηται καὶ Προκόπιος βιβλίῳ τετάρτῳ τῶν Γοτθικῶν, ἦν δὲ Μέπες ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις, ὄντων ἡμῶν ἐκεῖ, ἔφθειρεν, ὀλίγους ἄγων Ἴβηρους, μυριάδας ἐθνικοὺς καὶ Γουριέλους. παρεχείμασε δὲ ὁ Πατριάρχης ἐν τῷ Μοναστηρίῳ Κελάτη, κειμένῳ ἐπάνω τοῦ Κουταϊσίου ὡσεὶ ὥρας τρεῖς. ἔστι δὲ τὸ Μοναστήριον τοῦ Κουταϊσίου Κελάτη ᾠκοδομημένον ὑπὸ τῶν Βασιλέων τῶν Ἰβήρων ἕνεκεν ταφῆς αὐτῶν, καὶ ἱστορημένον ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ἰβήρων ζωγράφων θαυμασίως, καὶ ἔνδον ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ κατὰ Ἀνατολὰς ἐστὶν εἷς ἧλος ἀπὸ τῶν τοῦ Κυρίου, ὃν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τοῖς Ἴβηρσιν, ἐν τῷ καιρῷ αὐτοῦ χριστιανίσασιν, ἀπέστειλεν ἀντὶ πολυτίμου δώρου, καὶ ἐστὶν ἐσφραγισμένος τῇ σφραγῖδι τοῦ Βασιλέως. καὶ ἔξωθεν τοῦ Τέμπλου ἐξ ἀριστερῶν τοῦ δεσποτικοῦ ἐστὶν Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ὀρθή, ἔχουσα τὸν Χριστὸν ἐν ἀγκάλαις, καὶ εἷς Βασιλεὺς γεγονατωμένος ἔμπροσθεν αὐτῆς, ἐχούσης ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῆς ἐννέα Ἄνθρακα σχεδὸν ὡσεὶ ᾠὸν Πέρδικος ἀτίμητον, παρὰ δὲ τῷ εὐωνύμῳ μέρει τῆς Εἰκόνος ἐστὶν εἷς Σταυρὸς χρυσοῦς, ὅλος κατάπαστος λίθων πολυτίμων, ὧν οἱ πλείονες εἰσὶ Σμάραγδοι καὶ Σάπφειροι, καὶ πάντες μεγάλοι, κατὰ δὲ τὸ μέσον ἔχει σμικροτάτην χρυσῆν πλάκα, καὶ λέγεται εἶναι τὸν χρυσόν, ὃν προσεκόμισαν οἱ Μάγοι δῶρον τῷ καθ᾽ ἡμᾶς καὶ δι᾽ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντι Θεῷ Λόγῳ εἰς τὴν Βηθλεέμ. ἐν δὲ τῇ ἄκρᾳ τοῦ Τέμπλου ὕψους ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου μέρους ἐστὶ μία Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μετὰ θυρίδων, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν κεχρυσωμένη, ἔσωθεν ὅμως ἐστὶν ὅλη κατάπαστος πολυτελῶν λίθων μεγάλων, ὁ δὲ στέφανος αὐτῆς ἐστὶν ἐκ λίθων στρογγύλων Σαρδίων, οὓς τουρκιστὶ φασὶ λέγεσθαι λάλ, μεγάλων σχεδὸν ὡσεὶ ᾠῶν, πάντων πολυτίμων, ἔλεγον δὲ ὅτι ἐστὶν ἱστορία τοῦ Λουκᾶ ἡ Εἰκών. ἐμείναμεν οὖν ἐκεῖ ἱκανὸν καιρόν, περὶ δὲ τῶν Θεοφανείων προσεκαλέσατο ὁ Μέπες τὸν Δεσπότην ἑορτάσαι ὁμοῦ τὴν ἑορτὴν ἐν χωρίῳ Γουρίαν καλουμένῳ, κατὰ τὸ Καρτέλι κειμένῳ ἀπὸ Κουτατισίου, καὶ χειροτονῆσαι καὶ Κιντέλον, ἤτοι Ἐπίσκοπον τοῦ Κελάτη Μοναστηρίου, ἔνθα ἦμεν δηλαδή. εἰς δὲ τὸ Καρτέλι οὐκ ἀπήλθομεν, ἦν γὰρ ὁ ἐκεῖ Μέπες Ὀθωμανός, καὶ ἐφοβήθη ὁ Δεσπότης, ἵνα μὴ οἱ Ἀρμένιοι (μεθ᾽ ὧν εἶχε τότε τοὺς πολέμους ὁ Μέπες Ἀλέξανδρος) κατασκευάσωσι τέχνασμα, καὶ λάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ Ἱσπαχάνι ὁ Περσάρχης, ἀλλὰ τῷ καιρῷ τοῦ χειμῶνος ἤλθομεν εἰς τὴν Μεγγρελίαν, εἰς τὸ Μοναστήριον Χώπη, καὶ ἐμείναμεν ἐκεῖ ἱκανὰς ἡμέρας. ἔστι δὲ τὸ Μοναστήριον ἐκεῖνο πρὸς βορρᾶν τοῦ Ζουγδιτίου, κατὰ τὴν Γουρίαν δηλονότι, καὶ ὠνομάσθη Χώπη ἀπὸ τοῦ παρακειμένου αὐτῷ ποταμοῦ, Χώπη λεγομένου, τὸ δὲ Χώπη ἐξελληνιζόμενον κώπη λέγεται, οἱ γὰρ Ἴβηρες τὴν κώπην τροπῇ τοῦ Κ΄. εἰς Χ. χώπην λέγουσιν. εἰσὶ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ Μοναστηρίῳ διάφορα λείψανα ἁγίων, ὧν οὐ μέμνημαι, πλὴν δύο μόνων, ἑνὸς μὲν, τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Κηρύκου, οὗ τὸ πλεῖστον μέρος εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ τῷ Μοναστηρίῳ. δευτέρου δὲ, ἑνὸς ὑποκαμίσου πανίου πύκνωσιν βαθεῖαν ἔχοντος, καὶ οἷα τὰ σήμερον ἐν Ἱεροσολύμοις ὑφαινόμενα πανία, καὶ μικρὸν τράχηλον, καὶ ἐν τῷ κάτω μέρει κατατετριμμένου ὄντος, καὶ ἐν ἑνὶ λεπτῷ κιβωτίῳ ἔνδον ἐσφραγισμένῳ τῇ αὐθεντικῇ σφραγῖδι κειμένου, ὅπερ ἐδόκει τοῖς ὁρῶσιν αὐτὸ εἶναι καινόν, βούλεται δὲ ἡ παράδοσις εἶναι τοῦτο ὑποκάμισον τῆς Παναγίας Θεοτόκου. οἱ δ᾽ ἐκεῖ γέροντες ἔλεγον, ἐνθυμεῖσθαι μείζονα μὲν ὑπάρξαι ἢ ὡς νῦν ἔχει τὸν τράχηλον τοῦ ὑποκαμίσου, σμικρυνόμενον δὲ κατ᾽ ὀλίγον ὁρᾶν, τὸ δ᾽ αἴτιον μόνος οἶδεν ὁ Κύριος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Κώπη εἰς τὴν Θάλασσαν καὶ εἰς τὸν Φάσιν ποταμὸν κατάπλου τοῦ Πατριάρχου Παϊσίου ἕως τοῦ Κυπουλέτη ἤτοι τῆς σκάλας Γουρίας, ἐν ᾧ ὁ τῆς Γουρίας Αὐθέντης Καηχόσρος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ αἱ τῶν ἐν τῷ μετὰ Ἀλεξάνδρου πολέμῳ φονευθέντων γυναῖκες ἐμέμψαντο τὸν Ἀλέξανδρον πρὸς τὸν Πατριάρχην, καὶ περὶ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ, καὶ τῶν Φρουρίων Πέτρας καὶ Ἀψύρτου, καὶ διατί λέγεται Ἄψυρτος.

Ἐπεὶ λοιπὸν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ Χώπη κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστὴν γενομένης τῆς ἑτοιμασίας τοῦ πλοῦ, ἐπέβημεν ἀκατίῳ ἰβηρικῷ, καὶ διὰ τοῦ Χώπη ποταμοῦ (ὅς ἐστι μέγας, οἷον ὁ ἐν Μολδοβλαχίᾳ ποταμὸς ὁ ΣΕΙΡΕΤΙ λεγόμενος, ἢ ὁ τὴν Μοψουεστίαν παραρρέων Πύραμος) κατέβημεν εἰς τὴν θάλασσαν, δι᾽ ἧς εἰσήλθομεν εἰς τὸν ποταμὸν Φάσιν, ὃν οἱ Ἴβηρες κοινῶς Ῥιόνι καλοῦσι, Ν[illegible] πολλοὺς καὶ [illegible] διάφορα στόματα ἔχοντα, καὶ μέγαν σχεδὸν ὄντα ὥσπερ τὸ τοῦ Δουνάβεως στόμα, τὸ ἐμβάλλον εἰς Κελλί. περὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ τούτου πολλὰ λέγεται τῷ γεωγράφῳ Στράβωνι καὶ Καισαρεῖ Προκοπίῳ. ἔστι δὲ μεθόριον ὁ Φάσις τῆς Μεγγρελίας καὶ Γουρίας. οὐκ ἀληθεύει δὲ ὁ Στράβων, λέγων ἐξέρχεσθαι τὸν Φάσιν ἀπὸ τῆς Μοσχικῆς. καὶ ὅλη ἀπὸ Φάσιδος ἕως διαστήματος ἡμερῶν τεσσάρων ἐστὶν ὁ Κῦρος ποταμός

μὸς πλωτὸς, ἐπειδὴ ὁ Φάσις κατέρχεται ἀπὸ τῶν Καυκασίων ὀρῶν διὰ τοῦ Ἰμερετίου, καὶ ὁ Κύρος κατωτέρω τοῦ Τιφλιζίου οὐκ ἔστι πλωτὸς, διὰ τὸ ἑνοῦσθαι αὐτὸν τῷ Ἀράγῳ ποταμῷ κατὰ τὴν Σχέταν, καὶ προσλαμβάνειν καὶ ἄλλους ποταμοὺς, καὶ κάτωθεν τῆς πόλεως Γυενίας ἑνοῦσθαι τῷ Ἀράξῃ, ὅμως ἀνωτέρω τῆς Σχέτης τῷ τοῦ θέρους καιρῷ διαβαίνουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν Ἄραγον ποταμὸν ἱππόται, καὶ δὴ καὶ τὸν Κύρον ποταμὸν ἡμεῖς ἱππόται διέβημεν τῷ Αὐγούστῳ μηνὶ ἀνωτέρω τοῦ κάστρου Κόρη λεγομένου, κειμένου ἕως διαστήματος ἡμέρας ἄνω τοῦ Τιφλιζίου. ἀπὸ οὖν τοῦ Φάσιδος αὖθις ἤλθομεν εἰς τὴν Σκάλαν τῆς Γουρίας Κουπουλέτη λεγομένην, καὶ διὰ τοῦ ἐκεῖ ποταμοῦ πορευθέντες ἕως διαστήματος ὡρῶν δύο, κατελύσαμεν εἰς Ἐκκλησίαν καὶ οἰκίας αὐθεντικὰς, ἐκεῖ οὔσας, τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ Μαρτίου, ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἐνάτῳ. ἦλθε δὲ ἐκεῖσε καὶ ὁ Αὐθέντης Γουρίας Κανχόσρος, καὶ ἐνέτυχε τῷ Δεσπότῃ δεινοπαθῶν καὶ μεμφόμενος τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν νικήσαντα αὐτὸν ἐν τῷ πολέμῳ. ἦλθε δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἄλλαι γυναῖκες Ἀρχόντων, τῶν ἀναιρεθέντων ἐν τῷ πολέμῳ, φοροῦσαι κιλίκια καὶ δέρματα. ἔστι δὲ ἐκεῖ ἐν τῷ Κουμπουλέτῃ κατὰ ἀνατολὰς ὡσεὶ ὥρα μία ἢ καὶ πλεῖον τὸ κάστρον ἡ Πέτρα, περὶ ἧς ἐγένοντο οἱ πολυθρύλλητοι πόλεμοι Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Περσάρχου, καὶ κατηναλώθησαν πολυάριθμα στρατεύματα καὶ στρατηγῶν πλῆθος, καὶ τὰ κύκλῳ ἐκεῖ ἔθνη καὶ φυλαὶ γεγόνασιν ἄνω καὶ κάτω. εἶχε δὲ ἡ Πέτρα λιμένα τὸν ἤδη λεγόμενον Μπατώνη, κατὰ ἀνατολὰς κείμενον αὐτῆς, εἰ καὶ μὴ ἐγγύς. ἔστι δὲ ἡ Πέτρα νῦν καταπεπτωκυῖα. διέχει δὲ αὐτῆς ἡ Ἄψυρτος πόλις ἡμέρας ὁδὸν κατὰ τὸν Προκόπιον. ἀπὸ δὲ Ἀψύρτου ἕως τῆς Ἀθήνης ἐστὶν ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν. λέγεται δὲ Ἄψυρτος, καθότι ἐκεῖ ἐξ ἐπιβουλῆς Μηδείας καὶ Ἰάσονος ὁ Ἄψυρτος ἠφανίσθη.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕʹ.

Περὶ τοῦ ἀπὸ Γουρίας εἰς Τραπεζοῦντα κατάπλου τοῦ Πατριάρχου Παϊσίου, κἀκεῖθεν εἰς Τρίπολιν, Ἴνεος, Σινώπην, Ταφόνησον, Κελλὴ, καὶ αὖθις εἰς Σινώπην ἀκουσίως, κἀκεῖθεν δι' Ἰωνοπόλεως, Ἀμάστριδος, Ποντηρακλείας, καὶ Χηλῆς εἰς Νεοχώριον, καὶ περὶ τῶν μεταξὺ τοῦ κατάπλου συμβάντων.

Ἤλθομεν εἰς Τραπεζοῦντα μηνὶ Μαΐῳ, ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἐνάτῳ, καὶ ἐδεξιώθημεν ἱκανῶς, καὶ ἡ Γερουσία ἐβοήθησε τῷ Δεσπότῃ ἔργῳ καὶ λόγῳ, καὶ τὸ κοινὸν τῶν Χριστιανῶν ἠλέησεν αὐτὸν κατὰ δύναμιν, ἐν πάσαις τῶν γειτονιῶν Ἐκκλησίαις προσκληθέντα καὶ ἱερουργήσαντα, καὶ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Θεοτόκου ὁμοίως, τῷ ΘΕΟΣΚΕΠΑΣΤΟΣ λεγομένῳ. τοῦ δὲ Πασιᾶ, ἤτοι Ἐπάρχου βουληθέντος ἐπηρεάσαι τὸν Δεσπότην, ὁ τότε Τραπεζοῦντος Κατὴς, ἤτοι κριτὴς, ἐπειδὴ ἦν ποτε Ναΐπης, ἤτοι ἐπίτροπος κριτοῦ τινὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῷ Δεσπότῃ γνωστὸς, θείᾳ νεύσει ἠλευθέρωσεν αὐτὸν τῆς καταδυναστείας τοῦ Ἐπάρχου. ἐκεῖθεν οὖν περί που τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ μηνὸς Ἰουνίου ἀνήλθομεν εἰς τὰ ὄρη, καὶ διὰ δύο ἡμερῶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Σουμελᾶ, κείμενον ἐπὶ κρημνῶν καὶ δυσβάτων τόπων, εἰς ὃ οἱ ἐπιδημοῦντες διακλίμακος εἰσέρχονται. ἐκεῖθεν δὲ μετέβημεν εἰς τὸ Κάνιν, εἶτα ὑπεστρέψαμεν εἰς Τραπεζοῦντα τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Ἠλιοῦ, καὶ ἐλειτουργήσαμεν ἐν τῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Φιλίππου λεγομένῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Μητροπόλεως, γενομένης συναγωγῆς παντὸς τοῦ λαοῦ. κἀκεῖθεν ἐπλεύσαμεν εἰς Τρίπολιν, κἀκεῖθεν εἰς τὸ Ἴνεος, κἀκεῖθεν εἰς Σινώπην, ἔπειτα ἐπιβάντες πλοίῳ ἀπελθεῖν εἰς Δούναβιν, ἐβούλετο γὰρ ὁ Δεσπότης ἀπιέναι εἰς Βλαχομπογδανίαν, καὶ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τῆς Σινώπης ἐξελθόντες, ἤλθομεν εἰς τὴν Ταφόνησον τὸν Μπαλουκλαβαὶ, οὗ ὁ λιμὴν πανεύμορφος. ἦσαν δὲ ἐκεῖ καὶ Χριστιανοὶ εὐλαβεῖς, καὶ Μοναστήριον ἐν τοῖς νοτικοῖς μέρεσι τοῦ λιμένος κείμενον, κατὰ τὴν ἀκρώρειαν σχεδὸν τοῦ ὄρους, τοῦ ἁγίου Γεωργίου, αὕτη ἐστὶν ἡ Ἁγία ἡ ἀντικρὺ τῆς Καράμπιος. ἐμείναμεν δὲ ἐκεῖ ἱκανὰς ἡμέρας, ὅμως σχεδὸν κεκρυμμένοι, ἐφοβούμεθα γὰρ, ἵνα μὴ ἡ ἐκεῖσε ἡμῶν ἐπιδημία φανερὰ γένηται τῷ Χάνῃ, καὶ πάθωμεν οἷα πέπονθεν ὁ κὺρ Θεοφάνης. ἀποπλεύσαντες οὖν ἐκεῖθεν διὰ τοῦ ἰδίου πλοίου, ἤλθομεν εἰς τὸ Κελλή. ἦν δὲ Ἡγεμὼν Βλαχίας ὁ Μίχνας, ὅστις ἐπειδὴ ἀπεστάτησε τῆς ὑποταγῆς τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ ἦσαν πόλεμοι, ὁ Δεσπότης ἐπέβη πλοίῳ, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς Βάρναν, ἐξελθόντες δὲ τοῦ λεγομένου Σελινᾶ στομίου τοῦ Δουνάβεως ἡμέρᾳ Τρίτῃ, Ὀκτωβρίου ὀγδόῃ, καθ' ἣν ἡ τῆς ἁγίας Πελαγίας μνήμη, τρικυμίας γενομένης, διεκινδυνεύσαμεν τὰ μέγιστα, ἀπολέσαντες καὶ τὴν λέμβον τοῦ πλοίου κατὰ τὸ μέρος τῆς Ποντηρακλείας, καὶ πάλιν ἀπήλθομεν καὶ ἄκοντες εἰς τὴν Σινώπην, κἀκεῖθεν ἐπιβάντες πλοίῳ, δι' Ἰωνοπόλεως καὶ Ἀμάστριδος καὶ Ποντηρακλείας καὶ Χηλῆς ἤλθομεν εἰς τὸ Νεοχώριον Νοεμβρίου ἑβδόμῃ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙϚʹ.

Περὶ τῶν ἀδικιῶν καὶ φόνων τοῦ Βελῆ Πασιᾶ εἰς τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ Ὀ[illegible]μανοὺς, Χριστιανοὺς, καὶ τὸν ἅγιον τάφον, καὶ πάντα τὰ Μοναστήρια, ὄντος τοῦ Π[illegible]ου ἐν Ἰβηρίᾳ.

Ἰστέον ὅτι ὅτε ἦν εἰς Ἰβηρίαν ὁ Δεσπότης Παΐσιος, ἦν Ντουτερνταρῆς, ἤτοι πρωτοβεστιάριος τῆς Βασιλείας τῶν Ὀθωμανῶν ὁ Ἰμπραὴμ Πασᾶς (ὅστις ὕστερον ἐχρημάτισε καὶ Αὐγουστάλιος Αἰγύπτου) οὗ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς ὀνόματι Βελλῆς ἦν Φλαμουραλέριος ἐν Ἱεροσολύμοις (ὃν ὕστερον γεγονότα Σεβαστείας Πασᾶ, καὶ ἀδικοῦντα πολλοὺς, ἀπέκτεινεν ὁ Κιοπρουλῆς) βάρβαρος ὅμως τοῖς τρόποις καὶ μωρὸς, καὶ τοσοῦτον ἠδίκησεν Ὀθωμανοὺς καὶ Χριστιανοὺς, ὥστε οὔτε πρῶτον οὔτε ὕστερον ἕως τοῦ νῦν ἐξ ὅτου οἱ Ὀθωμανοὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐκυρίευσαν ἐλυπήθησαν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ὅμοιον αὐτῷ ἀδικητήν. ἐκρύβη ὅμως ὁ ἐπίτροπος τοῦ ἁγίου τάφου, ἦν δὲ οὗτος ὁ προρρηθεὶς Ἄνθιμος, ὁ δὲ Βελλῆς ζητῶν χρήματα παρὰ τῶν Μοναχῶν, ἐκρέμασεν ἐξ αὐτῶν τινὰς ἔνδον ἐν τῷ συνοδικῷ τοῦ Πατριαρχείου. μεθυσκόμενος δὲ οἴνῳ, εἰσήρχετο ἔσω τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, καὶ λαμβάνων τὸ θυμιατήριον ἐθυμία. ἔπινε δὲ τὸν οἶνον ἀδεῶς καὶ φανερῶς, τὸ παράπαν μὴ αἰσχυνόμενος. οἱ δὲ πλείονες τῶν πατέρων ἔφυγον κάτω εἰς τὸ Ῥέμπλι καὶ τὴν Ἰόππην, παθόντες καὶ ἄλλα τοιαῦτα κακὰ πολλὰ, οἵτινες τότε διὰ τῆς θυρίδος τοῦ Πατριαρχείου ἐχάλασαν μερικὰ κιβώτια, ἔχοντα ἔνδον ἱερὰ σκεύη, ἔσω τοῦ ἁγίου τάφου χάριν φυλάξεως, διασπασθέντος δὲ τοῦ σχοινίου, συνεθλάσθησαν καταπεσόντα τὰ κιβώτια, καὶ συνετρίβησαν σχεδὸν διακόσια ἱερὰ σκεύη ἐκλεκτὰ, κιβώτια ἀργυρᾶ καὶ θυμιατήρια καὶ Σταυροὶ πανεύμορφοι, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα σκεύη. ὁ δὲ τύραννος Βελλῆς συλλαβὼν Ἑβραῖόν τινα, καὶ φονεύσας αὐτὸν ἀδίκως, ἔλαβε καὶ πάντα τὰ πράγματα αὐτοῦ, ἐν οἷς ἦσαν καὶ μερικὰ κιβώτια μετὰ πολυτίμων πραγμάτων τοῦ ἁγίου τάφου, ἅπερ ὁ Ἑβραῖος δεδωκὼς δανειακῶς χρήματα τῷ ἁγίῳ τάφῳ, εἶχεν ἐνέχυρα. ἔλαβεν οὖν κἀκεῖνα ὁ Βελλῆς, καὶ ἠφάνισεν αὐτὰ, ὧν καὶ ἕως τῆς σήμερον ὑστερεῖται ὁ ἅγιος τάφος. ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους τινὰς ὁ Βελλῆς οὗτος ἀποκτείνας, ἔρριψε τὰ σώματα αὐτῶν παρὰ τὰς θύρας τῶν Μοναστηρίων, καὶ ἔλαβεν ἀδίκως παρὰ τῶν Μοναστηρίων χιλιάδας γροσίων ποσότητα, ὅσα δὲ χρήματα ζημιώσας ἡμᾶς ἔλαβε (χωρὶς τῶν συνθλασθέντων ἱερῶν σκευῶν, καὶ ὧν ἔφερεν ἔνδον τὰ τῷ Ἑβραίῳ ἐνεχυριασθέντα κιβώτια πολυτίμων πραγμάτων ἅπερ ὁ Βελλῆς αὐτὸς ἔλαβεν) εἰσὶν ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας γρόσια, ὧν τῆς ποσότητος ὁ τόκος ὕστερον πενταπλασίως ἐπλεόνασε, σὺν τόκῳ γὰρ λαβόντες οἱ πατέρες τοῦ ἁγίου τάφου ταῦτα τὰ χρήματα, τῷ Βελλῇ τυραννίᾳ δεδώκασι τυραννούμενοι, οἵτινες, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν Προῦσαν ὄντος τότε ἐκεῖ τοῦ Σουλτάνου ὁμοῦ καὶ τοῦ Βεζύρη, καὶ ἀνέφερον μετὰ κλαυθμοῦ τῷ Βεζύρῃ τοῦ Βελλῇ τὴν τυραννίαν, ὃν παραλύσας τῆς ἀρχῆς ὁ Βεζύρης, κατέστησεν ἄλλον εἰς Ἱεροσόλυμα ἡγέτην.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖʹ.

Ὅτι ὑπὸ τοῦ Κεχαγιάμπεϊ καὶ τοῦ Ῥεῒζ Ἐφέντη, τῶν λαβόντων ἀργύρια παρὰ τῶν Ἀρμενίων, καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ἑρμηνέως Παναγιωτάκη τοῦ σκανδαλισθέντος μετὰ τοῦ Παϊσίου ἀπατηθεὶς ὁ Κιοπρουλῆς, ἔδωκε δι' ὁρισμοῦ τοῖς Ἀρμενίοις τὸν ἅγιον Ἰάκωβον.

Οἱ Ἀρμένιοι μετὰ τὸ λαβεῖν τοὺς Ῥωμαίους τὸν ἅγιον Ἰάκωβον, ἔσπευδον πολυτρόπως πάλιν αὐτὸν λαβεῖν, οὐκ ἦν δὲ δυνατόν. τέλος πάντων ὑπεσχέθησαν πλῆθος χρημάτων τῷ Κεχαγιάμπεϊ Σουλεϊμὰν Ἀγᾶ, ἤτοι τῷ ἐγκειτῷ ἐπὶ πασῶν τῶν ὑποθέσεων τοῦ πεζικοῦ Στρατοῦ δούλῳ τοῦ Βασιλέως, καὶ τῷ Ῥεῒζ Ἐφέντῃ, ἤτοι τῷ μέγα Λογοθέτῃ τῆς Βασιλείας (οὓς ἄμφω ἡ δίκη μετέπειτα κακῶς ἀπέκτεινεν) ἦν δὲ καὶ ὁ Παναγιωτάκης ὁ μέγας Ἑρμηνεὺς τῆς Βασιλείας ὀλίγον ἐσκανδαλισμένος ἐπὶ τῷ Δεσπότῃ. συνεφώνησαν οὖν οὗτοι οἱ τρεῖς, καὶ ὁ μὲν Κεχαγιάμπεϊς καὶ ὁ Ῥεῒζ Ἐφέντης πορευθέντες πρὸς τὸν Κιοπρουλῆν, εἶπον αὐτῷ, ὅτι αὐτὸ τὸ Μοναστήριον (τοῦ ἁγίου Ἰακώβου) εἶχον οἱ Ἀρμένιοι πρὸ τριακοσίων ἐτῶν, καὶ ἔλαβον αὐτὸ οἱ Ῥωμαῖοι ἀδίκως, μάλιστα οὐκ ἔλαβον αὐτὸ δι' ὁρισμοῦ, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ ἀποστάτου Ταγιάρογλι (ἦν δὲ οὗτος Πασᾶς τῆς Δαμασκοῦ, ὁ συναποστατήσας τῷ Ἀμπαζᾷ Χασὰν Πασᾷ, οὓς ἀπέκτεινον ὕστερον ὁ Κιοπρουλῆς) ἐπειδὴ καὶ [illegible]λως τὴν περὶ τούτου ὑπόθεσιν ἀνέφερον τῇ σῇ ἐνδοξότητι. ὁ δὲ Βεζύρης ἵνα μὴ ἀπατηθῇ, ἐκάλεσε [illegible] τὸν Παναγιωτάκην, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ὡς [illegible]θον Ἑρμηνέα καὶ Ῥωμαῖον μαθεῖν παρ' αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, μὴ εἰδὼς τὴν μετὰ τῶν ἀνωτέρω δύο συμφωνίαν αὐτοῦ καὶ ὁμόνοιαν. ὁ δὲ Παναγιωτάκης ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, ὡς εἶπον τῇ σῇ ἐνδοξότητι ὁ Κεχαγιάμπεϊς καὶ ὁ Ῥεῒζ Ἐφέντης, οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια. ἔδοξεν οὖν τῷ Βεζύρῃ πεποιηκέναι ἀδικίαν τοῖς Ἀρμενίοις, ὅθεν δέδωκεν ὁρισμὸν λαβεῖν ὀπίσω τοὺς Ἀρμενίους τὸν ἅγιον Ἰάκωβον, καὶ ἐπειδὴ οὗτος ὁ ὁρισμὸς ἀκυρῶσαι τὸ Χατσερίφ, ἤτοι τὸ τῇ χειρὶ τοῦ Βασιλέως βεβαιωθὲν πρόσταγμα οὐκ ἐδύνατο, ὅπερ ἔλαβε κριθεὶς ἐν τῷ Βασιλικῷ βήματι ὁ Παΐσιος, ἔγραψεν ὁ Παναγιωτάκης γράμματα πρὸς τὸν Ἄνθιμον εἰς Ἱεροσόλυμα δοῦναι τοῖς Ἀρμενίοις τὸν ἅγιον Ἰάκωβον κατὰ τὸν ὁρισμὸν, ἵνα μὴ ἐμβληθῇ εἰς τὸ κάτεργον. ἐπέμφθη οὖν ὁ ὁρισμὸς εἰς Ἱεροσόλυμα, ὁ δὲ Κριτὴς οὐκ ἐδέξατο αὐτὸν, [illegible] ἐκύρωσεν, ᾔτησε δὲ μόνον τὸν Ἄνθιμον τριακόσια γρόσια, καὶ εἶναι πάλιν τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῶν Ῥωμαίων. ὁ κατηραμένος ὅμως Ἄνθιμος ἔχθραν παλαιὰν τῷ Πατριάρχῃ φυλάττων, ἐπορεύθη πρὸς τὸν Κριτὴν καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι τὸ Μοναστήριον ἐστὶ τῶν Ἀρμενίων, καὶ [illegible]βεῖτωσαν

σαν αὐτὸ, καὶ οὕτω πάλιν οἱ Ἀρμένιοι ἔλαβον τὸν ἅγιον Ἰάκωβον, καὶ ἐν τῇ Βηθλεὲμ πόρτας καὶ κῆπον καὶ δύο οἴκους τῶν Χαμπεσίων, καὶ διακρατοῦσι ταῦτα ἕως τῆς σήμερον.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΗ'.

Περὶ τοῦ πενιχροῦ γένους καὶ πατρίδος καὶ ἀναστροφῆς καὶ αὐθεντίας εἰς Βλαχίαν τοῦ Μίχνα, καὶ ὧν εἰργάσατο φόνων τοὺς Ἄρχοντας Βλαχίας, καὶ τῆς ἀποστασίας αὐτοῦ καὶ φυγῆς εἰς Οὐγγρίαν καὶ φαρμακεύσεως.

Ὁ ῥηθεὶς Μίχνας ἐκαυχᾶτο εἶναι υἱὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Ὀσμὰν Βλαχίας καὶ Μπογδανίας Ἡγεμονεύσαντος Ῥάδουλ Βοεβόδα, ὡς δ' ὁ ἀληθὴς ἔχει λόγος, ἦν πενιχροῦ Ἰωαννίτου ἀδελφῆς υἱὸς, ὃν προσποιησάμενον εἶναι αὐθεντόπαιδα περιεποιήσατό τις Σουλτάνα, ἤτοι βασιλὶς, γυνὴ τοῦ Κενὰν Πασᾶ, ἔχουσα τὸ Παλάτιον αὐτῆς πλησίον τοῦ Ἐσκὶ Σαραγίου, ἤτοι τοῦ παλαιοῦ Παλατίου τοῦ βασιλικοῦ. καὶ δὴ ἀποθανόντος τοῦ Ματαίη Βοεβόδα τοῦ Αὐθέντου τῆς Οὐγγροβλαχίας, καὶ ἄνευ θελήματος τῆς βασιλείας, ἀλλὰ τῇ τοῦ Κράλη τῆς Οὐγγρίας Γεωργίου Ῥακοβίτζα βοηθείᾳ γενομένου αὐθέντου τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ υἱοῦ τοῦ ποτὲ Σερμπάνου Βοεβόδα, καὶ μηνυθέντος παρὰ τοῦ Κιοπρουλῆ ἀπελθεῖν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀσπάσασθαι τὴν βασιλικὴν χεῖρα, ἤτοι λαβεῖν τὴν ἐπικύρωσιν καὶ τὰ σύμβολα τῆς Αὐθεντίας, καὶ μὴ θελήσαντος ἀπελθεῖν, ἐποίησεν ἀπόφασιν ὁ Κιοπρουλῆς ἐκβαλεῖν αὐτὸν τῆς αὐθεντίας, ἀλλὰ πάλιν Αὐθέντην Βλάχον ποιῆσαι, διὰ τὸ συχνάκις γίνεσθαι τοὺς τοιούτους ἀποστάτας, οὐκ ἤθελεν, ὅθεν συνδρομῇ τινῶν φίλων ἐποίησεν Αὐθέντην τῆς Βλαχίας τὸν εἰρημένον Μίχναν, ὅστις ἀπελθὼν εἰς τὴν Βλαχίαν, ἅτε δὴ ὢν, οἷος ἦν ἀνατεθραμμένος καὶ ἀνεκκλησίαστος, ἔχων προσέτι καὶ φυσικὴν κουφότητα καὶ τύφον, πρῶτον μὲν ἐστέφθη ἐκεῖ ὡς Βασιλεὺς, ἔπειτα ὑπὸ συμβουλῆς τῶν παρ' αὐτῷ μιαρῶν, καὶ ἀφοβίας Θεοῦ, κτείνει ὅλους τοὺς μεγάλους Ἄρχοντας μιᾷ νυκτὶ ἐν Τεργοβύστῳ (πλὴν Κωνσταντίνου τοῦ Καντακουζηνοῦ, οὗτος γὰρ ᾤχετο φυγών) ζητοῦντος δὲ τοῦ Κιοπρουλῆ παρ' αὐτοῦ τὸν βίον τῶν Ἀρχόντων, καὶ μεμφομένου αὐτῷ ἀποκτείναντι ἄνευ εἰδήσεως τῆς Βασιλείας τοιούτους καὶ τηλικούτους Ἄρχοντας, αὐτὸς ὑφορώμενος, ὅτι ἕως τέλους οὐκ ἀποβήσεται αὐτῷ τὰ πράγματα εἰς καλὸν, μελετᾷ ἀποστασίαν. καὶ δὴ ἀποκτείνει πάντας τοὺς ἐν τῇ Βλαχίᾳ εὑρεθέντας Ὀθωμανοὺς, καὶ συνάγει Στρατεύματα Οὐγγρικὰ, Βλάχικα, καὶ Βουλγάρικα, νομίζων νικῆσαι τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ ἀφανίσαι τὴν Βασιλείαν αὐτῶν ὁ ἄφρων, καὶ γενέσθαι Βασιλεὺς, ἀλλὰ πέμψαντος τοῦ Κιοπρουλῆ Ὀθωμανοὺς καὶ Ταταρους εἰς Βλαχίαν, ἔφυγεν ὁ δειλὸς Μίχνας εἰς Οὐγγρίαν, κἀκεῖ ἐφαρμακεύθη. οἱ δὲ Τάταροι λεηλατήσαντες σχεδὸν τὸ πλεῖστον τῆς Βλαχίας μέρος, ἔβαλον τὸν Γκίκαν Οὐγγροβλαχίας Αὐθέντην. οὕτως οὖν τὰ τοῦ Μίχνα ἔλαβον τὸ τέλος.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ΙΘ'.

Ὅτι ὁ Ἱεροσολύμων Παΐσιος ἐντυχὼν τῷ Βεζύρῃ περὶ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, καὶ ἀποτυχὼν, ἠσθένησεν, ὅθεν ἐκπλεύσας εἰς Λέσβον, Χῖον, Κῶ, καὶ Ῥόδον, ἐκοιμήθη ἀντικρὺ τοῦ Καστελορρίζου ἐν ἐρήμῳ τόπῳ, καὶ περὶ ὧν ἔλεγε ῥημάτων ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Ὁ οὖν Παΐσιος ἀπελθὼν εἰς Ἀδριανούπολιν, καὶ ἐντυχὼν τῷ Βεζύρῃ ἐν τῷ οἰκήματι αὐτοῦ, καὶ δοὺς αὐτῷ καὶ μίαν σαμουρόγουναν δῶρον, ἔκλαυσε διὰ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον. ὁ Βεζύρης δὲ ἐξελθὼν ἔξω εἰς τὸ οἴκημα τοῦ κριτηρίου, καὶ ἐλθόντος κατὰ τύχην τοῦ Καζασκέρι τῆς Ῥούμελις, ἤτοι τοῦ μείζονος πάντων τῶν κριτῶν τῆς Δύσεως κριτοῦ (ἤμην γὰρ κἀγὼ ἐκεῖ παρὼν θεατὴς) ἐκάλεσε τὸν Ῥεῒζ Ἐφέντην, ἤτοι τὸν μέγαν Λογοθέτην τῆς βασιλείας (ὃν ὕστερον ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐν τῷ κατὰ τῶν Γερμανῶν πολέμῳ ἀπέκτανε) καὶ ἀπατηθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἀπέβαλε τὸν Πατριάρχην, ὃς ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν τῇ Κυριακῇ τοῦ Ἀσώτου τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἔτει, ἐφοίτα συχνάκις εἰς τὸν Βαρταπέτην τῶν Ἀρμενίων Ἐλεάζαρ, μεθ' οὗ τοὺς πολλοὺς καὶ μακροὺς ἐκείνους πολέμους ἐποίησε. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ κατὰ τὴν Βλάγκαν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ὡς εἴρηται ἐπυρπολήθησαν αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Κοντοσκαλίου καὶ Βλάγκα ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, κατέληφεν αὐτὸν ὥσπερ παλμός τις τῆς καρδίας. τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ Μηνὶ ἀπεδήμησεν εἰς Κίον, καὶ Προῦσαν, καὶ Μιχαλίτζι, καὶ Πέργαμον, καὶ Καλλίπολιν ἐλπίδι τοῦ συνάξαι τινὰ ἐλεημοσύνην, ἀπογνοὺς δὲ ὅτι ἱκανὴν βοήθειαν τοῦ χρέους συνάξαι οὐ δύναται, ἠσθένησε βαρέως ὑπὸ αἱμορροΐδων, καὶ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἄφωνος ἦν διατελῶν, ἀναρρωσθεὶς δὲ, ἀπεδήμησεν εἰς Λέσβον, κἀκεῖθεν εἰς Χῖον, καὶ χρησάμενος ἰατρῷ, οὐδὲν ὠφελήθη. οὐκ ἴσχυσε γὰρ ἀντιπαλαῖσαι τῇ διπλῇ λύπῃ, ὅτι δηλαδὴ ἔλαβον οἱ Ἀρμένιοι τὸν ἅγιον Ἰάκωβον, καὶ ὅτι τοῦ χρέους ἀπαλλαγὴν οὐκ εἶχε συνορᾶν, διὰ [illegible] ἔφθασεν εἰς τὰς πύλας τοῦ θανάτου. αἰτού[illegible]των δὲ ἡμῶν αὐτὸν ποιῆσαι διαθήκην, συγκατα[illegible]σεν, ἀλλ' αὖθις ἠμέλησεν. ἀπάρας δὲ ἐκ Χίου, ἀπ[illegible]θεν εἰς Κῶ, κἀκεῖθεν βουλόμενος πλεῦσαι

εἰς

εἰς Ῥόδον, μὴ εὐποροῦντος τοῦ πλοίου οὐρίου ἀνέμου, ἔμειναν ἀντικρὺ τῆς Κῶ ἐν τῷ Μπουτρούμ, ὅ ἐστιν ἡ Ἀλικαρνασσός. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς Ῥόδον, ἤρξατο ἐσθίειν οὐδέν, καὶ ὕποπτα λαλεῖν καὶ ἔξω τοῦ δέοντος. ὁ μεθ' ἡμῶν δὲ Λύδδης καὶ ὁ Πρόχωρος, ὃν ἡ παραχώρησις τοῦ Θεοῦ ὕστερον Ναζαρὲτ κεχειροτόνηκεν Ἐπίσκοπον, καὶ μετέπειτα Ἀλεξανδρείας Πατριάρχην, καὶ τέλος πάντων συγκατέχωσε τῷ ἐν τῇ Σμύρνῃ σεισμῷ κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἔνατον ἔτος, μισθωσάμενοι συμαϊκὸν πλοῖον ἵνα εἰς Ἀτάλειαν ἀπέλθωσιν, ἔβαλον ἐν αὐτῷ τὸν Πατριάρχην. παραλλάξαντες δὲ τὸ Καστελόριζον, ἐχαλάσαμεν τὴν ἄγκυραν κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἀνατολῆς ἀντίπερα καὶ μακρὰν τοῦ Καστελίου ὡσεὶ μίλια δέκα. ἐκεῖ ὁ Παΐσιος δύο τινὰ συνεχῶς λέγων, καὶ ὑπερβολικῶς δακρύων, ἀπώλεσε καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ἔλεγε δὲ πρῶτον, πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς τοῖς πταίσασί μοι ἀφίημι τελείαν τὴν συγχώρησιν, καὶ ὅσοι τῶν πιστῶν ὁπωσδήποτε ἥμαρτον, δέομαι τοῦ Θεοῦ συγχωρῆσαι αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα, ὅστις ὅμως ἐπιβουλῇ χρησάμενος, γέγονεν αἴτιος δοθῆναι τοῖς Ἀρμενίοις τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ὡς κοινωνῶν Αἱρετικοῖς, εἴη τῷ ἀναθέματι τῷ αἰωνίῳ ὑπόδικος. καὶ δεύτερον ἔλεγε, Νικόλαε Νικόλαε, ἴσως προφητεύων τὴν μετ' αὐτὸν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Νεκταρίου. ἐξέλιπε δὲ ἐπὶ τῶν ἐμῶν γονάτων, παρούσης καὶ τῆς Σινωπίτιδος Δόξης τῆς τοὺς ἁγίους τόπους προσκυνησάσης, ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ, ἑξηκοστῷ, μηνὸς Δεκεμβρίου δευτέρᾳ, πατριαρχεύσας ἔτη ἐννεακαίδεκα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Κ'.

Περὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τοῦ Ἱεροσολύμων Παϊσίου ἐν τῇ παρακειμένῃ τῇ θαλάσσῃ σκοπιᾷ, ὃν ὁ μὲν Λύδδης καὶ Πρόχωρος ἐβλασφήμουν, οἱ δὲ ἐπιβάται ἐθρήνουν, καὶ ἔπλεκον ἐπ' αὐτῷ ἐγκώμια σὺν ταῖς σεμναῖς γυναιξίν, ἅπερ οὐκ αὖτις ἀδακρυτὶ διεξέλθοι.

Ἦσαν δὲ συνοδία τοῦ μακαρίτου Παϊσίου Λύδδης καὶ Πρόχωρος οἱ ἄνωθεν, οἵτινες φιλοσκώμμονες καὶ ὑβρισταὶ ὄντες, ἐβλασφήμουν τὸν μακαρίτην ἐκεῖνον ἥρωα, ὀνειδίζοντες αὐτῷ τήν τε ζωὴν καὶ τὸν θάνατον. ἐγὼ δέ, καὶ τινες ἄλλοι προσκυνηταὶ τοῦ ἁγίου τάφου ἐλεγόμεθα ἀπαγαγεῖν τὸ λείψανον τοῦ μακαρίτου εἰς τὰ Μύρα τῆς Λυκίας, καὶ ἐνταφιάσαι αὐτὸ ἐκεῖ ἕνεκα τιμῆς τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ χάριν ἀσφαλείας ἡμῶν, ἐνδεχόμενον γὰρ ἦν διενοχληθῆναι ἡμᾶς παρά τινος τῶν ἐγγὺς ἡμῶν ὄντων Ὀθωμανῶν, ἐξ ὧν ἐν τοῖς Μύροις οὐδεμία ἦν ὑποψία. οἱ δ' ἀπονοίᾳ νικώμενοι, οὐκ ἠθέλησαν, καὶ λοιπὸν ἐνδύσαντες αὐτοῦ τὸ λείψανον οὐ τὰ συνήθη νεκρικὰ ἱμάτια ὡς ἀπῄτει ἡ χρεία, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ καιρός, ἀλλ' Ἐπιτραχήλιον καὶ Ὠμοφόριον, ἅπερ οἱ τῶν προβάτων ποιμένες ἄνωθεν ἡμῶν εἰς τινα ῥαχίαν ὄντες, ἀκριβέστατα ἑώρων, καὶ σκάψαντες εἴς τινος σκοπιᾶς κορυφήν, παρὰ τὴν θάλασσαν κειμένην, ἐν ᾗ τὴν ἄγκυραν ἐχαλάσαμεν, ἔθαψαν ἐκεῖ τοῦ μακαρίτου ἐκείνου ἀνδρὸς τὸ λείψανον, ὅστις ὁσίως καὶ θεαρέστως τῷ εὐλογημένῳ τοῦ Θεοῦ οἴκῳ ἐδούλευσε, καταφρονήσας πολλάκις καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου. ἔπειτα εἰ καὶ ὠνειδίζετο ὁ μακαρίτης ὑπὸ τῶν οἰκείων, ὅμως ἐμοὶ δοκεῖ συγκεχωρῆσθαι τοῦτο παρὰ τοῦ Θεοῦ ἕνεκα δύο τινῶν, εἰδός, ἢ διά τι παραλειφθὲν αὐτῷ ἁμάρτημα εἴασεν αὐτὸ ὁ Θεὸς ὀνειδισθῆναι εἰς ἄφεσιν τοῦ ἁμαρτήματος ἐκείνου, καὶ δευτέρου, ἢ σκεύη ὄντα τοὺς εἰρημένους κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν (ὡς δέδεικται ἐκ τοῦ βίου αὐτῶν καὶ τοῦ θανάτου) παρεχώρησεν ὁ Θεὸς βλασφημεῖν αὐτοὺς ἄνδρα δίκαιον ἕνεκεν πλείονος αὐτῶν κατακρίσεως ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου. ἀλλ' εἰ καὶ ἡτοίμασεν ὁ Διάβολος εἰς [illegible] καταφρόνησιν τοῦ Δαυὶδ τὸν Σεμεεί, ἀλλ' ἀντεισήγαγεν ὁ Θεὸς πολλαπλάσιον εὐεργέτην τὸν Βερζελὶ εἰς [illegible] ψυχὴν τοῦ δικαίου. καὶ εἰ ἐπανεστάθη τῷ Σατανᾷ ὁ Ἀχιτόφελ εἰς ἀναίρεσιν τοῦ Βασιλέως, ἀλλ' ἔσωσεν ὁ Θεὸς τὸν δοῦλον αὐτοῦ, περιπαίξας τὰ τοῦ ἐχθροῦ διὰ τῆς βουλῆς τοῦ Χουσί. οὕτω καὶ ἐν τῇ μακαρίᾳ κοιμήσει τοῦ Παϊσίου, εἰ καὶ συνεργείᾳ τοῦ Σατανᾶ ὕβριζον οἱ διαληφθέντες αὐτόν, ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶχεν ἀπὸ μὲν τῆς Σινώπης τὴν προσκυνητὴν τοῦ ἁγίου τάφου ἀοίδιμον Δόξαν, ἀπὸ δὲ τῆς Μυτιλήνης τὴν Χούμνεναν, καὶ ἀπὸ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου ἄλλους τινὰς ἄνδρας μετὰ τῶν θεοφιλῶν γυναικῶν αὐτῶν, οἵτινες ἀπήρχοντο εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ σὺν ἡμῖν πάντες κατῆγον κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς γραφῆς ἐπὶ νεκρῷ δάκρυα, κατὰ τὸ δυνατὸν ὑφαίνοντες ἐγκώμια τῷ ἀοιδίμῳ, καὶ τὴν κηδείαν καθοσιοῦντες. ἐξῆρχε δὲ τῆς ὁσιότητος ταύτης ἡ κυρία Δόξα ἡ Σινωπῖτις τοιαῦτά τινα μετὰ δακρύων ἐπὶ τοῦ σεβασμίου σώματος λέγουσα, Ἀκουστὸν ἦν ἐν τῇ Σινώπῃ τὸ πολυύμνητον τῆς Πατριαρχικῆς μεγαλειότητος ὄνομα, καὶ ἐπεθυμεῖτο θεωρηθῆναι καὶ προσκυνηθῆναι ὡς δίκαιόν ἐστιν, εἰ γὰρ τὸ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα ὅλον τὸν Χριστὸν φέρει ἐπὶ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ, δῆλον ὅτι ἡ Πατριαρχικὴ ὑπεροχὴ ἔχει καὶ ὅλον τὸν Χριστόν, καὶ τὰ Χριστοῦ καθ' ὑπέρτερον λόγον τοῖς πιστοῖς διανέμει, τὴν ἀπαρχὴν γὰρ τοῦ Πνεύματος ἣν εἶχον τοὺς Ἀποστόλους ὁ θεσπέσιος ἔλεγε Παῦλος, ἔχουσι σχεδὸν ὁμοίως κατὰ πάντα τοῖς Ἀποστόλοις οἱ Πατριάρχαι, ὅθεν καὶ ὁ μέγας Μάξιμος ἐξαιρέτως τῶν Ἀποστόλων διαδόχους αὐτοὺς καλεῖ, ἐξηγούμενος τὸν μέγαν Διονύσιον, διὰ τοῦτο ἐπεθύμουν οἱ Σινωπεῖς τοῦ Πατριαρχικοῦ προσώπου θέαν ἰδεῖν ἐν Σινώπῃ, ἵνα κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἅψωνται. ἐν ὑστέροις δὲ καιροῖς καὶ χρόνοις ὁ ἔχων ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ τὰ χίλια ἔτη Θεὸς ὡς μίαν ἡμέραν, ἐπεξηρεσφόρησεν

ρησαν ἡμᾶς, καὶ ἔπεμψέ σε τὸν χρυσαυγῆ οἶκον τῆς χάριτος, καὶ εἴδομέν σε καθάπερ ἠκούσαμεν πλήρη χάριτος καὶ Πνεύματος ἁγίου καὶ εὐωδίας Χριστοῦ, ἐπιφανέντα ὡς Ἥλιον ἐπὶ πασῶν τῶν κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν, ἅτινα ὑπὲρ Χριστοῦ ἔπαθες ἐν τῇ πόλει, ἔνθα ἔκειτο ἐν τόπῳ ἁγίῳ τὸ τῆς ἐρημώσεως βδέλυγμα. καὶ οὐ μόνον ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ σύμπασα ἡ Ἐκκλησία ἔγνω τοὺς πόνους σου, τὰς ὁδοιπορίας, τὸν ζῆλον, τὰς ἀρετὰς, καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν ζωήν σου, καὶ προσέμενον ὁσίαν καὶ τὴν κηδείαν σου, ἵνα ὥσπερ περὶ τῆς Ἐκκλησίας κεκοπίακας, οὕτως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δόξης τύχῃς τῆς ἐν τῇ κοιμήσει. φασὶ γὰρ τὴν περὶ τὴν κηδείαν δόξαν ἀῤῥαβῶνα εἶναι τῆς ἐν Οὐρανοῖς κληρουχίας, νῦν δὲ βλέπομέν σε μονώτατον ἐν ἐρήμῳ τόπῳ τεθνηκότα, ἔρημον, μὴ ἔχοντα τὸν δακρύοντα ἐκ τῶν οἰκείων, ἀλλὰ καὶ τοὺς οἰκείους οὓς ἔθρεψας καὶ ἐτίμησας, διὰ τὸ ἐσπουδακέναι σε συστεῖλαι αὐτῶν τὸ ἐπὶ κακίαν πρόχειρον, ἔχεις λοιδοροῦντας καὶ βλασφημοῦντας καὶ τὴν ζωήν σου καὶ τὸν θάνατόν σου. μήποτε δὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἐστὶν ἀεὶ, τὸ τὴν ἔνδοξον κηδείαν ἀῤῥαβῶνα εἶναι τῆς αἰωνίου ζωῆς; εἰ δὲ καὶ γέγονε τοῦτο ἐν τοῖς πάλαι Πατριάρχαις, ἀλλὰ μυστήριόν τι ἐδήλου ἡ πρὸς ἐκείνους τιμὴ ἐν τῇ κηδείᾳ. πῶς γὰρ οἱ ἐκδεχόμενοι τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, καὶ ὧδε ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες, περὶ ταφῆς ἐφρόντιζον καὶ κηδείας ἐνδόξου; καὶ πῶς οἱ ὁμολογήσαντες ξένοι εἶναι καὶ πάροικοι καὶ παρεπίδημοι ἐπὶ τῆς γῆς, θρήνων ἀνθρωπίνων ἐδέοντο; φανερὸν οὖν ὅτι μυστήριον ἐδήλου ἡ ἐκείνων ἐνδοξοτάτη κηδεία. ὅπου δὲ οὐκ ἦν μυστήριον δηλούμενον ἐν τῇ ἐνδοξοτάτῃ κηδείᾳ τῶν ὁσίων, καὶ δόξα πᾶσα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπελήλατο. διατοῦτο καὶ ἄδοξος θνήσκει Μωσῆς, καὶ ἡ κηδεία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ ἐπεβουλεύετο, καὶ οἱ Προφῆται ἀτίμως ἀπέθανον ὅσον κατὰ τὴν παρ᾽ ἀνθρώποις τιμὴν, καὶ οἱ Ἀπόστολοι σταυροῦνται καὶ τέμνονται καὶ κρημνίζονται καὶ πυρὸς γίνονται παρανάλωμα, ὧν καὶ σὺ κοινωνὸς τυγχάνων καὶ βίῳ καὶ λόγῳ, μαρτυρικὴν σχεδὸν ἐκτήσω τὴν κοίμησιν καὶ κηδείαν. καὶ ὥσπερ ἀεὶ πᾶσαν ἡδυπάθειαν ἀπεποιήσω, οὕτω καὶ ἐν τῷ θανάτῳ πᾶσαν ἀνθρωπίνην τιμὴν ἀπεβάλου, ἵνα διὰ τελείων παθημάτων τέλεια λάβῃς τοῦ Χριστοῦ τὰ στίγματα, καὶ εἰσέλθῃς ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ ἐνδόξως, καὶ τοῦτό ἐστιν ὡς ἔοικε τὸ αἴτιον τῆς ὑβριζούσης σε μιαρᾶς τῶν ἐχθρῶν γλώσσης. ἡμεῖς δὲ οἱ ἐπιδημοῦντες ἀδελφοὶ οὗτοι, ὅτι σε εἴδομεν ζῶντα, καὶ ἠξιώθημεν τῆς εὐλογίας σου, χαίρομεν, ὅτι εὑρέθημεν κοινωνοὶ τῶν παθημάτων σου, ἐλπίζομεν συνδοξασθήσεσθαι μετὰ σοῦ, εἰ μὴ ἰσοτίμως, ἀλλ᾽ ὡς ἡ θεία εὐδοκήσει θέλησις. ὅθεν δὲ ἐπὶ σοὶ ἐδακρύσαμεν καὶ δακρύομεν, ταῖς περὶ Μάρθαν καὶ Μαρίαν ἑαυτοὺς συναριθμοῦμεν. ὅτι δὲ καὶ Νικόλαόν τινα ἐκάλεις ἐκδημῶν, προφητικοῦ χαρίσματος ἠξιωμένον σε γινώσκομεν· πάντως γὰρ ὁ σὲ διαδεξόμενος Νικόλαος ἔσται. καὶ δεόμεθα τοῦ Κυρίου δι᾽ εὐχῶν σου εἰρηνεῦσαι τὸν κόσμον, καὶ ἡμῖν δωρήσασθαι πλούσια τὰ ἐλέη αὐτοῦ. ταῦτα ἐγώ τε καὶ οἱ διαληφθέντες θρηνοῦντες ἐλέγομεν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΑ'.

Περὶ τῶν ἔργων καὶ οἰκοδομιῶν ὧν ἐποίησεν ὁ Ἱεροσολύμων Παΐσιος ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀλλαχοῦ.

Σημειῶσαι πρῶτον, ὡς ὁ Παΐσιος ἰδὼν ὅτι οἱ προσκυνηταὶ ἐρχόμενοι διὰ θαλάσσης εἰς Ἰόππην, καὶ μὴ ἔχοντες κατάλυμα, ᾤκουν ἐπὶ τῆς ψάμμου, συγκαιόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἡλίου, καὶ ψυχραινόμενοι ὑπὸ τοῦ κρύους τῆς νυκτὸς, καὶ δὴ καὶ οἱ Ἄραβες ἔκλεπτον τὰ πράγματα αὐτῶν, συνεφώνησε μετὰ τοῦ Χουσεὴν Πασᾶ, ἤτοι τοῦ Ἐπάρχου τῆς Γάζης, καὶ ᾠκοδόμησαν οἴκους ἐν Ἰόππῃ ὡς νῦν ὁρῶνται, καὶ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ᾠκοδόμησαν ἐκεῖ οἴκους οἵ τε Λατῖνοι καὶ Ἀρμένιοι. δεύτερον, ὅτι τοῦ ἐν Λύδδῃ παγκάλου Ναοῦ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου (ἐν ᾧ ἐστὶ καὶ ὁ τοῦ ἁγίου τάφος, ὅστις εἰ καὶ διεφθαρμένος ἐστὶ κατὰ τὴν στέγην, ἀλλ᾽ ἦν ὅλος ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ὀρθοδόξων) λαβόντες τὸ ἥμισυ οἱ Σαρακηνοὶ, ἐποίησαν αὐτὸ Μετζίτη, ἤτοι Παρακλήσιον, καὶ Μετρεσὲ, ἤγουν διδασκαλεῖον, ὕστερον δὲ ἔλαβον καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ, οἱ δὲ Χριστιανοὶ οὐκ ὂν δυνατὸν καινὸν Ναὸν ἀνοικοδομῆσαι, ἦσαν ἐν ἀνάγκῃ. ὁ δὲ συνετώτατος Πατριάρχης πάντα κάλων κινήσας, καὶ χρήματα δαπανήσας, ἔλαβε σὺν Θεῷ τὸ ἥμισυ τοῦ Ναοῦ, ἤτοι τὸ ἀπὸ τῆς μέσης ἕως ε[illegible] τὸ [illegible]γον τοῦ Ναοῦ πέρας, καὶ ἔμεινε πάλιν ὡς καὶ πρότερον Ναὸς τῶν ὀρθοδόξων. τὸ δ᾽ ἀπὸ τῆς μέσης καὶ ὄπισθεν μέρος, ὃ εἶχον καὶ πρότερον οἱ Ὀθωμανοὶ, ἐκράτησαν, καὶ ἔχουσιν αὐτὸ Μετζίτη, ἤτοι Παρακλήσιον. τρίτον, ἀναμέσον τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Βηθλεὲμ κεῖται Ναὸς περίφημος μετὰ καλῆς περιοχῆς, ὥστε εἶναι Μοναστήριον ἐπ᾽ ὀνόματι τιμώμενον τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, ἀπὸ δὲ τῆς πολυκαιρίας τῆς περιοχῆς διαφθαρείσης, ἦν ἡ Ἐκκλησία ἡ αὐτὴ καὶ κατοικία. διατοῦτο οὗτος δυνάμει πληρεστάτης δαπάνης χρημάτων πεποίηκε μικρὴν περιοχὴν πρὸς δυσμὰς, ἣν νῦν ἔχει ὁ τοῦ Προφήτου Ναὸς, εἰ καὶ ὕστερον ὁ Κιοπρουλὴς Δοὺξ ὢν τῆς Δαμασκοῦ, διερχόμενος ἐκεῖθεν χάριν τοῦ ἀπελθεῖν εἰς προσκύνησιν τῆς ἐν Χεβρὼν Φιλοξενίας τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ ἰδὼν τῆς περιοχῆς τὴν οἰκοδομὴν, ἐμάνη κατὰ τοῦ Πατριάρχου, ὅμως σὺν Θεῷ εἰρήνευσαν ἱκανῇ δαπάνῃ χρημάτων, καὶ ἔμεινε τὸ Μοναστήριον ἀλώβητον. τέταρτον, ὅτε ὁ Σαλαδῖνος ἔλαβε τὴν Ἱερουσαλὴμ παρὰ τῶν Λατίνων, ἔκτισε τὰ παράθυρα τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ ἐποίησε τὴν Ἐκκλησίαν ὡς φυλακὴν, καὶ ἐλειτούργουν οἱ ἱερεῖς ὑπὸ ζόφον. ὅμως τῷ καιρῷ τοῦ

Παϊσίου

Παϊσίου ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ Ἄνθιμος μετὰ καλῆς διοικήσεως ἤνοιξε τὰ παράθυρα τοῦ ἁγίου βήματος, καὶ ἄλλα πολλά, καὶ γέγονε φωτεινὸς ὁ θεῖος οὗτος Ναός, καὶ ἐγένετο καὶ τάξις γίνεσθαι τὴν Λειτουργίαν ὅταν ἡμεῖς θέλωμεν, καὶ οὐχ ὡς πρότερον ἀορίστως.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΒ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ὧν πεπόνθαμεν κακώσεων ὑπὸ τῶν Ἀγάδων τοῦ Καστελορίζου, αἰτούντων ἡμῖν τὸν πλοῦτον τοῦ Παϊσίου, καὶ περὶ τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπανόδου ἡμῶν, ἔνθα σκέψεως γενομένης περὶ Ἱεροσολύμων Πατριάρχου, πέμπονται γράμματα συνοδικά, ψηφίζοντα Ἱεροσολύμων Νεκτάριον τὸν Σιναΐτην, καὶ ὁ Φιλιππουπόλεως Γαβριὴλ τελεστὴς τῆς χειροτονίας αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν κηδείαν τοῦ Παϊσίου ἦλθον οἱ ἀπὸ τοῦ Καστελορίζου Ἀγάδες, καὶ συνέλαβον ἡμᾶς, καὶ κακῶς τοῦ Λύδδης καὶ Πετροχώρου οἰκονομησάντων τὰ πράγματα, συνέβη παθεῖν ἡμᾶς πολλὰς κακώσεις, οἱ γὰρ ἀγάδες τοῦ Καστελορίζου ἀπήτουν ἡμᾶς τὸν πλοῦτον τοῦ Πατριάρχου. ἐλέει δὲ Θεοῦ ἐλευθερωθέντες τῆς καταδυναστείας αὐτῶν, ἐφυλάξαμεν τρόπῳ δυσκαταλήπτῳ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν Χάτ Σερίφια, ἤτοι τοὺς καλουμένους ἱεροὺς τύπους τῶν Βασιλέων, σῶα καὶ ἀβλαβῆ, εἶτα διὰ τῆς Ἀτταλείας ἐπανήλθομεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. βεβαιωθέντες δὲ τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου γέροντος, ὁ Βασίλειος Βοεβόδας παρὼν ἐν Βυζαντίῳ (ἦν γὰρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Στέφανος τότε Ἡγεμὼν Μπογδανίας) ἐσκέπτετο μετὰ τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου, καὶ τοῦ Ἑρμηνέως Παναγιωτάκη, καὶ τῆς Συνόδου, καὶ τῶν Ἀρχόντων, καὶ γερόντων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶν παρευρεθέντων Ἀρχιερέων, καὶ λοιπῶν ἐγκρίτων πατέρων τοῦ ἁγίου τάφου, περὶ τοῦ εἶναι τὸν γενησόμενον Ἱεροσολύμων Πατριάρχην σπουδαῖον, καὶ πρακτικὸν ἐν τοῖς πολιτικοῖς, καθότι οἱ τοιοῦτοι Πατριάρχαι περιπατοῦσιν εἰς πολλοὺς τόπους, καὶ ἀμείβουσι πόλεις καὶ ἔθνη, Βασιλείας τε καὶ Τοπαρχίας, καὶ ἐρωτῶνται ὑπὸ πολλῶν περὶ διαφόρων πραγμάτων τῆς πίστεως, καὶ δεῖ αὐτοὺς εἶναι ἐμπείρους τῆς γραφῆς, καὶ ἀποκρίνεσθαι πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας, καὶ ἄλλως εἶναι καὶ κήρυκας τοῦ θείου λόγου. δεύτερον δέ, ὃ καὶ πάντως ἀναγκαιότατον, εἶναι αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κλίματος τῶν Ἱεροσολύμων, καθότι ἐκεῖ διετηρήθη μέχρι τοῦ νῦν παλαιὸν κανονικὸν καὶ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, καὶ ἵδρυται ἡ ἀρχαία τάξις καὶ συνήθεια τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὥσπερ εἰκών τις ἀπαράγραπτος. ἐν τούτοις δὲ ὁ Φιλιππουπόλεως Γαβριὴλ εἶπεν, ὅτι ὁ Σιναΐτης Νεκτάριος ἐστὶ καὶ σοφός, καὶ τοῦ κλίματος τῶν Ἱεροσολύμων, καθότι τὸ Σινὰ ἐστὶν Ἐπισκοπὴ τοῦ Ἱεροσολύμων. ἀκούσαντες δὲ οἱ πάντες ἐβόησαν, Νεκτάριος μόνος ἄξιος τοῦ τοιούτου ἔργου. καὶ εὐθὺς ἐκεῖ ἔγραψαν τὰς ψήφους καὶ τὰ πρὸς τὸν Νεκτάριον συνοδικὰ γράμματα, ἅπερ ἔπεμψαν εἰς τὸ Σίναιον ὄρος μετά τινων Ἱεροσολυμιτῶν ἀδελφῶν, ἔπεμψαν δὲ ἐκ μέρους αὐτῶν καὶ αὐτὸν τὸν Φιλιππουπόλεως ἀπιέναι καὶ τελειῶσαι τὸ ἔργον, ἵνα μὴ γένηταί τι πταῖσμα καὶ ἐμποδισθῇ ὁ Νεκτάριος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς χειροτονίας Νεκταρίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἐν τῷ ἁγίῳ τάφῳ, καὶ ὧν ἐποίησεν οἰκοδομιῶν, καὶ ὧν ἠγόρασεν οἰκιῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀλλαχοῦ.

Ὁ μὲν οὖν Φιλιππουπόλεως λαβὼν τὰ κοινὰ γράμματα, καὶ λόγον ἐγκωμιαστικὸν σοφώτατον, ποίημα τοῦ Νικολάου Κεραμέως, καὶ μισθωσάμενος συμαϊκὸν πλοῖον, Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἔπλευσε σὺν ἐμοὶ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως. φθάσαντες δὲ εἰς Ἰόππην, ἠκούσαμεν τὴν εἰς Γάζαν τοῦ Νεκταρίου ἔλευσιν, θανόντος γὰρ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Σιναίου ὄρους Ἰωάσαφ, προχειρισθεὶς Ἐπίσκοπος ὁ Νεκτάριος, ἤρχετο εἰς Ἱεροσόλυμα χειροτονηθῆναι. καθ' ὁδὸν δὲ φθάσαντες αὐτὸν οἱ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἀποσταλέντες πατέρες πρὸς αὐτὸν μετὰ γραμμάτων, ἦλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Ῥέμπλι, ἐν ᾧ ἡνώθησαν μετὰ τοῦ Φιλιππουπόλεως, καὶ ἦλθον εἰς Ἱερουσαλήμ, κἀκεῖ ἔσω τοῦ ἁγίου τάφου, τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ πρώτῳ ἔτει, Ἀπριλλίου ἐνάτῃ, ἐχειροτονήθη Ἱεροσολύμων Πατριάρχης, συμψήφων γενομένων καὶ τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἁγιοταφιτῶν ἁπάντων πατέρων. ἔμεινε δὲ ὁ γέρων Νεκτάριος ἐν Ἱεροσολύμοις ἵνα καὶ τὸν θρόνον ἴδῃ, καὶ γνῷ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἔπειτα ἐξέλθῃ εἰς τὰ ἔξω. ἐπεὶ δὲ ἔμεινε, πρῶτον μὲν σκεπάζει μερικὰ κελλία ὄντα διεφθαρμένα, ἔπειτα ἠγόρασε τοὺς πλησίον τοῦ Ναοῦ τοῦ Προδρόμου οἴκους γροσίων χιλίων ἑπτακοσίων, εἶτα κατέβη εἰς Γάζαν, καὶ ἐνέτυχε τῷ Χουσεῒν Πασᾷ (ὃν ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω συνεργείᾳ τοῦ πρὸ αὐτοῦ Παϊσίου οὐ πολὺ μετὰ Παΐσιον ἀλλὰ τῷ αὐτῷ ἔτει ἡ Βασιλεία μεταπεμψαμένη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ξίφει ἀπέκτεινε) εἶτα ᾠκοδόμησεν εἰς τὸ Ῥέμπλι κατοικίας καὶ οἰκίας, μὴ πρότερον οὔσας, ἀλλ' ἐμένομεν ἔξωθεν κἀκεῖσε καταλύοντες. κατὰ δὲ ὅ[...] ἔτος ἐκεῖνο ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐφ' ὅλην τὴν Παλαιστίνην

ἐξ αἰτίας τῶν Ἀγαρηνῶν, ἦν δὲ καὶ τὸ χρέος τοῦ θρόνου πολὺ, ἦλθον ὅμως προσκυνηταὶ πολλοὶ, καὶ ὁ μακαρίτης Μακάριος Ἱερομόναχος ὁ Κρὴς ὁ Ἀπρέας ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μετὰ ἱκανῆς ποσότητος ἐλέους, καὶ γέγονε κουφισμὸς τοῦ χρέους, καὶ πᾶσα ἄλλη κυβέρνησις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γʹ.

Περὶ τῆς ἀποδημίας τοῦ Ἱεροσολύμων Νεκταρίου εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ πῶς τοὺς πειρατὰς δὶς διέφυγεν.

Ἔφθασε δὲ τὸ ἅγιον Πάσχα τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ἤτοι τοῦ χιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ δευτέρου, καὶ ἡτοιμάζετο ὁ Πατριάρχης Νεκτάριος ἀπιέναι εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐποίησεν ἐπίτροπον αὐτοῦ τὸν Βηθλεὲμ Μητροπολίτην Νεόφυτον. εἶτα καταβὰς εἰς Ἰόππην, ἔπλευσε διὰ νηὸς συμαΐκης εἰς Ἀτάλειαν. ἔξω δὲ τῆς Πτολεμαΐδος πλέοντες, ἐδίωξαν ἡμᾶς δύο λίβυρνοι, ἤτοι γαλιόνια καὶ μία φρεγάς, καὶ ἔρριψαν καθ' ἡμῶν δύο βόλια, ἀλλὰ παρῆλθον ἄνωθεν ἡμῶν χωρὶς τοῦ βλάψαι τινὰ ἐξ ἡμῶν. πλησίον δὲ ἡμῶν γενομένου τοῦ ἑνὸς γαλιονίου ὅσον πήχεος μιᾶς διάστημα, Εὔρου πνεύσαντος ἀνέμου, σὺν Θεῷ ἐφύγομεν ἐξ αὐτῶν, διασωθέντες εἰς Τύρον. κἀκεῖθεν εἰς Λάρνακα τῆς Κύπρου πλέοντες, Φράγγων πειρατῶν κινδύνῳ περιεπέσαμεν, τοῦ δὲ Θεοῦ νέφος τι μικρὸν ἔμπροσθεν τῆς Σελήνης τάξαντος, τῶν πειρατῶν κατιδεῖν ἡμᾶς ἐν ζόφῳ μὴ δυνηθέντων, διεσώθημεν εἰς Λάρνακα. ἐκεῖ ὅμως ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ ἀπήλθομεν διὰ ξηρᾶς εἰς Λεμεσὸν, κἀκεῖθεν εἰς Πάφον. ἦλθε δὲ ἐκεῖσε τὸ συμαΐκὸν πλοῖον, καὶ ἐπλεύσαμεν εἰς Ἀλογίαν, ἣν Στράβων Κορακήσιον καλεῖ. κἀκεῖθεν εἰς Ἀτάλειαν παρὰ τῷ Χοτζᾷ Βασιλείῳ, ἐμείναμεν δὲ ἐκεῖ ὀλίγον. τοῦ δὲ Δεσπότου ἀρρωστήσαντος ὑπὸ πυρετοῦ συνεχοῦς θανασίμως, ἐμείναμεν ἕως τοῦ Αὐγούστου, εἶτα ἀπήλθομεν εἰς Προῦσαν, κἀκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Ὅτι αἴτιος τῆς ἐν Βυζαντίῳ Σχολῆς ὁ Ἱεροσολύμων Νεκτάριος, καὶ περὶ ἀποδημιῶν αὐτοῦ εἰς πολλοὺς τόπους τῆς Εὐρώπης, καὶ ὅπως ἰάθη τὸ πάθος αὐτοῦ παρὰ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, καὶ περὶ ὧν ἐποίησε κρυσταλλίνων θηκῶν τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ τάφῳ ἁγίων λειψάνων, τοῦ ἀνδρομήκους χρυσαργύρου Σταυροῦ, καὶ τοῦ τιμίου ξύλου, ὃ καὶ ἐκόσμησε ἀργυροδέσμῳ καὶ λίθοις πολυτίμοις, καὶ περὶ ἑτέρων πολλῶν ἀνακαινίσεων καὶ οἰκοδομιῶν αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ Ῥέμπλι.

Ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει ὢν ὁ Πατριάρχης Νεκτάριος, ἐμεσολάβησε, καὶ ἐγένετο ἡ Σχολὴ διὰ δαπάνης τοῦ Ἄρχοντος Μανολάκη Καστοριανοῦ. καὶ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τρίτῳ ἔτει ἀπεδήμησεν εἰς Ἰάσιον Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ. καὶ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ, Μηνὶ Ἀπριλλίῳ μετέβη εἰς Βλαχίαν, εἶτα εἰς Ῥούσικον, Ῥάσγρατα, Προβάτου, Βάρναν, καὶ Τόρνοβον, ἔνθα καὶ ἠσθένησεν ὑπὸ κολικοῦ πάθους, καὶ ἦλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπου καὶ ὁ Σουλτάνος. κἀκεῖθεν αὐτὸς μὲν εἰς Βυζάντιον ἀπῄει, ἐγὼ δὲ ἀποσταλεὶς εἰς Ἰάσιον καὶ Βλαχίαν, αὖθις ἦλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα ἀπεγνωσμένος ὢν τῆς ζωῆς ὁ γέρων Πατριάρχης Νεκτάριος, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, καὶ εὐθὺς ἐπιτελέσας ἁγιασμὸν, ἔπιεν ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ κόλιξ, καὶ ἕως θανάτου αὐτοῦ. ἀπὸ δὲ Κωνσταντινουπόλεως ὑπέστρεψε διὰ Καλλιουπόλεως, Σμύρνης, Λέσβου, Χίου, καὶ Ῥόδου εἰς Ἱερουσαλὴμ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ πέμπτῳ ἔτει, Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ. ἐπεὶ δὲ τὸ πρῶτον ὅτε ἐγένετο Πατριάρχης εἶδε τὰ ἅγια λείψανα παρερριμμένα, καὶ τὸ ἅγιον βῆμα μὴ κατὰ τὴν πρέπουσαν αὐτῷ τιμὴν λειτουργούμενον, καὶ ἔμαθεν ὅτι πρὸς Αὐθέντας καὶ ἄλλους πέμπουσι χάριν εὐλογίας τὰ ἅγια λείψανα οἱ πατέρες, ἔπεμψεν εἰς Λεχίαν ὅτε ἦν ἐν Ἰασίῳ ἄνθρωπον, καὶ ἐποίησε κατασκευασθῆναι διαφόρους θήκας κρυσταλλίνας καὶ ἁπλῶς ὑαλίνας, καὶ κομισάμενος αὐτὰς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔβαλεν ἔσω ὅσα ὀνομαστὰ καὶ μεμαρτυρημένα εὑρίσκονται ἐκεῖ ἅγια λείψανα, δήσας αὐτὰ ἔξωθεν ἀργυρῷ καταδέσμῳ, καὶ ἐν ἑκάστῳ βαλὼν ἔξωθεν χάρτην δηλοῦντα τίνος ἁγίου ἐστὶ λείψανον. εἶτα κατεσκεύασε δύο ἀντίπηγας, ἤτοι ντολάπια, ἔσωθεν κεχωρισμένας κατὰ τὸ μῆκος τῶν ὑαλίνων θηκῶν, καὶ ἔβαλεν ἔσω αὐτῶν τὰς θήκας, ἐν δὲ τῆς μιᾶς ἀντίπηγος τῷ μέσῳ ἐποίησε θήκην Σταυροῦ, καὶ ἀνέθηκεν ἐκεῖ τὸν Σταυρὸν ὃν ἐν Ἰασίῳ κατεσκεύασεν ἀνδρομήκη, οὗ τὸ ἓν μέρος ἐστὶ πεποιημένον ἐκ πλακῶν χρυσῶν, τὸ δ' ἕτερον ἀργυρῶν. ἔπειτα μέρος τοῦ τιμίου ξύλου λυτὸν ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀφ' οὗ ἔκοπτον πολλοὶ καὶ ἐλάμβανον, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἔδησεν ὁ Νεκτάριος μετὰ χρυσίου καὶ λίθων πολυτίμων ὅσον κατὰ τὰς γωνίας, κατὰ δὲ τὸ πλάτος ἔβαλε κρύσταλλα, καὶ ἐν ἑνὶ μέρει ἐποίησε θυρίδιον μετὰ κλειδὸς, ἵνα κλείηται καὶ πάλιν ἀνοίγηται χάριν προσκυνήσεως, καὶ ταῦτα λοιπὸν καὶ ἄλλα ἱερὰ σκεύη ἔβαλεν ἔσω τοῦ Σταυροῦ τούτου, καὶ προσέταξεν ἐν τῇ τῶν ἁγίων εἰσόδῳ τοὺς μὲν [illegible]ρεῖς βαστάζειν τὰ ἅγια λείψανα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, ἕνα δὲ βαστάζοντα τὸν μέγαν [illegible]αυρὸν, προπορεύεσθαι τῶν ἁγίων, ἥτις

διάταξις γίνεται καὶ ἕως τῆς σήμερον. τὸ δὲ συνθρονον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως, ὅπερ ἦν ἐν μαρμάρου μικρὸν καὶ συντετριμμένον, ταῦτον δὲ εἰπεῖν τὸ ἔδαφος, κατεσκεύασε πανεύμορφον. ἐπὶ δὲ τοῦ ἄνω μέρους αὐτοῦ θήκην ποιήσας, ἔβαλε τὸ ἅγιον Ἀρτοφόριον μετὰ τοῦ δεσποτικοῦ Ἄρτου, ἀπαιωρήσας ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐπὶ λαμπάδα ἄσβεστον. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ ἐν τῷ Ῥέμπλι τὰς οἰκίας τὰς μέχρι τοῦ νῦν σωζομένας, ἐγγὺς οὔσας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου κατὰ τὸ νότιον μέρος, διά τινος γέροντος Ἀβρααμίου, ὃν αὐτὸς κατέστησεν ἐπιστάτην τῆς οἰκοδομῆς αὐτῶν, ὧν τὴν δαπάνην δέδωκεν ὁ τοῦ ἁγίου τάφου προσκυνητὴς Γρηγόριος ὁ Πρεσβύτερος. ὄντων δὲ καὶ τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα τῶν κελλίων καὶ τῶν τοίχων σεσαθρωμένων, καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς τοίχου ὡς ἔδει μὴ ὄντος, ἔπεμψεν ἀνθρώπους τοῦ κριτοῦ καὶ τοῦ Ἡγεμόνος καὶ ἐποίησαν καταγραφήν, καὶ ἔδωκαν θέλημα ἀνακαινίσεως, καὶ ᾠκοδόμησε τὸ τειχίον τὸ ἔξω, ἤγουν τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου μέχρι τῆς κάτω κειμένης πύλης, καὶ ἀνεκαίνισε καί τινας τοίχους τοῦ Μοναστηρίου, καὶ ἔκτισε καὶ κελλίον μεγάλον ἕνεκεν τῶν ξένων, καὶ ἐν τῷ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μοναστηρίῳ πολλὰ ἀνῳκοδόμησε καὶ ἀνεκαίνισε, καὶ ἀλλαχοῦ πολλὰ κατὰ μέρος ἐκαλλώπισε τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. ἐγένετο δὲ ἡ οἰκοδομὴ καὶ ἀνακαίνισις τοῦ ἁγίου Σάββα ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἑβδόμῳ τῷ σωτηρίῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Περὶ τῆς ἡμετέρας προβλήσεως εἰς τὸν τῆς Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης θρόνον, καὶ τῶν δόλων τῶν Φράρων τοῦ λαβεῖν τὰ πρωτεῖα ἐν τῷ Κουβουκλίῳ τοῦ ἁγίου τάφου καὶ ἐν ταῖς λιτανείαις, καὶ ἧς ἐποίησαν ἐπιβουλῆς ἐν τῷ ἁγίῳ λίθῳ καὶ σκανδάλων ἔν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ Κωνσταντινουπόλει, καὶ περὶ τῆς ἀποδημίας αὖθις τοῦ Νεκταρίου εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Προεβλήθην δὲ καὶ αὐτὸς τότε Μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ὄντος ἔτους χιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἕκτου, καὶ εἰκοστῆς τρίτης Ὀκτωβρίου, συνέβη δὲ τότε κατὰ τὸ Πάσχα τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει τοιοῦτόν τι. Ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ κατασκευάσαντος τὸ Κουβούκλιον τοῦ ἁγίου τάφου, ἦν πάντοτε ὡς καὶ πρότερον τὸ Κουβούκλιον ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Πατριάρχου, ἀποθανόντος δὲ τοῦ Παϊσίου, τὸν ἐπίτροπον αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ὀνόματι Λαυρέντιον, Μοναχὸν τῷ σχήματι καὶ κοῦφον τῇ γνώμῃ ἠπάτησαν οἱ Φράγγοι, καὶ δέδωκαν αὐτοῖς δύο τινά, ὧν τὸ πρῶτον φέρει τὴν ἀπάτην ὧδε, Τοῦ κοσμοφύλου τοῦ δώματος τοῦ ἁγίου λίθου σαθρωθέντος, εἶπον τῷ Λαυρεντίῳ οἱ Φράροι σκεπάσαι αὐτὸν χάριν εὐλαβείας, ἴσως ἐχαρίσαντο αὐτῷ καὶ μέρος τι χρημάτων. ἀφῆκεν οὖν αὐτοὺς καὶ ἐσκέπασαν αὐτό, ἀλλ᾽ αὐτοὶ οὐχ ἡσύχασαν μέχρι τούτου, ἰδιοποιησάμενοι γὰρ αὐτόν, τοῦ λοιποῦ ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐτίθουν ἐκεῖ μανουάλια μετὰ κηρίων. τὸ δὲ δεύτερον, ὅτι τῇ τῶν Βαΐων ἑορτῇ ἐλειτούργουν οἱ ὀρθόδοξοι, ποιοῦντες λιτανείαν κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας συνήθειαν, αἱ δὲ φυλαὶ ἐποίουν τὰς τάξεις αὐτῶν ἐν τοῖς εὐκτηρίοις αὐτῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας λιτανείας τῶν ὀρθοδόξων, ἐλιτάνευον πρῶτον οἱ Φράροι, δεύτερον οἱ Ἀρμένιοι, τρίτον οἱ Κόπται, εἶτα Σύροι, καὶ καθεξῆς οἱ λοιποί. οἱ δὲ Φράροι ὑπεκρίθησαν δεινοπαθεῖν διὰ τὸ μετὰ τῶν Αἱρετικῶν αὐτοὺς λιτανεύειν, καὶ ᾔτησαν ποιεῖν τὴν λιτανείαν αὐτῶν ὄρθρου βαθέος μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου τῶν ὀρθοδόξων. δελεασθεὶς δὲ ὁ αὖθις Λαυρέντιος, εἴασεν αὐτοὺς ποι[...] ὡς ᾔτησαν, ἀλλ᾽ οὐχ ἡσύχασαν. καταστήσαντες [...] μάρτυρας τὸ πρὸ τῶν Ῥωμαίων λιτανείας αὐτῶν, [...]ρεύθησαν εἰς τὸν κριτὴν κρυφίως, καὶ ἐποίησαν χοτζ[...], ἤτοι βεβαιωτικὸν γράμμα. εἶτα τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐποίησαν τὴν λιτανείαν αὐτῶν βραδύτερον, τῷ δὲ τρίτῳ ἐποίησαν αὐτὴν τὸ πρωΐ, ἀλλὰ μετὰ σκανδάλου τῶν Ῥωμαίων ὀλίγου. ἔλεγον γὰρ αὐτοῖς οἱ Ῥωμαῖοι, ὅτι ἐὰν παρέλθῃ ὁ ὄρθρος, οὐκ ἐῶσιν αὐτοὺς λιτανεῦσαι. οἱ Φράροι ὅμως μετὰ τὸ παρελθεῖν ἕξ, ἢ ἑπτὰ ἔτη, ἠθέτησαν τοὺς πρὸς τὸν Λαυρέντιον ὅρκους, καὶ ἐλιτάνευσαν ἀνατέλλοντος τοῦ Ἡλίου. μετὰ δὲ τὸ τελειῶσαι ἀργῶς καὶ φιλοδόξως τὴν λιτανείαν αὐτῶν, ἐξαίφνης ἔστησαν καθέδρας, καὶ ἐλειτούργουν ἔμπροσθεν τῆς πύλης τοῦ Κουβουκλίου. ἦν δὲ ὁ μὲν Πατριάρχης ἀσθενὴς ὑπὸ τῆς ποδαλγίας, λειτουργὸς δὲ ἔνδον ὁ Βηθλεέμ, χυδαῖος ἄνθρωπος, ὅθεν καὶ ἐσιώπα. εἰσελθὼν δὲ αὐτὸς ἐντός, εἶδον, ἔκραξα, τέλος πάντων ἐπορεύθημεν εἰς τὸν κατὴν, ἤτοι τὸν κριτὴν τοῦ τόπου, ἦλθον ἐκεῖσε καὶ οἱ Φράροι, ἀπεδέχθησαν μάταιοι, ἐλάβομεν ἡμεῖς χοτζέτιον, ἤτοι βεβαιωτικὸν γράμμα ὅτι ἐσμὲν πρῶτοι καὶ τοῦ τόπου κύριοι. μετὰ δὲ τὸ Πάσχα ἐπέμφθην ἐγὼ εἰς Ἀδριανούπολιν μετὰ τοῦ χοτζετίου. ἀπερχόμενος δέ, περιέπεσον λῃσταῖς θαλαττίοις, ἐλυτρώθην ὅμως. φθάσας δὲ εἰς Ἀδριανούπολιν, οὐκ ἐδυνήθην ποιῆσαί τι, οὐ γὰρ εἶχον χρήματα, οὔτε ἤκουέ μου τίς, μάλιστα οἱ Φράροι ἐν Ἱερουσαλὴμ ἔδωκαν ἀργύρια τῷ κριτῇ, καὶ ἔλαβον ἄλλο χοτζέτιον, διαλαμβάνον ὅτι ἐστὶ τὸ δίκαιον αὐτῶν, ὅπερ ὁ Ῥεσιδέντες τῆς Ἀλαμανίας κομίσας εἰς τὴν πόρταν, ἤτοι εἰς τὸν βασιλικὸν βῆμα, ἔλαβε κατ᾽ ἐκεῖνο καὶ ὁρισμόν. Σημείωσαι δὲ τρία τινά, πρῶτον, ὅτι ὅτε ἐποίουν οἱ Φράροι λιτανείαν τῆς λεγομένης ἁγίας δωρεᾶς, ἐστρώννυον αὐτοῖς χάριν τιμῆς οἱ Ῥωμαῖοι κύκλῳ πάσης τῆς Ἀποκαθηλώσεως ἱκανούς τάπητας, ἃ κοινῶς λέγονται πεύκια. ἐλθὼν δὲ τότε ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ὁ θεῖος Νεκτάριος εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰσελθὼν χάριν προσκυνήσεως εἰς τὸν ἅγιον